

KLP

**Årsrapport 2021 -
KLP Konsern,
Bærekraft og KLP**

Innholdsfortegnelse

Konsernsjefen innleder	6
Gode resultater i krevende tider.....	6
Dette er KLP.....	8
Konsernledelsen	9
Styret i KLP.....	15
KLPs historie	20
Dette er offentlig tjenestepensjon.....	21
Årets høydepunkter 2021	22
Samfunnsansvar	25
Risikostyring og internkontroll i KLP	29
Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (NUES)	32
Årsberetning 2021	40
Konsernets resultat	40
Morselskapets resultat.....	41
Virksomhetsområdene.....	45
Samfunnsansvar	57
Ansatte og helse, miljø og sikkerhet (HMS)	60
Rammebetingelser.....	62
Andre forhold	62
KLP Konsern.....	66
Resultatregnskap	66
Balanse.....	67
Egenkapitaloppstilling	69
Kontantstrømoppstilling	70
Noter til regnskapet	71
Note 1 Generell informasjon.....	71
Note 2 Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene.....	72
Note 3 Viktige regnskapsestimater og vurderinger	97
Note 4 Segmentinformasjon.....	103
Note 5 Netto inntekter fra finansielle instrumenter.....	106
Note 6 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser	107
Note 7 Virkelig verdi hierarki.....	114
Note 8 Risikostyring	118
Note 9 Likviditetsrisiko.....	124
Note 10 Renterisiko	131
Note 11 Valutarisiko	134
Note 12 Kredittrisiko.....	139
Note 13 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør..	145
Note 14 Pantelån og andre utlån.....	148
Note 15 Investeringseiendommer	150
Note 16 Ansvarlige lån og fondsobligasjonslån	150
Note 17 Investeringer i tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet.....	153
Note 18 Sikringsbokføring.....	155

Note 19	Innlån konsern.....	158
Note 20	Forsikringstekniske forhold.....	161
Note 21	Varige driftsmidler	174
Note 22	Skatt	175
Note 23	Overførte eiendeler med restriksjoner.....	176
Note 24	Immaterielle eiendeler	179
Note 25	Kapitalavkastning for livsforsikringsvirksomheten	180
Note 26	Kapitalkrav	180
Note 27	Pensjonsansvar egne ansatte.....	183
Note 28	Antall ansatte KLP Konsern 2021	193
Note 29	Ytelser og lån til ledende ansatte m.v.....	193
Note 30	Honorar til revisor	199
Note 31	Driftskostnader	200
Note 32	Andre inntekter og -kostnader	200
Note 33	Annen kortsiktig gjeld.....	200
Note 34	Betingede forpliktelser	200
Note 35	Opptjent egenkapital.....	201
Note 36	Endring i forpliktelser fra finansieringsaktiviteter.....	202
Note 37	Endring i virkelig verdi IFRS 9	203
Note 38	Hendelser etter rapporteringsperioden.....	203
KLPs bærekraftregnskap		205
Introduksjon.....		205
Vesentlighetsmatrise.....		205
Engasjert og ansvarlig eier.....		207
Klima, miljø og natur		213
Klimamål og klimavennlige investeringer		213
KLPs eiendomsportefølje.....		216
Klimarisiko		218
Andel bærekraftige aktiviteter – rapportering etter EUs klassifiseringsforordning.....		221
KLPs egen drift		222
Innovasjon og samfunnsutvikling		224
Utlån til kommuner og fylkeskommuner.....		225
Såkorninvesteringer		227
Ny kapasitet fornybar energi.....		229
Bank og finans i utviklingsland.....		231
Øke kunnskap om pensjon		233
Helsefremmende og skadeforebyggende arbeid.....		233
Menneske- og arbeidstakerrettigheter.....		237
KLP som arbeidsplass og arbeidsgiver		237
Menneske- og arbeidstakerrettigheter i investeringer		249
Menneske- og arbeidstakerrettigheter i innkjøp		249
Menneske- og arbeidstakerrettigheter hos forretningspartnere.....		250
Anti-korrupsjon og økonomisk kriminalitet.....		252

Åpenhet om investeringer	253
Skatt i ulike land.....	255
Oversikt over FNs bærekraftsmål som KLP bidrar til	257
Noter og definisjoner	260
Engasjert og ansvarlig eier	260
Klima, miljø og natur	261
Innovasjon og samfunnsutvikling.....	268
Menneske- og arbeidstakerrettigheter	271
Anti-korrupsjon og økonomisk kriminalitet	273
Uavhengig revisors beretning.....	275
Vedlegg: Rapportering på likestilling og mangfold for KLPs datterselskaper.....	278
KLP Banken	278
KLP Eiendom	280
KLP Kapitalforvaltning.....	282
KLP Skadeforsikring	284
Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap.....	286
Resultatregnskap	286
Balanse.....	288
Egenkapitaloppstilling	291
Kontantstrømoppstilling	292
Noter til regnskapet	292
Note 1 Generell informasjon.....	293
Note 2 Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene.....	293
Note 3 Viktige regnskapsestimater og vurderinger	299
Note 4 Netto inntekter fra finansielle instrumenter	301
Note 5 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser	303
Note 6 Virkelig verdi hierarki	312
Note 7 Risikostyring.....	318
Note 8 Likviditetsrisiko.....	323
Note 9 Renterisiko	329
Note 10 Valutarisiko.....	332
Note 11 Kredittrisiko	336
Note 12 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør ..	342
Note 13 Pantelån og andre utlån.....	345
Note 14 Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	347
Note 15 Aksjer og aksjefondsandeler	352
Note 16 Kursreguleringsfond finansielle omløpsmidler.....	396
Note 17 Investeringseiendommer	397
Note 18 Immaterielle eiendeler.....	397
Note 19 Forsikringstekniske forhold	399
Note 20 Sikringsbokføring	409
Note 21 Ansvarlige lån og fondsobligasjonslån	410
Note 22 Overførte eiendeler med restriksjoner.....	413

Note 23 Kapitalavkastning.....	415
Note 24 Salgskostnader	417
Note 25 Pensjonsansvar egne ansatte.....	417
Note 26 Skatt	427
Note 27 Ytelser og lån til ledende ansatte mv.....	428
Note 28 Antall ansatte	434
Note 29 Honorar til revisor	434
Note 30 Transaksjoner med nærstående parter	434
Note 31 Andre forpliktelser	435
Note 32 Kapitalkrav	435
Note 33 Andre forsikringsrelaterte inntekter og kostnader	438
Note 34 Betingede forpliktelser	438
Note 35 Leieavtaler	439
Note 36 Endring i forpliktelser fra finansieringsaktiviteter.....	439
Note 37 Endring i virkelig verdi IFRS 9	440
Note 38 Hendelser etter rapporteringsperiode.....	440
Uavhengig revisors beretning.....	442
Kontaktinformasjon	449

Konsernsjefen innleder

Gode resultater i krevende tider

Konsernsjef Sverre Thornes

2021 ble nok et år preget av korona. Likevel leverer KLP gode resultater som følge av god avkastning i aksje- og eiendomsmarkedet, og fra datterselskapene. De gode resultatene gjør at vi kan overføre et godt overskudd til våre kunder og derved bidra til å holde pensjonskostnadene deres nede. Det opplever vi som en av våre hovedoppgaver.

Dramatikken som preger starten av 2022 gjør at fjoråret fort kommer på avstand. Krigen i Ukraina berører oss alle. Mennesker er drevet på flukt fra hjemmene sine. Det er hjerteskjærende å se bildene som strømmer inn og viser krigens brutalitet og menneskelig lidelse. Som investor gjør KLP det vi kan for å vise at vi tar sterk avstand fra Russlands brudd på fundamentale normer i FN-pakten.

I en årsrapport må vi se på resultatet fra det året vi har lagt bak oss. KLP leverte i 2021 en verdijustert avkastning på kundenes pensjonsfond på 8,4 prosent.

I markedet for offentlig tjenstepensjon var det flere som vurderte sin pensjonsordning, men kun to kommuner og et fåtall bedrifter valgte å flytte sine ordninger til en annen leverandør. Stortinget vedtok i desember nye regler for blant annet offentlig tjenstepensjon. Endringene innebærer blant annet at en kundes soliditetskapital samles i et bufferfond som kunden kan være med å bestemme størrelsen på. Det kan gi grunnlag for økt valgfrihet innen kapitalforvaltningen.

Både offentlig tjenstepensjon og pensjonssystemet er i endring. Regelverket er omfattende og komplisert. Derfor legger vi mye arbeid og ressurser ned i god veiledning. For å gjøre tilgangen til informasjon enklere, har vi nettsiden «Min side», der en ansatte kan finne nyttig informasjon om blant annet egne rettigheter og hvordan pensjonen vil påvirkes av egne valg, som tidligpensjonering, frivillig valgt deltid eller uttak av pensjon mens man jobber. Mange ønsker også en samtale med en som kan gi personlig veiledning, og vi gjennomfører ca. 10.000 slike personlige samtaler i løpet av et år. Dette vet vi blir høyt verdsatt.

Vi fortsetter arbeidet med å forbedre og fornye pensjonssystemene våre. Det er et arbeid som går over flere år med mål om å automatisere mange av våre interne prosesser, slik at kundene våre kan få svar umiddelbart der dette er mulig. Det vil gi både bedre kundeopplevelser og mer effektiv drift. Det vil også bidra til lavere kostnader for kundene våre.

Vi kjenner på et stort ansvar med å forvalte over 900 milliarder kroner på vegne av eierne våre i kommune- og helse-Norge. KLP skal være en pådriver for en bærekraftig utvikling og bidra til at verden når de målene som er satt gjennom FNs bærekraftsmål og Parisavtalen. Siden 2003 har vi vært en del av FN-initiativet Global Compact. Vi arbeider aktivt som eier og gjennom våre investeringer til å begrense global oppvarming. Det gir resultater!

I dag er det imidlertid krigen i Europa som overskygger alt annet, og vi håper inderlig at konflikten kan la seg løse på en måte som begrenser menneskelig lidelse og ødeleggelse. Våre tanker går til dem som rammes.

Sverre Thornes
Konsernsjef i KLP

Dette er KLP

KLP ble startet som et spleiselag av små kommuner over hele landet, for å kunne tilby tjenstepensjon til de ansatte. I dag er vi Norges største pensjonsleverandør. Det er fortsatt kundene våre som eier KLP.

KLPs forretningsidé er å levere offentlig tjenstepensjon, finans- og forsikringstjenester til offentlig sektor og deres ansatte. Tjenestene skal være trygge og konkurransedyktige. KLP hadde 900 milliarder kroner i forvaltningskapital ved inngangen til 2021.

KLPs kjernevirksomhet

Hovedprodukt vårt er offentlig tjenstepensjon. KLP skal gi offentlig virksomhet og deres ansatte en trygg pensjonssparing som bidrar til bærekraftig utvikling. Som del av vår service tilbyr vi også viktige og nødvendige tilleggstjenester til våre kunder og medlemmer, som bank og forsikring.

KLP er kommune- og helse-Norges eget pensjonsselskap

Siden våre kunder også er våre eiere, går all verdiskaping tilbake til kundene. Dette skiller oss fra andre leverandører.

- Hos KLP brukes overskudd til å styrke vår soliditet. Det skal bidra til høyere avkastning på kundenes pensjonskapital, og lavere pensjonskostnader for kundene.
- I tillegg går overskudd til kundenes premiefond. Det er midler de kan bruke til å betale fremtidige pensjonspremier med.

Alt overskudd bidrar dermed til lavere pensjonskostnader for kundene våre. Det betyr at kundene får mer til viktige tjenester de skal levere. Vår visjon er å være den beste partner for dagene som kommer.

KLP og datterselskapene

KLP er et gjensidig forsikringsselskap med fem heleide datterselskaper organisert som aksjeselskaper. Datterselskapene skal bidra til økt vekst og lønnsomhet ved å tilby gode priser på bank, fond og forsikring til alle som har pensjon i KLP.

Organisasjonskart

Organisasjon og ledelse

Morselskapet Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap (KLP) og de heleide datterselskaper har til sammen cirka 1000 ansatte.

Selskapets styre er valgt av foretaksforsamlingen og sammensatt av utsendinger fra eierne, som består av kommuner og fylkeskommuner, helseforetak og bedrifter. Arbeidstakerorganisasjonene i offentlig sektor er representert i de styrende organ i selskapet.

Konsernledelsen

Konsernledelsen i KLP består av ti personer med bred bakgrunn fra norsk næringsliv. Konsernledelsen er organisert etter forretningsområder, hvor enhetene Livsforsikring, Kapitalforvaltning, Skadeforsikring, Eiendom og Bank er representert. I tillegg består konsernledelsen av stabsenhetene finans/økonomi, IT, kommunikasjon og marked, og HR og interne tjenester.

Sverre Thornes

KONSERNSJEF

Sverre Thornes har vært konsernsjef i KLP siden januar 2008. Før det var han konserndirektør med ansvar for Livsforsikring, og fra 2001 til 2006 ledet Thornes KLP Kapitalforvaltning. Han kom til KLP som renteforvalter i 1995, og har bred erfaring fra forsikring og kapitalforvaltning. Thornes har en Bachelor of Arts grad i administrasjon fra The American College i Paris.

Aage E. Schaanning

KONSERNDIREKTØR ØKONOMI OG FINANS

Aage Schaanning har siden 2008 vært konserndirektør for økonomi og finans i KLP. Schaanning ledet KLP Kapitalforvaltning fra 2006-2008. Han har tidligere arbeidet med innlån, balansestyring og forvaltning i BNbank og Kredittkassen før han begynte i KLP i 2001 som investeringsdirektør i KLP Kapitalforvaltning. Schaanning har en MBA fra University of Colorado i USA og er autorisert finansanalytiker.

Marianne Sevaldsen

KONSERNIDIREKTØR LIVSFORSIKRING

Marianne Sevaldsen begynte i stillingen som konserndirektør med ansvar for livsforsikring i KLP 1. februar 2013. Hun kom da fra stillingen som direktør for næringsliv i Sandnes Sparebank. Hun har tidligere bred ledererfaring fra DNB. Sevaldsen er utdannet jurist fra Universitetet i Oslo med forsikringsrett og selskapsrett som spesialfag.

Håvard Gulbrandsen

ADMINISTRERENDE DIREKTØR KLP KAPITALFORVALTNING

Håvard Gulbrandsen har vært administrerende direktør i KLP Kapitalforvaltning siden 1. september 2009. Han kom fra stillingen som Head of Asset Strategies Equities / Head of Core Corporate Governance i Norges Bank Investment Management, og har tidligere jobbet som renteforvalter i Storebrand Kapitalforvaltning og investeringsdirektør i DnB Investor AS. Gulbrandsen har en MSc in Management Sciences fra University of Warwick (1988), Master in Finance & Investments (1989) og er autorisert finansanalytiker fra 1992.

Tore Tenold

ADMINISTRERENDE DIREKTØR KLP SKADEFORSIKRING

Tore Tenold kom til KLP og stillingen som administrerende direktør 1. oktober 2012. Han har vært administrerende direktør for SpareBank 1 Skadeforsikring AS, og har tidligere jobbet i Aktiv forsikring og Vesta forsikring. Tenold har sin utdanning fra politiskolen, universitetet og Forsikringsakademiet.

Gunnar Gjørtz

ADMINISTRERENDE DIREKTØR KLP EIENDOM

Gunnar Gjørtz har vært administrerende direktør i KLP Eiendom siden 1. januar 2011. Før det var han viseadministrerende direktør i samme selskap. Gjørtz har bakgrunn som finansdirektør i blant annet NetCom, Løvenskiold Vækerø og Hafslund. Gjørtz var også fire år i England og Frankrike med det fransk-belgiske konsernet Suez Lyonnaise des Eaux og var i sin tid finansdirektør i det da børsnoterte Nora Eiendom, som ble kjøpt opp av KLP i 1995. Han er utdannet handelsøkonom fra Handelsakademiet i Oslo (nå BI).

Leif Magne Andersen

ADMINISTRERENDE DIREKTØR KLP BANKEN

Leif Magne Andersen kom til KLP og stillingen som administrerende direktør i KLP Banken 1. desember 2011. Han har jobbet i Postbanken- og DnB NOR-systemet siden 1997 hvor han blant annet var regiondirektør for personmarkedssatsingen. Før det jobbet han som avdelingsleder i Intentia, og han har også bakgrunn fra Forsvaret. Andersen har en Executive MBA i Strategic management fra Norges Handelshøgskole.

Gro Myking

KONSERNDIREKTØR KOMMUNIKASJON OG MARKED

Gro Myking begynte i KLP og stillingen som konserndirektør for kommunikasjon og marked 1. februar 2016. Hun var markedsdirektør i Posten Norge AS fra 2007-2016. Myking har tidligere vært konserndirektør marked i Hakon Gruppen/ICA Norge, og har drevet eget konsulentselskap. Hun har styreverfaring fra flere store norske selskaper. Myking er siviløkonom fra Norges Handelshøyskole.

Kirsten Grutle

KONSERNDIREKTØR HR OG INTERNE TJENESTER

Kirsten Grutle begynte som HR-direktør i KLP 1. september 2011 og kom da fra stillingen som HR-direktør i Accenture Norge. Siden 1. desember 2016 har hun vært konserndirektør for HR og Interne tjenester i KLP. Hun har tidligere jobbet i Telenor, EDB Business Partner og Accenture. Grutle har cand.mag.-utdanning fra Universitetet i Bergen, med sosialøkonomi, administrasjon og organisasjonsvitenskap og informasjonsvitenskap i fagkombinasjonen.

Rune Hørnes

KONSERNDIREKTØR IT

Rune Hørnes kom til KLP og stillingen som konserndirektør for IT 1. oktober 2016. Han kom fra stillingen som leder av IT (CIO) i Storebrand, hvor han har hatt ulike stillinger siden 2005. I tiden før Storebrand var Hørnes senior manager innen bank og forsikring i Accenture. Han har lang og bred erfaring fra arbeidsoppgaver i kryssningen mellom forretningsstrategi, IT, organisasjon og arbeidsprosesser. Hørnes er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole i Bergen.

Styret i KLP

Egil Johansen

STYRELEDER

Egil Johansen ble valgt som 1. varamedlem (fast møtende) i 2011. I 2014 ble han valgt som styremedlem og styrets nestleder. Han er rådmann i Tønsberg kommune. Han har tidligere vært fylkesrådmann i Vestfold, og har tidligere også vært rådmann i Porsgrunn og Re. Johansen har også arbeidet i Olje- og energidepartementet og i Aker-konsernet. Johansen er utdannet siviløkonom fra Norges Handelshøyskole.

Jenny Følling

NESTLEDER

Jenny Følling er ordfører i Sunnfjord kommune, som består av de tidligere kommunene Naustdal, Gaular, Jølster og Førde. Hun var frem til 1. januar 2020 fylkesordfører i Sogn og Fjordane. Hun har tidligere vært fylkesvaraordfører i samme fylke, ordfører i Gaular og hatt flere andre stillinger innen kommunal sektor. Følling er utdannet agrotekniker fra Vestfold Landbruksskole, og har i tillegg utdannelse innen regional planlegging og landskapsplanlegging fra henholdsvis Høgskulen i Volda og Sogndal.

Cecilie Daae

STYREMEDLEM

Cecilie Daae er administrerende direktør i Helse Nord RHF. Hun er 59 år, og utdannet lege ved Universitetet i Oslo med spesialisering innen allmenmedisin. Daae har også mastergrad innen helseadministrasjon, hun har gjennomført Forsvarets sjefskurs, og hun har bred erfaring fra helsesektoren både som kliniker og leder. Ved siden av styreerfaring har hun tidligere hatt lederstillinger på flere nivåer, blant annet gjennom flere stillinger i Helsedirektoratet (herunder som assisterende helsedirektør), og som direktør for Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap. Siden januar 2020 har hun vært administrerende direktør i Helse Nord RHF.

Øivind Brevik

STYREMEDLEM

Øivind Brevik er administrerende direktør i Samfunnsbedriftene. Han har tidligere hatt stillinger i Norsk Institutt for Naturforskning, Statens forurensningstilsyn (Miljødirektoratet), Oslo kommune og Romerike avfallsforedling. Brevik er utdannet cand. scient i økologi og miljøforvaltning fra NTNU.

Odd Haldgeir Larsen

STYREMEDLEM

Odd Haldgeir Larsen ble valgt som styremedlem i KLP i mai 2018. Han er nestleder i Fagforbundet og representerer den arbeidstakerorganisasjonen som har flest medlemmer i KLP.

Erling Bendiksen

STYREMEDLEM

Erling Bendiksen ble valgt inn som KLP-ansattes representant i styret april 2021. Han har vært ansatt i KLP siden 1981 og jobber som Kunde- og salgsleder. Erling Bendiksen har mange år bak seg som tillitsvalgt og er nå hovedverneombud i KLP. Erling har høyere forsikringseksamen fra Forsikringsakademiet. Han har gjennomført studieprogrammet Retorikk, kommunikasjon og ledelse på BI.

Vibeke Heldal

STYREMEDLEM

Vibeke Heldal ble valgt inn som KLP-ansattes representant i styret mai 2021. Hun har vært ansatt i KLP siden 2003 og arbeider som IT Business Analyst i IT Avtaleadministrasjon ved Bergenskontoret. Vibeke Heldal har variert arbeidsbakgrunn og arbeidet i perioden 1989 – 1999 innenfor olje- og gass sektoren. Heldal har en Bachelor i økonomi og administrasjon fra BI, og studerer nå på fritiden Teamledelse ved BI Executive Master of Management.

Varamedlemmer

Egil Matsen

1. vara, gikk inn i styret i november 2021

Hilde Rolandsen

2. vara

Styrets beretning kan [du lese her](#)

KLPs historie

Ideen om en kommunal pensjonskasse ble født allerede for 100 år siden. Da KLP ble etablert i 1949, var det et resultat av en lang prosess som endte med at kommuner gikk sammen om å stifte en felles pensjonsordning. Det dannet grunnlaget for det kundeide selskapet som KLP er i dag.

Mer om KLPs historie kan du lese på [nettsiden vår](#).

Dette er offentlig tjenstepensjon

Offentlig tjenstepensjon er pensjonsordningen for de som jobber i offentlig sektor, og som arbeidsgiveren betaler for. I offentlig sektor er tjenstepensjonen en ferdig pakke som har blitt til etter forhandlinger mellom partene i arbeidslivet. Det betyr at den i tillegg til alderspensjon inkluderer AFP (avtalefestet pensjon) og uføre- og etterlattepensjon. Alderspensjonen utbetales fra tidspunktet for pensjonering og livet ut.

Offentlig tjenstepensjon er todelt slik at de som er født i 1963 og senere tjener opp tjenstepensjon av alle år i arbeid. Det betyr at det lønner seg å stå lenger i arbeid. For de som er født i 1962 og tidligere er regelen at 30 års opptjeningstid i offentlig sektor gir 66 prosent i samlet pensjon fra tjenstepensjonen og folketrygden. Vær imidlertid oppmerksom på at de som er født i 1959-1962 får litt mindre enn 66 prosent i samlet pensjon om de går av ved 67 år selv om de har full opptjening.

Det fins egne regler for de som har særaldersgrense.

Etttersom både offentlig tjenstepensjon og pensjonssystemet er i endring, oppfordrer vi ansatte i offentlig sektor til å sette seg inn i ordningen før de blir pensjonister. Det kan være betydelige forskjeller i kunnskap, pensjonsforventninger og realitetene blant de ansatte. Ansatte vil kunne ha stor nytte av å sette seg inn i pensjonsordningen i god tid før de blir pensjonister.

Det er mye nyttig informasjon om offentlig tjenstepensjon på klp.no. Der finnes for eksempel artikler om alderspensjon for ulike årskull. Alle med pensjon i KLP kan på klp.no også logge inn på pensjonsveilederen på Min Side og se hvor mye de kan få i pensjon fra KLP, folketrygden og andre pensjonsordninger.

Årets høydepunkter 2021

Januar

KLP-fondene kan vise til rekordkjøp. Netto nytegning fra eksterne kunder på 1,7 milliarder kroner i desember og ti milliarder kroner i netto nytegning i 2020, mot 5,2 milliarder kroner året før.

Februar

KLP-forvaltere vinner europeisk fondspris for avkastningen med fondet KLP Alfa Global Energi.

KLP leverer godt resultat tross usikre tider, og de store utfordringer som blant annet smittereduserende tiltak påfører økonomien.

Mars

KLP kåret til beste ansvarlige investor i rapport Fremtiden i våre hender har bidratt til.

April

Private Barnehagers Landsforbund (PBL) tegner avtale med KLP Skadeforsikring om kollektive personalforsikringer for nærmere 30.000 ansatte, og blir med det største private kunde.

Mai

KLP investerer gjennom den ledende internasjonale kapitalforvalteren Macquarie Asset Management to milliarder i grønne infrastrukturprosjekter.

Juni

KLP Trykktanken, som utvikler forretningsideer i tidlig fase, ser på muligheten av å gjøre business av rekeskall, lakseskinn og kjøling til småbåter.

Juli

KLP ekskluderer 16 selskaper med tilknytning til israelske bosettinger på Vestbredden, etter FN-rapport.

KLP gjør sin femte investering i eiendomsfond i Europa. Investeringsforpliktelse er på 100 millioner euro (drøyt 1 milliard kroner), i eiendomsfondet Catella European Residential Fund III («CER III»).

August

KLP vedtar veikart om netto null-utslipp i 2050. Veikartet viser hvordan KLP skal vurdere hver enkelt investering opp mot en utslippsbane som er forenlig med 1,5-gradersmålet.

September

Konsernsjef Sverre Thornes deltar på Climate Investment Summit. Han snakker om veien til Paris, klimatilpasset portefølje og rollen til institusjonelle investorer.

KLP Banken beslutter å ikke sette opp boliglånsrenten selv om Norges Bank øker styringsrenten.

Oktober

Kiran Aziz blir ansatt som leder for avdelingen som overvåker og følger opp at selskapene som KLP Kapitalforvaltning investerer i følger selskapets retningslinjer for ansvarlige investeringer.

Reflekser redder liv og KLP markerer refleksens dag med en konkurranse på sosiale medier der vi gir bort reflekser og minner folk på å bruke refleks.

November

KLP har for ellefte året på rad de mest fornøyde bedriftskundene på skadeforsikring, viser årets undersøkelse av forsikringsbransjen gjennomført av analysebyrået EPSI.

KLP og andre finansaktører går sammen i et opprop for å jobbe for biologisk mangfold og forhindre naturtap. De som signerer forplikter seg til å levere på fem tiltak, og rapportere på disse innen 2025.

KLP investerer over 200 millioner kroner i det nye globale klimafondet Climate Investor 2. Pengene skal bygge mer fornybar energi i utviklingsland.

KLP ekskluderer 14 selskaper som kan knyttes til produksjon av kontroversielle våpen som kjernevåpen og klaseammunisjon.

Lars Erik Mangset, fagansvarlig for klima i KLP, er en av talerne under TEDxSkift, som ble arrangert som en nedtelling til klimaforhandlingene i Glasgow.

Desember

KLP Kommunekonferansen, som i 2021 består av sju digitale sendinger fra forskjellige steder i landet, får seerrekord med over 10.000 som ser hele eller deler av sendingen «Kampen om krafta – finnes det en fredelig vei?».

Hamar kommune vinner KLPs fremtidspris for kommunene 2021 og en førstepremie på 250.000

kroner. Uvanlig samarbeid på tvers av sektorer tar Finsal sanse- og skolehage helt til topps.

KLP Skadeforsikring deler ut Fagprisen for god offentlig bygg- og eiendomsforvaltning i gull til Vefsn kommune. Utdelingen skjer på IK Bygg-konferansen 2021, og prisen går til kommuner som jobber systematisk med å ta vare på byggene sine.

Samfunnsansvar

KLPs arbeid med samfunnsansvar favner bredt på tvers av mange av FNs bærekraftsmål. Her har vi valgt ut noen av temaene vi har jobbet med i 2021.

Klimamål for investeringsporteføljen

Året 2021 var på mange måter et «klimaår», og året netto null-bevegelsen blant finansaktører tok fart. Denne bevegelsen er KLP en del av. Vi har lenge støttet 1,5-gradersmålet i Parisavtalen, og i 2021 satte vi et netto null-mål for alle investeringene for å søke å bidra til at verden lykkes med å nå målene i Paris-avtalen. Når KLP setter et klimamål gjør vi det for, og på vegne av, eierne våre som er kommuner og helseforetak. Da kan de være trygge på at pensjonspengene deres blir forvaltet på en trygg og konkurransedyktig måte, og bidrar til at verden når klimamålene.

Veikartet til Paris

Klimamålet er at alle investeringene skal ha utslipp som er forenlige med at verden når netto null innen 2050. KLP har utviklet et eget veikart basert på internasjonalt etablerte standarder og beste praksis. Veikartet beskriver hvordan KLP vil jobbe mot Parisavtalen og vurdere om investeringene bidrar til 1,5-gradersmålet.

KLP har utviklet paristilpasningsprosenten som et sentralt begrep i veikartet, som beskriver andelen av KLPs investeringer som er på linje med 1,5-gradersmålet. Vi deler investeringene inn i fire kategorier når vi regner ut paristilpasningen:

1. Grønne investeringer – selskaper og prosjekter som har eller er nært nullutslipp, og som vi vet er i tråd med Parisavtalen.
2. Høyutslippssektorer – sektorer med høye utslipp hvor det er etablert anerkjente referansebaner som kan knytte utslipp fra enkelt-selskaper opp mot Parisavtalen.
3. Resterende investeringer – investeringer hvor det ikke finnes noen anerkjente referansebaner, og hvor KLP bruker andre metoder for å beregne paristilpasningen.
4. Investeringer uten data – et viktig prinsipp i KLPs rammeverk er å inkludere alle relevante investeringer i klimamålet. Derfor har vi en egen kategori for investeringer hvor vi mangler data, som vi antar ikke er i tråd med Parisavtalen.

KLPs mål om å tilpasse investeringsporteføljen til 1,5-gradersmålet består av flere delmål:

- Øke klimavennlige investeringer med 6 milliarder nye kroner hvert år.
- Sette strategier og mål for at høyutslippssektorer har utslipp i tråd med Parisavtalen innen 2025.
- Påse at utslipp reduseres med 7 prosent hvert år fra 2019 til 2030, og vurdere selskaper vi er investert i sine klimamål opp mot utslippsbanen.

- Ha netto null-utslipp fra investeringsporteføljen innen 2050.

Det er viktig at næringslivet jobber i samme retning, og KLP vil bidra til kunnskap og utvikling av god klimapraksis både i finansnæringen og øvrig næringsliv. Derfor bygger vår tilnærming til netto null på en av KLPs verdier, nemlig åpenhet. Åpenhet om selskapers netto null-utslippsmål er svært viktig for å nå Paris-målet, for næringslivet må lære av hverandre, og KLPs interessenter må forstå hvordan KLP faktisk jobber mot 1,5-gradersmålet. Derfor har KLP publisert hele veikartet mot netto null-utslipp på [vår nettside](#).

KLP strammet til eksklusjonskriteriet for våpen i 2021

Alle investeringer KLP gjør er underlagt [Retningslinje for KLP som ansvarlig investor](#), og denne skal sikre at KLP er en ansvarlig investor og eier. Målet er å levere en konkurransedyktig avkastning over tid, samtidig som KLP oppfyller sine forpliktelser til FNs Global Compact og Principles for Responsible Investment, og bidrar til en bærekraftig utvikling i tråd med FNs bærekraftsmål.

KLP benytter fire virkemidler i arbeidet med bærekraft i investeringene; vi **integrerer** bærekraftsfaktorer i investeringsanalyser og beslutningsprosesser, og er en engasjert og ansvarlig eier. Det betyr at vi prøver å påvirke selskaper til bærekraftig verdiskaping og alltid håper å kunne løse utfordringer med **dialog**, men iblant er det ikke nok. Da blir vi nødt til å bruke sterkere virkemidler, som å **ekskludere** selskaper fra vår investeringsportefølje. Vi har tydelige kriterier, både *atferdsbaserte*, som brudd på menneskerettigheter og miljøskade, og *produktbaserte* så som våpen, kull og tobakk, og vi er åpne om våre valg. Det siste virkemiddelet vårt er at vi har en egen portefølje med **utviklingsinvesteringer** som skal bidra til bærekraftig utvikling i fattige land, slik det er definert i FNs bærekraftsmål.

Høsten 2021 vedtok styret i KLP to endringer i KLPs ekskluderingskriterier knyttet til våpen. Dette ble gjort som en følge av endringer i Statens Pensjonsfond Utland (SPU) sine kriterier. KLP har i mange år ekskludert selskaper som kan knyttes til kjernevåpen, men nå har vi ytterligere skjerpet hva vi aksepterer av investeringer knyttet til våpenvirksomhet.

Den **ene** endringen er at nå rammes både produksjon og utvikling av våpen, i tillegg til produksjon av sentrale våpenkomponenter. KLPs grensedragning kan sammenfattes og kategoriseres med at begrepene «produksjon» og «våpen» skal forstås vidt, og omfatter all sammenstilling av ikke bare selve våpnene, men også relevante komponenter til disse. Våpenbegrepet omfatter dessuten systemer og plattformer som er ment for bruk av slike våpen, samt komponenter til slike systemer og plattformer.

Den **andre** endringen omhandler salg av våpen til stater i væpnede konflikter som benytter våpnene på måter som utgjør alvorlige og systematiske brudd på folkerettens regler for stridighetene. Også dette er i henhold til SPU's kriterier.

Nye regelverk – et paradigmeskifte for finansbransjen

EU og Norge har vedtatt nye regelverk og regelverksendringer, og flere er i prosess. Dette er et paradigmeskifte for finansbransjen. Det har tidligere ikke vært noen lovkrav som har forpliktet KLP og andre investorer til ansvarlighet og bærekraft, men det har skjedd på frivillig basis med andre drivere. De nye kravene er i hovedsak opplysningskrav, men også krav til å formalisere håndtering av bærekraftsrisiko. Dette mener KLP er positivt, og vi tror at det vil sette enda større fart på omstillingsarbeidet i og med at hele bransjen nå retter oppmerksomheten mot bærekraft.

De kravene vi anser som mest relevant for KLP-konsernet er

1. Klassifiseringsforordningen

- Denne er best kjent som EU-taksonomien, og fastsetter hvilke kriterier som må oppfylles for at en gitt økonomisk aktivitet, basert på forskning og beste praksis, skal kunne anses for å være bærekraftig. I tillegg innebærer forordningen rapporteringskrav.
- Her vil KLP, KLP Banken og KLP Skadeforsikring være omfattet. KLP Kapitalforvaltning er omfattet som finansmarkedsaktør (et foretak som tilbyr investeringstjenester og -produkter). I tillegg kan KLP Skadeforsikring vurdere sin virksomhet opp mot forventede kriterier for klimarelaterte skader. Også eiendomsforetak har fått kriterier for vurdering av bærekraft.

2. Offentliggjøringsforordningen

- Denne innebærer opplysningsplikter for finansmarkedsaktører og finansrådgivere. Foretakene skal opplyse om hvordan hensynet til bærekraftsrisiko er integrert i risikovurderinger og rådgivning, og om eventuelle negative virkninger av investeringsbeslutningene.
- KLP Kapitalforvaltning er omfattet som tilbyder av verdipapirfond. Etter vår vurdering er KLP *ikke* omfattet, da KLP ikke er en finansmarkedsaktør etter forordningens definisjon, noe som skyldes at KLP ikke tilbyr de produktene som er omfattet av forordningen. Pensjonskasser er imidlertid omfattet. I og med at de fleste av våre konkurrenter dermed vil være omfattet av forordningen, mener vi det vil være riktig av KLP å følge forordningen så langt den passer. Det vil være med på å øke informasjonsnivået til våre kunder.

3. Solvensregelverket

- Endringer i solvensregelverket er foreslått, og det legges opp til krav om at bærekraftsrisiko skal være eksplisitt integrert i foretakenes virksomhets- og risikostyring.
- De vil gjelde for KLP og KLP Skadeforsikring, som er forsikringsselskaper.

4. Direktivet for bærekraftsrapportering

- Setter standarden for hva foretak forventes å rapportere av bærekraftsinformasjon, slik at investorer har tilstrekkelig informasjon for investeringsanalyser, og den skal skje etter en europeisk standard i harmoni med øvrig EU-regelverk (klassifiseringsforordningen og offentliggjøringsforordningen). Direktivet gjelder børsnoterte foretak i tillegg til store foretak,

men selskap i KLP-konsernet vil sannsynligvis også bli omfattet.

- KLP, KLP Skadeforsikring og KLP Banken vil, slik vi ser det, komme til å bli omfattet.

5. Åpenhetsloven

- Lovens formål er å fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, og sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter håndterer negative konsekvenser knyttet til dette, gjennom innsynsrett. Loven plikter selskapene til å utføre aktsomhetsvurderinger, og redegjøre for arbeidet med aktsomhetsvurderinger i offentlig rapportering.
- Loven treffer bredt i KLP, og alle selskapene av konsernet omfattes i en eller annen grad.

KLP følger utviklingen tett de ulike regelverkene

KLP stiller seg positiv til regelverksutviklingen på disse områdene. Med de nye kravene etableres nye markedsstandarder som vil prege hele bransjen, og som KLP vil bli målt mot av våre interessenter. KLP vil naturlig nok legge disse standardene til grunn for utviklingsarbeid i årene som kommer.

Spesielt taksonomien og offentliggjøringsforordningen vil synliggjøre forskjeller mellom forvaltere. Det innebærer at det vil kunne bli lettere å sammenligne KLP med konkurrenter og at det er viktig å holde et høyt nivå. For KLP er dette særlig relevant med tanke på debatten om aktiv versus passiv forvaltning.

I årets bærekraftregnskap redegjør KLP for forhold knyttet til menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, i tråd med Åpenhetsloven. I 2022 vil loven formelt tre i kraft, og vi vil ytterligere systematisere arbeidet med aktsomhetsvurderingene våre, og hvordan vi håndterer negative konsekvenser.

Risikostyring og internkontroll i KLP

For å sikre at KLP leverer trygge og konkurransedyktige finans- og forsikringstjenester til kundene, samt å ivareta eiernes interesser og selskapets eiendeler og verdier, er det etablert et system for risikostyring og internkontroll.

Styret i KLP har vedtatt Retningslinje for risikostyring og Retningslinje for operasjonell risiko og internkontroll. I KLP handler god risikostyring og internkontroll om å sikre effektiv måloppnåelse i tråd med KLPs verdier og etiske retningslinjer. Ved å identifisere og analysere relevante risikoer kan selskapet iverksette effektive tiltak for å håndtere og kontrollere risikoer som kan hindre måloppnåelse. Dette gjøres løpende og ved alle beslutninger om vesentlige endringer i virksomheten.

ROLLER OG ANSVAR

Styret har det overordnede ansvaret for at KLP har etablert hensiktsmessige og effektive prosesser for risikostyring og internkontroll. Styret fastsetter overordnet risikovilje og påser at styringen av vesentlige risikoer er hensiktsmessig organisert. Dette innebærer også å sikre uavhengig overvåkning av at risikoene håndteres i samsvar med overordnet risikovilje.

Det er konsernsjefens ansvar å sørge for at styrets føringer for styring og kontroll gjennomføres i virksomheten. KLP har en risikostyringskomité som er konsernsjefens rådgivende organ i alle saker som angår KLPs totale risikoeksponering. Komitéen behandler samlet risikovilje, strategi for samlet risiko, og risikoeksponering med fordeling på alle vesentlige risikofaktorer i morselskapets virksomhet, herunder eierrisiko knyttet til datterselskapene.

KONTROLLFUNKSJONER

KLPs risikostyringsfunksjon overvåker selskapets totale risiko og risikohåndtering, og sørger for at risikostyringskomiteen og styret i KLP til enhver tid er tilstrekkelig informert om konsernets samlede risikoprofil.

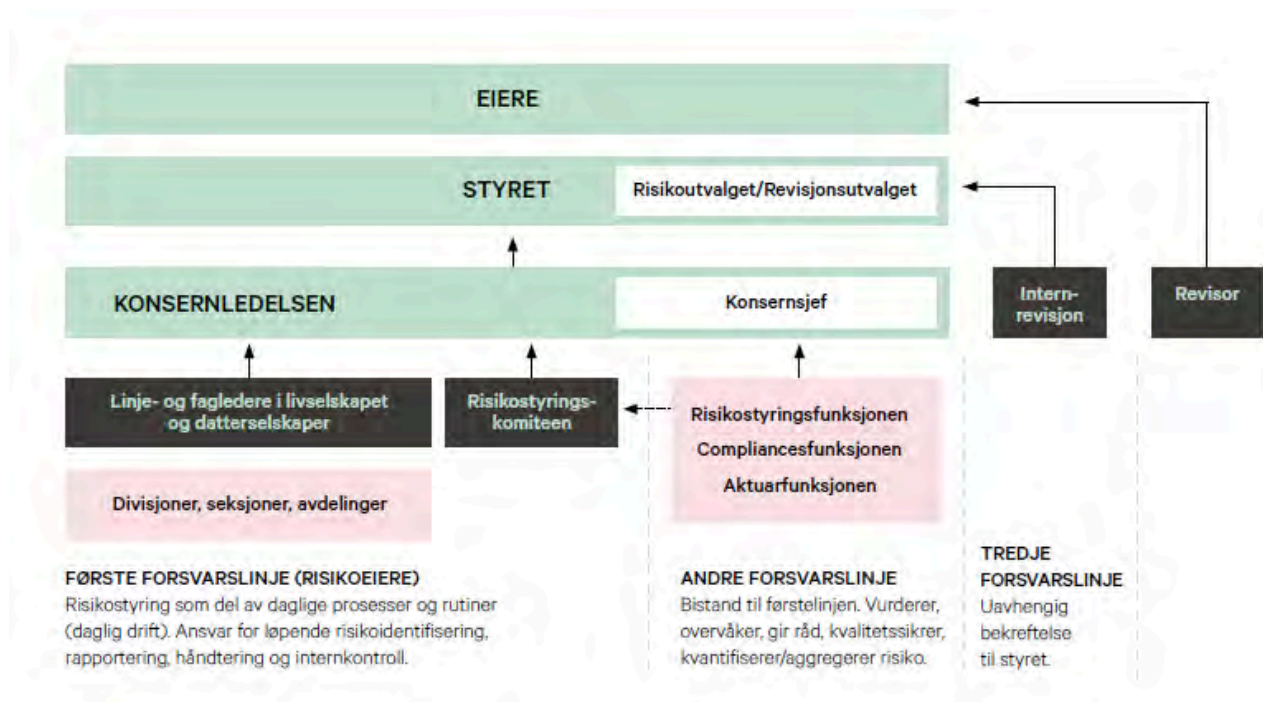
Risikostyringsfunksjonen vurderer om forutsetningene som benyttes i selskapets risikoberegninger er fornuftige, og bistår ledelsen med å videreutvikle og implementere et helhetlig rammeverk for KLPs risikostyring, samt påser at dette er i samsvar med eksterne og interne krav.

KLPs compliancefunksjon bistår ledelsen med å sikre at KLP ikke pådrar seg sanksjoner, økonomisk tap eller tap av omdømme som følge av manglende etterlevelse av lover, regler og etiske standarder. Compliancefunksjonen bistår ledelsen med å identifisere, vurdere og rapportere compliancerisikoer og gir råd til ledelsen, styret og ansatte om etterlevelse av relevant rammeverk for virksomheten. Aktuarfunksjonen har kontrollansvaret for blant annet samordning

av beregningene av de forsikringstekniske avsetningene, samt sikre at metoder, modeller og forutsetninger i beregningen av forsikringstekniske avsetninger er hensiktsmessige. I tillegg skal beste estimat sammenlignes med KLPs erfaringer.

Dataene som benyttes i beregningene skal vurderes i forhold til tilstrekkelighet og kvalitet. Aktuarfunksjonen skal også uttale seg om KLPs reassuranseprogram, og bidra til effektiv gjennomføring av risikostyringssystemet. Risikostyringsfunksjonen, compliancefunksjonen og aktuarfunksjonen gjør selvstendige, uavhengige vurderinger av risikonivået i selskapet og vurderer om etablerte risikoreduserende tiltak er tilstrekkelige.

Selskapets internrevisjon foretar uavhengige vurderinger av forsikringsmessige-, finansielle- og operasjonelle risikoer. Etter dialog med styret og ledelsen, foretas vurdering og testing av vesentlige og risikoutsatte områder med hensyn til tilfredsstillende styring og kontroll. Internrevisors rapporter og anbefalinger fremlegges for, og følges opp av ledelsen og styret. Internrevisjonen bidrar til å gi styret og ledelsen trygghet for at selskapet har hensiktsmessig risikostyring, internkontroll og virksomhetsstyring. Internrevisor avgir årlig en samlet rapport til styret om KLPs risikostyring, internkontroll og virksomhetsstyring.

ROLLER OG ANSVAR

Roller og ansvarsforhold knyttet til risikostyring og internkontroll i KLP kan oppsummeres gjennom en enkel modell for virksomhetsstyring med tre forsvarslinjer. Det primære ansvaret for risikostyring ligger i førstelinjen, som består av ledere og ansatte i virksomhetsområdene. Compliancefunksjonen, risikostyringsfunksjonen og aktuarfunksjonen er definert som andrelinjefunksjoner i KLP. Andrelinjen overvåker, vurderer, gir råd, aggregerer og rapporterer om

risikosituasjonen. Tredjelinjeforsvaret omfatter internrevisors uavhengige bekreftelse på at første- og andrelinjeforsvaret fungerer effektivt. I tillegg til de tre interne forsvarslinjene gir eksternrevisor sin uavhengige tilbakemelding til selskapets eiere.

OVERVÅKING

KLPs ledere, på alle nivåer, følger løpende opp risikobildet knyttet til sitt målområde, sørger for etablering og gjennomføring av nøkkelkontroller og følger opp eventuelle uønskede hendelser innenfor sitt område. Andrelinjefunksjonene bistår lederne, følger opp risikonivået for KLPs vesentlige risikoområder og har et særlig fokus på risikoområder som ikke håndteres i tråd med styrets risikovilje.

ORGANISERING OG GJENNOMFØRING AV FINANSIELL RAPPORTERING

KLP offentliggjør fire kvartalsregnskaper i tillegg til årsregnskapet. KLPs kvartals- og årsregnskaper utarbeides av konsernregnskapsavdelingen som rapporterer til økonomidirektør. Det er etablert arbeidsdeling hvor verddivurderinger av aktiva og passiva gjennomføres utenfor konsernregnskapsavdelingen.

I forkant av hver regnskapsavleggelse gjennomføres det møter mellom konsernregnskapsavdelingen og sentrale fagmiljøer for å identifisere risikoforhold, markedsforhold osv. som kan ha betydning for regnskapet. Det er etablert avstemmings- og kontrollrutiner som sikrer kvaliteten på den finansielle rapporteringen. KLPs virksomhet er revisjonspliktig, og eksternrevisor gjennomfører årlig fullstendig revisjon av årsregnskapet.

KLPs styre har utnevnt et eget revisjonsutvalg som forbereder styrets regnskapsbehandling med vekt på oppfølging av regnskapsrapporteringsprosessen, sentrale prinsipper og vurderinger som er lagt til grunn i regnskapet. Selskapets eksternrevisor deltar i revisjonsutvalgets behandling av regnskapet. Revisjonsutvalget vurderer og overvåker revisors uavhengighet. I tillegg til kvartals- og årsregnskap utarbeides det månedlige driftsrapporter med sammenligning mot budsjett og analyser av utviklingen.

Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (NUES)

KLPs vedtekter og gjeldende lovgivning gir føringer for selskapets eierstyring, selskapsledelse og en klar rolledeling mellom styrende organer og daglig ledelse. Styret foretar en årlig gjennomgang av eierstyring og selskapsledelse i KLP.

KLPs verdigrunnlag er beskrevet gjennom selskapets visjon om å være "den beste partner for dagene som kommer" og kjerneverdiene åpen, ansvarlig, tydelig og engasjert. Dette gir felles mål og retning for KLPs fremdrift og strategiske prioriteringer. Visjonen forteller hva som er virksomhetens mål og ambisjon. Visjonen omtales nærmere i årsrapporten og på selskapets nettsider.

KLP skal levere trygge og konkurransedyktige finans- og forsikringstjenester til offentlig sektor, virksomheter med tilknytning til denne og deres ansatte.

Forretningsidéen slår fast hvilke kunder KLP er til for, og for hvem KLP skal utvikle produkter og tjenester. KLP tilstreber å ha en god balanse mellom konkurransedyktige priser til sine kunder og en tilfredsstillende avkastning til disse som eiere. Dette er egenskaper som bidrar til at KLP oppleves i tråd med selskapets visjon.

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

- Ingen avvik fra anbefalingen.

KLP følger på de fleste områder anbefalingene for eierstyring og selskapsledelse slik de er beskrevet i prinsippene nedfelt av NUES. Avvik fra NUES er primært en følge av at enkelte bestemmelser ikke er tilpasset KLPs gjensidige selskapsform.

I tillegg er det etablert retningslinjer for etikk, som omhandler blant annet taushetsplikt, habilitet og arrangementer, og en rutine for varsling om eventuelle brudd på disse. KLP har også retningslinjer for likestilling og mangfold.

2. Virksomhet

- Ingen avvik fra anbefalingen.

KLPs hovedformål er å ivareta medlemmenes behov innenfor offentlig tjenstepensjon. Formålet vurderes av styret under årlig gjennomgang av konsernstrategien. Markedet holdes oppdatert om KLPs aktiviteter gjennom kvartalsvis resultatfremleggelse og rapporter som offentliggjøres på selskapets nettsider. Vedtektene finnes i sin helhet på konsernets nettside.

Samfunnsansvar er en viktig del av KLPs virksomhet og verdigrunnlag. KLP skal bidra til en bærekraftig offentlig sektor og integrere samfunnsansvar i alle forretningsprosesser. Et eksempel på dette er at KLP integrerer samfunnsansvar og bærekraft i sin kapitalforvaltning og har en ambisjon om å være en av de ledende aktørene på dette området. KLPs arbeid innenfor samfunnsansvar er basert på konsernets tilslutning til FNs Global Compact og FNs prinsipper for ansvarlige investeringer.

KLP rapporterer kvartalsvis på ikke-finansielle nøkkelindikatorer innen samfunn, miljø, humankapital og ansvarlige investeringer. Styret har klare mål, strategier og risikoprofil for virksomheten, slik at selskapet skaper verdier for eiere på en bærekraftig måte. I dette arbeidet tar styret hensyn til økonomiske, sosiale og miljømessige forhold. Styret evaluerer mål, strategier og risikoprofil minst årlig.

3. Selskapskapital og utbytte

- Avvik fra anbefalingen.

Styret i KLP vurderer jevnlig selskapets kapitalbehov i lys av selskapets mål, strategi og risikoprofil. Styret vedtar årlig overskuddsdisponering i lys av at selskapet skal ha tilfredsstillende soliditet. Selskapet er et gjensidig selskap og forholder seg som sådan ikke til utbytte, men til overskuddsdisponering.

KLP har som hovedmålsetting å bidra til en trygg forvaltning av medlemmenes pensjonsmidler til lavest mulig kostnader. Utbyttepolitikk blir i ikke relevant fordi kundene eier selskapet. Av selskapsvedtektene fremgår det at medlemmene plikter å betale egenkapitalinnskudd i den utstrekning det er nødvendig for å gi KLP tilfredsstillende soliditet. KLPs finansielle soliditet, kapitalforhold og soliditetsutvikling omtales nærmere i styrets årsberetning.

Bestemmelsen i aksjeloven om styrefullmakt er ikke aktuell for KLP. I KLP er det styret som fastsetter og innkaller satsen for egenkapitaltilskudd som er "nødvendig for å gi KLP tilfredsstillende soliditet". For Pensjonsordningen for Sykepleiere er det styret i pensjonsordningen som fastsetter egenkapitaltilskudd og Arbeids- og sosialdepartementet som godkjenner.

4. Likebehandling av aksjeeiere

- Avvik fra anbefalingen.

Enkelte elementer i anbefalingen er ikke direkte overførbart til KLP som gjensidig selskap, men vi følger den prinsipielle intensjonen i anbefalingen. Avviket tilskrives spesielt det forhold at selskapet ikke har omsettelig egenkapitalinstrumenter.

5. Aksjer og omsettelighet

- Avvik fra anbefalingen.

Dette punktet er ikke relevant da KLP ikke har omsettelige egenkapitalinstrumenter.

6. Generalforsamling

- Avvik fra anbefalingen.

KLP har valgt en løsning der generalforsamlingen består av valgte utsendinger og vara utsendinger. Foretaket er delt inn i valgkretser. Fylkeskommunen sammen med kommunene i det aktuelle fylket, utgjør hver sin valgkrets, bortsett fra Oslo kommune som inngår i Akershus valgkrets. De fire regionale helseforetakene sammen med sine datterselskaper utgjør også hver sin valgkrets. Foretakets øvrige medlemmer (bedriftsmedlemmer) utgjør en valgkrets. Antall utsendinger som velges fra de enkelte kretser er relatert til det premievolum som innbetales fra den aktuelle krets. Anbefalingen i NUES om å legge til rette for stemmegivning ved fullmektig er således ikke relevant for KLP.

Innkalling og saksdokumenter til generalforsamlingen, inkludert valgkomiteens innstillinger på de valg som skal finne sted, sendes de valgte utsendingene senest 14 dager før møtet skal holdes. Fristen er lengre enn minstekravet etter aksjeloven, som er én uke. Praksis i KLP er imidlertid at det i starten av året sendes ut et forvarsel til utsendingene om når generalforsamlingen i KLP er berammet, og det opplyses også om dette på valg- og Eiermøter.

Styrets leder, konsernsjefen, foretaksforsamlingens leder, valgkomiteen og revisor har rett og plikt til å delta på ordinær generalforsamling.

KLPs generalforsamling åpnes og ledes av foretaksforsamlingens leder.

7. Valgkomité

- Avvik fra anbefalingen.

Ordningen med valgkomité følger av selskapsvedtektene. Det er foretaksforsamlingen som velger medlemmer av valgkomiteen, herunder komiteens leder, samt fastsetter honorar til komiteens medlemmer. Dette avviker fra NUES der man anbefaler at generalforsamlingen velger en valgkomité.

Valgkomiteen er sammensatt i samsvar med anbefalingen. Alle medlemmene er uavhengig av styret og ledende ansatte. De ulike eiergrupperingene er representert i komitéen. Hensynet til å oppnå en rimelig kjønnsbalanse skal vektlegges ved alle valg til selskapets organer.

Det informeres om valgkomiteen, hvem som er medlemmer og komiteens oppgaver i årsrapporten samt på selskapets nettside.

Valgkomiteen foreslår kandidater til de medlemmer av foretaksforsamlingen som velges av generalforsamlingen, samt foretaksforsamlingens leder og nestleder. I tillegg foreslås de styremedlemmer som velges av de generalforsamlingsvalgte medlemmene i foretaksforsamlingen. Valgkomiteen skal videre avgi innstilling om godtgjørelse til medlemmene i foretaksforsamlingen, styremedlemmer og valgkomiteen. I denne prosessen har valgkomiteen aktiv dialog med selskapets forskjellige eiergrupperinger.

Medlemmene av valgkomiteen velges for en periode på to år. Gjenvalg kan skje to ganger.

Valgkomiteen gir skriftlige begrunnelser for sine innstillinger. I tillegg redegjør valgkomiteens leder muntlig for begrunnelsene i de organer der det foretas valg.

8. Styre, sammensetning og uavhengighet

- Ingen avvik fra anbefalingen.

Anbefalingen om bred representasjon fra selskapsmedlemmene i foretaksforsamlingen er ivaretatt gjennom vedtektene. I vedtektene fremgår det at medlemmene i foretaksforsamlingen som velges av generalforsamlingen skal settes sammen slik at foretaksforsamlingen samlet avspeiler selskapets interessegrupper, kundestruktur og samfunnsfunksjon.

Fem styremedlemmer og to varamedlemmer velges av foretaksforsamlingen som er valgt av generalforsamlingen. Styret sammensettes slik at det samlede styret kan ivareta medlemmenes og selskapets interesser, herunder selskapets behov for kompetanse, kapasitet og mangfold. KLP mener at vedtektene i tilstrekkelig grad ivaretar anbefalingens bestemmelser om uavhengighet i forhold til ledende ansatte, vesentlige forretningsforbindelser og selskapsmedlemmer med tilsvarende innflytelse som hovedaksjeeiere. Det vises til nærmere omtale under punkt 9 nedenfor.

Styrets leder og nestleder velges av foretaksforsamlingen.

Styremedlemmenes funksjonstid er to år. Det er ikke regulert nærmere hvor lenge et styremedlem kan ha vervet, men valgkomiteen har de senere år gått inn for at styremedlemmer normalt ikke bør sitte lenger enn åtte år.

Styret vurderes som uavhengig i forhold til NUES. De eksterne styremedlemmene er uavhengige av ledende ansatte. Ingen styremedlemmer har noen relasjon til selskapsmedlemmer i KLP som representerer mer enn 10 prosent av stemmene på generalforsamlingen. Alle styremedlemmer er uavhengige av vesentlige forretningsforbindelser.

9. Styrets arbeid

- Ingen avvik fra anbefalingen.

Styret har fastsatt instruks for styret og konsernsjef. Både styrets og konsernsjefens instruks er senest revidert i desember 2021.

Styret har tre underutvalg: Godtgjørelsesutvalg og revisjons- og risikoutvalg. Styret velger årlig minst tre medlemmer og eventuelt et varamedlem til underutvalgene blant styrets medlemmer, og oppnevner utvalgenes leder.

Styret evaluerer sitt eget arbeid og funksjon én gang per år. I denne forbindelse skal styret evaluere sitt arbeid og kompetanse knyttet til selskapets risikostyring og internkontroll. Resultatet av evalueringen presenteres for valgkomiteen, som benytter denne i sitt arbeid.

Styret skal årlig evaluere arbeidsutvalgenes arbeid som en del av styrets egevaluering. I tillegg foretar underutvalgene årlig en egevaluering.

Styret har i 2021 avholdt ti ordinære styremøter.

Styreinstruksen presiserer hvordan styret og den daglige ledelsen skal behandle avtaler med tilknyttede parter, herunder at det skal innhentes en uavhengig verdivurdering ved vesentlige avtaler. Avtaler med tilknyttede parter skal i utgangspunktet behandles i styret, med unntak av avtaler som inngås som ledd i som ledd i KLPs vanlige virksomhet og som er grunnet på vanlige forretningsmessige vilkår og prinsipper. Styret vil i årsberetningen redegjøre for slike avtaler som ikke er omfattet av unntaket som nevnt. Målet er å sikre at selskapet er kjent med mulige interessekonflikter og har en grundig behandling av slike avtaler, med sikte på å hindre at verdier overføres fra selskapet til tilknyttede parter..

10. Risikostyring og internkontroll

- Ingen avvik fra anbefalingen.

KLP har et veletablert system for risikostyring og internkontroll tilpasset omfanget og arten av den virksomheten som drives i foretaket. Systemet for risikostyring og internkontroll er beskrevet i eget kapittel i årsrapporten.

11. Godtgjørelse til styret

- Ingen avvik fra anbefalingen.

Godtgjørelse til styret reflekterer styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet.

12. Lønn og annen godtgjørelse til ledende personer

- Ingen avvik fra anbefalingen.

KLP er ikke omfattet av regler for godtgjørelse til ledende ansatte i børsnoterte selskaper. KLP har heller ikke børsnoterte egenkapitalinstrumenter og tildeler ikke opsjonsprogrammer eller bonus til sine ansatte.

Som finansforetak vedtar KLPs styre retningslinjer for godtgjørelse til samtlige ansatte i foretaket, herunder særskilte regler for lønn til ledende ansatte. Foretakets retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte blir lagt frem for generalforsamlingen.

Mer informasjon om godtgjørelse til ledende ansatte finnes i årsrapporten og på klp.no.

13. Informasjon og kommunikasjon

- Ingen avvik fra anbefalingen.

Styret har fastsatt retningslinjer for foretakets rapportering av finansiell- og annen informasjon, samt foretakets kontakt med medlemseiere utenfor generalforsamlingen.

- All rapportering er basert på åpenhet og under hensyn til krav om likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet og reglene om god børsskikk. Dokumentasjonen som offentliggjøres er tilgjengelig på selskapets nettsider.
- KLP har kontakt med selskapsmedlemmene utenfor generalforsamlingen, blant annet i forbindelse med valgmøter, eiermøter, ressursgruppemøter mv.

14. Selskapsovertakelse

- Avvik fra anbefalingen.

Her avviker vi fordi dette ikke er relevant for KLP som et gjensidig selskap.

15. Revisor

- Ingen avvik fra anbefalingen.

Revisor velges av generalforsamlingen, og foretar finansiell revisjon. KLP har valgt PwC som revisor.

Revisor avgir revisjonsberetning i forbindelse med årsregnskapet. Revisor utgir videre en uavhengig uttalelse vedrørende ikke-finansielt regnskap som KLP utarbeider og som inngår i KLPs årsrapport.

Revisor deltar i deltar i revisjonsutvalget, og i styremøtet der årsregnskapet behandles. Revisjonsutvalget vurderer årlig revisors uavhengighet.

KLPs styre har fastsatt retningslinjer for kjøp av tilleggstjenester med videre fra revisor. Retningslinjene bidrar til å sikre at revisors uavhengighet blir ivaretatt.

Revisor deltar på møtet i foretaksforsamlingen og generalforsamling hvor årsregnskapet behandles, og ellers ved behov.

Styret har i 2021 hatt ett møte med revisor uten at administrasjonen har deltatt. Styrets revisjonsutvalg har avholdt tre møter med revisor uten at administrasjonen har deltatt.

Revisors godtgjørelse blir fastsatt av generalforsamlingen.

REDEGJØRELSE I HENHOLD TIL REGNSKAPSLOVEN § 3-3B, 2. LEDD

Her følger en oppsummering av de forhold virksomhetene skal redegjøre for i henhold til regnskapsloven § 3-3b, 2. ledd. Punktene følger nummereringen i bestemmelsen.

1. Prinsipper for eierstyring og selskapsledelse i KLP er utarbeidet i tråd med norsk lov, og basert på den norske anbefalingen for eierstyring og selskapsledelse utgitt av Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse, NUES.

2. Anbefalingen fra Norsk utvalg for eierstyring og selskap er tilgjengelig på www.nues.no.

3. Eventuelle avvik fra anbefalingen er kommentert under hvert punkt i ovenstående redegjørelse.

4. Beskrivelse av hovedelementene i KLPs systemer for internkontroll og risikostyring knyttet til regnskapsrapporteringsprosessen er omtalt i punkt 10 ovenfor.
5. Vedtektsbestemmelser som gjelder bestemmelser i allmennaksjelovens kapittel 5 vedrørende generalforsamlingen er omtalt i punkt 6 ovenfor.
6. Sammensetningen til ledende organer, samt beskrivelse av hovedelementene i gjeldende instruksjer og retningslinjer, følger i punktene 6, 7, 8 og 9 ovenfor.
7. Vedtektsbestemmelser som regulerer oppnevning og utskiftning av styremedlemmer er omtalt i punkt 8 ovenfor.
8. Vedtektsbestemmelser og fullmakter som gir styret adgang til å beslutte å kjøpe tilbake eller utstede egne aksjer er omtalt i punkt 3 ovenfor.

Årsberetning 2021

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap (KLP) oppnådde i 2021 et solid avkastningsresultat som gir rom for å tilføre overskudd til kundenes premiefond samt styrke foretakets soliditet.

Den verdijusterte avkastningen ble 8,4 prosent, mens bokført avkastning ble 5,0 prosent. Bokført avkastning ble dermed 2,6 prosentpoeng høyere enn de 2,4 prosentene foretaket har garantert sine kunder. Inkludert renteplasseringer holdt til forfall, ble verdijustert avkastning 6,7 prosent.

Med solide finansielle buffere og en solvenskapitaldekning på 316 prosent, står KLP godt rustet til å møte perioder med utfordrende finansmarkeder.

KLP har som mål å nå et netto null-utslipp for sine investeringer innen 2050 og har utviklet et eget veikart for fremdrift og delmål.

KLPs datterforetak leverte solide resultater med god vekst gjennom 2021.

KLP gjennomfører et omfattende digitaliseringsløft for kunder og medlemmer, for å sikre at foretaket fortsatt oppleves som den beste aktøren innen offentlig tjenestepensjon.

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap (KLP) er morselskap i KLP-konsernet. KLP er opprettet av og for offentlig sektor for å ivareta dette markedets behov for tjenestepensjonsordninger. Hovedkontoret ligger i Oslo.

Konsernets resultat

Konsernets totalresultat utgjør 0,5 milliarder kroner (1,0)¹.

Egenkapitalen i konsernet har i løpet av 2021 økt med 1,3 milliarder kroner, til 40,7 milliarder kroner. Økningen i egenkapital skyldes dels netto innbetalt egenkapitaltilskudd på 0,8 milliarder kroner, mens resten, 0,5 milliarder kroner, er disponert fra årets resultat.

Konsernets samlede forvaltningskapital økte med 94,1 milliarder kroner, til 901,3 milliarder kroner ved utgangen av 2021.

1. Tall i parentes angir verdi for tilsvarende periode i 2020.

Resultatbidrag fra de ulike virksomhetsområdene (totalresultat etter skatt) i millioner kroner:

Millioner kroner	2021	2020
Offentlig tjenestepensjon	469	1 021
Skadeforsikring	337	170
Bank	121	130
Kapitalforvaltning	45	16
Øvrige	2	-19
Elimineringer	-484	-285
Totalt	490	1034

Morselskapets resultat

KLP er et gjensidig livsforsikringsforetak som forvalter pensjonsmidler og forsikringsrisiko knyttet til levealder, død og uføre på vegne av sine medlemmer.

KLP har garantert en minimumsavkastning på forvaltningen av pensjonsmidlene. Denne var i 2021 på 2,4 prosent. Bokført avkastning utover dette tilhører kundene. Dette overskuddet omtales i tabellen nedenfor som «resultat til kunder».

KLPs resultater til kundene i egenskap av å være eiere, skapes gjennom forvaltning av foretakets ansvarlige kapital, marginer i premieelementet for kostnadsdekning, samt premie som reflekterer verdien av avgitt avkastningsgaranti på pensjonsmidlene inkludert en eventuell margin.

Som et gjensidig foretak er det også viktig for KLP å drifte effektivt og dermed holde kostnadene nede, slik at medlemmenes innbetalinger blir lavest mulig.

Resultatene for året ble preget av

- Solid avkastning fra aksjemarkedet
- God avkastning på eiendomsinvesteringene
- Lave renter i Norge og utlandet
- Volumvekst og god inntjening i datterforetakene
- Gode finansielle buffere

Millioner kroner	Resultat til kunder	Resultat til foretaket	Sum 2021
Avkastningsresultat	14 857	277	15 133
Risikoresultat	589	-1 311	-721
Rentegarantipremie		251	251
Administrasjonsresultat		35	35
Andre inntekter fra teknisk regnskap		6	6
Netto inntekter fra selskapsportefølje		1 030	1 030
Skatt		125	125
Andre resultatelementer		56	56
Sum resultat	15 446	469	15 915

Samlet bokført resultat tillagt andre resultatelementer, før fordeling mellom pensjonskundene og foretaket, ble 15,9 milliarder kroner i 2021 (13,4).

Avkastningsresultat

Finansinntektene tilknyttet forvaltning av pensjonsmidlene i kollektivporteføljen utgjør 49,8 milliarder kroner (24,2), tilsvarende en avkastning på 8,4 prosent. Kursreservene er gjennom året økt fra 55,1 milliarder til 77,4 milliarder. Avkastningsresultatet utgjør således 15,1 milliarder kroner (12,6).

KLP har et mål om å levere langsiktig, konkurransedyktig avkastning i kundeporteføljene, og stabil avkastning i selskapsporteføljen. Dette oppnås ved å spre oppsparte midler på ulike investeringstyper og geografiske områder.

Investeringene i kollektivporteføljen er fordelt mellom de ulike kategorier finansielle eiendeler slik det fremgår av tabellen under:

Milliarder kroner	Allokering	Avkastning	Allokering	Avkastning
	31.12.2021*	2021	31.12.2020*	2020
Aksjer	202,1	22,8 %	144,0	6,3 %
Omløpsobligasjoner	90,3	-0,7 %	100,4	6,5 %
Likviditet/pengemarked	12,6	0,7 %	23,4	1,5 %
Anleggs- /Hold-til-forfall- obligasjoner	181,7	3,5 %	172,0	3,5 %
Utlån	77,9	1,7 %	77,1	2,1 %
Eiendom	90,3	10,2 %	79,2	6,8 %
Sum	654,6		596,1	

* Tallene som er oppgitt i tabellen viser nettoeksponering, mens de offisielle balansetall fra regnskapet er presentert brutto. Derfor vil det kunne oppstå avvik mellom tallene i denne tabellen og regnskapet.

Omløpsobligasjoner, utlån og investeringene i likviditet/pengemarked oppnådde ikke en avkastning over avkastningsgarantien på 2,4 prosent. Verdijustert avkastning inkludert verdipapirer holdt til forfall ble 6,7 prosent, godt over den garanterte avkastningen.

Risikoresultat

Risikoresultatet er et uttrykk for hvordan utviklingen av dødelighet og uførhet i forsikringsbestanden har vært sammenlignet med forventningene som er lagt til grunn ved den årlige premiefastsettelsen.

Ordinært risikoresultat for 2021 var 589 millioner kroner. Av dette var uføreresultatet 141 millioner kroner, resultat knyttet til langt liv/opplevelsesrisiko 342 millioner kroner og resultat knyttet til død/etterlatte 106 millioner kroner. Det regnskapsførte risikoresultatet viser imidlertid et underskudd på 721 millioner kroner. Dette beløpet inkluderer bruk av risikoutjevningfondet på 1 311 millioner kroner til å styrke forutsetninger om økt levealder i premiereservene.

Administrasjonsresultat

KLP oppnådde et administrasjonsresultat på 35 millioner kroner i 2021, en reduksjon på 136 millioner kroner fra foregående år. Nedgangen skyldes i hovedsak økte forsikringsrelaterte administrasjonskostnader, der økte avskrivninger på IT utgjør hovedøkningen.

KLP har stordriftsfordeler som følge av sin høye markedsandel innen offentlig tjenestepensjon, og kan dermed fortsette å gi god service til konkurransedyktige priser.

Netto inntekter selskapsportefølje

Selskapsporteføljen, som er plassert i obligasjoner, eiendom, eierskap i datterforetak og andre strategiske aksjeinvesteringer, oppnådde i 2021 en avkastning på 3,4 prosent (3,1). Avkastning fra eiendomsinvesteringene og anleggsobligasjoner bidrar i hovedsak til avkastningen.

Disponering av resultatet

Millioner kroner	Resultat til kunder	Resultat til foretaket	Sum 2021
Til tilleggsavsetninger	5 999		5 999
Til premiefond	9 415		9 415
Til bufferavsetning	32		32
Til risikoutjevningssfond		-1 034	-1 034
Til egenkapitaltilskudd		811	811
Til annen opptjent egenkapital		692	692
Sum disponert 2021	15 446	469	15 915
Sum disponert 2020	12 350	1 021	13 371

Årets kunderesultat endte på 15,4 milliarder kroner. Dette disponeres til kundenes premiefond, bufferavsetning og tilleggsavsetninger. Styret er tilfreds med at resultatet gir rom for å styrke tilleggsavsetninger med nesten 6 milliarder kroner i tillegg til en overføring til premiefond som indirekte vil finansiere godt over nivå på planlagt innbetaling av egenkapitaltilskudd til KLP i 2022. Renten er fortsatt på et lavt nivå sammenlignet med den avgitte rentegarantien, og styrking av tilleggsavsetninger, samt høye kursreserver, bidrar godt til stabil og langsiktig forvaltning av pensjonsmidlene.

Årets totalresultat på 469 millioner kroner disponeres med 811 millioner kroner til egenkapitaltilskudd, 692 millioner kroner til annen opptjent egenkapital, samtidig som man reduserer risikoutjevningssfondet med 1 034 millioner kroner.

Risikoutjevningssfond belastes med 1 034 millioner kroner for å delfinansiere styrking av premiereservene som følge av at menn lever lenger enn forutsatt i minstetariffen K2013. Oppreserveringen ble gjennomført i årsregnskapet for 2020, men da delvis finansiert fra frigjorte premiereserver som følge av endringer i SSBs delingstall/forholdstall. Finanstilsynet har imidlertid fastslått at disse frigjorte reservene ikke kan benyttes til å styrke premiereserven, og KLP har derfor belastet risikoutjevningssfondet.

Styret i KLP anser at resultatregnskapet og balansen for 2021 med noter, kontantstrømoppstilling og oppstilling over endringer i egenkapital, gir god informasjon om driften gjennom året og foretakets økonomiske stilling ved utgangen av året. Regnskapet er avlagt i samsvar med forutsetningen om fortsatt drift og styret bekrefter at denne forutsetningen er til stede. Styret vurderer risikoen ved foretakets virksomhet som forsvarlig. Selskapsregnskapet for KLP er avlagt etter årsregnskapsforskriften for livforsikringsforetak. Konsernregnskapet er avlagt i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (IFRS/IAS) som er godkjent for bruk i EU/EØS.

Virksomhetsområdene

Pensjon

Offentlig tjenestepensjon

Offentlig tjenestepensjon er konsernets kjerneprodukt og tilbys av morselskapet, KLP. Foretaket opprettholder sin ledende posisjon i dette markedet, også gjennom 2021. Av konsernets forvaltningskapital på 901,3 milliarder kroner, utgjør kundenes pensjonsmidler 661,5 milliarder kroner.

Konkurransesituasjonen

Anbudskonkurransen i offentlig tjenestepensjonsmarkedet har tatt seg noe opp gjennom de siste årene, men det er fortsatt få kunder som velger å flytte sin pensjonsordning. Kundene kan velge å etablere egen pensjonskasse eller gå til annen tilbyder. Kun to kommuner valgte en annen leverandør etter anbudsutsettelse i 2021. I bedriftsmarkedet valgte kun 10 av 80 kunder som var i prosess med å si opp sin pensjonsavtale i KLP etter årets konkurranser. KLP har over 2000 bedriftskunder. Det er fortsatt relativt få kunder som har valgt å gå fra offentlig tjenestepensjon til annen pensjonsordning, og KLP opprettholder sin posisjon også i bedriftsmarkedet.

Konkurransetilsynet gjennomførte i februar 2022 uanmeldt bevissikring hos KLP fordi de mener det er rimelig grunn til å anta at KLP kan ha brutt konkurranseloven. Det er bestemmelsen i konkurranselovens § 11 om utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling som Konkurransetilsynet undersøker om KLP kan ha brutt, og bevissikringen ble gjennomført med bakgrunn i en beslutning fra Hordaland tingrett. KLP har gitt Konkurransetilsynet innsyn i alt de har bedt om, og er innstilt på et godt samarbeid med Konkurransetilsynet i den videre etterforskning.

Premiereserven for de kundene som flyttet fra KLP ved årsskiftet med oppgjør i 2022 utgjør ca. 3,1 milliarder kroner, tilsvarende 0,7 prosent målt i forhold til premiereserver.

Regelverket for flytting endres fra og med 1. januar 2022. Tidligere regler om kursreguleringsfond og tilleggsavsetninger erstattes av et samlet kundefordelt bufferfond. KLP har argumentert for disse endringene, og mener det vil gi et mer likeverdig utgangspunkt i konkurransen. Endringen i regelverket har betydning for hvor mye kapital kunden frigjør ved flytting av pensjonsordningen fra et foretak til et annet. Nytt regelverk tar nå bort muligheten for at en kunde som flytter kan frigjøre kapital på bekostning av fellesskapet i foretaket det flyttes til.

God soliditet, gode resultater, lave kostnader over tid og høy kundetilfredshet, gir KLP en god posisjon til å møte konkurransen i markedet for offentlig tjenestepensjon fremover.

Drift og forvaltning

Nærmest all drift og forvaltning ble gjennomført gjennom digitale kanaler som følge av koronapandemien også i 2021. KLP har utviklet gode løsninger for digital betjening, og det meste av kundeoppfølgingen og møte- og kursvirksomhet ble gjennomført via digitale kanaler.

Ved utgangen av 2021 var det 288 183 pensjonister som mottok pensjon fra KLP, og det forventes en betydelig vekst i antall pensjonister i årene fremover. Dette kommer som en følge av vekst i sysselsetting i offentlig sektor, noe som igjen vil føre til en økning i årskull som tar ut pensjon fremover.

Åjouritet og kvalitet i saksbehandlingen på pensjon er en av KLPs viktigste oppgaver. Foretaket gjennomfører, med blant annet bakgrunn i dette, et omfattende endringsprogram som representerer tidenes løft i forhold til utvikling av systemløsninger på pensjonsområdet. Gjennom programmet skal KLP oppgradere IT-systemer og automatisere arbeidsprosesser for å styrke KLPs fremtidige konkurransekraft, gjennom god og relevant service, markedsledende pensjonsveileder, samt lavere kostnader.

Arbeidet krever mye av flere miljøer i foretaket, og har i perioder dessverre ført til noe lengre svartider enn våre kunder og medlemmer normalt opplever. Det er satt inn ekstra ressurser på de områdene som er berørt for å sikre godt servicenivå i den tiden som gjenstår av dette store utviklingsløpet.

Skadeforsikring

2021 var finansielt et godt år og soliditeten er god. Både finansavkastningen, forsikringsdriften og driftskostnadene var bedre enn forventet. Foretakets målsetting er å bidra til bedre skadeforsikringsprodukter til lave priser for KLPs eiere og deres ansatte. Foretaket er en betydelig leverandør av forsikringer til dette markedet, bedrifter med offentlig tilknytning, samt medlemmer i konsernets pensjonsordninger. KLP Skadeforsikring er markedsleder i det offentlige markedet, med en markedsandel på 36,9 prosent.

Årets resultat før skatt ble 397,7 millioner kroner (220,0). Forsikringsresultatet (premie minus erstatninger) for hendelser inntruffet i 2021 var 426 millioner kroner, en økning fra 276 millioner kroner i 2020. Resultatforbedringen skyldes generell prisjustering, samt at foretaket ikke har vært eksponert for det samme antall store skader som i 2020. Foretaket fikk i løpet av 2021 meldt to skader over 25 millioner kroner. Samlet regnskapsmessig effekt for foretaket knyttet til disse to skadene er 84 millioner kroner. Den største skaden, en brann i et søppelbetjeningsanlegg, er estimert til 221 millioner kroner, og er dermed den største skaden i foretakets historie. Samlet for foretaket ble det innrapportert 13 skader i intervallet mellom 5 og 25 millioner kroner. Disse utgjør en samlet erstatning på 119 (190) millioner kroner.

Også 2021 var påvirket av korona situasjonen. Foretaket synes å se lavere aktivitet for enkelte forsikringsbransjer, særlig innen motorvognforsikring, men den økonomiske effekten er vanskelig å fastslå. Reiseaktivitetene økte generelt i Norge i 2021 sammenlignet med 2020, men skadekostnadene knyttet til fritids- og reiseforsikring er fortsatt lavere enn normalt.

I løpet av 2021 mottok foretaket 352 skademeldinger knyttet til korona relaterte yrkessykdommer. Kun et fåtall av disse forventes å medføre utbetalinger. Det er foreløpig stor usikkerhet knyttet til hvilken effekt pandemien vil ha for denne type forsikring. Innmeldte krav som følge av bivirkninger fra korona vaksinerings, blir ivaretatt av Norsk Legemiddelpool.

Erstatningene for tidligere meldte skader er redusert med 109 millioner kroner for alle bransjer samlet, tilsvarende 5,5 prosent av avsetningene ved inngangen til 2021. Oppløsningene er fortsatt størst knyttet til yrkesskaderelatert forretning, men også avsetning for eldre eiendomsskader er blitt noe redusert, hovedsakelig som følge av regresser.

Foretakets totale skadeprosent falt i 2021 og ble samlet sett 76,4 prosent. Ser man bort fra reservejusteringer av skader inntruffet før 2021, var skadeprosenten 83,1 - hvorav skadeprosenten for det offentlige/bedriftsmarkedet var 92,7 prosent og personmarkedet 70,7 prosent.

Finansmarkedene var generelt sett gode i 2021. Samlet avkastning på forvaltede midler ble 5,0 prosent (5,0). Aksjeporteføljen hadde kun to måneder med negativ avkastning, og hadde for året samlet avkastning på 24,6 prosent. Det generelle rentenivået steg noe i løpet av året, og avkastning på rentebærende aktiva ble derfor svak. Renteplasseringer i henholdsvis omløps- og anleggsporeteføjene ga således 1,0 og 3,2 prosent avkastning. Foretaket har to eiendomsinvesteringer. Verdiutviklingen har i løpet av 2021 vært god og eiendomsporteføljen ble oppskrevet med 43 millioner kroner. Porteføljen ga en årsavkastning på 10,5 prosent.

Foretakets kostnadsandel har gjennom flere år vært fallende, og var i 2021 15,8 prosent (17,6). Dette er på nivå med markedet generelt.

Foretaket oppfyller alle regulatoriske krav med god margin. Solvensmarginen var 224 prosent ved utløpet av 2021 (237). Foretaket har definert et langsiktig mål for sin solvensmargin på minimum 200 prosent.

Bank

KLPs bankvirksomhet utføres av KLP Banken-konsernet som består av foretakene KLP Banken AS, KLP Kommunekreditt AS og KLP Boligkreditt AS med KLP Banken AS som morforetak. KLP tilbyr gjennom bankvirksomheten boliglån og andre banktjenester til privatpersoner og lån til kommuner, fylkeskommuner og virksomheter som utfører offentlige oppgaver. KLPs bankvirksomhet kan også i 2021 vise til gode resultater.

KLP Banken skal være en bank for kunder som søker en langsiktig og forutsigbar partner. Slik ønsker banken å bli foretrukket av personkunder som er medlemmer av KLPs pensjonsordninger og finner bankens tjenester og verdigrunnlag attraktivt.

Banken skal tilby produkter og tjenester til konkurransedyktige betingelser for å bidra til at virksomheter som har valgt KLP som pensjonsleverandør oppleves som attraktive arbeidsgivere.

KLP Bankens tilstedeværelse i markedet for lån til offentlig virksomhet bidrar til konkurranse som kommer målgruppen kommuner, fylkeskommuner og virksomheter med offentlig tilknytning til gode gjennom tilgang til gunstig langsiktig finansiering. Videre bidrar banken med veiledning overfor kundene innen finansiering og kommunal økonomi. Banken forvalter også utlån for KLPs kollektivportefølje.

Bankkonsernets samlede utlånsforvaltning var ved utløpet av 2021 på 117,7 milliarder kroner, en økning på 2,6 milliarder kroner for året. Av utestående lån var 39,9 milliarder kroner finansiert av bankkonsernet og det resterende av KLP. Utlånsforvaltningen var fordelt med 25,0 milliarder kroner i boliglån til privatpersoner og 92,7 milliarder kroner i lån til offentlige virksomheter og bedrifter.

Bankkonsernet forvalter boliglån på egen balanse i KLP Banken AS og i KLP Boligkreditt AS. I tillegg forvaltes boliglån for KLP. I 2021 utbetalte banken 9,9 milliarder kroner (9,7) i nye boliglån. I tråd med eierens ønske, vektlegges spesielt å tilby gode vilkår til unge ansatte i kommunene. Boliglånsporteføljene samlet hadde i 2021 en vekst på 1,3 milliarder kroner (2,0).

KLP Banken AS tilbyr kredittkort til personkunder som en del av dagligbanktilbudet. Ved utløpet av 2021 utgjorde trukket kreditt 43,0 millioner kroner (49,2) fordelt på 9 800 kortbrukere (9 200). Innføring av et gjeldsregister og koronapandemien har bidratt til en generell reduksjon i forbruksgjeld.

Bankens innskudd fra personkunder økte i 2021 fra 10,5 til 11,6 milliarder kroner. Innskuddsveksten er dermed større enn året før, noe som i hovedsak har sammenheng med stabilt gode rentevilkår. Antallet aktive innskuddskunder i personmarkedet er nærmere 45 000, hvorav 69 prosent er medlemmer av pensjonsordningene.

KLP Banken AS tilbyr også innskuddsprodukter til kommuner og bedrifter. Ved utløpet av 2021 utgjør innskudd fra denne gruppen 1,3 milliarder kroner (1,3), som tilsvarer 10 prosent (11) av samlede innskudd. Bankens samlede innskudd økte fra 11,8 til 12,9 milliarder kroner i 2021.

KLP-konsernets utlånsvirksomhet mot offentlig sektor drives også av KLP Banken AS. På bankkonsernets egen balanse er lån til offentlige låntakere registrert i datterforetaket KLP Kommunekreditt AS. KLP Banken AS inngår i tillegg utlånsavtaler til offentlig sektor på vegne av

KLP. Samlede utlån til offentlige låntakere var 84,1 milliarder kroner (80,5) ved utløpet av 2021, en årsvekst på 3,7 milliarder kroner (8,2). Av dette utgjorde lån på bankens balanse 17,8 milliarder kroner (17,6). Det ble i 2021 utbetalt nye lån til offentlig sektor for til sammen 11,2 milliarder kroner (15,3) fra foretakene i KLP-konsernet.

Resultatet i KLP Banken konsernet ble 116,1 millioner kroner (136,8) før skatt og andre resultatkomponenter. Av dette utgjør resultatet fra personmarkedet 87,6 millioner kroner (101,6) og fra offentlig marked 28,5 millioner kroner (35,2). Avkastningen på bankens egenkapital var 4,8 prosent før skatt (6,2).

KLP Banken valgte å holde boliglånsrentene uendret etter at sentralbankrenten økte i september 2021. Økte innlånskostnader har dermed gitt lavere netto renteinntekter mot slutten av året sammenlignet med tidligere i 2021. Sterk vekst i boliglånsvolumet har likevel bidratt til at netto renteinntekter i personmarkedet er opprettholdt på tilnærmet samme nivå som fjoråret i dette segmentet. I offentlig marked har netto renteinntekter vært på linje med et normalår og dermed lavere enn i 2020.

Bankkonsernets gjeldende kapitalkrav inklusive kapitalbuffer er 16,0 prosent kapitaldekning. I kravet inngår et Pilar-2-tillegg på 1,5 prosent. Videre opprettholdes en buffer på minimum 0,5 prosent over det faktiske kapitalkravet for pilar 1 og pilar 2 risikoer, slik at kapitalmålet er 16,5 prosent. Ved utløpet av 2021 var kapitaldekningen 18,7 prosent (19,5).

Kapitalforvaltning

KLP er godt fornøyd med utviklingen i KLP Kapitalforvaltning AS. KLP Kapitalforvaltning AS utgjør konsernets forvaltningsmiljø innenfor verdipapir- og fondsforvaltning. Totalt ble det forvaltet 669 milliarder kroner ved utgangen av 2021. Hoveddelen av midlene blir forvaltet på vegne av KLP og datterforetakene i KLP konsernet. KLP Kapitalforvaltning AS tilbyr også fondsprodukter til medlemmer og andre eksterne investorer.

Forvaltningen økte med 73 milliarder kroner i 2021. Netto nytegning i KLPs verdipapirfond fra eksterne investorer og personkunder utgjorde 13,3 milliarder kroner. Totalt forvalter KLP Kapitalforvaltning AS 136,8 milliarder kroner for kunder utenfor KLP.

I løpet av 2021 ble et nytt verdipapirfond etablert, slik at foretaket ved utgangen av 2021 forvalter 56 verdipapirfond. Det nye fondet har godkjent Svanemerke som innebærer at fondene må tilfredsstillende strenge krav innen samfunnsansvar. De svanemerkede fondene har vært populære i 2021 og avkastningen var omtrent den samme som for tilsvarende indeksfond.

KLP Kapitalforvaltning AS oppnådde i 2021 et resultat før skatt på 56,2 millioner kroner (30,9).

Eiendom

KLP Eiendom AS fortsetter en god utvikling i eiendomsforvaltning for KLP. All forvaltning og utvikling av KLP-konsernets egne eiendommer utføres gjennom det heleide datterforetaket KLP Eiendom AS. Foretaket er en av Skandinavias største eiendomsaktører, og har virksomhet i Norge, Sverige, Danmark, Luxembourg og Storbritannia. KLP-konsernets eiendommer har god beliggenhet, høy bygningsmessig standard, og effektiv arealutnyttelse. Eiendomsforetaket vektlegger energisparing og miljø, og er miljøsertifisert etter ISO 14001 i Norge, Sverige og Danmark.

Eiendomsporteføljen har vokst betydelig de senere årene, og utgjør 13,8 prosent av kollektivmidlene. Investeringene innenfor eiendom har bidratt med god avkastning.

Med koronapandemien har også eiendomsåret 2021 vært krevende for hoteller og sentrumsnær handel. Dette har svekket det løpende resultatet fra disse virksomhetsområdene. Kontorleiemarkedet i Oslo og i Trondheim har utviklet seg positivt, i Stockholm har det vært en rask forbedring etter pandemiens første fase mens København fortsatt er tregt. Avkastningskrav for attraktive kontorbygg har vært på et lavt nivå og dette har bidratt til en positiv verdiutvikling.

Eiendomsforvaltning drives kun på vegne av foretakene i eget konsern, og har derved primært bidratt til avkastning på investert kapital for kundene i livsforsikring. Virksomhetsavkastning fra eiendom, inkludert andeler i eksterne eiendomsfond, for kollektivporteføljen offentlig tjenestepensjon, ble 10,2 prosent.

Rådgivning og tjenester

KLP Forsikringservice AS tilbyr forsikringsrelaterte tjenester til kommunale- og fylkeskommunale pensjonskasser, herunder tjenester som ansvarshavende aktuar. Disse tjenestene baserer seg på kompetanse og systemer som er utviklet for pensjonsvirksomheten i KLP.

KLP Forsikringservice AS har en avtale om et samlet bredt spekter av tjenester inklusive medlems- og pensjonsadministrasjon.

Soliditet, risiko og organisering

Finansiell soliditet og kapitalforhold

KLP er gjennom finansforetaksloven underlagt soliditetsregelverket Solvens II. I dette regelverket beregnes det et kapitalkrav ut fra den totale risikoeksponeringen foretaket har innen forsikringsrisiko, markedsrisiko, operasjonell risiko, avgangsrisiko, mv. Bufferkapital i form av kursreguleringsfond, tilleggsavsetninger og risikoutjevningfond reduserer kapitalkravet. Resterende kapitalkrav må dekkes av solvenskapitalen. Solvenskapitalen består av forskjellen

mellom virkelig verdi på foretakets eiendeler og forpliktelser. For eiendeler som har en annen verdsettelse i regnskapet, blir verdien justert slik at den representerer virkelig verdi i Solvens II-balansen. For KLPs forsikringsforpliktelser finnes det ikke observerbare markedsverdier. Disse beregnes derfor ved et beste estimat basert på aktuarielle forutsetninger. I tillegg kommer en risikomargin som reflekterer en tredjeparts kapitalkostnader ved å overta forpliktelsene.

Den finansielle bufferkapitalen ble styrket gjennom året med 27,6 milliarder kroner til 126,2 milliarder kroner (98,6). Kursreguleringsfondet økte med 22,3 milliarder kroner til 77,4 milliarder kroner (55,1). Tilleggsavsetningene økte med 5,4 milliarder kroner til 48,8 milliarder kroner (43,5).

Risikoevnen er opprettholdt på et nivå som tilsier at forventet avkastning kan holdes over den årlige rentegarantien i solvensberegningen.

Solvenskapitalen ble økt gjennom innbetaling av det planmessige og varslede årlige egenkapitaltilskuddet med 0,8 milliard kroner. Av årets resultat går 811 millioner kroner til egenkapitaltilskudd og 692 millioner kroner til annen opptjent egenkapital. Risikoutjevningfondet ble redusert med 1 034 millioner kroner til 4 370 millioner kroner.

KLPs gjensidige selskapsform og kredittverdige eiere gir en god trygghet for at foretaket kan innfri sine fremtidige forpliktelser. Dette gjenspeiles i Solvens II-regelverket, hvor dette kan telles med som solvenskapital etter nærmere regler. Finanstilsynet har i den forbindelse godkjent at KLPs vedtektsfestede etterinnkallingsrett kan regnes inn med inntil 2,5 prosent av premiereserven som solvenskapital. Dagens godkjenning gjelder til og med 31.12.2023.

Ettersom kapitalen ikke er innbetalt, rangeres den som kapital i kapitalgruppe 2, som supplerende kapital. Solvens II deler inn solvenskapitalen i tre nivåer etter tapsabsorberende evne hvor gruppe 1 er best og består typisk av innbetalt egenkapital som er uten restriksjoner med tanke på å dekke ethvert tap i virksomheten. Kapital i kapitalgruppe 2 kan maksimalt utgjøre 50 prosent av kapitalkravet. Ettersom KLPs premiereserve har vokst gjennom året, har den supplerende kapitalen økt med 0,8 milliarder kroner til 12,2 milliarder kroner. Foretaket har med dette mer kapital enn det som kan brukes i beregningen, ettersom 50 prosent av kapitalkravet utgjør 7,1 milliarder kroner.

Solvenskravet til KLP gikk noe ned i 2021 til 14,3 milliarder kroner (15,1). Den tellende solvenskapitalen økte med 2,5 milliarder kroner til 45,2 milliarder kroner. Dermed styrket KLPs soliditet seg gjennom året. Uten bruk av overgangsregler er foretakets kapitaldekning på 316 prosent (282). Med overgangsordningen for tekniske avsetninger ble kapitaldekningen 345 prosent (362). Kapitaldekningen ligger dermed godt over det interne målet på 150 prosent og myndighetskravet på 100 prosent. For konsernet utgjør solvensdekningen 287 prosent (261).

KLPs finansielle stilling er vurdert til A2 hos Moody's Investor Service og A- hos Standard & Poor's. Begge med tilleggsopplysning om forventet stabile ratingutsikter for KLP.

Risiko

Kontroll og styring av risiko er en forutsetning for god verdiskaping og trygghet for pensjonsmidlene. Å identifisere, vurdere og styre risikofaktorene knyttet til både forsikrings- og finansforvaltning, er derfor en sentral del av KLPs virksomhet. Risikobildet overvåkes innenfor de enkelte operative enhetene og vurderes både foretaksvis og samlet på konsernnivå.

KLP gjennomfører årlig en egenvurdering av foretakets risiko og solvens (ORSA). Egenvurderingen som ble gjennomført i 2021, konkluderte med at foretakets risikohåndtering og solvenssituasjon var gjennomgående god på alle områder. Kontrollfunksjonene for risikostyring og aktuarfunksjon er samlet i seksjonen for Risikostyring og kontroll.

Forsikringsrisiko

KLPs hovedvirksomhet er offentlig tjenstepensjon. Denne bransjen er preget av forutsigbarhet og i begrenset grad av enkelthendelser som i vesentlig grad kan påvirke resultatene. Utviklingen innenfor uførehyppighet og levealder påvirker risikobildet.

KLP benytter levealdersforutsetningene (tariffen) K2013. Disse var i tråd med observert dødelighet i forsikringsbestandene til og med 2009, samt forventet økning i levealder fremover etter Statistisk sentralbyrås framskrivninger. De senere år har Statistisk sentralbyrå oppdatert sine forventninger om levealder. Fra 2021 styrket KLP på denne bakgrunn sine forutsetninger om levealder for menn.

KLP benytter enda sterkere forutsetninger om levealder i Pensjonsordningen for sykepleiere og Pensjonsordningen for sykehusleger, ettersom de forsikrede i disse ordningene har en lengre observert levetid enn øvrige grupper. Marginene i forutsetningene om levealder oppfattes etter endringene å være betryggende.

Fra 01.01.2021 ble det innført nye uføretariffer, i tråd med oppdaterte risikoerfaringer.

Innen skadeforsikring baseres prisingen av forsikringsrisiko på historisk skadeinformasjon, storskaderisiko og gjenforsikringskostnad. Virksomheten har en betydelig andel forretning med lang avviklingstid, noe som sammen med en stor andel storskadeeksponert forretning bidrar til en høyere forsikringsrisiko enn markedet generelt. Dette gjenspeiles i et høyt krav til solvenskapital. For å redusere denne risikoen, søkes videre vekst innen personmarkedet og markedet for små- og mellomstore bedrifter. Dette vil over tid ha en stabiliserende effekt på risiko og resultat.

Reassuranseprogrammet begrenser virksomhetens egenregning per skadehendelse.

Avkastningsrisiko

KLP garanterer en årlig minsteavkastning på forvaltning av kundenes pensjonsmidler knyttet til offentlig tjenestepensjon. For å stille denne garantien krever KLP en rentegarantipremie.

Rentegarantipremien prises med utgangspunkt i KLPs soliditet, den investeringsrisiko som KLP tar, utviklingen i det generelle rentenivået. Rentegarantipremien prises på nytt hvert år, noe som bidrar til å begrense risikoen knyttet til avkastningsgarantien. Med den gode soliditeten som er bygget opp i KLP, vil rentegarantipremien fortsatt kunne holdes lav selv om rentenivået er lavt sammenlignet med årlig avkastningsgaranti.

Finansiell risiko

KLP utarbeider årlig en strategi for hvordan pensjonsmidlene skal investeres.

Investeringsstrategien legger vekt på å utnytte foretakets risikobærende evne innenfor en ramme som tilsier stabilitet og langsiktighet i kapitalforvaltningen. Det defineres rammer for ulike finansielle risikoer som kredittrisiko, motparteksponering, valutarisiko, bruk av derivater og likviditetsrisiko. Det er også nedfelt en kredittpolicy for konsernet, og kredittrammer for totaleksponering mot de enkelte motparter fastsettes av konsernets kredittkomité.

Den finansielle risikoen overvåkes løpende og er tilpasset innenfor de rammene som investeringsstrategien har fastsatt. Med lave renter er det prioritert å opprettholde foretakets evne til å ta finansiell risiko over tid.

Ansvar for operasjonell risikostyring og aktivaallokering ivaretas av en egen organisatorisk enhet, under divisjonen Økonomi og finans. Enheten styrer KLPs forvaltningsstrategi gjennom mandater og påser at kapitalforvaltningen er innenfor rammer fastsatt av styret. En uavhengig kontrollenhet, seksjon Risikostyring og kontroll, ledet av CRO (Risikodirektør) har ansvar for å føre tilsyn med og rapportere hvorvidt forvaltningen av foretakets midler skjer innenfor fastsatte rammer, gjeldende fullmakter og retningslinjer gitt av styret.

Likviditetsrisiko

KLP har god likviditet, med en betydelig beholdning av likvide verdipapirer som kan realiseres på kort sikt. Kvartalsvise innbetalinger fra kundene sikrer jevnlig påfyll av likviditet gjennom året. Innbetalingene skal dekke forpliktelser som først forfaller flere år fram i tid. Den reelle likviditetsbeholdningen utgjør således mer enn innestående banksaldo på brukskonto, som er definisjon av kontanter og kontantekvivalenter i kontantstrømoppstillingen.

Operasjonell risiko

KLPs operasjonelle risiko er knyttet til uønskede hendelser som følge av svikt i interne arbeidsprosesser, feil begått av ansatte, misligheter og kriminalitet eller eksterne hendelser. Alle prosesser i hele verdikjeden er eksponert for ulike typer operasjonell risiko. KLP har etablert rutiner for å identifisere, overvåke og treffe nødvendige tiltak som reduserer risikoen for uønskede hendelser. Det er et daglig lederansvar på alle nivåer å identifisere og følge opp de avvik som inntreffer.

Konsernledelsen har en årlig gjennomgang av vesentlige operasjonelle risikoer i virksomheten, og disse er fordelt med eierskap til en operativ leder i konsernledelsen. Styret behandler årlig risikovurderinger med dokumentasjon på etablerte styrings- og kontrolltiltak sammen med en total risikooversikt. Det er etablert rutiner for uavhengig kontroll og rapportering på forskjellige nivåer. Oppgaver og funksjoner er fordelt slik at interessekonflikter unngås og ansvar tydeliggjøres.

Internrevisjon

Foretakets uavhengige internrevisjon foretar vurderinger av forsikringsmessige-, finansielle- og operasjonelle risikoer. Etter dialog med styret og konsernledelsen, foretas vurderinger og testing av vesentlige og risikoutsatte områder med hensyn på tilfredsstillende styring og kontroll. Resultatet med eventuelle anbefalinger om nødvendige tiltak, fremlegges for revisjons- og risiko-utvalget og styret, og følges opp. Dette beskrives nærmere i KLPs årsrapport i kapittelet om Risikostyring og Internkontroll.

Etterlevelse av lover og regler

Compliancefunksjonen i KLP bistår konsernledelsen, styret og foretakets ansatte med å sikre etterlevelse av regelverk og etiske standarder. Leder for funksjonen rapporterer til konsernsjefen og rapporteringen behandles av styret. Funksjonen arbeider forebyggende med rådgivning, implementering og kulturbygging, og gjennomfører kontrollaktiviteter for å sikre en god kultur for etterlevelse. Ytterligere beskrivelse av KLPs etterlevelse av krav til god eierstyring og selskapsledelse beskrives i årsrapporten under kapittel om NUES og beskrivelsen av risikostyring og internkontroll i KLP.

Etterlevelseskultur

KLPs arbeid med etterlevelse av lover og regler er tett koblet til arbeidet med etikk og samfunnsansvar. I 2021 er KLPs etiske retningslinjer revidert for å tydeliggjøre prinsipper for etisk adferd i KLP. Adferdsprinsippene er forankret i KLPs verdier og understøtter en etterlevelseskultur som er preget av ansvarlighet, åpenhet, tydelighet og engasjement.

Tilpasninger knyttet til nytt og endret regelverk

KLP arbeider kontinuerlig med nødvendig tilpasning til regelverksendringer knyttet til produkt, solvens og virksomhetsstyring. Her har KLP gode og etablerte prosesser innenfor de respektive fagmiljøene. I tillegg har foretaket de senere årene hatt et vedvarende fokus på økende behov for tilpasninger til personvernreguleringen og regulering knyttet til økonomisk kriminalitet, herunder anti-hvitvasking- og sanksjonsregelverket. Dette arbeidet har omfattet tekniske tilpasninger, løpende risikovurdering, utvikling av hensiktsmessige operasjonelle rutiner, kompetansehevende aktiviteter og enkelte organisatoriske tilpasninger. I tillegg har KLP arbeidet med tilpasning til ny regulering innenfor bærekraft.

Innenfor personvernområdet har dette ikke bare handlet om å sikre innebygget personvern i etablerte løsninger, men også å bygge en kultur for å inkludere personvern vurderinger i alle utviklings- og beslutningsprosesser og heve kompetansen til de ansatte. Dette vil være et pågående arbeid også fremover. I 2021 har vurderinger knyttet til overføring av personopplysninger til land utenfor EU krevd særlig oppmerksomhet, som følge av den såkalte Schrems II-dommen fra juli 2020. Tilsynsmyndighetene har klargjort dommens konsekvenser, men det er fremdeles behov for kompliserte og ressurskrevende vurderinger, blant annet i forbindelse med overgang til skyløsninger.

Arbeidet med å sikre gode og effektive operasjonelle rutiner for etterlevelse av hvitvaskings- og sanksjonsregelverket har vært omfattende de senere år. Også i 2021 har dette hatt høy oppmerksomhet og det etableres stadig bedre operasjonelle løsninger. Hovedvirksomheten i KLP innebærer generelt lav risiko for hvitvasking. Imidlertid omfatter konsernet også virksomhet der transaksjoner, kundeforhold og andre forhold kan innebære en høyere risiko. Regelverksutviklingen og myndighetenes forventinger på området skjerpes stadig inn, derfor vil dette temaet stå høyt på agendaen også fremover.

Arbeidet med å etablere gode mekanismer for å sikre etterlevelse av personvernregelverket, reguleringen knyttet til økonomisk kriminalitet samt tilpasning til ny bærekraftsregulering, vil få særlig høy oppmerksomhet også 2022.

Kommunikasjon og Marked

På grunn av pandemien ble det ikke arrangert fysisk Kommunekonferanse i 2021. I stedet ble Kommunekonferansen en reise rundt i landet med syv digitale kommunekonferansesendinger fra Trondheim, Bergen, Bodø, Ålesund, Arendal, Tromsø og Lillehammer. Målet var å skape kunnskaps- og inspirasjonsarenaer til nytte for eiere og kunder i den krevende tiden vi står midt i, og de store utfordringene som ligger foran oss. Oppslutningen om sendingene var stor og økte utover året. I siste sendingen fra Lillehammer i desember var det 1 300 som fulgte sendingen. Mange ser også sendingene i opptak. Sendingen fra Tromsø i november om strømprisopprør, er så langt sett over 5 000 ganger i tiden etterpå.

KLP har i mange år drevet en utstrakt kurs og seminarvirksomhet, spesielt knyttet til opplæring innenfor pensjon, men også andre fagområder, som skadeforebygging, HMS/arbeidsliv og tematikk innen finans og samfunnsansvar. Etter pandemi nedstengingen fra mars 2020 ble kurs og konferansevirksomheten digitalisert. Omleggingen har ført til klare gevinster for både KLP og kunder. Det har blitt mindre reisevirksomhet samtidig som man når bredere ut – både med vesentlig flere deltakere per kurs og flere kurs og konferanser totalt. KLPs kundetilfredshetsundersøkelse 2021 viser at offentlig tjenstepensjons-kundene er mer fornøyd med informasjonen de får om pensjon nå, enn før pandemien. Hele 30 prosent av de spurte i kommunene og 26 prosent i helseforetakene svarer at de har deltatt på kurs og konferanser KLPs regi siste året.

Gjennom 2021 har KLP styrket sitt digitale tilbud med mål om å gjøre det enklere og mer attraktivt å være kunde og/eller medlem i KLP. KLP har eksempelvis utviklet Pensjonsguiden, som arbeidsgiverne kan bruke i en rekrutteringsprosess til på en enkel og oversiktlig måte å presentere fordelene ved pensjonsordningen de kan få i den nye jobben. Et annet eksempel er et interaktivt kart som viser hvordan pensjonspengene er investert lokalt og som dermed viser hvordan pensjonskapitalen er med på å bygge Norge. Foretaket jobber kontinuerlig med å utvikle KLPs digitale kundeflater for å gjøre dem mer brukervennlige. Foretaket hadde 6,5 millioner besøk på klp.no. Det er 11 prosent vekst sammenlignet med 2020.

KLP økte synligheten som pensjonsekspert i mediene i 2021 og hadde også en økning i pressesaker rundt samfunnsansvar, spesielt innenfor temaet ansvarlige investeringer. I 2021 har KLP fortsatt prioritert arbeidet med forbedring av kundekommunikasjonen. Resultatene av systematisk evaluering, måling og målrettede opplæringstiltak viser stor forbedring, og kommunikasjonen fra KLP holder stadig jevnere og bedre kvalitet.

2021 var første året KLP kun produserte digitale årsrapporter. Løsningen gjorde produksjonen mye enklere, langt billigere, og ikke minst mer miljøvennlig.

Internnyhetene i KLP er en av de viktigste stedene for informasjonsdeling i konsernet, og med svært høye lesertall. Hver ansatt leste i snitt 200 interne nyhetsaker i fjor. KLP har vært opptatt av å bevare fellesskapsfølelsen mens ansatte har jobbet hjemmefra, og har derfor konsentrert seg om å ha aktuelle nyhetsaker fra alle forretningsområdene i KLP.

KLP har fortsatt svært fornøyde kunder. Blant offentlige kunder oppnådde KLP det høyeste målte resultatet noensinne for offentlig tjenstepensjon. Åtte av ti undersøkte områder nådde målsetningene i konsernstrategien. Personlig behandling og kontaktkvalitet er fortsatt KLPs sterkeste sider. For bedriftsmarkedet innen skadeforsikring er KLP på topp i EPSIs bransjeundersøkelse for ellefte år på rad.

Satsing på teknologi og digitalisering

KLPs strategiske mål krever en offensiv forretnings- og teknologiutvikling. KLP skal effektivisere virksomheten og tilgjengeliggjøre gode digitale tjenester for arbeidsgivere og medlemmer gjennom ny-, og eksisterende teknologi. Viktige satsinger gjennom det omfattende digitaliseringsløftet er økt automatisering og selvbetjening gjennom etableringen av en ny pensjonsplattform, samt nye skybaserte løsninger for blant annet digital kundefront og datavarehus.

Digitaliseringsprogrammet går over fem år, og foretaket er nå over halvveis i løpet med etablering av ny pensjonsplattform, og har gjennomført viktige leveranser på automatiserte løsninger knyttet til alderspensjon. I det videre arbeidet frem mot 2024 vil selvbetjenings- og saksbehandlings-løsninger for de øvrige pensjonsytelsene komme på plass. Det pågår parallelt en omfattende omforming til mer skybaserte tjenester i KLP. Dette gjelder blant annet den nye pensjons-plattformen, nytt datavarehus, og modernisert CRM og digitale flater. I tillegg til dette pågår det et arbeid knyttet til å ivareta regulatoriske krav, eksempelvis den nye regnskapsstandarden for forsikringskontrakter, IFRS 17.

Informasjonssikkerhet er et stadig mer utfordrende og krevende område å ivareta. KLP iverksetter løpende tiltak som reduserer operasjonell risiko. Foretaket har en strategisk tilnærming til sikkerhet basert på et internasjonalt anerkjent rammeverk, og jobber systematisk med å heve sikkerhetsnivåene i løsninger og infrastruktur. Samtidig styrkes prosesser og organisasjonens bevissthet til eksterne trusler. KLP har bygget et sterkt sikkerhetsmiljø de siste årene, og kompetansen deles med foretakets kunder.

Samfunnsansvar

KLP har en oppgave med å levere trygg og konkurransedyktig pensjon på en ansvarlig og bærekraftig måte. FNs bærekraftsmål oppsummerer de viktigste utfordringene verden står overfor, og disse danner rammeverket for hvordan KLP jobber med samfunnsansvar. Det har KLP også forpliktet seg til gjennom FNs Global Compact og FNs prinsipper for ansvarlige investeringer (PRI).

KLP jobber bredt med samfunnsansvar og problemstillinger knyttet til temaer som klima og natur, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og anti-korrupsjon. Her oppsummeres noen av de sakene som KLP har hatt særlig fokus på i året som gikk.

Klimaåret 2021

2021 var på mange måter et «klima-år». Det internasjonale klimapanelet (IPCC) slo fast en gang for alle at klimaendringene er menneskeskapte, og verden har sett flere skremmende eksempler på hvordan klimaendringene utspiller seg – med mer flom, ekstremvær, skogbrann og rekordtemperaturer. Samtidig kom det små lysglimt fra klimatoppmøtet i Glasgow – og netto null-bevegelsen blant finansaktører tok fart. Denne bevegelsen er KLP en del av.

I 2021 satte KLP et netto null-mål for investeringene. KLP har utviklet et eget veikart basert på internasjonalt etablerte standarder og beste praksis. Veikartet beskriver hvordan KLP vil jobbe mot og måle foretakets bidrag til å nå målene i Parisavtalen, og hvordan KLP vil vurdere hver enkelt investering opp mot en utslippsbane som er forenlig med 1,5-gradersmålet. Dette innebærer at KLP vil øke klimavennlige investeringer, sette mål og strategier for foretakets investeringer i høyutslippssektorer, og jobbe for utslippsreduksjon i hele porteføljen.

En viktig del av klimamålet er å øke klimavennlige investeringer som bidrar til en raskere omstilling til lavutslippssamfunnet. Verden trenger blant annet mer fornybar energi, infrastruktur og ny teknologi for å løse de globale utfordringene. Det samme gjelder i Norge, hvor dette også er behov som må dekkes for å lykkes med en bærekraftig omstilling. KLP har i 2021 fortsatt å øke sine klimavennlige investeringer i fornybar energi, et globalt klimafond samt investeringssamarbeid for bærekraftig infrastruktur, gjennom oppstartsbedrifter og såkornsfond.

For å nå klimamålene er det nødvendig med en omstilling av hele økonomien. Flere sektorer med høye utslipp må ta i bruk ny teknologi og nye forretningsmodeller for å redusere sine utslipp og tilpasse seg nye reguleringer som skal ta samfunnet til et lavutslippssamfunn. Sammen med DNB og Grønt skipsfartsprogram, gjennomførte KLP en analyse av klimarisiko i skipsfartssektoren. Rapporten ser på hvordan klimapolitikken og energiprisene vil få konsekvenser for lønnsomheten i maritim industri.

Året som gikk løftet også frem en naturkrise. Betydningen av tapt natur og biologisk mangfold og hva det vil si for menneskers livsgrunnlag må høyere opp på agendaen hos både næringsliv og politikere. KLP signerte finansnæringens opprop for beskyttelse av natur og biologisk mangfold (Finance for Biodiversity Pledge) og vil gjennom dette jobbe sammen med andre investorer.

Klimaendringer og værhendelser blir stadig mer viktig i et skadeforsikringsperspektiv. Derfor har KLP arbeidet med å kartlegge klimarisiko og hvordan det vil påvirke skadeforsikringsvirksomheten fremover. I Norge spiller kommunene en nøkkelrolle for å nå klimamålene, og de er også eksponert for klimarisiko. Som pensjonsleverandør og skadeforsikringsforetak, vil KLP konsernet arbeide videre med hvordan konsernet best mulig kan bistå eierne i å forebygge og håndtere klimarisiko.

Bærekraft blir lovpålagt

KLP har jobbet med bærekraft og ansvarlige investeringer i flere tiår. Det er en rekke lovforslag og reguleringer som skal sørge for at EU når sitt klimamål om å kutte utslippene med minst 55 prosent innen 2030. EU-taksonomien, som definerer hva som kan kalles bærekraftige aktiviteter, står sentralt og blir støttet opp av de andre regelverkene. KLP har fulgt utviklingen fra EU tett og forberedt foretaket på de kravene som kommer. KLP er positive til lovkravene som kommer, og forhåpentligvis vil de bidra til å sikre at KLP som investor får bedre informasjon om bærekraft fra foretak KLP er investert i.

Menneskerettigheter blir utfordret

KLP har jobbet aktivt med oppfølging av foretak gjennom året, og holdt et spesielt øye med foretak med virksomhet i okkuperte palestinske områder og i Myanmar. Etter grundige vurderinger besluttet KLP i juli å ekskludere 16 selskaper med tilknytning til israelske bosettinger på Vestbredden. Dette kom etter at FNs høykommissær for menneskerettigheter offentliggjorde en liste over selskaper med virksomhet knyttet til de israelske bosetningene i det okkuperte palestinske territoriet. Bosetningen anses som brudd på internasjonal rett, og KLPs vurdering er at det er en uakseptabel risiko for at de ekskluderte selskapene medvirker til brudd på menneskerettigheter i krigs- og konfliktsituasjoner gjennom deres tilknytning til de israelske bosetningene på den okkuperte Vestbredden.

KLP og KLP-fondene besluttet 28. februar 2022 å selge alle investeringer i Russland. KLP skal jobbe for å selge KLPs samlede investeringer, som utgjør i rundt 350 millioner kroner.

KLP strammet også til våpenkriteriet i Retningslinjer som ansvarlig investor. I januar 2021 trådte FNs traktat om forbud mot kjernevåpen i kraft. Statens Pensjonsfond Utland reviderte sine retningslinjer deretter. For å støtte opp om traktatens hensikt, ønsket KLP å ha en strengere praksis overfor selskaper som medvirker til opprettholdelsen av kjernevåpen. Tradisjonelt har KLP utelukket selskaper som produserer eller utvikler sentrale komponenter til kontroversielle våpen, og foretaket har nå lagt oss på en noe strengere linje for hvilke komponenter eller støttetjenester dette er.

Godt arbeidsmiljø i kommune- og helsesektoren

Behovet for flinke fagfolk i kommune- og helsesektoren vokser etter hvert som befolkningen stadig blir eldre og mer pleietrengende. Samtidig viser tall fra KLP at andelen med uførepensjon i kommunal sektor ligger så høyt som 10 prosent, og at gjennomsnittlig stillingsstørrelse er på litt over 70 prosent. Hvis utviklingen med pensjonering fortsetter, kan en 50-åring i kommunal sektor forvente å jobbe til de er litt over 70 år.

Det blir da viktig at de ansatte i kommune- og helsesektoren jobber mest mulig i flest mulig av de årene de er i yrkesaktiv alder. Det ønsker KLP å bidra til, blant annet gjennom KLPs arbeidsmiljønettverk. Nettverket er en møteplass for prosjekter i kommuner, helseforetak og bedrifter som jobber med arbeidsmiljøutvikling. Andøy kommune er et eksempel på en kunde som har deltatt i KLPs arbeidsmiljønettverk med et prosjekt for å redusere sykefraværet i kommunen. Kommunen kan vise til gode resultater. Etter prosjektet er avsluttet har enkelte avdelinger redusert sykefraværet med 30 prosent over ett år. Sammenlagt for alle avdelinger gikk sykefraværet ned 15 prosent. KLP ser det som viktig å bidra gjennom etablering av slike nettverk, til økt kompetanse og innsikt om tiltak som kan bedre arbeidsmiljøet, redusere sykefraværet og forebygge uførhet.

Ansatte og helse, miljø og sikkerhet (HMS)

Ansatte

Bidraget fra KLPs ansatte er den viktigste innsatsfaktoren for at vi skal nå målene våre. De ansattes helse, sikkerhet og trivsel er viktig slik at skader og uheldige påvirkninger unngås. Det er en målsetting å legge til rette for et godt fysisk- og psykososialt arbeidsmiljø preget av arbeidsglede. Dette er viktige premisser for god kvalitet i arbeidet, bedre resultat for virksomheten, større konkurransekraft, tillit hos kunder og arbeidslyst hos den enkelte. Det ble ikke rapportert om alvorlige yrkesskader i 2021.

KLP har mål om et sykefravær på under 4,0 prosent. Sykefraværet for 2021 ble totalt 3,34 prosent, som betyr at vi har nådd målet for tredje år på rad. I likhet med mange andre virksomheter, har også KLP erfart at sykefraværet har sunket under koronapandemien. Mye av arbeidet og diskusjonene i KLP, har i hovedsak handlet om hvordan forebygge sykdom og uheldig belastning på helse som følge av situasjonen med å jobbe hjemmefra. Det har blitt iverksatt en rekke tiltak for å bidra til et så godt fysisk- og psykososialt arbeidsmiljø som mulig. I tillegg har det vært fokus på å gi lederne kompetanse og støtte til å ivareta sine ansatte på en god måte gjennom denne spesielle tiden.

Det var 6,4 prosent av de ansatte som sluttet i 2021, det er en økning på 2,6 prosentpoeng fra 2020.

Medarbeiderundersøkelsen for 2021 viser at KLP fortsatt scorer høyt på arbeidsglede og engasjement. Det er gjennomført webinarer for ledere og medarbeidere for å bevisstgjøre oss på hva som er viktig for å skape et godt arbeidsmiljø i en tid hvor vi har jobbet hjemmefra. Det er iverksatt ekstra tiltak for ansatte under 30 år, som er de som skårer lavest på arbeidsglede.

Likestilling og mangfold

KLP ønsker å være en attraktiv arbeidsplass hvor alle ansatte opplever å bli respektert for den de er uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og andre vesentlige forhold ved den person. Mer detaljert informasjon om Likestilling og Mangfold kan leses i KLPs Bærekraftsregnskap 2021 under kapittel om «KLP som arbeidsplass og arbeidsgiver».

KLP har som mål å ha kjønnsbalanse i ledende stillinger og tyngre fagstillinger, både fordi det er bra med balanse i sammensetningen og fordi dette gradvis vil bidra til å oppnå bedre lønnsbalanse mellom kvinner og menn. Gjennomsnitt på alle ledernivå i 2021 er 38 prosent kvinner og 62 prosent menn, og det er ulik fordeling på de ulike ledernivåene. I tyngre fagstillinger har KLP 27 prosent kvinner. KLP har igangsatt flere tiltak på dette området. Disse tiltakene er knyttet til blant annet deltakelse i charteret «Kvinner i Finans», som har som hovedformål å øke kvinneandelen i ledende posisjoner i finansnæringen i Norge, rekrutteringsprosesser, lederutvikling, og identifisering og utvikling av talenter. KLP har mål om lønnsbalanse og har et klart likelønnsperspektiv i lønnsprosesser med fokus på å sikre at det ikke er lønnsforskjeller som ikke kan begrunnes.

Videre har KLP mål om å øke innsatsen på arbeidet med å øke andelen arbeidstakere med funksjonsnedsettelse, og har i 2021 igangsatt planleggingen for dette arbeidet. KLP samarbeider med foreningen FRI, foreningen for kjønns og seksualitetsmangfold, for å gjennomføre kursopplegget "Rosa kompetanse". Formålet er å gi ansatte og ledere gode råd og perspektiver på hvordan man kan snakke trygt om seksuell orientering og kjønnsuttrykk på arbeidsplassen. KLP skal være en inkluderende arbeidsplass hvor alle kan være seg selv. I tillegg er KLP medlem av nettverk for LHBT (samlebetegnelse for lesbiske/homofile/bifile/ transpersoner) på arbeidsplassen, som består av arbeidsgivere som ønsker å jobbe med denne tematikken knyttet til arbeidslivet. KLP har som mål å øke avgangsalderen og legger til rette for et utviklingsperspektiv også for ansatte i senioralder.

I introduksjonsprogrammet for nye medarbeidere i KLP, gjennomgås KLPs verdigrunnlag, etiske retningslinjer og retningslinjer for likestilling og mangfold.

Prinsipper for avlønning

KLPs mål er å tilby sine medarbeidere gode, markedstilpassete lønns- og arbeidsbetingelser. Datterforetaket KLP Kapitalforvaltning AS opererer i markeder hvor deler av lønnen er basert på oppnådde resultater, og tilbyr derfor lønn som delvis er resultatavhengig for ansatte som har direkte resultatansvar. I tråd med regelverket fordeles utbetaling av en slik lønn over flere år og er delvis tilknyttet verdiutviklingen i utvalgte verdipapirfond, siden KLP som gjensidig foretak ikke har egne børsnoterte egenkapitalinstrumenter. Det er ikke prestasjonslønn i andre deler av konsernet.

Ytre miljø

KLPs påvirkning på ytre miljø og klima kommer direkte fra egen aktivitet, indirekte via samarbeidspartnere og leverandører, samt via investeringer i foretak og eiendom. KLP har et ansvar for å redusere denne påvirkningen. Samtidig vil klimaendringene og forringelse av natur og miljø på sikt kunne påvirke KLPs mulighet til å skape god avkastning på pensjonspengene. I 2021 utarbeidet KLP et oppdatert miljøreglement som fastsetter hvordan KLP skal jobbe for å redusere foretakets påvirkning på miljø og klima og som forplikter KLP til å sette tydelige og ambisiøse miljømål for virksomheten. Når det gjelder foretakets egen drift, har KLP som overordnet mål å halvere klimagassutslippene innen 2030 med utgangspunkt i utslippene i 2010. KLP ligger godt an til å nå dette reduksjonsmålet. Dette står nærmere beskrevet i Bærekraftregnskapet.

Rammebetingelser

Endringer i pensjonsmarkedet – offentlig tjenstepensjon

De offentlige tjenstepensjonsordningene er forankret dels i lov og dels i tariffavtaler mellom partene i arbeidslivet. Fra 01.01.2020 ble det gjennomført omfattende endringer i offentlig tjenstepensjon. Målet for endringene var i større grad å støtte opp under arbeidslinjen og legge til rette for bedre mobilitet mellom offentlig- og privat sektor.

Det gjenstår fortsatt et nytt regelverk for alderspensjon til medlemmer med særaldersgrense. Det gjelder også AFP, som fra 2025 endres fra en tidligpensjonsordning til en livsvarig pensjonsytelse etter mønster fra privat sektor.

Andre forhold

Endringer i KLPs styre

Cecilie Daae, Vibeke Heldal og Erling Bendiksen gikk inn som nye styremedlemmer i 2021. Egil Matsen gikk inn som møtende styremedlem fra november 2021.

Eierrelasjoner

KLP legger vekt på å ha en god og tett dialog med sine eiere. Dette gir foretaket viktige impulser når det gjelder strategiske spørsmål, og nyttige tilbakemeldinger på den daglige drift. Det ble også i 2021 arrangert fylkesvise eiermøter, i tillegg til at vi deltok på direktørmøter i helseforetakene. Det ble også gjennomført halvårlige ressursgruppemøter for rådmenn/kommunedirektører, samt ressursgruppemøter for politikere. I tillegg har foretaket hatt anledning til å gi en status fra KLP for flere kommunestyre og formannskap.

Eierstyring og selskapsledelse

KLPs vedtekter og gjeldende lovgivning gir føringer for eierstyring, selskapsledelse og en klar rolledeling mellom styrende organer og daglig ledelse. Styret i KLP foretar årlig en gjennomgang av eierstyring og selskapsledelse (NUES). Siden KLP ikke har utstedt egenkapitalinstrumenter og følgelig heller ikke er børsnotert, vil det være noen avvik fra NUES, som er nærmere beskrevet i eget kapittel i årsrapporten. Valgprosedyrer til foretaksforsamling og styre er gjennom foretakets vedtekter tilpasset den direkte eierform samtidig med at viktige interessegrupper er sikret representasjon i foretaksforsamlingen.

Styret har nedsatt revisjons- og risikoutvalg og kompensasjonsutvalg. Styret foretar årlig en evaluering av egen virksomhet og kompetanse. For styremedlemmer og daglig leder i KLP er det tegnet styreansvarsforsikring. Forsikringen dekker sikredes ansvar for formuestap for krav fremsatt mot sikrede i forsikringsperioden som følge av en ansvarsbetingende handling eller unnlattelse hos sikrede i egenskap av daglig leder eller styremedlem. Forsikringen er tegnet hos et eksternt selskap.

Veien fremover

Foretakets visjon ligger fast der KLP skal være den beste partner for dagene som kommer. Det viser at vi arbeider langsiktig for å skape verdi for våre kunder. KLPs hovedprodukt er offentlig tjenstepensjon. KLP skal gi offentlig virksomhet og deres ansatte en trygg pensjonssparing som bidrar til bærekraftig utvikling. Alt foretaket gjør i konsernet, skal bidra til at det lønner seg å ha pensjonsordningen i KLP. Som del av foretakets service tilbyr KLP også viktige og nødvendige tilleggstenester til våre kunder og medlemmer, som bank og forsikring. Datterforetakene skal styrke kjernevirksomhetens konkurransekraft ved å bidra til god kapitalforvaltning, styrke relasjonen til kundene med OfTP, bidra til et godt omdømme for konsernet, og ha tilfredsstillende avkastning på Livselskapets egenkapital.

KLP skal være en pensjonsleverandør som skiller seg fra andre foretak som opererer i de samme markedene. KLPs gjensidighet gir det beste utgangspunktet for å sikre at verdier som skapes kommer kunder som også er eier til gode. Når foretaket går med overskudd, brukes dette enten til lavere premier, styrke soliditeten, eller til kunder i form av lavere kostnader. Resultatet er reduserte innbetalinger til KLP. Dermed blir det mer penger til skoler og sykehjem, eller andre prioriterte oppgaver som våre kunder har ansvaret for. Hvordan KLP driver virksomheten har dermed direkte påvirkning på hvordan disse får løst sine samfunnsoppgaver. Enkelt sagt skal «all verdiskaping tilfalle kundene. Jobben vår er å levere best mulig tjenester til lavest mulig pris».

Offentlig sektor kan velge mellom å kjøpe offentlig tjenstepensjon fra et livsforsikringsforetak eller etablere en pensjonskasse. I dag er det KLP og ett annet livsforsikringselskap som konkurrerer om å levere offentlig tjenstepensjon. I tillegg er det 21 kommunale- og fylkeskommunale pensjonskasser, samt Oslo Pensjonsforsikring. Produktet offentlig tjenstepensjon er regulert gjennom hovedtariffavtalen mellom partene i arbeidslivet. Vesentlige

elementer ved produktets innhold og priser er dermed underlagt reguleringer som er felles for alle leverandører. Det betyr at all verdiskaping vil komme kundene til gode. KLP skal derfor tenke langsiktig, og sette kundenes interesser først.

KLPs hovedmål er å være Norges ledende leverandør av pensjon til offentlig sektor. KLP skal levere trygge og konkurransedyktige pensjons-, finans- og forsikringstjenester til offentlig sektor, virksomheter tilknyttet denne og deres ansatte. KLPs viktigste oppgave er derfor å levere pensjon til sine kunder med konkurransedyktig avkastning over tid, til de laveste kostnader, og med høy servicegrad. KLP er kommune- og helse-Norges eget pensjonsselskap – et lønnsomt fellesskap.

Å forvalte store verdier på vegne av fellesskapet forplikter. KLPs forvaltning av oppsparte midler har stor betydning for foretakets kunder og eiere, men også indirekte for mange flere i Norge og i utlandet. Gjennom å gjøre kapital tilgjengelig, gir KLP mulighet for at foretak kan vokse, skape nye produkter og arbeidsplasser. Med dette hviler et sterkt samfunnsansvar. KLP har engasjerte eiere som gir en tydelig retning for hvordan KLP skal bruke kapitalen ansvarlig i sine investeringer. Samfunnsansvar står på agendaen til foretaket hver dag og i alle deler av virksomheten.

KLP er en kunnskapsbedrift med over 1 000 ansatte. KLP kan og bør bli mer synlig som pensjonsekspert slik at foretakets brede ekspertise også kan komme andre til nytte. Pensjon har de siste årene blitt et stadig viktigere tema i mediene og i samfunnsdebatten for øvrig. Som ekspert på dette området vil KLP arbeide aktivt med å bedre tilgjengeligheten av kunnskap og kompetanse rundt pensjon og sparing. KLP skal oppfattes som en troverdig og kyndig pensjonsveileder – foretakets mål er å være den beste.

KLP skal fortsette å levere offentlig tjenstepensjon og finans- og forsikringstjenester til offentlig sektor og deres ansatte. Tjenestene skal være trygge og konkurransedyktige. Med god soliditet, god lønnsomhet og lave kostnader er KLP godt posisjonert til å videreutvikle virksomheten på en måte som fortsatt skal skape gode langsiktige verdier for kunder, eiere og deres ansatte.

Oslo, 18 mars 2022

Styret i Kommunal Landspensjonskasse gjensidige forsikringsselskap

EGIL JOHANSEN
Leder

JENNY FØLLING
Nestleder

EGIL MATSEN

CECILIE DAAE

ODD HALDGEIR LARSEN

ØIVIND BREVIK

VIBEKE HELDAL
Valgt av og blant de ansatte

ERLING BENDIKSEN
Valgt av og blant de ansatte

Dette dokumentet er signert elektronisk

KLP Konsern

Årsrapport 2021

Resultatregnskap

KLP Konsern

NOTE	MILLIONER KRONER	2021	2020
20	Premieinntekter for egen regning	52 001	39 049
5	Netto avkastning fra finansielle eiendeler	14 813	14 793
5	Netto renteinntekter bank	309	318
5	Realiserte og urealiserte gevinster og tap på finansielle instrumenter	48 365	15 331
15	Netto inntekter fra investeringseiendommer	8 543	5 080
32	Andre inntekter	1 547	1 136
	Sum netto inntekter	125 577	75 707
20	Erstatninger for egen regning	-31 855	-29 780
20	Endring i forsikringsmessige avsetninger	-31 253	-19 000
	Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån	103	-478
31	Driftskostnader	-2 278	-1 971
	Salg av virksomhet	0	-183
32	Andre kostnader	-1 292	-1 258
	Andelseiers verdiendring i konsoliderte verdipapirfond	-19 802	-11 074
	Sum kostnader	-86 377	-63 744
	Driftsresultat	39 200	11 963
20	Til(-) / fra(+) kursreguleringsfond i livsforsikring	-21 646	245
20	Til(-) / fra(+) tilleggsavsetning og bufferavsetning i livsforsikring	-5 420	-7 749
20	Midler tilført forsikringskundene i livsforsikring	-11 107	-2 803
	Resultat før skatt	1 027	1 657
22	Skattekostnad ¹	-748	- 860
	Resultat	279	797
	Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger		
27	- ytelser til ansatte	84	- 88
20	Justering av forsikringsforpliktelsene	-16	12
22	Skatt på poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	-12	19
	Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	56	-57
	Revaluering eiendommer til bruk i egen virksomhet	206	392
15	Valutaomregning utenlandske eiendommer	-1 314	1 778
20	Justering av forsikringsforpliktelsene	1 314	- 1 778
22	Skatt på poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet	-52	- 98
	Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt	155	294
	Sum utvidet resultat	211	238
	Totalresultat	490	1 034
	¹ Andelseieres andel av skattekostnad i konsoliderte verdipapirfond	-296	- 255

Balanse

KLP Konsern

NOTE	MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
22	Utsatt skattefordel	52	61
24	Andre immaterielle eiendeler	797	684
21	Varige driftsmidler	2 714	2 557
17	Investeringer i tilknyttede selskaper og felleskontrollert virksomhet	4 934	4 240
7,15	Investeringseiendom	89 535	81 485
6,12	Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall	25 985	28 986
6,12	Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer	164 484	154 180
6,7,12,14	Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til virkelig verdi over resultat	79	589
6,12,14	Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til amortisert kost	118 024	115 071
6,7,12	Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over resultat	188 172	193 814
6,7	Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultat	294 476	204 982
6,7,12,13	Finansielle derivater	3 253	11 561
6	Fordringer	5 377	6 179
12	Kontanter og bankinnskudd	3 388	2 772
SUM EIENDELER		901 270	807 161
	Innskutt egenkapital	19 831	18 194
35	Opptjent egenkapital	20 901	21 222
SUM EGENKAPITAL		40 732	39 416
6,16,18,19,36	Fondsobligasjonslån	1 604	1 764
6,16,19,36	Ansvarlig lån	3 000	3 135
27	Pensjonsforpliktelser	870	934
20	Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	653 551	595 068
20	Premie-, erstatnings-, og sikkerhetsfondsavsetning i skadeforsikring	3 023	2 729
6,19,36	Utstedte obligasjonslån med fortrinnsrett	31 015	24 997
6,19,36	Gjeld til kredittinstitusjoner	4 199	14 216
6,19	Gjeld til og innskudd fra kunder	12 901	11 781
6,7,13	Finansielle derivater	4 740	789
22	Utsatt skatt	1 387	1 425
33	Annen kortsiktig gjeld	6 808	6 859
	Andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond	137 440	104 050
SUM GJELD		860 538	767 745
SUM EGENKAPITAL OG GJELD		901 270	807 161
34	Betingede forpliktelser	28 754	27 659

Oslo, 18 mars 2022

Styret i Kommunal Landspensjonskasse gjensidige forsikringsselskap

EGIL JOHANSEN
Leder

JENNY FØLLING
Nestleder

EGIL MATSEN

CECILIE DAAE

ODD HALDGEIR LARSEN

ØIVIND BREVIK

VIBEKE HELDAL
Valgt av og blant de ansatte

ERLING BENDIKSEN
Valgt av og blant de ansatte

Dette dokumentet er signert elektronisk

Egenkapitaloppstilling

KLP Konsern

2021 MILLIONER KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2021	18 194	21 222	39 416
Resultat	811	-532	279
Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet		56	56
Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt		155	155
Sum utvidet resultat		211	211
Sum totalresultat	811	-321	490
Netto innbetalt egenkapitaltilskudd	826		826
Sum transaksjoner med eierne	826		826
Egenkapital 31.12.2021	19 831	20 901	40 732

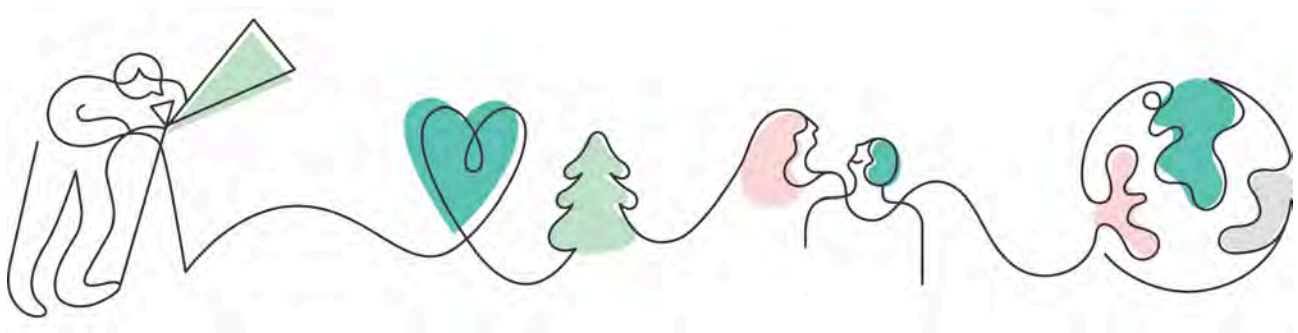
2020 MILLIONER KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital	Sum egenkapital
Egenkapital 01.01.2020	16 540	20 799	37 339
Resultat	611	186	797
Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet		-57	-57
Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt		294	294
Sum utvidet resultat		238	238
Sum totalresultat	611	423	1 034
Netto innbetalt egenkapitaltilskudd	1 043		1 043
Sum transaksjoner med eierne	1 043		1 043
Egenkapital 31.12.2020	18 194	21 222	39 416

Kontantstrømoppstilling

KLP Konsern

MILLIONER KRONER	2021	2020
KONTANTSTRØM FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER		
Innbetalte premier direkte forsikring	43 199	32 046
Utbetalte gjenforsikringspremier	-75	-71
Utbetalte erstatninger og forsikringsytelser direkte forsikring	-23 000	-21 508
Innbetalte gjenforsikringsoppgjør for erstatninger og forsikringsytelser	83	0
Innbetalinger ved flytting	0	2 850
Utbetalinger ved flytting	-8 287	-7 593
Utbetalinger til andre leverandører for varer og tjenester	-2 382	-2 377
Utbetalinger til ansatte, pensjonsinnetninger, arbeidsgiveravgift mv.	-1 172	-1 056
Utbetalinger av renter	-544	-1 083
Innbetalinger av renter	10 790	11 867
Innbetalinger av utbytte	7 925	5 829
ubetalinger av skatter og offentlige avgifter	-1 593	-600
Innbetalinger fra eiendomsvirksomheten	3 794	3 611
Netto inn- og utbetalinger av lån til kunder mv.	-2 415	-8 200
Netto innbetalinger på kundeinnskudd bank	1 119	295
Innbetalinger ved salg av aksjer	67 799	118 389
Utbetalinger ved kjøp av aksjer	-114 494	-105 267
Innbetalinger ved salg av obligasjoner og sertifikater	77 941	56 999
Utbetalinger ved kjøp av obligasjoner og sertifikater	-84 480	-79 275
Innbetalinger ved salg av eiendom	798	83
Utbetalinger ved kjøp av eiendom	-4 461	-3 167
Netto inn- og utbetalinger for kjøp/salg av andre verdipapirer med kort løpetid	8 412	-5 046
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-21 041	-3 272
KONTANTSTRØM FRA INVESTERINGSAKTIVITETER		
Innbetalinger ved salg av driftsmidler mv.	6	0
Utbetalinger ved kjøp av driftsmidler mv.	-293	-332
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-287	-332

MILLIONER KRONER	2021	2020
KONTANTSTRØM FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER		
Netto innskudd fra andelseiere i konsoliderte verdipapirfond	20 596	3 341
Innbetalinger ved låneopptak	9 300	12 720
Utbetalinger ved låneopptak	-8 726	-10 206
Innbetalinger av egenkapitalinnskudd	1 101	1 285
Utbetalinger ved tilbakebetaling av egenkapitalinnskudd	-275	-241
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	21 996	3 162
Netto endring i kontanter og bankinnskudd	668	-443
Effekt valutakursendringer på kontanter og bankinnskudd	-52	21
Beholding av kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	2 772	3 194
Beholding av kontanter og bankinnskudd ved periodens slutt	3 388	2 772

Noter til regnskapet

KLP Konsern

Note 1 **Generell informasjon**

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsforetak (foretaket) og dets datterforetak (samlet *konsernet*) leverer pensjons-, finans-, bank- og forsikringstjenester til privatpersoner, kommuner og fylkeskommuner, helseforetak og til bedrifter både i offentlig og privat sektor.

Det største produktområdet er kollektiv pensjonsforsikring. Konsernet tilbyr kommunal tjenestepensjon, gruppelivs- og skadeforsikring, banktjenester, fond- og kapitalforvaltning.

Kommunal Landspensjonskasse (KLP) er et gjensidig forsikringsforetak registrert og hjemmehørende i Norge. KLP har hovedkontor i Dronning Eufemias gate 10, Oslo.

Årsregnskapet til konsernet er tilgjengelig på klp.no.

Konsernet har ansvarlig lån notert på London Stock Exchange og deler av konsernets obligasjoner med fortrinnsrett er notert på Oslo Børs.

Note 2 **Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene**

Nedenfor følger en beskrivelse av de vesentligste regnskapsprinsippene som er benyttet i konsernregnskapet. Disse prinsippene er benyttet konsistent for alle perioder som er presentert.

2.1 BASISPRINSIPPER

Konsernregnskapet for KLP er utarbeidet i samsvar med International Financial Reporting Standards (IFRS) godkjent av EU med enkelte tillegg som følger av regnskapsloven og forskrift om årsregnskap for livsforsikringsforetak.

Konsernregnskapet er utarbeidet med utgangspunkt i prinsipp om historisk kost, med følgende unntak:

- Investeringseiendommer målt til virkelig verdi
- Eiendommer konsernet selv benytter er revaluert til virkelig verdi
- Finansielle eiendeler og gjeld (herunder finansielle derivater) vurdert til virkelig verdi over resultatet
- Finansielle eiendeler og gjeld vurdert etter reglene om virkelig verdisikring

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen foreta regnskapsmessige estimater og skjønnsmessige vurderinger. Dette vil påvirke konsernets regnskapsførte verdier av eiendeler, gjeld, inntekter og kostnader. Faktiske tall vil kunne avvike fra benyttede estimater. Områder hvor det er utvist skjønnsmessige vurderinger og estimater av vesentlig betydning for konsernet er beskrevet i note 3.

Alle beløp er presentert i millioner kroner uten desimal med mindre annet er angitt.

Regnskapet er satt opp etter forutsetning om fortsatt drift.

2.1.1 Endringer i regnskapsprinsipper og -opplysninger

a) Nye og endrede standarder og fortolkninger som er trådt i kraft i 2021

I konsernets bankvirksomhet har bidrag til Innskuddsgarantifondet tidligere vært klassifisert som en driftskostnad i regnskapet. Klassifiseringen av denne kostnaden er endret, og presenteres nå på regnskapslinjen for «Netto renteinntekter bank». Kostnaden utgjorde 17 millioner kroner per 31.12.2021, og 11 millioner kroner per 31.12.2020. Sammenligningstallene er endret.

Konsernet har også endret den regnskapsmessige behandling av pensjonskostnad til egne ansatte i konsernregnskapet. Tidligere har man eliminert denne driftskostnaden mot premieinntekter i resultatregnskapet, og for 2020 utgjorde dette 94 millioner kroner.

Den pågående IBOR-reformen har ikke ført til noen større verdimessige endringer for KLP konsernet hittil. Enkelte kontrakter med collateral (tilbakeholdsrett) som tidligere benyttet EONIA (Euro Overnight Index Average) som referanserente, har nå blitt erstattet med ESTR (Euro Short-Term Rate). Grunnet den endringen så er det beregnet kompensasjonsbeløp for rentedifferansen iht. forventede fremtidige collateral-beløp. Kompensasjonen for endring av referanserente utgjorde en samlet verdi på omtrent 63 000 euro (27 500 euro netto til konsernet) på disse kontraktene i 2021.

Konsernet har et fondsobligasjonslån denominert i japanske yen med en fast USD-rente. Konsernet har rett til å innløse lånet i 2034. Dersom konsernet ikke velger å benytte sin rett til innløsning av lånet så vil lånets kredittmargin basere seg på en fremtidig JPY-LIBOR-rente. Rentebetingelsen er ved utgangen av 2021 uendret. Se årsnote 16 for mer informasjon om fondsobligasjonslånet.

Det er ingen øvrige nye eller endrede IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger som er trådt i kraft for 2021 årsregnskapet som påvirker regnskapet til konsernet i vesentlig grad.

b) Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor konsernet ikke har valgt tidlig anvendelse:

Det foreligger endringer i standarder og fortolkninger som får virkning for årsregnskap som påbegynnes etter 1. januar 2022 som ikke er tatt i bruk i dette regnskapet. Blant de som konsernet ikke har valgt å tidlig anvende, er de vesentligste opplyst om nedenfor.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter, trådte i kraft 1. januar 2018, og regulerer klassifisering, måling og innregning av finansielle eiendeler- og forpliktelser, innfører nye regler for sikringsbokføring og en ny nedskrivningsmodell for finansielle eiendeler. Finansielle eiendeler skal klassifiseres i tre kategorier:

- Amortisert kost
- Virkelig verdi med verdiendring over resultatet
- Virkelig verdi med verdiendring utvidet resultat

Målekategori bestemmes ved første gangs innregning. Klassifiseringen avhenger av konsernets forretningsmodell for styring av sine finansielle instrumenter og karakteristikken av kontantstrømmene til det enkelte instrument. Konsern med forsikringsdominert virksomhet er gjennom bestemmelser i *IFRS 4 Forsikringskontrakter*, gitt to alternative midlertidige unntak fra de nye kravene i IFRS 9.

Konsern med forsikringsdominert virksomhet, har adgang, men ikke plikt, til å utsette implementeringen av IFRS 9 til regnskapsår som senest starter 1. januar 2023, det vil si samtidig med IFRS 17.

For å anses å drive forsikringsdominert virksomhet, er kravet at forsikringsforpliktelsen må utgjøre minst 90 % av totale forpliktelser eller minst 80 %, forutsatt at virksomheten ikke er involvert i vesentlige aktiviteter som ikke er knyttet til forsikring. For å beregne om vilkåret er oppfylt, skal man ta utgangspunkt i tall som forelå per 31.12.2016.

For KLP Konsernet anses 93,9 % virksomheten å være knyttet til forsikring, og kriteriet for å kunne benytte seg av midlertidig unntak, er således oppfylt. Dette er vist i tabellen nedenfor:

Forsikringsrelaterte forpliktelser

MILLIONER KRONER	
Fondsobligasjonslån	1 650
Ansvarlig lån	6 220
Pensjonsforpliktelser	712
Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring	453 943
Avsetninger i innskuddsbasert livsforsikring	1 674
Premie-, erstatnings-, og sikkerhetsfondsavsetning i skadeforsikring	2 245
Finansielle derivater	5 871
Utsatt skatt	403
Annen kortsiktig gjeld	4 823
Andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond	55 916
Sum forsikringsrelaterte forpliktelser	533 456
Sum totale forpliktelser	568 290
Andel forsikringsrelaterte forpliktelser	93,90 %

KLP Konsernet har benyttet seg av dette midlertidige unntaket, og har således ikke implementer IFRS 9.

Konsern med forsikringsvirksomhet som vil implementere IFRS 9, kan velge å foreta omklassifisering mellom resultatposter og postene for andre inntekter og kostnader (utvidet resultat) i samsvar med reglene etter IFRS 4 for regnskapsårene 2018-2021. Metoden åpner for å ta ut forskjeller i verdsetting mellom IAS 39 og IFRS 9 på noen utvalgte finansielle eiendeler.

KLP konsernet har ikke valgt å benytte seg av dette midlertidige unntaket.

Konsernet er i gang med et prosjekt for å implementere IFRS 9 Finansielle instrumenter, og for å se på hvilke effekter overgangen til nye regler fra 01.01.2023 vil medføre.

IFRS 17 Forsikringskontrakter

Den nye regnskapsstandarden for forsikringskontrakter, IFRS 17, ble publisert av IASB i 2017 og ble 23. november 2021 godkjent av EU. Standarden vil erstatte dagens standard for forsikringskontrakter, IFRS 4, og har pliktig ikrafttredelsestidspunkt 01.01.2023. Definisjon av hva som er en forsikringskontrakt er ikke endret, selv om det er kommet noen presiseringer som avgrensner hva som er kvalifiserende kontrakter som skal behandles i tråd med IFRS 17. I motsetning til IFRS 4 inneholder IFRS 17 også regler om hvordan forsikringskontrakter skal vurderes og presenteres, samt nye omfattende notekrav.

Forsikringskontrakter skal etter hovedreglene i IFRS 17 verdsettes til summen av:

- a. Nåverdien av forsikringskontraktenes fremtidige kontantstrømmer (sannsynlighetsvektet og hensyntatt tidsverdien)
- b. Risikojustering for ikke-finansiell risiko, og
- c. Uopptjent fortjeneste (servicemargin).

Beregning av fremtidige kontantstrømmer (a) og risikojustering for ikke-finansiell risiko (b) skal for hver periode baseres på dagsaktuelle estimater. Det innebærer estimater som reflekterer forholdene og forventningene til fremtiden på det aktuelle måletidspunktet. Nåverdien beregnes gjennom å anvende markedsbaserte diskonteringsrenter.

Risikojustering for ikke-finansiell risiko skal reflektere kompensasjonen som foretaket krever for å ta risikoen knyttet til usikkerheten om beløp og timing på kontantstrømmene som oppstår fra ikke-finansiell risiko. Med ikke-finansiell risiko menes risiko knyttet til forsikringskontrakter som ikke er finansiell risiko, herunder forsikringsrisiko, risiko for at forsikringstaker vil si opp kontrakten og risiko for uventede økninger i administrative kostnader knyttet til tjenester tilknyttet kontraktene.

Fortjenesteelementet i kontraktene beregnes på kontraktens etableringstidspunkt som uopptjent fortjeneste og inngår som en komponent i forsikringsforpliktelsen. Komponenten reduseres etter hvert som fortjeneste inntektsføres som følge av at foretaket leverer tjenester i henhold til forsikringskontraktene. Negativ fortjenestemargin (tap) innregnes i resultatet umiddelbart.

I tillegg finnes det forenklede modeller (premieallokeringsmetoden) som man kan benytte under visse forutsetninger. For å kvalifisere for den forenklede metoden, må dekningsperioden være innenfor 12 måneder eller det må bevises at resultatet ikke blir vesentlig forskjellig fra hovedmodellen for verdsettelse i IFRS 17.

Under den forenklede metoden består forsikringsforpliktelsene av:

- Forpliktelser for gjenværende dekning
- Forpliktelser for inntrufne krav

Forpliktelser for gjenværende dekning beregnes som den delen av mottatte premier som ikke er inntektsført, justert for eventuell amortisering av etableringsutgifter og eventuell justering for en finansieringskomponent (ikke påkrevd for dekningsperioder på ett år eller kortere).

Forpliktelser for inntrufne krav beregnes ved å neddiskontere fremtidige kontantstrømmer og justere for ikke- finansiell risiko. Diskonteringsrenten som benyttes skal være markedsconsistent.

Standarden forutsetter at forsikringskontrakter med tilnærmet lik risiko som styres samlet som en portefølje, skal grupperes etter hvorvidt de er lønnsomme, tapsgivende eller lønnsomme med risiko for å bli tapsgivende. Det kan maksimalt være 12 måneders forskjell i utstedelse av kontraktene som inngår i en gruppe. I EU/EØS-området har man imidlertid gitt frivillig unntak for gruppering av kontraktene i årganger dersom visse betingelser er oppfylt.

Standarden krever retrospektiv anvendelse, men tillater visse forenklinger dersom det er praktisk umulig med full retrospektiv anvendelse. Det skal være en høy terskel for å benytte forenklingene.

Konsernet har siden 2018 arbeidet målrettet mot implementering av IFRS 17, og har brukt betydelige ressurser på forberedelsene. Presentasjon og måling av forsikringsforpliktelsene i konsernregnskapet vil påvirkes av implementeringen av IFRS 17, men det er for tidlig å tallfeste konsekvensene. En viktig konsekvens for gjensidige foretak som KLP konsernet, er at standarden fastslår at residualinteressen i foretaket eies av kundene (policyholders) i motsetning til ikke-gjensidige foretak som er eid av eksterne. Dermed vil gjensidige foretak i utgangspunktet ikke ha egenkapital i et regnskap avlagt etter IFRS 17.

Konsernets hovedprodukt, offentlig tjenstepensjon (OfTP), er vurdert som et forsikringsprodukt under IFRS 17. OfTP-kontraktene er foreløpig vurdert som kontrakter med såkalte direkte deltakende egenskaper. Dette innebærer verdsettelse etter den såkalte variable fee-metoden (VFA). For konsernets skadeforsikringsvirksomhet er det forventet at alle produktene kvalifiserer for bruk av den forenklede metoden (premium allocation approach), og at denne metoden vil benyttes. Avsetningene for ikke avløpt risiko vil endres, da det etter IFRS 17 er nåverdien av fremtidige kontantstrømmer som ligger til grunn for avsetningene fremfor uopptjent premie som i dag.

Standarden er kompleks, og det er ennå ikke klart hvordan standarden totalt sett vil påvirke konsernet finansielle stilling.

IAS 1 Presentasjon av finansregnskap

Det ble gjort en begrenset endring i IAS 1 Presentasjon av finansregnskap som presiserer at gjeld skal klassifiseres som kortsiktig eller langsiktig basert på rettighetene som eksisterer ved slutten av rapporteringsperioden. Klassifiseringen er upåvirket av forventningene til enheten eller hendelsene etter balansedagen (for eksempel brudd på lånebetingelser). Endringene presiserer også hva IAS 1 mener når den refererer til 'oppgjøret' av en forpliktelse. Det presiseres også at brudd på lånebetingelser ved utløpet av perioden skal tas hensyn til selv om det ikke foretas måling på dette tidspunktet. Endringene kan påvirke klassifiseringen av gjeld, spesielt for enheter som tidligere vurderte ledelsens intensjoner for å avgjøre klassifiseringen, samt for noen gjeldsposter som kan konverteres til egenkapital. Endringen må brukes med tilbakevirkende kraft i samsvar med hovedregelen i IAS 8 Regnskapsprinsipper, og vi tre i kraft 1. januar 2023.

For øvrig er det ingen andre IFRS'er eller IFRIC-fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å ha en vesentlig påvirkning på regnskapet.

Brutto-/nettoføring av forvaltningsgodtgjørelse i verdipapirfond

Finanstilsynet sendte 07.04.21 et likelydende brev til alle livsforsikringsforetak og pensjonskasser om pensjonsinnretningers behandling av forvaltningsgodtgjørelse til forvaltningsselskaper for verdipapirfond og andre forvaltere. I brevet legger Finanstilsynet til grunn at forvaltningshonoraret et fond betaler til forvaltningsselskapet og andre forvaltere skal hensyntas ved fastsettelsen av pristariffen og inntas i pensjonsinnretningens kostnadsresultat (bruttoføring). Tilsvarende beløp legges til avkastningen på kundemidlene.

Dette er i ikke overensstemmelse med konsernets praksis, og en omlegging vil påregnes å ha betydelige konsekvenser for kostnadene i livsforsikringsvirksomheten. Det er imidlertid uklart hvilke avgrensninger som gjelder for kostnader som skal bruttoføres, så konsekvensen er ikke tallfestet.

Krav om bruttoføring er omstridt, og bransjen har bedt Finansdepartementet avklare spørsmålet. KLP har valgt å fortsette nettoføring i påvente av Finansdepartementets avklaring.

2.1.2 Endring av regnskap i forhold til tidligere perioder

Områdene hvor konsernet har endret regnskapsprinsipper som har medført endringer i bokførte tall i forhold til tidligere perioder er omtalt under punkt 2.1.1 a). Hvordan disse endringene har påvirket regnskapstallene er oppsummert i tabellen nedenfor:

MILLIONER KRONER	2020 OPPRINNELIG RAPPORTERTE TALL	2020 KORRIGERTE TALL	ENDRING
Resultatregnskapet			
Premieinntekter for egen regning	38 955	39 049	94
Netto renteinntekter bank	329	318	-11
Driftskostnader	-1 888	-1 971	-82
Driftsresultat	11 953	11 963	0

2.2 KONSOLIDERINGSPRINSIPPER

2.2.1 Datterforetak

Som datterforetak regnes alle enheter der konsernet har bestemmende direkte eller indirekte innflytelse/kontroll. Bestemmende innflytelse oppnås normalt gjennom eie av mer enn halvparten av stemmeberettiget kapital. I kontrollvurderingen inkluderes også virkningen av potensielle stemmeretter som kan utøves eller konverteres på balansedagen. Datterforetak blir konsolidert fra det tidspunkt hvor konsernet overtar kontrollen, og de utelates fra konsolideringen når kontrollen opphører.

I tråd med definisjonen av kontroll i IFRS 10 anser konsernet at det foreligger kontroll som medfører konsolideringsplikt for en stor andel av KLPs investeringer i verdipapirfond. Konsernet har lagt vekt på følgende forhold ved vurdering av om det foreligger konsolideringsplikt:

- Konsernet tar initiativ til verdipapirfondet og definerer investeringsstrategi, forvaltningshonorar mv. til verdipapirfondets vedtekter
- Konsernet forestår forvaltningen innenfor verdipapirfondets vedtektsfestede handlingsrom
- Konsernet mottar alt forvaltningshonorar i fondet
- Konsernet utnytter synergier ved å selv foreta forvaltning (unntak for noen "fond i fond" strukturer)
- Konsernet har betydelig eierandel i fondet (som oftest over 20 prosent)

Reglene medfører bruk av skjønn i vurderingen av hvilke enheter konsernet anses å ha kontroll over. I konsernets regnskap konsolideres slike fond 100 prosent. Ikke kontrollerende eierinteresser (minoritetens andel av verdipapirfondet) inngår i regnskapslinjene «Andelseiers verdiendring i konsoliderte eiendoms- og verdipapirfond» i resultatet» og «Andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond» og klassifiseres som gjeld i balansen.

Kjøp av datterforetak regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Anskaffelseskost settes lik virkelig verdi av eiendeler som ytes som vederlag ved kjøpet, egenkapitalinstrumenter som utstedes og pådratte forpliktelser ved overføring av kontroll. Det oppkjøpte foretakets identifiserbare eiendeler og gjeld verdsettes til virkelig verdi. Dersom anskaffelseskost overstiger virkelig verdi av identifiserbare netto eiendeler i datterforetaket, balanseføres overskytende som goodwill. Dersom anskaffelseskost er lavere, resultatføres differansen på oppkjøpstidspunktet.

Konserninterne transaksjoner og mellomværende mellom konsernforetak er eliminert. Dersom konsernforetak avlegger regnskaper etter andre prinsipper enn konsernet, omarbeides disse for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper før de konsolideres. Konsernets regnskap presenteres i norske kroner, og datterforetak som fører regnskap i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner på balansedagens valutakurs. Ved konsolidering av resultatposter i utenlandsk valuta, benyttes gjennomsnittlig valutakurs.

2.2.2 Tilknyttede foretak

Tilknyttede foretak er enheter hvor konsernet har betydelig innflytelse uten å ha kontroll. Dersom konsernet direkte eller indirekte eier 20 % eller mer av stemmerettene i et foretak som det er investert i, antas det at konsernet har en betydelig innflytelse, med mindre det klart kan godtgjøres at dette ikke er tilfelle. Hvorvidt det foreligger en betydelig innflytelse, kan normalt sett godtgjøres på en eller flere av følgende måter:

- Representasjon i styret eller tilsvarende organ i foretaket det er investert i
- Deltagelse i prosesser for fastsetting av prinsipper, herunder deltagelse i avgjørelser om utbytte eller andre utdelinger
- Vesentlige transaksjoner mellom konsernet og foretaket det er investert i
- Gjensidig utveksling av ledende personale, eller
- Levering av viktig teknisk informasjon

På kjøpstidspunktet regnskapsføres investering i tilknyttet foretak til anskaffelseskost. Egenkapitalmetoden benyttes for regnskapsføring i påfølgende perioder. Det innebærer at konsernets andel av over- eller underskudd i tilknyttede foretak resultatføres og tillegges balanseført verdi sammen med ikke resultatførte egenkapitalendringer. Konsernet resultatfører ikke andel av underskudd dersom det medfører at balanseført verdi av investeringen blir negativ med mindre konsernet har påtatt seg forpliktelser på vegne av det tilknyttede foretaket.

Der det har vært nødvendig er regnskapsprinsipper i tilknyttede foretak endret for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

2.2.3 Felleskontrollerte ordninger

Felleskontrollerte ordninger er investeringer hvor konsernet har felles kontroll med et annet foretak. "Felles kontroll" er den avtalte delingen av kontroll over en felleskontrollert ordning, som bare foreligger når beslutninger om relevante aktiviteter krever enstemmighet mellom de partene som deler kontrollen.

Etter IFRS 11 skal investeringer i felleskontrollerte ordninger klassifiseres enten som felleskontrollerte driftsordninger eller felleskontrollerte virksomheter avhengig av de avtalemessige rettighetene og forpliktelsene til hver enkelt investor. Konsernet har vurdert sine felleskontrollerte ordninger og kommet til at de er felleskontrollerte virksomheter.

På kjøpstidspunktet regnskapsføres investering i felleskontrollert virksomhet til anskaffelseskost. Egenkapitalmetoden benyttes for regnskapsføring i påfølgende perioder. Det innebærer at konsernets andel av over- eller underskudd i felleskontrollert virksomhet resultatføres og tillegges balanseført verdi sammen med ikke resultatførte egenkapitalendringer. Konsernet resultatfører ikke andel av underskudd dersom det medfører at balanseført verdi av investeringen blir negativ med mindre konsernet har påtatt seg forpliktelser på vegne av den felleskontrollerte ordningen.

Der det har vært nødvendig er regnskapsprinsipper i felleskontrollert virksomhet endret for å oppnå samsvar med konsernets regnskapsprinsipper.

2.2.4 Strukturerte enheter

Enkelte fond har blitt konsolidert i konsernets balanse da konsernet anses at definisjonen av kontroll begrepet etter IFRS 10 er oppfylt. Dette gjelder i sin helhet fond som er eid av morselskapet KLP.

2.3 VIRKSOMHETSSEGMENTER

Konsernets forretningsmessige segmenter er definert i forhold til forretningsområder hvor risiko og avkastning skiller seg fra hverandre. Konsernets forretningssegmenter er gruppert i følgende områder: kollektiv pensjon offentlig, kollektiv pensjon privat, skadeforsikring, bank, kapitalforvaltning og øvrig virksomhet. Segmentene er nærmere omtalt i note 4.

2.4 OMREGNING AV TRANSAKSJONER I UTENLANDSK VALUTA

2.4.1 Funksjonell valuta og presentasjonsvaluta

Konsernregnskapet presenteres i norske kroner, som er den funksjonelle valutaen til morselskapet.

2.4.2 Transaksjoner og balanseposter

Transaksjoner i utenlandsk valuta er omregnet til norske kroner ved å benytte valutakursen på transaksjonstidspunktet. Valutagevinster- og tap på transaksjoner i utenlandsk valuta resultatføres. Tilsvarende gjelder for omregning av pengeposter (eiendeler og gjeld) på balansedagen.

Omregningsdifferanser på ikke-pengeposter inngår som del av gevinst og tap ved vurdering til virkelig verdi. Omregningsdifferanser knyttet til ikke-pengeposter som aksjer til virkelig verdi over resultatet, inngår som et element i resultatført verdiendring.

2.4.3 Konsernforetak

Enheter som konsolideres, og som har annen funksjonell valuta enn presentasjonsvalutaen, behandles som følger:

- Balansen er omregnet til balansedagens kurs
- Resultatregnskapet er omregnet til gjennomsnittskurs (dersom gjennomsnittskurs ikke totalt sett gir et rimelig estimat på bruk av transaksjonskurs, brukes transaksjonskursen)
- Omregningsdifferanser føres over utvidet resultat

2.5 VARIGE DRIFTSMIDLER

Konsernets varige driftsmidler består i hovedsak av kontormaskiner, inventar, biler, kunst og fast eiendom som benyttes av konsernet i dets virksomhet.

Fast eiendom benyttet av konsernet revalueres til virkelig verdi basert på periodiske verdivurderinger utført av konsernet, med fradrag for avskrivninger. Verdivurderingen utføres regelmessig. Prinsippene for verdivurdering av eiendommene er de samme som for investeringseiendom, og er nærmere beskrevet i forbindelse med prinsippene for regnskapsmessig behandling av investeringseiendom.

Øvrige varige driftsmidler er regnskapsført til anskaffelseskost inkludert kostnader som kan direkte henføres til driftsmidlet, med fradrag for av- og nedskrivninger.

Påfølgende kostnader vedrørende driftsmidler aktiveres som en del av driftsmidlet dersom det er sannsynlig at påkostningen bidrar til fremtidige økonomiske fordeler for konsernet, og kostnaden kan måles pålitelig. Reparasjon og vedlikehold resultatføres i den perioden utgiftene pådras.

Avskrivning er i all hovedsak beregnet ved bruk av lineær metode, slik at anleggsmidlenes anskaffelseskost, eller revaluert verdi, avskrives til restverdi over forventet brukstid, som er:

- Bygninger: 50 år
- Kontormaskiner: 3 – 5 år
- Biler: 5 år
- Inventar: 3 – 5 år

Bygninger dekomponeres dersom vesentlige deler har signifikant ulik brukstid. Hver komponent avskrives i forhold til komponentens brukstid.

Årlig vurderes driftsmidlenes utnyttbare levetid. Ved indikasjoner på verdifall utover restverdi, foretas det beregning av gjenvinnbart beløp. Dersom gjenvinnbart beløp er lavere enn restverdi foretas det nedskrivning til gjenvinnbart beløp.

2.6 INVESTERINGSEIENDOM

Fast eiendom som ikke benyttes av konsernet, er klassifisert som investeringseiendom. Dersom en eiendom delvis benyttes av konsernet, og delvis er utleid til eksterne, klassifiseres den delen som leies ut til eksterne som investeringseiendom dersom den kan seksjoneres ut.

Investeringseiendom består av bygninger og tomter, og vurderes til virkelig verdi på balansedagen. Konsernet benytter en verdsettelsesmodell for å beregne markedsverdi. Verdsettelsesmetoden er basert på neddiskontering av eiendommens forventede netto kontantstrøm med markedets avkastningskrav.

Ved beregning av netto kontantstrøm benyttes i utgangspunktet markedsleie til någjeldende betingelser, mens det for perioder etter kontraktsutløp fastsettes en antatt markedsleie. Videre hensyntas et inntektsfradrag basert på forventet ledighet, forventede påkostninger og normale driftskostnader.

Forventet kontantstrøm neddiskonteres med et avkastningskrav som fastsettes med grunnlag i den risikofrie renten (10 - års norsk statsobligasjonsrente) justert med et tillegg for estimat på en 20 – års risikofri rente. Estimaten på 20 – årsrenten tilsvarer helningen på swapkurven mellom 10 og 20 år. Den risikofrie renten tillegges så en generell eiendomsrisiko for å finne avkastningskrav

for prime eiendommer. Til sist legges det på en risikopremie som fastsettes ut i fra risikovilligheten blant investorene i eiendomsmarkedet hensyntatt eiendomsspesifikke forhold som geografi, eiendomstype, kontrakter, leietakere og teknisk tilstand på eiendommen.

Kvartalsvis takseres et utvalg av eiendomsmassen til konsernet av eksterne, uavhengige og kvalifiserte aktører. Ved vesentlig avvik fra egen vurdering av virkelig verdi analyseres differansene og verdsettelsesmodellens parametere justeres dersom dette viser seg nødvendig.

Endringer i virkelig verdi resultatføres under linjen ” Netto inntekter fra investeringseiendommer”.

Dersom en investeringseiendom tas i bruk av konsernet, reklassifiseres eiendommen til varig driftsmiddel. Virkelig verdi på reklassifiseringstidspunktet utgjør kostpris for den reklassifiserte eiendommen.

Dersom en eiendom konsernet har benyttet blir leid ut til eksterne, reklassifiseres eiendommen til investeringseiendom. Enhver differanse mellom bokført verdi og virkelig verdi på reklassifiseringstidspunktet posteres mot egenkapitalen som en revaluering.

2.7 IMMATERIELLE EIENDELER

Konsernets immaterielle eiendeler består i all hovedsak av aktiverte IT- systemer. Ved kjøp av nytt IT- system aktiveres direkte henførbare kostnader utbetalt til systemleverandør, ekstern konsulentbistand og internt medgåtte kostnader for å få systemet installert og klart til bruk.

Ved videreutvikling av IT- systemer aktiveres både eksterne og interne kostnader jfr. ovenfor. Systemendringer som betraktes som vedlikehold kostnadsføres løpende.

Når et IT-system er ferdigstilt, avskrives aktiverte kostnader lineært over forventet brukstid. Ved senere aktiveringer grunnet videreutvikling avskrives disse over den opprinnelig fastsatte brukstid med mindre påkostningen øker systemets totale forventede brukstid.

Ved indikasjon på at balanseført verdi av et aktivert IT- system er høyere enn gjenvinnbart beløp, foretas det test for verdifall. Hvis balanseført verdi er høyere enn gjenvinnbart beløp (nåverdi ved fortsatt bruk/eie), foretas det nedskrivning til gjenvinnbart beløp.

2.8 FINANSIELLE INSTRUMENTER

2.8.1 Klassifisering

Finansielle instrumenter blir ved første gangs innregning klassifisert i en av følgende kategorier:

Finansielle eiendeler

- a. Finansielle eiendeler regnskapsført til virkelig verdi over resultatet
- b. Utlån og fordringer regnskapsført til amortisert kost
- c. Hold - til – forfall - investeringer regnskapsført til amortisert kost

Finansielle forpliktelser

- a. Finansielle forpliktelser til virkelig verdi over resultatet
- b. Andre finansielle forpliktelser regnskapsført til amortisert kost

Finansielle eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi over resultatet

Innenfor denne kategorien kan tilordningen være pliktig eller bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet.

- Finansielle eiendeler holdt for omsetning er eiendeler som er anskaffet primært med henblikk på å gi fortjeneste fra kortsiktige prissvingninger. Konsernets derivater inngår i denne kategorien med mindre de inngår som en del av en regnskapsmessig sikring etter reglene om sikringsbokføring.
- Finansielle eiendeler og forpliktelser bestemt regnskapsført til virkelig verdi med verdiendringer over resultatet er klassifisert i denne kategorien dersom de finansielle instrumentene enten forvaltes som en gruppe, og hvor deres inntjening vurderes og rapporteres til ledelsen på grunnlag av virkelig verdi eller dersom klassifiseringen eliminerer eller reduserer regnskapsmessig inkonsistens i målingen.

De finansielle eiendelene omfatter aksjer og andeler, obligasjoner, sertifikater og utlån, mens de finansielle forpliktelsene omfatter gjeld til kredittinstitusjoner og derivater.

Utlån og fordringer regnskapsført til amortisert kost

Utlån og fordringer er finansielle eiendeler, med unntak av derivater, med faste eller bestembare betalinger, og som ikke omsettes i et aktivt marked med unntak for:

- De som konsernet har intensjon om å selge på kort sikt eller har øremerket til virkelig verdi over resultat.
- De som konsernet har øremerket tilgjengelig for salg
- De som innehaver kanskje ikke vil kunne gjenvinne hele sin opprinnelige investering i, bortsett fra svekket kredittverdighet, og som skal klassifiseres som tilgjengelig for salg

Utlån og fordringer til amortisert kost består av:

- Lån og fordringer tilknyttet investeringsvirksomheten

- Lån og fordringer øvrige inklusive fordringer på forsikringstakere

Lån og fordringer i investeringsvirksomheten omfatter gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer hvilket er obligasjoner som ikke er priset i et aktivt marked, samt utlån til kommuner, bedrifter og personkunder.

Hold til forfall investeringer regnskapsført til amortisert kost

Hold til forfall investeringer består av finansielle eiendeler, som ikke er derivater, og som har faste eller bestembare betalinger og et definert forfallstidspunkt, og som konsernet har intensjon og evne til å holde til forfall med unntak for:

- De som foretaket ved førstegangsinnregning øremerker til virkelig verdi over resultatet
- De som foretaket har øremerket tilgjengelig for salg
- De som oppfyller definisjonen til lån og fordringer.

Kategorien omfatter obligasjoner som regnskapsføres til amortisert kost.

Andre finansielle forpliktelser regnskapsført til amortisert kost

Kategorien omfatter ansvarlig lån, fondsobligasjonslån og utstedte obligasjonslån med fortrinnsrett, samt gjeld til- og innskudd fra kunder.

2.8.2 Regnskapsføring og måling

Kjøp og salg av finansielle instrumenter regnskapsføres til virkelig verdi på handelsdato, det vil si når konsernet har forpliktet seg til å kjøpe eller selge det finansielle instrumentet. Direkte kjøpsomkostninger inkluderes i anskaffelseskost med unntak for kjøpsomkostninger knyttet til finansielle instrumenter til virkelig verdi over resultat. For disse instrumentene kostnadsføres kjøpsomkostningene direkte. Finansielle eiendeler fraregnes når konsernet ikke lenger har rett til å motta kontantstrømmen fra eiendelen eller konsernet har overført all risiko og rettigheter knyttet til eierskapet. Finansielle forpliktelser fraregnes når den underliggende plikten i kontrakten er oppfylt, kansellert eller utløpt.

a) Verdimåling til virkelig verdi

Prinsippene for beregning av virkelig verdi relatert til de ulike instrumentene fremkommer av note 6.

b) Verdimåling til amortisert kost

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente metode. Internrenten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer over forventet løpetid. Kontantstrømmene inkluderer etableringsgebyrer og direkte transaksjonskostnader samt eventuell restverdi ved utløpet av forventet løpetid. Amortisert kost er nåverdien av disse kontantstrømmene neddiskontert med internrenten.

c) Nedskrivning av finansielle eiendeler som måles til amortisert kost

Ved vurderingen av om det foreligger verdiforringelse av en finansiell eiendel legges det vekt på hvorvidt utsteder/debitor har vesentlige finansielle vanskeligheter og om det foreligger kontraktsbrudd, herunder mislighold. Det vurderes om det er sannsynlig at skyldner går konkurs, hvorvidt det finnes et aktivt marked for eiendelen på grunn av finansielle vanskeligheter, eller om det observeres målbar nedgang i forventet kontantstrøm fra en gruppe finansielle eiendeler. Vurderingen baseres utelukkende på historiske forhold, fremtidige hendelser vurderes ikke uansett grad av sannsynlighet.

Dersom det foreligger objektive bevis for verdifall foretas det nedskrivning. Nedskrivningen beregnes ved å sammenligne ny, forventet kontantstrøm med opprinnelig kontantstrøm diskontert med hhv. opprinnelig effektiv rente (eiendeler med fast rente) eller med effektiv rente på måletidspunktet (eiendeler med flytende rente). Nedskrivningen reduserer eiendelens balanseførte verdi og innregnes i resultatregnskapet under regnskapslinjen "Netto avkastning fra finansielle eiendeler".

Tapsvurdering og tapsnedskrivning foretas kvartalsvis på individuelle utlån. Låneengasjement med ubetalte terminer eldre enn 90 dager eller kreditter med overtrekk eldre enn 90 dager gjennomgås på balansedagen. I tillegg foretas det en løpende vurdering av andre låneengasjementer hvor det foreligger objektive bevis for verdifall.

Utlån vurderes også gruppevis. Dersom det foreligger objektive bevis for at en gruppe av utlån har verdifall foretas det en nedskrivning.

2.8.3 Presentasjon i balanse og resultatregnskap

a) Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat

Finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet presenteres i balansen enten som "Utlån kommuner, bedrifter og personkunder til virkelig verdi over resultat", "Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi over resultat" eller "Egenkapitalinstrumenter til virkelig verdi over resultat". Renteinntekter og aksjeutbytte inkluderes i linjen "Netto avkastning fra finansielle eiendeler". For bankvirksomheten inngår renteinntektene i linjen "Netto renteinntekter bank". Øvrige verdiendringer inngår i linjen "Netto avkastning fra finansielle eiendeler".

b) Utlån og fordringer til amortisert kost

Utlån og fordringer til amortisert kost presenteres i balansen enten som " Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer"; " Utlån til kommuner, bedrifter og personkunder til amortisert kost"; " Fordringer" eller " Kontanter og bankinnskudd". Renteinntekter inkluderes i linjen " Netto avkastning fra finansielle eiendeler". For bankvirksomheten inngår renteinntektene i linjen " Netto renteinntekt bank". Verdiendringer som kan knyttes til objektive indikasjoner på verdifall samt valutaendringer inngår i linjen " Netto avkastning fra finansielle eiendeler"

c) Finansielle eiendeler som holdes til forfall

Finansielle eiendeler som holdes til forfall består av obligasjoner notert i et aktivt marked og presenteres i balansen som " Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall". Renteinntekter etter effektiv rente metoden inkluderes i linjen " Netto avkastning fra finansielle eiendeler". Verdiendringer som kan knyttes til objektive indikasjoner på verdifall, samt urealiserte valutaendringer inngår i linjen " Netto avkastning fra finansielle eiendeler".

d) Gjeld til og innskudd fra kunder

Gjeld til og innskudd fra kunder bokføres til virkelig verdi i balansen når innskuddet blir registrert som overført til kundens konto. I etterfølgende perioder regnskapsføres gjeld til- og innskudd fra kunder med flytende rente til amortisert kost etter effektiv rentemetode. Rentekostnadene inngår i linjen " Netto renteinntekter bank".

e) Utstedte ansvarlig lån

Ansvarlige lån regnskapsføres til virkelig verdi ved opptak justert for oppkjøpskostnader. Ved påfølgende måling regnskapsføres ansvarlig lån til amortisert kost med bruk av effektiv rentemetode. Metoden benyttes for å tilordne rentekostnadene over en relevant periode, og posteres over resultatet på linjen " Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån". Ansvarlig lån i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner på balansedagen. Verdiendring som følge av valutaendringen posteres over resultatet, og inngår i linjen " Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån".

f) Utstedt fondsobligasjonslån

Fondsobligasjonslån regnskapsføres til pålydende på utstedelsestidspunktet, og vurderes deretter til amortisert kost. På fondsobligasjonslån som er sikret mot valuta – og renteendringer (virkelig verdisikring), justeres bokført verdi med verdiendring i sikret risiko. Verdiendringen føres over resultatet på linjen " Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån".

g) Utstedte obligasjonslån med fortrinnsrett

Utstedte obligasjonslån med fortrinnsrett regnskapsføres første gang til virkelig verdi ved opptak justert for oppkjøpskostnader, det vil si pålydende justert for eventuell over-/underkurs ved utstedelse. Ved etterfølgende måling er obligasjonslånene vurdert til amortisert kost etter effektivrentemetode. Rentekostnadene inngår i linjen "Netto renteinntekt bank" i resultatregnskapet.

Utstedte obligasjonslån med fast rente regnskapsføres etter reglene om virkelig verdisikring i den grad disse er sikret mot endring i rentenivået.

h) Gjeld til kredittinstitusjoner

Gjeld til kredittinstitusjoner balanseføres til markedsverdi ved anskaffelse. Ved etterfølgende måling benyttes virkelig verdi da dette eliminerer eller reduserer regnskapsmessig inkonsistens. Rentekostnadene inngår i linjen "Netto renteinntekt bank" mens øvrige verdiendringer inngår i linjen "Netto verdiendring på finansielle instrumenter" i resultatregnskapet.

i) Andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond

Minoritetseier i de konsoliderte verdipapirfondene kan kreve utløsning av sine eierandeler, og som følge av dette er minoritetens andel av fondene klassifisert som en gjeld på regnskapslinjen "Andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond". Minoritetens andel av verdiendringer i verdipapirfondene posteres over resultatet, og inngår i linjen "Andelseieres verdiendring i konsoliderte verdipapirfond".

j) Derivater og sikring

Finansielle derivater balanseføres til virkelig verdi på det tidspunktet avtalen inngås. Ved etterfølgende måling regnskapsføres derivatene til virkelig verdi og presenteres som en eiendel dersom verdien er positiv og som en forpliktelse dersom verdien er negativ. Regnskapsføringen av tilhørende gevinster og tap avhenger av hvorvidt derivatet er utpekt som et regnskapsmessig sikringsinstrument, og i hvilken type regnskapsmessig sikring derivatet inngår.

For derivater som ikke inngår i regnskapsmessig sikringsforhold, resultatføres gevinster og tap løpende på linjen for "Netto verdiendring på finansielle instrumenter". Disse inngår i kategorien finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultat.

Konsernet har i to tilfeller benyttet seg av regnskapsmessig sikring (sikringsbokføring). I ett tilfelle er sikringsbokføring benyttet ved sikring av utstedt fondsobligasjon (sikringsobjekt) mot verdiendringer som følge av endringer i rente- og valutakurs (virkelig verdisikring). Sikringsinstrumentet er en kombinert rente- og valutaswap. Sikringsforholdet er dokumentert og sikringens effektivitet måles løpende. Det andre tilfellet er virkelig verdi sikring av fastrente utlån. Sikringsforholdet er dokumentert og effektiviteten måles løpende.

Endring i virkelig verdi på sikringsinstrumentet er innregnet i resultatregnskapet på linjen ”Realiserte og urealiserte gevinster og tap på finansielle instrumenter”. Verdiendringer på sikringsobjektet som kan henføres til den sikrede risikoen, er regnskapsført som en korreksjon av sikringsobjektets balanseførte verdi og innregnet i resultatet på linjen for ”Netto kostnader ansvarlige lån og fondsobligasjonslån” og ”Netto renteinntekter bank”. I de tilfeller hvor et verdipapir har innebygde derivater som ikke er skilt ut, vil derivatets verdi inngå i papirets verdi som helhet.

2.9 MOTREGNING

Finansielle eiendeler og finansiell gjeld er bare motregnet i den grad det foreligger en ubetinget juridisk rett til å motregne eiendel mot gjeld, videre at man har intensjon om å motregne, samt at forfallstidspunktet for eiendelen samsvarer med forfallstidspunktet for gjelden.

2.10 KONTANTER OG BANKINNSKUD

Kontanter og bankinnskudd er definert som fordringer på kredittinstitusjoner uten oppsigelsestid. Beløpet inkluderer ikke fordringer på kredittinstitusjoner som er knyttet til kjøp og salg av verdipapirer i forvaltningen av verdipapirporteføljene.

2.11 KONSERNETS EGENKAPITAL

Egenkapitalen i konsernet er delt i to hovedelementer:

2.11.1 Innskutt egenkapital

Konsernets morselskap er et gjensidig foretak eid av sine kunder. I KLP er kundene (medlemmene) forpliktet til å innbetale egenkapitaltilskudd ved etablering av kundeforhold (tilflytting). I tillegg belastes medlemmene årlige tilskudd etter vurdering av behov. Styret kan videre beslutte at medlemmene skal innbetale egenkapitaltilskudd i andre tilfeller, dersom dette er nødvendig for å gi KLP tilfredsstillende soliditet. Egenkapitaltilskudd fastsettes i forhold til medlemmets relative størrelse målt i premiereserve, og beregnes særskilt for den enkelte fellesordning.

Egenkapitaltilskuddet kan benyttes til dekning av tap eller underskudd ved løpende drift. Egenkapitaltilskudd kan bare tilbakebetales i forbindelse med flytting av kundeforholdet fra foretaket og forutsetter blant annet godkjenning av styret og forhåndssamtykke fra Finanstilsynet. Gjenstand for eventuell tilbakebetaling er en andel av det faktiske oppsamlede egenkapitaltilskuddet på opphørstidspunktet, beregnet i henhold til medlemmets andel av foretakets samlede premiereserve.

Utdeling av avkastning på egenkapitaltilskuddet avhenger av foretakets resultater.

Egenkapitaltilskuddet er ikke omsettelig.

2.11.2 Opptjent egenkapital

Konsernets opptjente egenkapital består av risikoutjevningssfond, revalueringsfond og øvrig opptjent egenkapital.

Alminnelige selskapsrettslige regler gjelder så langt de passer for eventuell utdeling eller bruk av annen opptjent egenkapital. Forsikringsvirksomhetslovens regler gjelder for eventuell bruk av risikoutjevningssfond.

2.12 REGNSKAPSFØRING AV INNTEKTER

2.12.1 Premieinntekter

Premieinntekter inntektsføres med det beløp som forfaller i regnskapsåret. Periodisering av opptjent premie ivaretas ved avsetning mot uopptjent premie. Årets tilflyttede reserver føres over resultatregnskapet, og inngår i premieinntektene. Andel av periodens brutto premieinntekt som tilfaller reassurandør i forbindelse med gjenforsikring går til fradrag i brutto premieinntekt.

2.12.2 Renteinntekter/-kostnader

Renteinntekter og rentekostnader tilknyttet alle rentebærende finansielle instrumenter vurderes til amortisert kost og inntektsføres ved bruk av effektivrentemetode. Etableringsgebyr ved utlån inngår i amortiseringen, og inntektsføres over lånets forventede løpetid.

For rentebærende finansielle investeringer som måles til virkelig verdi, klassifiseres renteinntekten som "Netto avkastning fra finansielle eiendeler". For bankvirksomheten inngår renteinntektene i linjen "Netto renteinntekter bank", mens øvrige verdiendringer klassifiseres som "Realiserte og urealiserte gevinster og tap på finansielle eiendeler.

2.12.3 Leieinntekter og andre inntekter

Inntekter fra utleie av fast eiendom inntektsføres lineært over leiekontraktens løpetid. Inntekten inngår i linjen "Netto inntekter fra investeringseiendommer". Honorar for kapitalforvaltning inntektsføres i henhold til utført forvaltning for perioden frem til balansedagen. Inntekten inngår i linjen "Andre inntekter". Øvrige tjenester inntektsføres lineært over kontraktsperioden.

2.13 SKATT

Konsernet driver skattepliktig virksomhet.

For konsernets livsforsikringsvirksomhet, skal skattlegging av inntekter og kostnader knyttet til eiendeler i kundeporteføljene foretas i samsvar med regnskapslovgivningen. Prinsippet gjelder både finansielle eiendeler og andre type eiendeler. Det er derfor det forsikringstekniske resultatet, slik det fremkommer av årsregnskapet, som legges til grunn for skattleggingen fra forsikringsvirksomheten. Det oppstår dermed ikke permanente eller midlertidige forskjeller for skatteformål tilknyttet kundeporteføljene. Poster i det ikke-tekniske resultatet er i hovedsak knyttet til forvaltning av selskapsporteføljen, og følger ordinære skatteregler.

I skadevirksomheten, gis det etter de endrede skattereglene fra og med inntektsåret 2018 ikke lengre fradrag for avsetninger til naturskadefond og garantiordning. Avsetningen som man hadde ved utløpet av inntektsåret 2017 er satt av på egen konto, og kommer først til beskatning ved avvikling av skadeforsikringsvirksomheten. I tillegg er differansen mellom avsetningene for inntektsåret 2017 og 2018 satt på en egen konto med utsatt inntektsføring lineært over 10 år.

For øvrige virksomheter i konsernet gjelder alminnelige skatteregler. Forskjeller mellom regnskapsmessige og skattemessige vurderinger av eiendeler og gjeld som vil reversere på et senere tidspunkt, gir grunnlag for beregning av utsatt skattefordel eller utsatt skatt i regnskapet. Utsatt skattefordel og utsatt skatt nettes i den grad de har en juridisk rett til å motregne de innregnede beløpene og har til hensikt å gjøre dem opp på nettogrunnlag eller å realisere eiendelen og gjøre opp forpliktelsen under ett.

Ved avleggelsen av konsernregnskapet vurderes balanseføring av norsk utsatt skatt på konsernnivå. Utsatt skatt og skattefordel er beregnet som forskjeller mellom regnskapsmessig og skattemessig verdi på eiendeler og gjeld. Utsatt skattefordel balanseføres i den grad det kan sannsynliggjøres at foretakene i konsernet vil ha tilstrekkelig skattemessig overskudd til å nyttiggjøre seg skattefordelen. Ved vurdering av sannsynlighet legges det vekt på historisk inntjening og forventet fremtidig skattemessig inntekt.

For utenlandske datterforetak regnskapsføres betalbar- og utsatt skatt/skattefordel i henhold til lokale skatteregler. Skatten kan ikke utlignes mot et eventuelt fremførbart underskudd i morselskapet ved hjelp av konsernbidrag med skattemessig effekt. I konsernregnskapets balanse fremkommer denne skatten på linjene for "Utsatt skatt" og "Utsatt skattefordel". I resultatregnskapet fremkommer denne kostnaden på linjen "Skattekostnad".

I konsernet inngår både foretak som omfattes og som ikke omfattes av finansskatt. Ved balanseføring av utsatt skatt/skattefordel i konsernregnskapet benyttes derfor selskapskattesatsen gjeldende for det enkelte foretak i konsernet.

Skattekostnaden til konsernet er ytterligere spesifisert i note 22.

2.14 FORSIKRINGSKONTRAKTER

I henhold til IFRS 4 må det være knyttet betydelig forsikringsrisiko til kontrakten for at den skal kunne defineres som en forsikringskontrakt. Forsikringsproduktene konsernet tilbyr tilfredsstillende kravet om betydelig forsikringsrisiko, og er regnskapsført i samsvar med IFRS 4. I henhold til IFRS 4, vurderes forsikringskontraktene samlet som en forsikringskontrakt selv om den inneholder en finansiell del.

Det er gjennomført tilstrekkelighetstest for å kontrollere at nivået på de regnskapsførte forpliktelsene på forsikringskontraktene står i forhold til forsikringskundernes kontraktsmessige rettigheter. Konsernets avsetninger tilfredsstillende kravene i denne testen, og IFRS 4 stiller derfor ikke ytterligere krav til reservering. Konsernet har derfor benyttet gjeldende norsk regelverk for regnskapsføring av forsikringskontrakter.

2.14.1 Bransjer

Konsernet tilbyr produkter til sine kunder innen følgende bransjer:

- a. Kollektiv pensjon
- b. Gruppeliv
- c. Skadeforsikring.

a) Kollektiv pensjon offentlig består i hovedsak av offentlig tjenstepensjonsordninger som omfatter alderspensjon, etterlattepensjon, uførepensjon og premiefritak under ervervsuførhet.

All fremtidig opptjening av alderspensjon for medlemmer født 1963 eller senere skjer gjennom en påslagsordning hvor alle år i arbeid gir pensjonsopptjening, på tilsvarende måte som i folketrygden. For disse alderskullene innføres det fra samme dato fleksible regler for uttak av alderspensjon og rett til å kombinere arbeid med utbetaling av pensjon uten inntektsavkorting. Pensjonen som opptjenes fra påslagsordningen reguleres før uttak av pensjon i takt med endringen i grunnbeløpet. Dette er også i tråd med regelverket i folketrygden. Påslagsordningen er også en ytelsesbasert pensjonsordning, premier og avsetninger vil foretas basert på et uendret beregningsgrunnlaget.

For alderskullene født før 1963 videreføres bruttoordningen som er basert på lineær opptjening. Dette innebærer at den enkeltes opptjente ytelser til enhver tid utgjør den forholdsmessige del av de ytelser vedkommende vil ha rett til ved fortsatt tjeneste til pensjonsalder. Den forholdsmessige del fremkommer som forholdet mellom den tjenestetid vedkommende allerede har opptjent og den samlede tjenestetid vedkommende vil oppnå ved fortsatt tjeneste til pensjonsalder, dog slik at sistnevnte størrelse ikke kan overstige 40 år ved beregningen av den forholdsmessige del.

Ordningenes ytelser fastsettes etter gjeldende regler for offentlig tjenstepensjon som blant annet innbefatter samordning med folketrygdens ytelser for alderspensjonen for å sikre et definert brutto pensjonsnivå.

Regulering av løpende pensjoner og opptjente pensjonsrettigheter finansieres i sin helhet ved en særskilt reguleringspremie. En del offentlige særtrekk er ikke forhåndsfinansiert og finansieres ved engangspremier ved oppstart og eventuelt senere endringer av pensjonen (bruttogaranti).

Premiereserve i pensjonsordningene er fastsatt som netto engangspremie for de opptjente alders-, uføre- og etterlattepensjoner. I tillegg er det avsatt administrasjonsreserve ut fra konsernets faktiske omkostninger til utbetaling av pensjon.

I premiereserven inngår også avsetninger for inntrufne, ennå ikke oppgjorte forsikringstilfeller, herunder karensavsetning for uførerisiko.

b) Gruppeliv er i hovedsak konsentrert om kommunegruppeliv og lærergruppeliv som omfatter kun dødsrisiko. Andre dekningsforekommer for et mindre antall kunder. I tillegg kommer gjeldsgruppeliv som omfatter dødsrisiko og for en stor del av eksisterende kunder også uførerisiko.

De forsikringstekniske avsetninger i gruppelivsforsikring er basert på risikoteoretiske metoder. Erstatningsreserven inkluderer avsetninger til de forventede utbetalinger til inntrufne, ennå ikke oppgjorte forsikringstilfeller, uavhengig av om disse er rapportert eller ikke.

c) I skadeforsikring tilbys følgende produkter:

Yrkesskade, trygghet og ulykke

Forsikringskontrakter som dekker kundenes arbeidstagerer for yrkesskader som faller inn under yrkesskadeloven og hovedtariffavtalen. I tillegg tegnes forsikringskontrakter som dekker arbeidstagerne for ulykke i frtiden.

Brann-Kombinert

Forsikringskontrakter som dekker skade på kundenes eiendommer og eventuelle verditap som påføres kunden ved skade eller tap av eiendommen. Produktet inkluderer også en obligatorisk naturskadedekning. Risikoen for foretaket reduseres gjennom tegning av reassuransekontrakter som dekker erstatninger over gitte beløp per skade.

Motorvogn

Forsikringskontrakter som dekker skade oppstått ved bruk av kundenes motorvogner. Risikoen for foretaket reduseres gjennom tegning av reassuransekontrakter som dekker erstatninger over gitte beløp pr. skade.

Ansvar

Forsikringskontrakter som dekker skade påført tredjeperson som en følge av kundenes virksomhet. Dekningen gjelder både for tingskader og personskader.

Reise

Forsikringskontrakter som dekker kundene for skader og tap oppstått på reiser.

Barneforsikring

Forsikringskontrakter som dekker utgifter ved ulykker eller alvorlig sykdom samt inntektsbortfall (uførepensjon).

Gruppeliv og individuelle personforsikringer

Forsikringskontrakter som dekker kunden for dødsfall og uførhet.

Risikoen for konsernet reduseres gjennom tegning av reassuranskontrakter som dekker erstatninger over gitte beløp per skade i alle bransjer nevnt over med unntak for gruppeliv. Konsernet skal til enhver tid ha forsikringstekniske avsetninger som gir full dekning av det forsikringstekniske ansvar og annen risiko avledet av forsikringsvirksomheten. Konsernets avsetninger skal i alle tilfeller til enhver tid oppfylle de minstekrav til avsetninger som følger av forskrifter og lover.

2.14.2 Avsetninger til forsikringsfond

I det følgende omtales konsernets vesentligste forsikringsfond.

a) Premiereserve

Premiereserven utgjør den forsikringstekniske kontantverdien av pensjonsrettigheter som er opptjent på beregningstidspunktet. Premiereserven inkluderer også administrasjonsreserve etter konsernets beregningsgrunnlag, samt avsetninger for inntrufne, ennå ikke oppgjorte forsikringstilfeller, herunder karensavsetning for uførerisiko.

b) Tilleggsavsetninger

Tilleggsavsetninger føres i resultatregnskapet under linjen "Til(-) / fra(+)" tilleggsavsetning og bufferavsetning i livsforsikring" som pliktige avsetninger. Tilleggsavsetningene er fordelt til kundene med betinget virkning og kan anvendes til dekning av eventuelt avkastningsunderskudd. Eventuell negativ avkastning kan ikke dekkes av tilleggsavsetninger.

c) Premiefond

Premiefond inneholder forskuddsbetalte premier og eventuelle overskuddsmidler som fordeles til den enkelte kundes premiefondskonto. Premiefondsmidler kan benyttes til dekning av fremtidige premier.

d) Kursreguleringsfond

Kursreguleringsfondet er definert i norsk forsikringslovgivning, og det er knyttet til kollektivporteføljen i livsforsikring.

Kursreguleringsfondet består av netto urealiserte gevinster tilknyttet finansielle omløpsmidler. Dersom netto kursreserver er negative, settes kursreguleringsfondet til null. Endringer i kursreguleringsfondet føres over resultatregnskapet.

Urealisert kursreserve tilknyttet finansielle omløpsmidler i utenlandsk valuta som kan tilskrives valutakursendringer avsettes ikke til kursreguleringsfond dersom investeringen er sikret mot valutakursendringer. Valutakursendring tilknyttet sikringsinstrumentet avsettes således heller ikke til kursreguleringsfond, men føres direkte over resultatet.

2.14.3 Avkastningsgaranti

For de offentlige tjenstepensjonsordningene skjer all ny opptjening på grunnlagsrente 2,0 prosent. Opptjening forut for 1.12.2012 ble gjort på grunnlagsrente 3,0 prosent. Total gjennomsnittlig avkastningsgaranti i bransjen kollektiv pensjon offentlig utgjorde ved utgangen av 2021 2,32 prosent.

2.14.4 Dødelighet og uførhet

Pristariffene for uførerisiko er fastsatt basert på erfaringer i konsernets egen bestand.

Pristariffene for dødelighet er lik beregningsgrunnlaget K2013 med sikkerhetsmarginer i henhold til den minstestandard Finanstilsynet har fastsatt. For Pensjonsordningen for sykepleiere og Fellesordningen for sykehusleger benyttes et noe sterkere grunnlag.

2.15 RESULTATELEMENTER I LIVSFORSIKRING

2.15.1 Avkastningsresultat

Avkastningsresultat oppstår på forsikringskontrakter med avkastningsgaranti.

Avkastningsresultatet består av faktisk oppnådd avkastning fratrukket garantert avkastning (grunnlagsrente). Positivt avkastningsresultat tilfaller kunden, mens negativt avkastningsresultat

må dekkes inn fra kundens tilleggsavsetninger og/eller fra egenkapitalen. Konsernet fakturerer et særskilt premieelement (rentegarantipremie) for å innestå avkastningsgarantien. Dette premieelementet inngår i resultat til konsern.

2.15.2 Risikoresultat

Risikoresultatet er et uttrykk for forskjellen mellom dødelighet og uførhet i den forsikrede bestanden i perioden i forhold til det som er forutsatt i foretakets pristariff. Et positivt risikoresultat tilbakeføres til kundene, men det er anledning til å holde tilbake inntil halvparten av et positivt risikoresultat (for ytelsespensjonsordningene) i risikoutjevningssfond.

Risikoutjevningssfondet kan kun benyttes til å dekke inn senere underskudd på risikoresultat. Risikoutjevningssfondet kan maksimalt utgjøre 150 prosent av årets risikopremie.

Et negativt risikoresultat må dekkes av risikoutjevningssfond eller egenkapitalen.

2.15.3 Administrasjonsresultat

Administrasjonsresultat beregnes som inntekter fra administrasjonspremie fratrukket foretakets faktiske omkostninger. Administrasjonsresultatet tilfaller i sin helhet foretaket.

2.16 OVERSKUDDSMIDLER AVSATT TIL KUNDER

Overskudd til kundene tilføres premiefond, og inngår som en del av de forsikringsmessige forpliktelsene på balansetidspunktet.

2.17 PENSJONFORPLIKTELSER EGNE ANSATTE

Konsernets pensjonsforpliktelser er forsikringsmessig delvis dekket gjennom offentlig tjenstepensjon i KLP ved medlemskap i Fellesordningen for kommuner og bedrifter ("Fellesordningen"). Pensjonsansvar utover disse ordningene dekkes over driften.

Pensjonskostnadene er behandlet i samsvar med IAS 19. Konsernet har en ytelsesbasert pensjonsordning for sine ansatte.

Regnskapsmessig forpliktelse for ytelsesordninger er nåverdien av forpliktelsen på balansedagen, med fradrag for virkelig verdi av pensjonsmidlene. Bruttoforpliktelsen er beregnet med lineærmetoden. Bruttoforpliktelsen diskonteres til nåverdi ved bruk av rentene på norske høykvalitetsobligasjoner. Gevinster og tap som oppstår ved rekalkulering av forpliktelsen som følge av erfaringsavvik og endringer i aktuariemessige forutsetninger føres mot egenkapitalen via utvidet resultat i perioden de oppstår. Virkningen av endringer i ordningens ytelser resultatføres umiddelbart.

Presentasjon av pensjonskostnaden i resultatregnskapet følger av IAS 1. Av denne standarden fremkommer det valgadgang for netto renteelementet som kan klassifiseres enten som en driftsrelatert kostnad eller som en finanskostnad. Det valget som foretaket gjør må følges konsekvent for senere perioder. Konsernet har presentert pensjonskostnaden under regnskapslinjen "Driftskostnader" og renteelementet under regnskapslinjen "Netto avkastning fra finansielle eiendeler ". Estimatavviket er klassifisert under "Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet" under regnskapslinjen "Aktuarielle gevinster og tap på ytelsesbaserte pensjonsordninger – ytelser til ansatte".

Fellesordningen er en flerforetaksordning, hvilket innebærer at den forsikringstekniske risiko er fordelt mellom alle kommuner og bedrifter som deltar i ordningen. De økonomiske og aktuarielle forutsetninger som ligger til grunn for beregning av netto pensjonsforpliktelser baserer seg derfor på forutsetninger som er representative for hele fellesskapet.

Note 3 **Viktige regnskapsestimater og vurderinger**

Konsernet utarbeider estimater og antakelser om fremtidige forhold. Disse evalueres løpende, og er basert på historiske erfaringsdata og forventninger om sannsynlige fremtidige hendelser vurdert ut ifra data som foreligger på tidspunktet for avleggelsen av regnskapet.

Det må forventes at estimatene vil avvike fra det endelige utfall, og nedenfor omtales de områdene hvor det er betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseførte verdier i fremtidige perioder.

3.1 FORSIKRINGSKONTRAKTER

Livsforsikringsvirksomheten

Den største forsikringsrisikoen i konsernet er risiko for feil estimering av forventet levealder. Ved fastsettelse av premietariffer benyttes egne analyser på forsikret bestand og analyser av hele Norges befolkning. Usikkerhet rundt den fremtidige levealderen, som er basert på estimater langt frem i tid, gir en tilsvarende risiko for belastning av egenkapital som følge av krav til høyere avsetninger, for å dekke utbetaling over en lengre periode.

Det vil være forsikringsrisiko knyttet til uførhet, men denne forsikringsrisikoen er vesentlig lavere. Usikkerhet i beregninger av sannsynligheter for uførhet kan, på samme måte som økt levealder, føre til svingninger i risikoresultat, men her er det større mulighet til å korrigere premietariffene, gitt at uførepensjon har en kortere tidshorisont på utbetalingene.

Forsikringsrisiko knyttet til dødelighet er betydelig lavere, og må sees i sammenheng med forsikringsrisiko knyttet til levealder. Økt dødelighet vil gi et negativt risikoresultat på dødsrisiko, men vil motvirkes av et positivt risikoresultat på levealder. I tillegg er forsikringsytelsene på ektefelle- og barnepensjon, som utgjør risikoresultat for død, betydelig lavere enn forsikringsytelsene på alderspensjon (levealdersrisiko).

Ved beregning av forsikringsmessige avsetninger i bransjen kollektiv pensjonsforsikring, benyttes forutsetninger om uførerisiko basert på erfaringer i KLP med utgangspunkt i egen bestand. For de øvrige risikoelementer, herunder opplevelsesrisiko, benyttes forutsetningene fra beregningsgrunnlaget K2013 med de sikkerhetsmarginer som Finanstilsynet har fastsatt.

Ved beregning av forsikringstekniske avsetninger i offentlig tjenstepensjon er det foretatt avsetninger for inntrufne skader som ikke er ferdig oppgjort. Avsetningene fastsettes ved hjelp av statistiske modeller. Modellene tar hensyn til erfaringer basert på innmeldte endringer i forsikringsbestanden.

Vi befinner oss for tiden i en særskilt situasjon knyttet til korona pandemien. Foreløpig er det ingen overdødelighet i befolkningen som følge av pandemien. Dersom pandemien fører til vedvarende økt dødelighet, vil dette gi høyere risikoresultat. Samtidig er det forhold rundt pandemisituasjonen som vil kunne påvirke uttak av uførepensjon de nærmeste årene, som for eksempel:

- Permitteringer og nedgangstider
- Hjemmekontor (fysisk og psykisk)
- Ekstraarbeid i helseforetakene
- Manglende kapasitet på helsearbeidere generelt
- Eftervirkninger av sykdom

Det er i regnskapet ikke foretatt ekstraordinære avsetninger knyttet til pandemien, men utviklingen, særlig på uføre følges tett opp.

Skadeforsikringsvirksomheten

Ved beregning av forsikringstekniske avsetninger i bransjen skadeforsikring er det foretatt individuell skadereservering for alle meldte skader (RBNS). Reserveringene justeres i takt med løpende skadebehandling. Alle åpne skader skal ha en spesiell vurdering minst én gang i året.

Avsetning for inntrufne skader som ikke er meldt til virksomheten (IBNR) skjer ved hjelp av statistiske modeller. Modellene hensyntar det erfaringsbaserte meldemønsteret innenfor de forskjellige risikogrupperne.

I skadevirkingsomheten foretas det også målinger og justeringer av de totale erstatningsavsetningene (RBNS+IBNR) slik at det totale avsetningsnivået blir målt opp mot endringer i risikoelementer som skadefrekvens, storskadeinnslag, bestandssammensetning og bestandsstørrelse. Erstatningsavsetningene er vurdert til forventningsrett nivå, hvilket innebærer at det ikke er sikkerhetsmarginer i denne. Erstatningsavsetningen er ikke neddiskontert.

Erstatningsavsetningen inneholder en avsetning for fremtidige indirekte skadebehandlingskostnader (ULAE). Denne beregnes med utgangspunkt i størrelsen på RBNS og IBNR.

Det er heller ikke foretatt ekstraordinære avsetninger knyttet til pandemien. Det er en økt usikkerhet knyttet til pandemien, spesielt innenfor yrkesskadebransjen. I tiden fremover vil situasjonen følges nøye, og nivå på premie og avsetninger vil vurderes fortløpende.

Avsetning for ikke opptjent premie utgjør den proratariske delen av forfalt premie som opptjenes etter regnskapsavslutningen.

Sensitivitetsoversikten er nærmere spesifisert i note 8.

3.2 INVESTERINGSEIENDOMMER

Bygninger og andre faste eiendommer vurderes til virkelig verdi slik dette er definert i IFRS 13. Med virkelig verdi menes det beløp bygninger og andre faste eiendommer kan omsettes for i en transaksjon på armlengdes avstand mellom velinformerte, frivillige parter. Det anses ikke å være et aktivt marked for omsetning av konsernets investeringseiendommer.

Per 31.12.2021 ble bygninger og faste eiendommer verdsatt ved hjelp av konsernets interne verdivurderingsmodeller. Modellen tar utgangspunkt i neddiskontering av beregnet 20 års kontantstrøm, og diskonteringsrenten som ble benyttet tilsvarer normalt markedets avkastningskrav for tilsvarende eiendommer. For de norske eiendommene ble det per 31.12.2021 benyttet en diskonteringsfaktor i intervallet 5,10 - 8,60 prosent, for konsernets svenske eiendommer 5,40– 7,15 prosent og for danske eiendommer 5,45 – 7,80 prosent.

Følgende hovedkomponenter inngår i fremtidig kontantstrøm:

- Gjeldende betingelser, kontraktsutløp og antatt markedsleie
- Ledige arealer med antatt markedsleie
- Parkeringsinntekter, parkeringsareal og antall plasser
- Antatt årlig inflasjon
- Årlig leieregulering i prosent av inflasjon
- Generell ledighet
- Normale årlige driftskostnader

- Normale årlige felleskostnader per. m²
- Oppgraderingskostnader per. m² ved nyutleie
- Evtentuellet ytterligere oppgraderingskostnader (år og beløp)
- Antall måneder ledighet ved hvert kontraktsutløp
- Antatt sluttverdi år 20
- Nominelt avkastningskrav

Som en del av verdivurderingen utføres også yieldbetraktninger for den enkelte eiendom og for totalporteføljen. I tillegg til verdsettelse ved bruk av konsernets interne verdivurderingsmodell innhentes eksterne verdivurderinger for et utvalg av eiendommene. Disse benyttes for å fastsette egne beregningsparametere og for å kvalitetssikre de interne verdivurderingene.

Mindre endringer i avkastningskravet vil gi relativt store utslag i eiendomsverdiene og det antas i tillegg at vesentlige endringer i "Antatt markedsleie" også vil påvirke regnskapstallene i størst grad.

Sensitivitetsanalysen nedenfor viser hvordan verdien av en av konsernets sentralt beliggende kontoreiendommer i Oslo endrer seg ved visse endringer i sentrale parametere i konsernets verdsettelsesmodell. Analysen viser endring i verdi (angitt som prosentvis endring) for gitt endring i en parameter under forutsetning av at alle andre parametere holdes uendret. I realiteten vil det være slik at det er innbyrdes sammenheng mellom flere variabler, slik at en endring i en parameter vil medføre endring i en eller flere andre parametere. Oppgitte sensitivitetstall fanger ikke opp slike sammenhenger mot andre variabler, og er kun vist for illustrative formål. Virkningene av endringer i parametere vil variere noe fra eiendom til eiendom.

	Endring i parameter	Endring i verdi
Avkastningskrav	+100 bps	-13 %
Avkastningskrav	-100 bps	+16 %
Markedsleie	+10 %	+9 %
Markedsleie	-10 %	-9 %
Exit yield	+100 bps	-13 %
Exit yield	-100 bps	+24 %
Inflasjon	+50 bps	+8 %
Inflasjon	-50 bps	-7 %

I analysen forstås avkastningskravet som den rente som benyttes ved neddiskontering av fremtidige kontantstrømmer i modellen. Markedsleie forstås som forventet leie ved reforhandling av eksisterende kontrakter eller ved skifte av leietager. Exit yield forstås som den yielden som benyttes til å beregne sluttverdi ved verdivurderingsmodellens siste analyseperiode (år 20).

Etter lengre tid med Corona-pandemi hvor usikkerheten for leietakere, banker, investorer og andre har blitt kjent, akseptert og håndtert har ulike bekymringer avtatt i betydelig grad. Det har blitt gjennomført et betydelig antall transaksjoner på skarpe priser, og risikopåslaget har også falt betydelig i mindre byer og for noe mer sekundære beliggenheter. Dette har medført en sterk prising på objekter som er omsatt. Samtidig erfares at leietagere skriver kontrakter i stort omfang, og det er en lengde på kontraktene slik det var tidligere. I den grad leietagerne vil trenge et annerledes arealbehov i fremtiden, er det ingen tegn foreløpig på at det har slått negativt inn i interessen for å skrive kontrakter som både er lange og på store arealer – til sterke priser.

Etter lang tid på hjemmekontor kan det også se ut som det er et oppdemmet «reisebehov» hvor interesse og lyst til å reise fremstår som sterkt. Dette så man i perioder av året som var mer som «normalt», før Omikron-varianten på nytt medførte reiserestriksjoner. Dette oppfattes bekræftende for troen på at store deler av hotellmarkedet vil komme tilbake til mer normale tilstander igjen, selv om det fortsatt er noe usikkert hvor raskt det vil skje.

Innenfor handel er bildet fortsatt krevende, men svært varierende. Mange av støttetiltakene er nå avviklet, samtidig som man opplever at situasjonen for en del av bransjen er krevende.

3.3 VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE EIENDELER

Størstedelen av konsernets finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, er i stor grad eiendeler som omsettes i et aktivt marked, slik at markedsverdien kan fastsettes med stor grad av sikkerhet.

Når det gjelder konsernets prising av unoterte verdipapirer, vil det være usikkerhet knyttet til dette. Dette gjelder spesielt de verdipapirer som prises på bakgrunn av ikke- observerbare forutsetninger. Det benyttes ulike verdsettelsesteknikker for å kunne fastsette virkelig verdi av disse investeringene. Unoterte rentepapirer prises ut fra en rentekurve med et risikotillegg som representerer markedets prising av utsteders bransjespesifikke risiko. Det innhentes jevnlig eksterne priser på en betydelig andel av disse unoterte papirene for å etterprøve egne verdsettelsesmodeller.

Prisingsmetodene og regnskapstallene er nærmere omtalt i note 6.

3.4 TAP PÅ FINANSIELLE EIENDELER

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi, vurderes det på balansedagen om det eksisterer objektive indikasjoner på om en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. I denne vurderinger anvises en viss grad av skjønn, samt forhold relatert til kreditt-, marked og likviditetsrisiko. Dette er nærmere beskrevet i note 2.

For konsernets portefølje av anleggsobligasjoner, inkludert anleggsobligasjoner som holdes til forfall, vurderes nedskrivningsbehov enkeltvis hvert kvartal. Nedskrivningsbehov beregnes som verdien av opprinnelig forventet kontantstrøm og ny forventet kontantstrøm. Det vil være usikkerhet til beregning av ny, forventet kontantstrøm. Etter utbruddet av Covid19 og kraftige tiltak for å begrense spredningen av viruset, har den økonomiske aktiviteten i obligasjonsmarkedet bremset opp. Samtidig har det vært en rekke finansielle stimuleringer som har bidratt til nokså stabile forhold. For konsernet er det ikke funnet forhold eller hendelser som skulle tilsi nedskrivninger grunnet overveiende tapsrisiko i portefølje av anleggsobligasjoner.

Note 4 Segmentinformasjon

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjon offentlig		Kollektiv pensjon privat		Skadeforsikring		Bank	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Premieinntekter for egen regning fra eksterne kunder ¹	50 161	37 102	solgt	313	1 865	1 658	0	0
Netto finansinntekter fra investeringer	50 228	25 351	solgt	-604	259	229	277	292
Øvrige inntekter	1 999	1 429	solgt	2	2	2	78	77
Sum inntekter	102 388	63 881		-288	2 125	1 889	355	370
Erstatninger for egen regning	-30 438	-28 360	solgt	-45	-1 417	-1 375	0	0
Endring i forsikringsmessige avsetninger	-31 246	-19 329	solgt	331	-7	-2	0	0
Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån	103	-478	solgt	0	0	0	0	0
Driftskostnader eksklusive avskrivninger	-1 147	-1 030	solgt	-19	-298	-287	-229	-222
Avskrivninger	-162	-74	solgt	0	-5	-5	-5	-4
Salg av virksomhet	0	0	solgt	0	0	0	0	0
Andre kostnader	-1 425	-1 377	solgt	0	0	0	-5	-7
Andelseiers verdiendring i konsoliderte verdipapirfond								
Sum kostnader	-64 315	-50 649	0	267	-1 728	-1 668	-239	-233
Driftsresultat	38 074	13 233	0	-22	398	220	116	137
Midler tilført forsikringskundene ²	-37 786	-11 944	solgt	8	0	0	0	0
Resultat før skatt	288	1 289	0	-14	398	220	116	137
Skattekostnad	125	-204	solgt	0	-68	-42	0	-4
Resultat etter skatt	413	1 085	0	-14	329	178	116	133
Endring i utvidet resultat	56	-63	solgt	-4	8	-7	5	-3
Totalresultat	469	1 021		-18	337	170	121	130
Eiendeler	706 748	652 277	solgt	solgt	5 976	5 270	47 482	42 688
Gjeld	666 070	612 894	solgt	solgt	3 710	3 160	44 961	40 261

MILLIONER KRONER	Kapitalforvaltning		Øvrige		Elimineringer		Sum	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Premieinntekter for egen regning fra eksterne kunder ¹	0	0	0	0	-25	-24	52 001	39 049
Netto finansinntekter fra investeringer	2	6	0	0	21 263	10 247	72 029	35 522
Øvrige inntekter	608	547	12	12	-1 151	-932	1 547	1 136
Sum inntekter	610	554	12	12	20 086	9 291	125 577	75 707
Erstatninger for egen regning	0	0	0	0	0	0	-31 855	-29 780
Endring i forsikringsmessige avsetninger	0	0	0	0	0	0	-31 253	-19 000
Rentekostnad og verdiendring ansvarlige lån og fondsobligasjonslån	0	0	0	0	0	0	103	-478
Driftskostnader eksklusive avskrivninger	-548	-517	-10	-12	182	247	-2 050	-1 839
Avskrivninger	-6	-6	0	0	-50	-42	-228	-132
Salg av virksomhet	0	0	0	0	0	-183	0	-183
Andre kostnader	0	0	0	0	138	125	-1 292	-1 258
Andelseiers verdiendring i konsoliderte verdipapirfond					-19 802	-11 074	-19 802	-11 074
Sum kostnader	-554	-523	-10	-12	-19 531	-10 927	-86 377	-63 744
Driftsresultat	56	31	2	0	555	-1 636	39 200	11 963
Midler tilført forsikringskundene ²	0	0	0	0	-388	1 630	-38 173	-10 306
Resultat før skatt	56	31	2	0	167	-6	1 027	1 657
Skattekostnad	-13	-7	0	0	-791	-602	-748	-860
Resultat etter skatt	43	23	1	-1	-624	-608	279	797
Endring i utvidet resultat	2	-7	0	0	140	322	211	238
Totalresultat	45	16	2	-1	-484	-285	490	1 034
Eiendeler	636	579	9	8	140 419	106 339	901 270	807 161
Gjeld	256	245	3	3	145 537	111 182	860 538	767 745

¹ Premieinntekter omfatter premieinntekter for egen regning inkludert sparepremie og overført premiereserve fra andre foretak.

² Midler tilført forsikringskundene inkluderer overføring til premiefond, avsetninger til kursreguleringsfond, avsetninger til tilleggsavsetninger og andre avsetninger av overskuddsmidler til forsikringskundene.

KLP konsernets virksomhet er inndelt i de seks områdene kollektiv pensjon offentlig, kollektiv pensjon privat (denne virksomheten ble solgt i løpet av 2020), skadeforsikring, bank, kapitalforvaltning og øvrige. All virksomhet er rettet mot kunder i Norge.

KOLLEKTIV PENSJON OFFENTLIG

Kommunal Landspensjonskasse tilbyr kollektiv offentlig tjenestepensjon.

KOLLEKTIV PENSJON PRIVAT

KLP Bedriftspensjon AS tilbyr produkter til foretak innen både offentlig og privat sektor. Virksomheten ble solgt i 2020.

SKADEFORSIKRING

KLP Skadeforsikring AS tilbyr ting- og personskadeprodukter til arbeidsgivere innen offentlig og privat sektor. I tillegg tilbys et bredt spekter av standard forsikringsprodukter til personmarkedet.

BANK

KLPs bankvirksomhet omfatter foretakene KLP Banken AS og dets heleide datterforetak; KLP Kommunekreditt AS og KLP Boligkreditt AS. Bankvirksomheten omfatter tjenester som innskudd og utlån til personmarkedet, kredittkort, samt utlån med offentlig garanti.

KAPITALFORVALTNING

Kapitalforvaltning tilbys fra foretaket KLP Kapitalforvaltning AS. Foretaket tilbyr et bredt utvalg av verdipapirfond både til personkunder og institusjonelle kunder. Verdipapirforvaltningen har en samfunnsansvarlig profil.

ØVRIG

Øvrige segmenter består av KLP Forsikringservice AS som tilbyr et bredt tjenestespekter til kommunale pensjonskasser.

Note 5 Netto inntekter fra fi ansielle instrumenter

MILLIONER KRONER	2021	2020
Renteinntekter bankinnskudd	-31	-1
Renteinntekter derivater	125	327
Renteinntekter gjeldsinstrumenter virkelig verdi	2 418	3 036
Sum renteinntekter finansielle eiendeler til virkelig verdi	2 511	3 362
Renteinntekter rentepapirer amortisert kost	6 126	6 184
Renteinntekter utlån amortisert kost	1 171	1 633
Sum renteinntekter finansielle eiendeler til amortisert kost	7 297	7 816
Utbytte/renter aksjer og andeler	5 051	3 968
Andre inntekter og kostnader	-47	-353
Sum andre løpende kostnader og inntekter	5 004	3 615
Netto avkastning fra finansielle eiendeler	14 813	14 793
Renteinntekter utlån virkelig verdi	160	230
Sum renteinntekter finansielle eiendeler til virkelig verdi	160	230
Renteinntekter utlån amortisert kost	459	538
Sum renteinntekter finansielle eiendeler til amortisert kost	459	538
Rentekostnader gjeld til kredittinstitusjoner	-27	-67
Rentekostnader obligasjon med fortrinnsrett	-191	-282
Rentekostnader gjeld og innskudd fra kunder	-65	-109
Andre inntekter og kostnader	-27	8
Sum andre inntekter og kostnader bank	-310	-450
Netto renteinntekter bank ¹	309	318
Verdiendring aksjer og andeler	37 176	-5 213
Verdiendring derivater	-9 687	4 859
Verdiendring gjeldsinstrumenter til virkelig verdi	-4 961	1 840
Verdiendring utlån virkelig verdi	29	-27
Verdiendring innlån virkelig verdi	0	0
Sum verdiendring finansielle instrumenter til virkelig verdi	22 556	1 458
Verdiendring utlån til amortisert kost	-167	451
Andre urealiserte verdier	-710	428
Sum andre urealiserte verdier	-877	879
Netto urealiserte gevinster fra finansielle instrumenter	21 680	2 337
Realiserte aksjer og andeler	12 082	17 853
Realiserte derivater	12 236	-6 788
Realiserte gjeldsinstrumenter til virkelig verdi	2 190	1 893
Sum realiserte finansielle instrumenter til virkelig verdi	26 508	12 958

MILLIONER KRONER	2021	2020
Realiserte obligasjoner til amortisert kost ²	248	106
Realiserte utlån til amortisert kost	1	1
Sum realiserte finansielle instrumenter til amortisert kost	249	106
Andre finansielle inntekter og kostnader	-72	-70
Sum andre finansielle inntekter	-72	-70
Netto realiserte gevinster fra finansielle instrumenter	26 685	12 994
Realiserte og urealiserte gevinster og tap på finansielle instrumenter	48 365	15 331
Sum netto inntekter fra finansielle instrumenter	63 487	30 443

¹ Netto renteinntekt bank er inntekter og kostnader tilknyttet bankvirksomheten

² Realiserte verdier på obligasjoner til amortisert kost kommer av realiserte mer- eller mindreverdier på valuta. Papirer denominert i utenlandsk valuta blir sikret, noe som resulterer i minimal nettoeffekt av valutaendringer (reflekteres i verdiendring / realiserte derivater). Se note 8 og 11 for mer informasjon.

Noten spesifiserer netto inntekter fra finansielle instrumenter.

Note 6 **Virkelig verdi av fi ansielle eiendeler og forpliktelser**

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand. Dersom markedet for verdipapiret ikke er aktivt, eller verdipapiret ikke er notert på børs eller tilsvarende, benytter konsernet verdsettelsesteknikker for å fastsette virkelig verdi. Disse baseres bl.a. på informasjon om nylige gjennomførte transaksjoner på forretningsmessige vilkår, henvisning til omsetning av lignende instrumenter og prising ved hjelp av eksterne rentekurver og rentedifferansekurver. Estimatenes bygger i størst mulig grad på eksterne observerbare markedsdata, og i liten grad på selskaps-spesifikk informasjon.

For denne noten kan kategoriseringen av finansielle instrumenter deles opp i tre ulike nivåer; balanseklassifisering, regnskapsklassifisering og type instrument. Det er siste kategori, type instrument, hvor det gis informasjon på hvordan virkelig verdi er utledet.

FINANSIELLE INSTRUMENTER SOM MÅLES TIL AMORTISERT KOST

Denne kategorien inkluderer:

- Investeringer som holdes til forfall
- Obligasjoner klassifisert som utlån og fordring
- Øvrige utlån og fordringer
- Gjeld til og innskudd kunder (forpliktelse)
- Ansvarlig lånekapital (forpliktelse)

- Annen utstedt gjeld (forpliktelse)

Finansielle instrumenter som ikke måles til virkelig verdi måles til amortisert kost ved bruk av effektiv rente metode. Internrenten fastsettes ved diskontering av kontraktsfestede kontantstrømmer over forventet løpetid. Kontantstrømmene inkluderer etableringsgebyrer og direkte transaksjonskostnader samt eventuell restverdi ved utløpet av forventet løpetid. Amortisert kost er nåverdien av disse kontantstrømmene neddiskontert med internrenten. I denne noten opplyses det forøvrig om virkelig verdi på de finansielle instrumentene som måles til amortisert kost.

FINANSIELLE INSTRUMENTER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI

Denne kategorien inkluderer:

- Egenkapitalinstrumenter
- Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi
- Derivater (eiendeler og forpliktelser)
- Gjeld til kredittinstitusjoner (forpliktelse)

Nedenfor er det listet hvilke ulike typer finansielle instrumenter som faller inn under de ulike regnskapskategoriene og hvordan virkelig verdi blir beregnet.

- INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL
- OBLIGASJONER KLASSIFISERT SOM UTLÅN OG FORDRING
- GJELDSINSTRUMENTER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI

a) Utenlandske rentepapirer

Utenlandske rentepapirer prises i hovedregel på bakgrunn av priser innhentet fra indeksleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom flere ulike kilder for å fange opp eventuelle feil. Følgende kilder benyttes:

- Bloomberg Barclays Indices
- Bloomberg

Bloomberg Barclays Indices har førsteprioritet (de dekker henholdsvis utenlandsk stat og utenlandsk kreditt). Deretter benyttes Bloomberg med bakgrunn i Bloombergs priskilde Business Valuator Accredited in Litigation (BVAL). BVAL inneholder verifiserte priser fra Bloomberg.

b) Norske rentepapirer - stat

Til prising av norske statsobligasjoner benyttes Nordic Bond Pricing som primærkilde. Kursene sammenlignes med kursene fra Bloomberg for å avdekke eventuelle feil.

c) Norske rentepapirer – annet enn stat

Norske rentepapirer unntatt stat prises hovedsakelig direkte på kurser fra Nordic Bond Pricing. De papirene som ikke inngår hos Nordic Bond Pricing, prises teoretisk. Teoretisk pris skal baseres på antatt nåverdi ved salg av posisjonen. Diskontering gjøres ved å benytte en nullkupongkurve. Nullkupongkurven oppjusteres med en kredittspread som skal hensynta obligasjonens risiko. Kredittspreaden beregnes ut fra en spreadkurve hvor obligasjonens durasjon hensyntas. Nordic Bond Pricing er hovedkilde for spreadkurver. Disse leverer selskapsspesifikke kurver og kurver for norske sparebanker, kommuner og kraft. Sparebanker har ulike spreadkurver basert på forvaltningskapital.

For foretak hvor Nordic Bond Pricing ikke leverer spreadkurver, benyttes spreadkurver fra tre norske banker. Når spreadkurver er tilgjengelig fra flere av disse bankene, benyttes et likevektet gjennomsnitt. Dersom en obligasjon mangler en passende spreadkurve, benyttes spread fra en sammenlignbar obligasjon fra samme utsteder.

d) Rentepapirer utstedt av utenlandske foretak, men denominert i kroner

Virkelig verdi beregnes etter samme hovedprinsippene som for norske rentepapirer beskrevet ovenfor.

e) Fordringer på kredittinstitusjoner

Virkelig verdi av disse anses som tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med markedsrenten.

f) Utlån til kommuner og foretak med kommunal garanti

Fordringene verdsettes ved hjelp av en verdsettelsesmodell som benytter relevante kredittpåslagsjusteringer innhentet i markedet. For garanterte utlån beregnes virkelig verdi som neddiskontert kontantstrøm basert på samme rentekurve som direktelånene, men kredittmarginen er justert til markedsnivå for aktuell kombinasjon av garantistkategori og garantiform. Garantisten er enten stat, fylkeskommune, kommune eller bank.

g) Lån med sikkerhet i pant

Prinsippene for beregning av virkelig verdi avhenger av hvorvidt utlånene har rentebinding eller ikke. Virkelig verdi av utlån med rentebinding beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen. Virkelig verdi av utlån uten rentebinding anses tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med endring i markedsrentene.

-EGENKAPITALINSTRUMENTER

h) Aksjer (noterte)

Likvide aksjer verdsettes som hovedregel på basis av priser levert fra indekssleverandør. Samtidig sammenlignes priser mellom ulike kilder for å fange opp eventuelle feil.

Følgende kilder benyttes for norske aksjer:

- Oslo Børs (primærkilde)
- Morgan Stanley Capital International (MSCI)
- Bloomberg

Følgende kilder benyttes for utenlandske aksjer:

- Morgan Stanley Capital International (MSCI) (primærkilde)
- Bloomberg

i) Aksjer (unoterte)

Konsernet benytter, så langt det lar seg gjøre, bransje anbefalingene til Verdipapirfondenes forening. Dette innebærer i hovedtrekk følgende: Sist omsatt kurs har hovedprioritet. Dersom sist omsatt kurs ligger utenfor salg-/kjøpskursen i markedet, justeres pris deretter. Det vil si at hvis sist omsatt er under salgskurs, justeres pris opp til salgskursen. Hvis den er over kjøpskurs justeres den ned til kjøpskursen.

For aksjer hvor svært lite informasjon foreligger foretas en skjønnsmessig vurdering. Med dette menes enten en fundamental analyse av foretaket, eller en meglervurdering.

j) Private Equity

Investeringer i Private Equity gjøres gjennom fond. Fondenes virkelige verdi skal baseres på rapporterte markedsverdier, som følger av International Private Equity and Venture Capital Valuation Guidelines ('IPEV Guidelines). Disse retningslinjene fastsettes av European Venture Capital Association (EVCA) og baserer seg på prinsippet om tilnærmet markedsvurdering av foretakene. Virkelig verdi er beregnet ut ifra fondenes rapporterte markedsverdi justert for inn- og utbetalinger i perioden mellom siste rapporterte markedsverdi fra fondet og perioden det rapporteres på for konsernet. Direkteinvesteringer i Private Equity behandles analogt med omløpsaksjer, men verdsettelse kan være daglig, kvartalsvis eller årlig. I de tilfeller det har vært mulig å få informasjon om hva ko-investeringer prises til i fondene, legges dette til grunn i verdsettelsen. Øvrige direkteinvesteringene er verdsatt til kostpris, rapporterte markedsverdier fra foretak eller omsatt pris der dette foreligger.

-DERIVATER

k) Futures/FRA/IRF

Alle futureskontrakter til konsernet handles på børs. Bloomberg benyttes som priskilde. Det innhentes også priser fra en annen kilde som kontroll på at prisene fra Bloomberg er korrekte. Reuters fungerer som sekundærkilde.

l) Opsjoner

Bloomberg benyttes som kilde for prising av opsjoner som handles på børs. Reuters er sekundærkilde.

m) Renteswaper

Renteswaper verdsettes i en modell som hensyntar observerbare markedsdata som rentekurver og relevant kredittpåslag.

n) FX-swaper

FX-swaper med forfall på ett år eller mindre prises på kurver som er bygget opp fra FX swap-punkter hentet fra Reuters. For FX-swaper over ett år vurderes markedet relativt lite likvid og det skal benyttes basisjusterte swapkurver.

-GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER

o) Plasseringer hos kredittinstitusjoner og deposits

Plasseringer hos kredittinstitusjoner er innskudd med kort løpetid. Virkelig verdi beregnes ved å neddiskontere kontraktsfestede kontantstrømmer med markedsrente inklusive en relevant risikomargin på balansedagen. Deposits prises på swapkurver.

- ANSVARLIG LÅNEKAPITAL, ANNEN UTSTEDT GJELD OG INNSKUDD FRA KUNDER

p) Virkelig verdi av ansvarlige lån

For lån notert på børs hvor det anses å være et aktivt marked brukes den observerbare prisen som virkelig verdi. For øvrige lån som ikke er en del av et aktivt marked fastsettes virkelig verdi ut i fra en intern verdsettelsesmodell basert på observerbare data.

q) Virkelig verdi av utstedt fondsobligasjonslån

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data.

r) Utstedte obligasjonslån med fortrinnsrett

Virkelig verdi i denne kategorien er fastsatt ut i fra interne verdsettelsesmodeller basert på eksterne observerbare data.

s) Innskudd fra kunder

Alle innskudd er uten rentebinding. Virkelig verdi av disse anses som tilnærmet lik bokført verdi da kontraktsbetingelsene løpende endres i takt med markedsrenten.

Tabellen under gir en nærmere spesifisering av innholdet i de ulike klassene av eiendeler og forpliktelse

MILLIONER KRONER	31.12.2021		31.12.2020	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
GJELDSINSTRUMENTER SOM HOLDES TIL FORFALL - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST				
Norske hold til forfall obligasjoner	4 071	4 477	5 130	5 786
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	21 915	23 289	23 856	26 163
Sum gjeldsinstrumenter som holdes til forfall	25 985	27 766	28 986	31 950
GJELDSINSTRUMENTER KLASSETTET SOM LÅN OG FORDRINGER - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST				
Norske obligasjonslån	53 339	54 373	51 396	54 805
Utenlandske obligasjonslån	111 136	115 067	102 738	111 115
Andre fordringer	9	9	47	47
Sum gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer	164 484	169 448	154 180	165 967
UTLÅN KOMMUNER, BEDRIFTER OG PERSONKUNDER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET				
Lån til kommunal sektor eller foretak med kommunal garanti	79	79	589	589
Sum utlån kommuner, bedrifter og personkunder	79	79	589	589
UTLÅN KOMMUNER, BEDRIFTER OG PERSONKUNDER - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST				
Utlån med sikkerhet i pant	25 081	25 085	23 763	23 816
Lån til kommunal sektor eller foretak med kommunal garanti	86 486	86 641	81 335	82 668
Utlån utland med sikkerhet i pant og offentlig garanti	6 413	6 413	9 923	9 923
Utlån kredittkort	44	44	50	50
Sum utlån kommuner, bedrifter og personkunder	118 024	118 183	115 071	116 458
GJELDSINSTRUMENTER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET				
Norske obligasjoner	56 354	56 354	51 841	51 841
Norske sertifikater	7 805	7 805	6 094	6 094
Utenlandske obligasjoner	87 026	87 026	92 025	92 025
Utenlandske sertifikater	405	405	549	549
Plassering hos kredittinstitusjoner	36 582	36 582	43 305	43 305
Sum gjeldsinstrumenter	188 172	188 172	193 814	193 814

MILLIONER KRONER	31.12.2021		31.12.2020	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
EGENKAPITALINSTRUMENTER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET				
Aksjer	260 001	260 001	185 112	185 112
Aksjefond	30 328	30 328	18 488	18 488
Eiendomsfond	4 147	4 147	1 382	1 382
Sum egenkapitalinstrumenter	294 476	294 476	204 982	204 982
FORDRINGER				
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger	1 725	1 725	1 433	1 433
Fordringer i forbindelse med gjenforsikringsforretninger	304	304	176	176
Fordringer ved verdipapirhandel	2 727	2 727	3 111	3 111
Fordskuddsbetalt husleie tilknyttet eiendomsvirksomheten	245	245	212	212
Andre fordringer	374	374	1 246	1 246
Sum lån og fordringer øvrige inkl. fordringer på forsikringstakere	5 377	5 377	6 179	6 179
FINANSIELL GJELD - REGNSKAPSFØRT TIL AMORTISERT KOST				
Fondsobligasjonslån	1 604	1 586	1 764	1 592
Ansvarlige lån	3 000	3 310	3 135	3 561
Gjeld til kredittinstitusjoner	897	897	3 304	3 304
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	31 015	30 591	24 997	25 105
Gjeld til og innskudd fra kunder	12 901	12 901	11 781	11 781
Sum finansiell gjeld	49 417	49 284	44 980	45 342
FINANSIELL GJELD - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI OVER RESULTATET				
Gjeld til kredittinstitusjoner	3 302	3 302	10 913	10 913
Sum finansiell gjeld	3 302	3 302	10 913	10 913

MILLIONER KRONER	31.12.2021		31.12.2020	
	Eiendeler	Forpliktelseser	Eiendeler	Forpliktelseser
FINANSIELLE DERIVATER - REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Valutaterminer	2 019	3 077	9 140	384
Renteswaper	223	1 664	1 144	405
Rente- og valutawaper	732	0	1 058	0
Aksjeopsjon	279	0	219	0
Sum finansielle derivater	3 253	4 740	11 561	789

Note 7 Virkelig verdi hierarki

31.12.2021 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
<i>Tomter</i>	0	0	983	983
<i>Eiendomsfond</i>	0	0	3 572	3 572
<i>Bygg</i>	0	0	84 980	84 980
Investerings eiendom	0	0	89 535	89 535
Utlån til virkelig verdi	0	79	0	79
<i>Sertifikater</i>	2 046	6 164	0	8 210
<i>Obligasjoner</i>	24 164	102 021	0	126 186
<i>Obligasjonsfond</i>	17 199	7 431	6 227	30 858
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	43 410	115 616	6 227	165 253
Utlån og fordringer	21 472	1 447	0	22 919
<i>Aksjer</i>	246 170	10 962	2 869	260 001
<i>Aksjefond</i>	2 316	0	50	2 366
<i>Eiendomsfond</i>	0	1 133	3 013	4 147
<i>Spesialfond</i>	0	0	0	0
<i>Private Equity</i>	0	0	27 962	27 962
Aksjer og andeler	248 486	12 096	33 895	294 476
Finansielle derivater	0	3 253	0	3 253
Sum eiendeler regnskapsført til virkelig verdi	313 367	132 491	129 657	575 515
FORPLIKTELSER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Finansielle derivater gjeld	0	4 740	0	4 740
Gjeld til andre kredittinstitusjoner og annen gjeld ¹	2 061	1 241	0	3 302
Sum forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi	2 061	5 981	0	8 042

31.12.2020 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
<i>Tomter</i>	0	0	996	996
<i>Eiendomsfond</i>	0	0	3 354	3 354
<i>Bygg</i>	0	0	77 136	77 136
Investerings eiendom	0	0	81 485	81 485
Utlån til virkelig verdi	0	589		589
<i>Sertifikater</i>	1 058	5 585	0	6 643
<i>Obligasjoner</i>	16 125	110 382	0	126 506
<i>Obligasjonsfond</i>	17 437	7 141	4 250	28 828
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	34 621	123 108	4 250	161 978
Utlån og fordringer	31 106	730	0	31 836
<i>Aksjer</i>	179 469	2 939	2 704	185 112
<i>Aksjefond</i>	2 245	0	55	2 300
<i>Eiendomsfond</i>	0	1 157	224	1 382
<i>Spesialfond</i>	0	0	0	0
<i>Private Equity</i>	0	0	16 188	16 188
Aksjer og andeler	181 714	4 097	19 171	204 982
Finansielle derivater	0	11 561	0	11 561
Sum eiendeler regnskapsført til virkelig verdi	247 440	140 085	104 905	492 431
FORPLIKTELSER REGNSKAPSFØRT TIL VIRKELIG VERDI				
Finansielle derivater gjeld	0	789	0	789
Gjeld til andre kredittinstitusjoner og annen gjeld ¹	9 999	914	0	10 913
Sum forpliktelser regnskapsført til virkelig verdi	9 999	1 702	0	11 701

¹ Linjen «Gjeld til kredittinstitusjoner» i balansen inneholder forpliktelser målt til virkelig verdi og amortisert kost. Denne linjen er derfor ikke avstembar mot balansen. Forpliktelsene som måles til amortisert kost utgjør 897 millioner kroner per 31.12.2021 og 3 304 millioner kroner per 31.12.2020.

Endringer i nivå 3, Investeringseiendom	Bokført verdi 31.12.2021	Bokført verdi 31.12.2020
Inngående balanse 01.01.	81 485	74 545
Solgt / avgang som følge av reklass	-723	-83
Tilgang som følge av kjøp og aktiveringer	4 636	3 166
Urealiserte endringer	4 130	3 956
Øvrige endringer	7	-99
Utgående balanse 31.12.	89 535	81 485
Realisert gevinst / tap	59	9

Endringer i nivå 3, Aksjer	Bokført verdi 31.12.2021	Bokført verdi 31.12.2020
Inngående balanse 01.01.	2 704	2 211
Solgt	-186	-91
Kjøpt	163	487
Urealiserte endringer	189	97
Utgående balanse 31.12.	2 869	2 704
Realisert gevinst / tap	7	8

Endringer i nivå 3, Aksjefond	Bokført verdi 31.12.2021	Bokført verdi 31.12.2020
Inngående balanse 01.01.	55	54
Solgt	0	0
Kjøpt	0	0
Urealiserte endringer	-5	1
Utgående balanse 31.12.	50	55
Realisert gevinst / tap	0	0

Endringer i nivå 3, Private Equity	Bokført verdi 31.12.2021	Bokført verdi 31.12.2020
Inngående balanse 01.01.	20 662	12 396
Solgt	-4 441	-1 675
Kjøpt	13 704	8 341
Urealiserte endringer	7 278	1 600
Utgående balanse 31.12.	37 203	20 662
Realisert gevinst / tap	2 236	636
Sum nivå 3 per 31.12.	129 657	104 905

Urealiserte endringer og realisert gevinst/tap reflekteres på linjen «Netto verdiendringer på finansielle instrumenter» i konsernresultatet for unoterte aksjer og Private Equity. Urealiserte endringer og realisert gevinst/tap for investeringseiendom reflekteres på linjen "Netto inntekter fra investeringseiendommer".

Tabellene «Endringene i nivå 3» viser endringer i nivå 3 klassifiserte papirer i perioden angitt.

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

Nivå 1:

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet. Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoterte papirer.

Nivå 2:

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra observerbare markedsdata. Dette inkluderer priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens og derfor ikke anses som omsatt i et aktivt marked, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler på instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentekurver.

Nivå 3:

Instrumenter på nivå 3 innehar ingen observerbare markedsdata eller omsettes i markeder ansett som inaktive. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger hvor reell virkelig verdi kan avvike hvis instrumentet skulle blitt omsatt. Instrumentene som omfattes i nivå 3 hos konsernet er blant annet unoterte aksjer og Private Equity.

For eiendeler som inngår i nivå 3 er det ikke blitt gjort noen sensitivitetsanalyse, foruten eiendom i annen note. En endring i variablene til prisingen er vurdert som lite signifikant. På generelt grunnlag vil en endring i prisingen på 5 % gi en endring på 6 483 millioner kroner per 31.12.2021 og 5 245 millioner kroner per 31.12.2020 for eiendelene i nivå 3. Alt av investeringseiendom inngår i nivå 3. For sensitivitetsanalyse for investeringseiendom henvises det til note 3.

I perioden fra 01.01.2021 til 31.12.2021 er det flyttet aksjer og andeler for 1 144 millioner kroner fra

nivå 1 til nivå 2, 46 millioner kroner fra nivå 1 til nivå 3, 893 millioner fra nivå 2 til nivå 1 og 2 millioner fra nivå 2 til nivå 3. Dette er for øvrig netto flyttinger gjennom året. For aksjer skyldes dette endringer i likviditet; basert på regler knyttet til handelsdager og omsetning. Ingen øvrige nivåendringer i 2021.

De generelle prinsippene rundt nivåfordeling går hovedsakelig på om eiendelen eller forpliktelsen er notert eller ikke, og om noteringen kan angis å være i et aktivt marked. For aksjer er det et ytterligere skille på handelsdager og omsetningsmengde som skiller ut noterte papirer som ikke inngår i aktivt marked. Ved flytting mellom nivåene tas det utgangspunkt i verdiene ved slutten av rapporteringsperioden.

Verdsettelse rundt poster i de ulike nivåene er beskrevet i note 6, med unntak av investeringseiendom som er beskrevet i note 3.

I note 6 opplyses det om virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost. Den nivåbaserte fordelingen for disse postene vil være som følger: eiendeler klassifisert som hold til forfall vil inngå i nivå 1, utlån, og lån og fordringer vil inngå i nivå 2. Forpliktelser, målt til amortisert kost, vil være fordelt på følgende vis; ansvarlig lån fordelt i nivå 1 og fondsobligasjonslånet vil vært fordelt i nivå 2, gjeld til kredittinstitusjoner vil vært fordelt i nivå 1. For informasjon vedrørende prising av disse rentepapirene henvises det til note 6.

Note 8 **Risikostyring**

Konsernet er gjennom sin virksomhet eksponert både for forsikringsrisiko og finansiell risiko. For konsernet er den overordnede risikostyringen innrettet mot at den finansielle risikoen håndteres på en slik måte at konsernet til enhver tid imøtekommer de forpliktelsene forsikringskontraktene påfører virksomheten. Styret fastsetter overordnede risikostrategier som operasjonaliseres på administrativt nivå.

Risikostrategi implementeres og følges opp av linjeorganisasjonen, med periodisk avrapportering. Eventuelle brudd på risikolinjer og rammer rapporteres løpende, med beskrivelse av tiltak som er gjort for å bringe forholdet i orden. Enheter utenfor linjeorganisasjonen fører tilsyn med at risikotakningen skjer innenfor de fullmaktene linjen har.

8.1 Forsikringsrisiko

Forsikringsrisiko er i henhold til IFRS 4 definert som "En kontrakt der den ene parten (forsikringsgiveren) påtar seg en betydelig forsikringsrisiko for en annen part (forsikringstakeren) ved å samtykke i å betale erstatning til forsikringstakeren dersom en angitt usikker framtidig hendelse (den forsikrede hendelsen) påvirker forsikringstakeren negativt. Forsikringsmessige resultater vil være mer stabile og forutsigbare jo flere kontrakter det er i porteføljen.

Konsernets forsikringsvirksomhet er fordelt på bransjene kollektiv pensjon offentlig og skadeforsikring. Som beskrevet i note 2, er de mest tungtveiende risikoer i kollektiv pensjon uførerisiko og opplevelsesrisiko, mens dødsrisiko er noe mindre tungtveiende. I skadevirksomheten er det utarbeidet retningslinjer for hvilke typer risiko virksomheten aksepterer i sin portefølje. I utgangspunktet aksepteres risikoer fra kunder som ligger innenfor konsernets primære målgruppe på skadeforsikring, så sant forsikringsomfanget ligger innenfor de standardproduktene konsernet tilbyr. Den samlede forsikringsrisikoen vil også bli mindre diversifisert ved at porteføljen har en geografisk spredning og er spredt på forskjellige forsikringsprodukter.

Innenfor skadeforsikring styres forsikringsrisiko generelt gjennom avsetninger for fremtidig forventede erstatninger på eksisterende kontrakter, prising av risikoelementet i forsikringspremien, og gjennom reassuransekontrakter. I tillegg er det gjennomført mer spesifikke tiltak i henhold til den forsikringsmessige dekningen som tilbys.

Forsikringsrisiko styres generelt gjennom tett oppfølging av risikoforløpet og eventuell derav følgende endring av tariffene.

8.1.1 Forsikringsmessige avsetninger

De forsikringsmessige avsetningene er satt til et forventningsrett nivå med tillegg av sikkerhetsmarginer. Innenfor kollektiv pensjon kan livsforsikringsvirksomheten tilføre inntil halvparten av et års positive risikoresultat til risikoutjevningfond. Dette fondet kan benyttes til å møte uventede svingninger i risikoresultatet.

For uførerisiko i bransjen kollektiv pensjon benyttes forutsetninger basert på forsikringsvirksomhetens uføreefaringer. For de øvrige risikoelementer innenfor kollektiv pensjon benyttes forutsetningene fra beregningsgrunnlaget K2013 i henhold til minimumsgrunnlaget fastsatt av Finanstilsynet i 2013. For menn benytter KLP egne levealdersforutsetninger som antar en sterkere levealdersforbedring enn K2013. I pensjonsordningen for sykepleiere anvendes det samme formelverk og de samme parametere, men med en styrket sikkerhetsmargin på grunn av signifikant lenger levetid i disse ordningene. For Pensjonsordningen for sykehusleger anvendes K2013 med en styrket sikkerhetsmargin for begge kjønn.

Vi har i lengre tid nå vært i en særskilt situasjon knyttet til korona. Foreløpig er det ingen overdødelighet i befolkningen som følge av pandemien. Dersom pandemien fører til vedvarende økt dødelighet, vil dette gi høyere risikoresultat. Samtidig er det forhold rundt pandemisituasjonen som vil kunne påvirke uttak av uførepensjon de nærmeste årene, som for eksempel:

- Permitteringer og nedgangstider

- Hjemmekontor (fysisk og psykisk)
- Ekstraarbeid i helseforetakene
- Manglende kapasitet på helsearbeidere generelt
- Ettervirkninger av sykdom

8.1.2 Premiefastsettelse

Utviklingen i konsernets forsikringsrisiko følges løpende. Risikoresultat og fremtidige forventninger til utviklingen i forsikret risiko er basert på observasjoner fra bestanden og prognoser fra SSB. Disse danner et grunnlag for prising av risikoelementet i premien.

I bransjen kollektiv pensjon offentlig har konsernet en stor bestand som gir høy grad av forutsigbarhet og stabilitet i tariffene. Normalt vil de derfor ligge fast i flere år av gangen.

I skadeforsikringsvirksomheten er det utarbeidet retningslinjer for hvilke typer risiko virksomheten aksepterer i sin portefølje. I utgangspunktet aksepteres risikoer fra kunder som ligger innenfor foretakets primære målgrupper så sant forsikringsomfanget ligger innenfor de produktene foretaket ordinært tilbyr. Premie differensieres ut fra den enkelte kundes risiko. Ved grensetilfeller følges særskilte beslutningsrutiner før risiko kan overtas.

I skadeforsikringsvirksomheten har pandemien medført økt usikkerhet, spesielt innenfor yrkesskade. I tiden fremover vil situasjonen følges nøye, og nivå på premie og avsetninger vil vurderes fortløpende.

8.1.3 Reassuranse og reassuranseprogram

a) Kollektiv pensjon offentlig

Slik forsikringskontraktene er fastsatt er løpende risiko generelt innenfor rammen av konsernets risikobærende evne. Kollektiv pensjon offentlig har kun produkter uten mulighet for valg av forsikringsdekningsomfang for den enkelte forsikrede. Ut fra denne begrensningen, virksomhetens størrelse og derav følgende store risikobærende evne, er den samlede vurderingen at behovet for å ha reassuranse er liten. Det er ingen reassuransedekning på kollektiv pensjon i konsernet i dag.

b) Skadeforsikring

Virksomheten reduserer sin forsikringsrisiko, herunder konsentrasjonsrisiko, ved reassuranseavdekninger som begrenser foretakets egenregning per skade. Det er fastsatt retningslinjer for å minimere motpartsrisikoen i reassuransekontraktene. Blant annet er det satt maksimalgrenser for den enkelte reassurandør, og det er definert et minimumsnivå på reassurandørenes kredittrating.

8.1.4 Følsomhetsberegning

8.1.4.1 Følsomhetsberegning i kollektiv pensjon offentlig

Effekten av en umiddelbar 20 prosent økning i uførehyppighet ville med dagens bestand innebære en negativ effekt på 358 millioner kroner på årets risikoresultat. Effekten på premiereserven ved en tilsvarende permanent endring i uførehyppighet vil være en økning på 726 millioner kroner.

En umiddelbar 10 prosent reduksjon i dødeligheten ville med dagens bestand innebære en negativ effekt på 307 millioner kroner på årets risikoresultat. Effekten på premiereserven ved en tilsvarende permanent endring i dødelighet vil være en økning på 10 786 millioner kroner.

Konsernets store bestand innen kollektiv offentlig pensjon bidrar til å stabilisere forsikringsrisikoen og erstatningsanslagene. Avvik relateres i all hovedsak til ikke forsikringsbare størrelser som ikke påvirker resultatet.

8.1.4.2 Følsomhetsberegning i skadeforsikring

I tabellen under vises resultateffekten ved 1 prosent endring i kostnader, premienivå, skadeutbetalinger og erstatningsavsetning:

Følsomhetsberegning i skadeforsikring	
1 prosent endring i kostnader	4,0 millioner kroner
1 prosent endring i premienivå	19,4 millioner kroner
1 prosent endring i skadeutbetalinger	12,5 millioner kroner
1 prosent endring i erstatningsavsetninger	24,2 millioner kroner

8.2 Finansiell risiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som følge av endringer i markedspriser på ulike aktiva som aksjer, obligasjoner, eiendom og andre verdipapirer. Markedsrisikoen avhenger både av hvor stor eksponering en har i de ulike aktiva og av volatiliteten i markedsprisene. Utviklingen i norske og internasjonale verdipapirmarkeder har generelt stor betydning for konsernets resultater.

Risiko for fall i verdien på ulike aktiva er den største finansielle risikoen på kort sikt. Av risikoen på aktivasisden er aksjeeksponeringen den største finansielle risikofaktoren, men også markedsrisiko knyttet til rente, kreditt (spread) og eiendom har et betydelig tapspotensial. Konsernets renterisiko knyttet til et vedvarende lavt rentenivå er imidlertid begrenset. Slik regelverket er utformet i dag påvirkes ikke forsikringstekniske avsetninger av endringer i markedsrenten. Ved overgang til markedsverdi på forpliktelsene, vil årlig prising av rentegarantien innebære at kundene bærer risikoen for at rentenivået blir liggende lavere enn

grunnlagsrenten. Ettersom konsernet hovedsakelig tilbyr pensjonsordninger til offentlig sektor, vil konsernet prise rentegarantien helt til den forsikrede dør, noe som innebærer at avkastningsrisikoen som oppstår fra forsikringsforpliktelsene er begrenset.

Konsernet valutasikrer hoveddelen av internasjonal eksponering. Økonomisk sikring av valutaeksponeringen gjøres gjennom derivater. Som hovedregel er alle konsernets renteinvesteringer og eiendomsinvesteringer i fremmed valuta sikret tilbake til norske kroner. For aksjeinvesteringer i fremmed valuta har sikringsgraden i 2021, ligget rundt 60 prosent med tillatte svingninger mellom 50 og 70 prosent.

Alle aksje- og renteeksponeringer er inkludert i et risikomålingssystem som muliggjør simulering og overvåkning av aksje- og renterisiko på tvers av porteføljer. Aktiv risiko styres gjennom fastsatte rammer i forhold til porteføljens referanseindeks.

For å redusere risikoen for negative resultater fra kapitalforvaltningen benytter konsernet handlingsregler i kundeporteføljene for daglig styring av markedsrisikoen. Dette innebærer at en tilpasser risikoen i porteføljen i tråd med risikobærende evne. Handlingsregler gir en avkastningsprofil som passer med det overordnede målet om å beskytte egenkapitalen, samt å bevare risikokapasitet over tid. I tillegg har konsernet en høy andel anleggsobligasjoner og utlån med fastrente som bidrar til stabilitet i avkastningen.

Derivater kan benyttes i styring av markedsrisiko for kostnads- og tidseffektiv implementering av risikoendring, samt valutasikring.

Via livselskapet utgjør aksjerisikoen den klart største markedsrisikoen i konsernet. Målt ved stresstester utgjør denne i overkant av 50 prosent. Resten av markedsrisikoen fordeler seg jevnt på eiendomsrisiko, rente- og kredittrisiko. Tar man hensyn til at store deler av rente- og kreditteksponeringen føres til amortisert kost, endres det relative bilde for markedsrisikoen. Aksje og eiendomsrisikoen utgjør da mer enn 80 prosent av den totale markedsrisikoen.

Sensitivitetsanalyse markedsrisiko

I forbindelse med konsernets egenvurdering av risiko og solvens (ORSA) og kapitalplan er det også i år utført flere scenarioanalyser og prognoser for kapitaldekning. Analyser viser at konsernet vil være godt kapitalisert gjennom hele prognoseperioden (2025). I scenarioer med bortfall av kursreserver er det antatt at man i henhold til handlingsregelen vil redusere allokering til aksjer i kollektivporteføljen. Disse scenarier vises også hvordan den supplerende kapitalen kan komme til nytte i en situasjon med svake buffere slik at kapitaldekningen ikke faller under målsettingen på 150 prosent.

Solvensberegninger

Det europeiske soliditetsregelverket for forsikringsforetak, Solvens II, har som hovedformål å beskytte og ivareta forsikringskundernes interesser. Konsernet foretar kvartalsvis solvensberegninger i henhold til bestemmelsene i soliditetsregelverket.

I henhold til standard beregningsmetode i Solvens II har konsernet en solvenskapitaldekning på 287 prosent, som er vesentlig høyere enn ved utgangen av 2020 da solvenskapitaldekningen var på 261 prosent. Endelig beregning av solvensgrad pr 31.20.2020 gir en solvensgrad på 261 prosent, dette er en reduksjon på 3 prosent mot tidligere rapportert. Solvenskapitaldekningen ligger godt over konsernets målsetning på 150 prosent. Myndighetens minimumskrav er 100 prosent.

Det er utført flere sensitivitetsanalyser knyttet til solvenskapitaldekningen. Det er beregnet at solvenskapitaldekningen øker med 6 prosentpoeng dersom renten stiger med 50 basispunkter, og at solvenskapitaldekningen faller med 7 prosentpoeng dersom renten faller med 50 basispunkter. Dette må sies å være lavt, i hvert fall i forhold til det man ser på privat tjenestepensjon, og skyldes i hovedsak at man i OfTP unngår problemet med fripoliser. Et fall i aksjemarkedet på 25 prosent reduserer solvenskapitaldekningen med noe under 50 prosentpoeng når handlingsregelen hensyntas. Dette er betydelig fall, men nivået på solvenskapitaldekningen vil likevel være over nivået hvor tiltak skal vurderes.

Tidligere beregninger har vist at med de sikkerhetsmarginer som ligger i selskapets tariffer og med dagens nivå på risikoutjevningfondet er solvenskapitaldekningen lite følsom for endringer i opplevelsese- og utførisiko.

8.2.3 Kreditt- og konsentrasjonsrisiko

Det er lagt vekt på at kreditteksponeringen er diversifisert for å unngå konsentrasjon av kredittrisiko mot enkelte debitorer. For å overvåke kredittrisiko i utlånene og investeringene er det nedsatt en egen kredittkomite som møtes på jevnlig basis. Grensene for kredittrisiko mot den enkelte debitor fastsettes av komiteen. Endringer i debitors kredittvurdering overvåkes og følges opp.

Konsernet har god balanse mellom norske og internasjonale obligasjoner, og har en portefølje av utelukkende gode kreditter. Av konsernets samlede kreditteksponering er 39 prosent plassert i utstedere med rating AA- eller bedre. Konsernet har en egen internasjonal statsobligasjonsportefølje og innslaget av statsobligasjoner er også betydelig i den norske obligasjonsporteføljen.

Konsernet har en utlånsportefølje av høy kvalitet, med begrenset kredittrisiko og historisk svært lave tap. Konsernet yter hovedsakelig lån med pant i bolig med en belåningsgrad under 80 prosent, lån til kommuner og lån med kommunale garantier. Utlån sikret med pant i bolig utgjør 25,4 milliarder kroner. Verdien av pantene utgjør en større verdi enn utlånene siden en stor del av pantene er etablert tilbake i tid, og prisstigningen på boliger de siste årene har vært betydelig.

Konsernet har begrenset konsentrasjonsrisiko. Fordi ingen eksponeringer kommer over terskelverdiene som definert i Solvens II regelverket, får ikke konsernet noe kapitalkrav for konsentrasjonsrisiko under standard metoden. Innretningen av forvaltning av rente- og aksjeporteføljene vil i utgangspunktet bidra til å begrense konsentrasjonsrisiko gjennom utstrakt bruk av indeksforvaltning. Konsernet fastsetter eksplisitte rammer for kredittgivningen som begrenser konsentrasjon på enkeltnavn og gruppe. Oppfølgingen av sektorkonsentrasjon skjer gjennom månedlig og kvartalsvis rapportering.

Selv om konsernets investeringer er godt diversifisert, er det en klar overvekt av plasseringer i Norge. Dette er en bevisst og en naturlig konsekvens av virksomheten med hovedsakelig offentlig tjenestepensjon.

8.3 SAMLET MAKSIMAL EKSPONERING FOR KREDITTRISIKO FOR KONSERNET

Konsernets samlede maksimale eksponering for kredittrisiko består av de bokførte verdier på finansielle eiendeler og forpliktelser (se note 12 om mer informasjon om konsernets kredittrisiko). De bokførte klassene av verdipapirer er nærmere spesifisert i note 6 virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser.

Note 9 **Likviditetsrisiko**

Tabellen nedenfor spesifiserer foretakets finansielle forpliktelser klassifisert etter forfallsstruktur. Beløpene i tabellen er udiskonterte kontraktmessige kontantstrømmer.

2021 MILLIONER KRONER	Innen 1 mnd.	1-12 mnd.	1-5 år	5-10 år	Over 10 år	Sum
Fondsobligasjonslån ¹	0	64	257	321	1 298	1 941
Ansvarlig lån	0	125	573	658	4 725	6 082
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	0	3 921	26 930	1 003	0	31 855
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 685	312	608	0	0	2 605
Gjeld til og innskudd fra kunder	12 901	0	0	0	0	12 901
Leverandørgjeld	42	0	0	0	0	42
Betingede forpliktelser	28 754	0	0	0	0	28 754
Sum	43 382	4 422	28 368	1 983	6 023	84 178
Finansielle derivater						
Finansielle derivater brutto oppgjør						
<i>Innstrømmer</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Utstrømmer</i>	0	0	0	0	0	0
Finansielle derivater netto oppgjør	3 739	3 366	248	295	216	7 864
Sum finansielle derivater	3 739	3 366	248	295	216	7 864

Hensyntar man ikke-kontrollerende eierinteresser, reduseres derivater med forfall innen en måned med 754 millioner kroner, gjeld til kredittinstitusjoner med forfall innen en måned reduseres med 335 millioner kroner og derivater med forfall innen 1 til 12 måneder reduseres med 237 millioner kroner. Total reell likviditetsrisiko for konsernet er 90 716 millioner kroner.

2020 MILLIONER KRONER	Innen 1 mnd.	1-12 mnd.	1-5 år	5-10 år	Over 10 år	Sum
Fondsobligasjonslån ¹	0	62	249	312	1 452	2 075
Ansvarlig lån	0	131	592	687	5 073	6 484
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	18	1 423	26 618	587	0	28 646
Gjeld til kredittinstitusjoner	1 351	2 410	610	0	0	4 370
Gjeld til og innskudd fra kunder	11 781	0	0	0	0	11 781
Leverandørgjeld	123	0	0	0	0	123
Betingede forpliktelser	27 659	0	0	0	0	27 659
Sum	40 931	4 025	28 070	1 587	6 525	81 139
Finansielle derivater						
Finansielle derivater brutto oppgjør						
<i>Innstrømmer</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Utstrømmer</i>	0	0	0	0	0	0
Finansielle derivater netto oppgjør	2 396	2 381	116	-266	-294	4 333
Sum finansielle derivater	2 396	2 381	116	-266	-294	4 333

¹ Lånet er evigvarende. Beregnede kontantstrømmer er frem til forventet forfall ved rentereguleringstidspunkt.

Hensyntar man ikke-kontrollerende eierinteresser, reduseres derivater med forfall innen en måned med 29 millioner kroner, gjeld til kredittinstitusjoner med forfall innen en måned reduseres med 140 millioner kroner og derivater med forfall innen 1 til 12 måneder reduseres med 1 million kroner. Derivater med forfall innen 1-5 år og 5-10 år, øker med 2 millioner kroner i begge forfallsperiodene. Total reell likviditetsrisiko for konsernet er 85 306 millioner kroner.

Tabellen over viser finansielle forpliktelser konsernet har samlet på rentebetalinger og tilbakebetaling av hovedstol, basert på forfall. Bankvirksomheten innehar den største delen av de finansielle forpliktelsene i konsernet.

Risikoen for at konsernet ikke skal ha tilstrekkelig likviditet til å dekke kortsiktig gjeld og løpende drift er svært liten ettersom en stor del av konsernets eiendeler er likvide. Konsernet har betydelige midler investert i pengemarked, obligasjoner og aksjer som kan selges ved likviditetsbehov. Konsernets likviditetsstrategi innebærer at konsernet til enhver tid skal ha tilstrekkelige likvide midler til å møte konsernets forpliktelser ved forfall, uten at det påløper kostnader av betydning knyttet til å frigjøre midler.

Aktivasammensetningen i konsernets porteføljer skal være tilstrekkelig likvid til å kunne dekke annet likviditetsbehov som kan oppstå. Kapitalforvaltningsvirksomheten har det løpende ansvaret og rapporterer på konsernets likviditet. Det er etablert interne rammer for størrelsen på likviditetsbeholdningen. Konsernets enhet for risikostyring overvåker og rapporterer utviklingen i likviditetsbeholdningen fortløpende. Konsernstyret fastsetter årlig en kapitalforvaltnings- og likviditetsstrategi for konsernet. Likviditetsstrategien inneholder blant annet rammer, ansvarsforhold, risikomål og beredskapsplan for likviditetsstyringen.

De største forpliktelsene i konsernet er forsikringsrelaterte og gjelder i all vesentlighet pensjonsforpliktelser. Disse forpliktelsene er fullfunderte og likviditetsstyringen håndteres på tilsvarende vis som øvrige forpliktelser. Nedenfor er en tabell som viser en forventet utbetalingsprofil ut i fra periodens forutsetninger.

Forventet utbetalingsprofil pensjonsforpliktelser

2021 MILLIONER KRONER									
År	1 år	2-5 år	6-10 år	11-20 år	21-30 år	31-40 år	41-50 år	51-80 år	Sum
Beløp	22 535	91 830	155 037	351 614	330 305	251 699	154 457	125 833	1 483 310

2020 MILLIONER KRONER									
År	1 år	2-5 år	6-10 år	11-20 år	21-30 år	31-40 år	41-50 år	51-80 år	Sum
Beløp	20 772	83 831	128 955	299 545	308 771	270 816	192 522	167 168	1 472 379

Utbetalingsprofilen for forsikringsforpliktelse er basert på udiskonterte verdier og gjelder livsforsikring og skadeforsikring.

Forsikringsforpliktelse relatert til livsforsikringsvirksomhetene er i regnskapet neddiskontert og viser nåverdien på balansetidspunktet. Erstatningsavsetningene er ikke neddiskontert i regnskapet til skadeforsikring.

Note 10 Renterisiko

31.12.2021 MILLIONER KRONER									
	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm 01.01.2021 -31.12.2021	Sum	Sum justert for ikke- kontrollerende eierinteresser	
EIENDELER									
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	33	-1	-1	53	-209	2	-122	-99	
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	0	0	0	0	0	16	16	0	
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-46	-55	-1 128	-1 553	-2 018	293	-4 508	-3 780	
Rentefondsandeler	-1 321	0	0	0	0	0	-1 321	-1 321	
Utlån og fordringer	0	-1	0	0	0	85	84	187	
Utlån	0	0	0	0	0	819	819	819	
Kontanter og innskudd	0	0	0	0	0	34	34	34	
Betingede forpliktelser ¹	0	0	0	0	0	41	41	41	
Sum eiendeler	-1 334	-57	-1 129	-1 501	-2 227	1 290	-4 957	-4 119	
FORPLIKTELSER									
Innskudd	0	0	0	0	0	-133	-133	-133	
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	0	0	0	0	0	-318	-318	-318	
Finansielle derivater klassifisert som gjeld	1	1	20	26	0	14	62	48	
Fondsobligasjon og ansvarlige lån	0	0	0	43	77	0	119	119	
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	-41	-41	-41	
Sum forpliktelser	1	1	20	69	77	-479	-311	-325	
Sum før skatt	-1 334	-55	-1 109	-1 432	-2 150	811	-5 268	-4 444	
Sum etter skatt	-1 000	-41	-831	-1 074	-1 612	609	-3 951	-3 333	

31.12.2020 MILLIONER KRONER									
	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm 01.01.2020 -31.12.2020	Sum	Sum justert for ikke- kontrollerende eierinteresser	
EIENDELER									
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	12	-4	-86	-59	-245	-22	-405	-353	
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	0	0	0	0	0	6	6	0	
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-44	-48	-1 153	-1 914	-2 460	320	-5 299	-4 336	
Rentefondsandeler	-1 329	0	0	0	0	0	-1 329	-1 329	
Utlån og fordringer	0	-1	0	0	0	273	272	218	
Utlån	0	0	0	0	0	797	797	797	
Kontanter og innskudd	0	0	0	0	0	28	28	28	
Betingede forpliktelser ¹	0	0	0	0	0	52	52	52	
Sum eiendeler	-1 362	-53	-1 239	-1 974	-2 705	1 453	-5 879	-4 925	
FORPLIKTELSE									
Innskudd	0	0	0	0	0	-120	-120	-120	
Gjeld stiftet ved utstedelse av verdipapir	0	0	0	0	0	-288	-288	-288	
Finansielle derivater klassifisert som gjeld	6	11	84	53	0	18	171	167	
Fondsobligasjon og ansvarlige lån	0	0	0	51	93	0	143	143	
Gjeld til kredittinstitusjoner	0	0	0	0	0	-72	-72	-72	
Sum forpliktelser	6	11	84	103	93	-461	-165	-169	
Sum før skatt	-1 356	-42	-1 155	-1 870	-2 612	992	-6 043	-5 094	
Sum etter skatt	-1 017	-32	-866	-1 403	-1 959	744	-4 533	-3 820	

¹ Betingede forpliktelser er i denne sammenheng aksepterte, ikke utbetalte utlån.

Noten viser resultateffekten ved en økning i markedsrenten på én prosent, for virkelig verdi risiko og flytende rente risiko.

Endring i virkelig verdi (virkelig verdi risiko) vises i de fem første kolonnene, sortert etter forfallstidspunkt på papirene, og er beregnet ved endring i virkelig verdi på rentebærende instrumenter hvis renten hadde vært en prosent høyere ved periodeslutt. Kolonnen «Endring i kontantstrøm» (flytende rente risiko) viser endringen i kontantstrømmer hvis renten hadde vært en prosent høyere gjennom perioden det rapporteres på. Summen av disse reflekterer den samlede resultateffekten som scenarioet ved en prosents høyere rente hadde gitt konsernet i perioden det rapporteres på.

Virkelig verdi risiko gjelder fastrente papirer hvor markedsverdien på papiret svinger i motsatt takt av markedsrenten. Flytende rente risiko gjelder papirer som har flytende rente, hvor markedsverdien holder seg stabil, men hvor endring i markedsrente gir utslag i endrede løpende inntekter.

Rentepapirer, med følgende egenskaper og klassifiseringer, faller inn under noten; verdipapirer til virkelig verdi over resultatet (flytende og faste rentebetingelser), investeringer som holdes til forfall (kun de med flytende rentebetingelser) og lån og fordringer (kun de med flytende rentebetingelser). Konsernet har ingen rentepapirer klassifisert som tilgjengelig for salg.

Konsernets investeringer i renteinstrumenter med fast rente, som regnskapsføres til amortisert kost, gir ingen endring i resultatregnskapet ved endring av markedsrente. Tilsvarende gjelder for utstedt gjeld med fast rente regnskapsført til amortisert kost.

Forsikringskontrakter med avkastningsgaranti endrer ikke regnskapsmessig verdi selv om rentenivået endres. Endring i rentenivå har heller ingen innvirkning på den garanterte avkastningen, men vil ha betydning for den oppnådde avkastning som skal dekke avkastningsgarantien. Det skyldes at forsikringsmidlene delvis investeres i gjeldsinstrumenter hvor kontantstrømmene skal bidra til å dekke avkastningsgarantien.

Note 11 Valutarisiko

31.12.2021	Balanseposter eksl. Valutaderivater				Omregningskurs	Sum Valuta		Nettoposisjon	Nettoposisjon i NOK justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
	Eiendeler	Gjeld	Eiendeler	Gjeld		Valuta/NOK	Eiendeler		
MILLIONER KRONER/ UTENLANDSK VALUTA ¹									
Amerikanske dollar	20 936	-53	9 587	-22 639	8,818	30 523	-22 692	69 053	37 041
Euro	5 732	-185	3 556	-7 572	10,028	9 288	-7 758	15 344	9 671
Svenske kroner	27 381	0	22 488	-42 909	0,974	49 869	-42 909	6 779	2 106
Japanske yen	200 259	-295	89 745	-210 275	0,077	290 004	-210 569	6 083	3 146
Britiske Pund	1 644	0	1 085	-2 362	11,944	2 728	-2 362	4 373	2 386
Danske kroner	12 544	-69	9 384	-19 064	1,348	21 928	-19 133	3 769	1 170
Canadiske dollar	1 332	0	491	-1 305	6,981	1 823	-1 305	3 611	2 212
Hong Kong dollar	5 044	0	1 925	-4 104	1,131	6 969	-4 104	3 241	1 517
Sveitsiske franc	701	0	227	-603	9,678	928	-603	3 145	1 461
Indisk rupi	18 768	0	0	0	0,119	18 768	0	2 226	1 479
Taiwan new dollar	9 462	0	0	-3 423	0,319	9 462	-3 423	1 925	961
Australske dollar	709	0	333	-756	6,411	1 041	-756	1 826	989
Koreansk won	313 470	0	0	-122 730	0,007	313 470	-122 730	1 415	651
Kinesiske yuan	675	0	0	0	1,384	675	0	934	656
Brasilianske real	438	0	0	0	1,583	438	0	694	455
Sør-afrikansk rand	1 036	0	0	0	0,553	1 036	0	573	378
Andre valutaer								3 740	2 575
Sum kortsiktige valutaposisjoner								128 730	68 853

31.12.2021	Balanseposter ekskl. Valutaderivater				Omregningskurs	Sum Valuta		Nettoposisjon	Nettoposisjon i NOK justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
MILLIONER KRONER/ UTENLANDSK VALUTA ¹	Eiendeler	Gjeld	Eiendeler	Gjeld	Valuta/NOK	Eiendeler	Gjeld	NOK	NOK
Euro	1 477	-301	0	-854	10,028	1 477	-1 155	3 235	3 235
Amerikanske dollar	3 506	-82	0	-3 159	8,818	3 506	-3 241	2 340	2 340
Japanske yen	15 875	-11 529	0	0	0,077	15 875	-11 529	333	333
Britiske Pund	173	0	2	-169	11,944	175	-169	70	70
Svenske kroner	3 014	0	0	-2 957	0,974	3 014	-2 957	56	56
Danske kroner	14	0	0	0	1,348	14	0	19	19
Sum langsiktige valutaposisjoner								6 053	6 053
Sum valutaposisjoner før skatt								134 783	74 906
Sum valutaposisjoner etter skatt								101 087	56 179

31.12.2020	Balanseposter ekskl. Valutaderivater				Omregningskurs	Sum Valuta		Nettoposisjon	Nettoposisjon i NOK justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
	Eiendeler	Gjeld	Eiendeler	Gjeld		Valuta/NOK	Eiendeler		
Amerikanske dollar	16 359	-64	7 449	-18 364	8,562	23 807	-18 427	46 063	25 858
Euro	5 473	-911	2 290	-5 889	10,476	7 763	-6 800	10 088	6 463
Japanske yen	173 569	-259	79 087	-193 125	0,083	252 656	-193 385	4 915	2 700
Britiske Pund	1 510	0	1 217	-2 430	11,704	2 727	-2 430	3 470	2 134
Svenske kroner	19 659	0	17 020	-33 644	1,043	36 679	-33 644	3 164	776
Hong Kong dollar	3 569	0	1 103	-2 448	1,104	4 672	-2 448	2 456	1 156
Danske kroner	9 973	-62	7 753	-16 050	1,407	17 726	-16 112	2 271	818
Canadiske dollar	997	0	382	-1 045	6,721	1 379	-1 045	2 245	1 398
Sveitsiske franc	484	0	159	-431	9,686	644	-431	2 062	1 020
Australske dollar	562	0	433	-792	6,607	995	-792	1 342	791
Koreansk won	215 563	0	0	-67 610	0,008	215 563	-67 610	1 166	484
Indisk rupi	9 432	0	0	0	0,117	9 432	0	1 105	646
Taiwan new dollar	5 553	0	0	-1 957	0,305	5 553	-1 957	1 096	454
Sør-afrikansk rand	1 123	0	0	0	0,583	1 123	0	654	362
Kinesiske yuan	474	0	0	0	1,309	474	0	621	405
Brasilianske real	354	0	0	0	1,648	354	0	584	330
Andre valutaer								2 751	1 845
Sum kortsiktige valutaposisjoner								86 055	47 639

31.12.2020	Balanseposter ekskl. Valutaderivater				Omregningskurs	Sum Valuta		Nettoposisjon	Nettoposisjon i NOK justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
	Eiendeler	Gjeld	Eiendeler	Gjeld		Valuta/NOK	Eiendeler		
Amerikanske dollar	3 080	-92	0	-2 815	8,562	3 080	-2 906	1 488	1 488
Japanske yen	16 254	-11 779	0	0	0,083	16 254	-11 779	371	371
Britiske Pund	189	0	3	-184	11,704	192	-184	98	98
Danske kroner	12	0	0	0	1,407	12	0	16	16
Euro	904	-301	2	-604	10,476	906	-905	16	16
Svenske kroner	1 674	0	0	-1 664	1,043	1 674	-1 664	11	11
Koreansk won	487	0	0	0	0,008	487	0	4	4
Australske dollar	8	0	89	-97	6,607	97	-97	1	1
Sveitsiske franc	0	0	0	0	9,686	0	0	0	0
Canadiske dollar	0	0	0	0	6,721	0	0	0	0
Sum langsiktige valutaposisjoner								2 004	2 004
Sum valutaposisjoner før skatt								88 059	49 644
Sum valutaposisjoner etter skatt								66 045	37 233

¹ Tabellen viser samlede balanseposter for hver enkelt valuta, fordelt på korte- og langsiktige posisjoner. *Nettoposisjon i NOK* viser valutarisikoen i henhold til konsernregnskapet. *Nettoposisjon i NOK justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond* viser den reelle valutarisikoen KLP konsernet har ved utgangen av perioden, da denne kolonnen er direkte knyttet opp til faktisk eierskap og risiko i konsernet. Andre beløp er i lokal valuta. Tabellen viser en sikringsgrad for valuta på 77 og 82 prosent, for henholdsvis 2021 og 2020.

Konsernet valutasikrer hoveddelen av investeringer gjort i utenlandsk valuta. Økonomisk sikring av valutaeksponeringen gjøres gjennom derivater. Som hovedregel er alle renteinvesteringer og eiendomsinvesteringer i fremmed valuta sikret tilbake til norske kroner med en målsetning på 100 prosent sikringsgrad. Per 31.12.2021 var sikringsgraden på aksjer i utviklede markeder og de mest likvide valutaene i fremvoksende markeder 60 prosent med mulige svingninger mellom 50-70 prosent. Øvrige valutaer, dvs. mindre likvide valutaer i utviklede markeder og valutaer i fremvoksende markeder med unntak av de mest likvide valutaene, er ikke valutasikret. Bakgrunnen for dette er at disse valutaene ikke har et stort nok marked og/eller likviditet til at det er hensiktsmessig å valutasikre. Denne reduksjonen i sikringsgraden på aksjer, samt usikrede utenlandske aksjefond, bidrar til å øke nettoposisjonene i utenlandsk valuta.

Dersom alle valutaposisjoner endrer seg med 1 prosent på samme tidspunkt og i samme retning vil dette påvirke resultatet med 1 348 millioner kroner før skatt.

For 2020 ville resultateffekten av en 1 prosents endring i valutakursene vært 881 millioner kroner før skatt.

Note 12 **Kreditrisiko**

31.12.2021 MILLIONER KRONER									
	Investment grade AAA til BBB	Lavere rating	Offentlig garanti	Bank og finans	Boliglån < 80% ¹	Boliglån > 80% ¹	Øvrige	Totalt	Totalt justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	24 553	36	0	0	0	0	1 396	25 985	25 985
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	142 017	0	377	1 683	0	0	20 406	164 484	164 484
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning	117 047	1 454	5 295	3 835	0	0	14 196	141 827	116 454
Rentefond	0	0	0	0	0	0	23 426	23 426	23 426
Utlån og fordringer	21 934	0	0	985	0	0	0	22 919	15 955
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	3 253	0	0	0	0	0	0	3 253	2 908
Kontanter og innskudd	3 320	0	0	67	0	0	0	3 388	3 388
Utlån	0	0	90 582	0	23 025	2 329	2 167	118 103	118 103
Sum	312 124	1 490	96 253	6 570	23 025	2 329	61 592	503 384	470 702

SPESIFISERING AV INVESTMENT GRADE MILLIONER KRONER	AAA	AA	A	BBB	Sum Investment grade
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	11 168	2 797	6 989	3 598	24 553
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	20 632	25 034	60 915	35 437	142 017
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning	33 523	14 839	34 861	33 823	117 047
Rentefond	0	0	0	0	0
Utlån og fordringer	0	9 433	11 881	621	21 934
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	0	706	2 545	2	3 253
Kontanter og innskudd	0	2 672	648	0	3 320
Sum	65 323	55 481	117 840	73 480	312 124

31.12.2020 MILLIONER KRONER									
	Investment grade AAA til BBB	Lavere rating	Offentlig garanti	Bank og finans	Boliglån < 80% ¹	Boliglån > 80% ¹	Øvrige	Totalt	Totalt justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	27 554	35	0	0	0	0	1 397	28 986	28 986
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	130 769	0	377	0	0	0	23 034	154 180	154 180
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning	109 855	1 690	4 208	8 592	0	0	12 745	137 089	117 540
Rentefond	0	0	0	0	0	0	24 889	24 889	24 889
Utlån og fordringer	31 536	0	0	300	0	0	0	31 836	25 170
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	11 561	0	0	0	0	0	0	11 561	9 108
Kontanter og innskudd	2 703	0	0	69	0	0	0	2 772	2 772
Utlån	0	0	88 746	0	21 108	2 972	2 834	115 660	115 660
Sum	313 979	1 725	93 331	8 960	21 108	2 972	64 899	506 973	478 305

¹ Disse to kolonnene gir informasjon på andel boliglån med pantsikkerhet innenfor 80 % av verdigrunnlag og boliglån som overgår 80 % pantsikkerhet av verdigrunnlag.

SPESIFISERING AV INVESTMENT GRADE MILLIONER KRONER	AAA	AA	A	BBB	Sum Investment grade
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	12 029	4 063	9 063	2 400	27 554
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	22 528	19 734	59 503	29 004	130 769
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning	31 049	8 886	36 354	33 566	109 855
Rentefond	0	0	0	0	0
Utlån og fordringer	0	22 806	7 628	1 102	31 536
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	0	3 838	7 692	31	11 561
Kontanter og innskudd	0	2 002	701	0	2 703
Sum	65 606	61 328	120 942	66 103	313 979

Med kredittrisiko menes risikoen for at motparten ikke skal klare å møte sine forpliktelser til KLP Konsernet. I denne tabellen er kredittrisikoen målt ved ratingbyråers estimerer på hvor høy kredittverdighet de ulike utstederne av rentepapirer har. For eiendeler som ikke er ratet så er de lagt i andre kategorier som beskriver kredittrisiko, eksempelvis sektor og garantier.

Det er lagt vekt på at kreditteksponeringen er diversifisert for å unngå konsentrasjon av kredittrisiko mot enkelte debitorer. For å overvåke kredittrisiko i utlånene og investeringene er det nedsatt en egen kredittkomite som møtes på jevnlig basis. Grensene for kredittrisiko mot den enkelte debitor fastsettes av komiteen. Endringer i debitors kredittvurdering overvåkes og følges opp av KLP Kapitalforvaltning AS.

Konsernet har god balanse mellom norske og internasjonale obligasjoner, og har en portefølje av utelukkende gode kreditter. Konsernet har en høy konsentrasjon av gjeldsinstrumenter rettet mot norsk offentlig sektor, som anses å ha en lav kredittrisiko.

I noteinndelingen er det benyttet rating fra Standard & Poor's, Moodys, Fitch, Scope Ratings og Nordic Credit Rating. Ratingen er konvertert til S&P sin ratingtabell, hvor AAA er tilknyttet papirer med høyest kredittverdighet. Laveste rating av de fem er benyttet og alle fem ratingselskaper er likestilte som grunnlag for investeringer i rentepapirer. Det som er klassifisert som «Øvrige» er i all hovedsak verdipapirer utstedt av kraftselskaper og andre foretaksobligasjoner; dette beløper seg til 62 milliarder kroner per 31.12.2021. KLP Konsernet har strenge retningslinjer for investeringer i rentepapirer, som også gjelder for investeringer som faller inn under kategorien Øvrige.

Linjene i noten er sammenfallende med balanseoppsettet. Unntakene er gjeldsinstrumenter til virkelig verdi som er delt opp i tre kategorier i noten og utlån som vist samlet i noten, men som befinner seg på to linjer i balansen (virkelig verdi og amortisert kost).

Konsernregnskapet viser enheter KLP konsernet anses å ha kontroll over. Dette gir inntrykk av en høyere risiko enn hva som er reelt, da risiko som konsernet ikke bærer vises i regnskapet. I ytterste kolonne vises det kun foretak, og faktisk eierskap i fond som konsernet har ved periodeslutt.

MILLIONER KRONER	31.12.2021		31.12.2020	
	Konsolidert	Totalt justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond	Konsolidert	Totalt justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
TI STØRSTE MOTPARTER				
Motpart 1	15 032	11 995	15 388	14 159
Motpart 2	14 514	11 891	13 120	9 013
Motpart 3	10 578	7 482	12 585	8 160
Motpart 4	8 586	6 660	8 744	8 034
Motpart 5	7 828	6 377	7 409	7 208
Motpart 6	7 706	5 830	6 155	5 622
Motpart 7	6 377	5 548	5 857	5 604
Motpart 8	5 878	4 928	5 622	4 710
Motpart 9	5 548	4 698	4 768	4 698
Motpart 10	4 698	4 506	4 747	3 915
Sum	86 745	69 916	84 395	71 123

Tabellen ovenfor viser de ti største motpartene KLP konsernet har eksponering mot. Beløpene oppgitt er balanseført verdi. «Totalt justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond» inkluderer kun det som er i konsernets eie og hvor konsernet innehar reell kredittrisiko. Majoriteten av de ti største motpartene er enten finansinstitusjoner eller motparter omfattet av en offentlig garanti (statlig eller kommunal garanti).

Premiefordringer og fordringer i forbindelse med reassurans

MILLIONER KRONER	2021	2020
Premiefordringer	1 484	1 067
Nedskrivninger av premiefordringer	0	1
Sum	1 484	1 067

Konsernets premiefordringer er i hovedsak rettet mot offentlig sektor og kredittrisikoen vurderes som lav. Hovedbransjen kollektiv pensjon – offentlig er i tillegg tilknyttet Overføringsavtalen for offentlig sektor. Denne overføringsavtalen har en sikringsordning som skal bidra til å sikre pensjonsrettigheter opparbeidet hos arbeidsgivere som opphører eller som ikke betaler premie ved forfall etter nærmere regler. KLP kan således søke dekning for ubetalte krav i denne bransjen hos sikringsordningen dersom kravet faller innenfor sikringsordningens bestemmelser.

Endring i virkelig verdi som følge av endring i kredittrisiko

MILLIONER KRONER	100% eierandel i fond	Reell eierandel i fond
Endring i virkelig verdi som følge av endring i kredittrisiko	328	270

Dette er ingen nøyaktig beregning, men vårt beste estimat. Faktisk endring i virkelig verdi avhenger av både endringer i risikofri rente og kredittpåslag. Dette estimatet er et forsøk på å isolere endringen i virkelig verdi som skyldes at kredittpåslaget på obligasjonene har endret seg i løpet av året. Estimaten regnes ut ved at man ser på endringen i kredittpåslag for hver enkelt obligasjon gjennom året og obligasjonens kontantstrømvektende gjenværende løpetid (durasjon) for obligasjonen på rapporteringstidspunktet. Det er mange grunner til at kredittpåslaget endrer seg, for eksempel at kredittpåslaget blir lavere når obligasjonen går mot forfall, at en utsteder anses som mer eller mindre risikofull eller at markedet krever en høyere eller lavere risikopremie for kredittobligasjoner generelt. Dersom endringen i virkelig verdi er positiv (negativ) indikerer det at det durasjon- og verdivektede kredittpåslaget er redusert (økt).

Beregningen tar utgangspunkt i beholdning per 31.12.21, og er gjort for bonds og index bonds som verdsettes til virkelig verdi.

Statsfond og statsporteføljer er tatt ut av beregningsgrunnlaget

Note 13 **Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør**

31.12.2021 MILLIONER KRONER				Relaterte beløp som ikke er presentert netto				
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balansført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdipapirer	Netto beløp	Netto beløp justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
EIENDELER								
Finansielle derivater	3 253	0	3 253	-2 375	-1 753	-709	281	281
Repoer	1 200	0	1 200	-1 200	0	0	0	0
Sum	4 453	0	4 453	-3 575	-1 753	-709	281	281
GJELD								
Finansielle derivater	4 740	0	4 740	-2 375	-367	-669	1 363	1 301
Repoer	1 241	0	1 241	0	0	0	1 241	41
Sum	5 982	0	5 982	-2 375	-367	-669	2 605	1 342

31.12.2020 MILLIONER KRONER				Relaterte beløp som ikke er presentert netto				
	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balanseført verdi	Finansielle instrumenter	Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdipapirer	Netto beløp	Netto beløp justert for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond
EIENDELER								
Finansielle derivater	11 561	0	11 561	-771	-9 516	0	1 570	1 276
Repoer	1 759	0	1 759	-914	0	0	845	845
Sum	13 320	0	13 320	-1 685	-9 516	0	2 415	2 121
GJELD								
Finansielle derivater	789	0	789	-771	-72	0	18	18
Repoer	914	0	914	0	0	0	914	0
Sum	1 702	0	1 702	-771	-72	0	932	18

Formålet med noten er å vise den potensielle effekten av nettingavtaler i konsernet; hvilke muligheter konsernet har for å motregne bilaterale avtaler mot andre motparter dersom disse skulle gå konkurs, og beløpet som gjenstår om alle slike nettingavtaler materialiseres. Notene viser derivatposisjoner og repo-avtaler i balansen. Repoer inngår i linjen "Gjeld til kredittinstitusjoner" i balansen.

De konsoliderte tallene inkluderer alle enheter KLP konsernet anses å ha kontroll over. I tillegg viser ytterste kolonne hvilket reelt nettobeløp som gjenstår om konsernet motregner avtalene; noe som kun inkluderer konsernselskaper av ordinær art.

Note 14 **Pantelån og andre utlån**

MILLIONER KRONER	Kommune- forvaltningen	Statlige og kommuneide foretak ¹	Private organisasjoner og foretak	Lønnstakere, trygdede og tilsvarende	31.12.2021	31.12.2020
Agder	4 252	255	5	803	5 315	4 981
Innlandet	8 488	183	172	1 567	10 410	9 896
Møre og Romsdal	5 539	335	69	863	6 806	6 494
Nordland	6 706	551	40	1 062	8 359	8 063
Oslo	175	0	1 541	2 585	4 300	4 174
Rogaland	3 791	188	103	1 902	5 983	6 101
Svalbard	88	0	0	8	95	107
Troms og Finnmark	5 348	1 100	414	1 290	8 152	7 552
Trøndelag	10 226	333	288	1 400	12 248	11 414
Vestfold og Telemark	4 802	321	99	2 195	7 417	6 944
Vestland	7 955	1 272	179	2 444	11 850	12 020
Viken	19 123	1 027	1 400	8 891	30 440	27 536
Utlandet	0	0	6 413	10	6 423	9 984
Ufordelt	0	0	0	36	36	49
Påløpte renter	253	11	6	0	269	275
Verdijustering						71
Sum	76 743	5 575	10 730	25 055	118 103	115 660

¹ Denne kategorien omfatter, foruten statlige og kommuneide foretak, også kommunal forretningsdrift.

Konsernet har en utlånsportefølje av høy kvalitet, med begrenset kredittrisiko og historisk svært lave tap. Konsernet yter hovedsakelig lån med pant i bolig med en belåningsgrad under 80 prosent, lån til kommuner og lån med offentlige garantier. Utlån sikret med pant i bolig utgjør rundt 25,1 milliarder kroner. Sektordiversifiseringen på utlån i konsernet er meget liten, da en meget høy andel av utlånene er rettet mot offentlig sektor. Konsentrasjonsrisikoen dette antyder er likevel en lite reell risiko å hensynta, da utlånene omfattes av offentlig garanti, som innebærer en særdeles lav motpartsrisiko.

I balansen må de to utlånsrelaterte linjene hensyntas for å finne tilsvarende sum som i noten.

MILLIONER KRONER	2021	2020
INDIVIDUELLE NEDSKRIVNINGER PÅ UTLÅN TIL AMORTISERT KOST		
Antall lån ¹	5	5
Sum hovedstol før nedskrivninger	3,9	2,5
Nedskrivninger	1,7	1,5
Sum hovedstol etter nedskrivninger	2,2	1,0
INDIVIDUELLE NEDSKRIVNINGER		
Nedskrivning på individuelle utlån 01.01.	1,5	2,1
Periodens konstaterte tap hvor det tidligere er foretatt individuell nedskrivning	0,5	1,1
Periodens nedskrivning på individuelle utlån	1,3	0,8
Periodens reversering av nedskrivning på individuelle utlån	0,6	0,3
Nedskrivning på individuelle utlån 31.12.	1,7	1,5
GRUPPEVIS NEDSKRIVNING		
Nedskrivning på grupper av utlån 01.01.	5,5	4,9
Periodens nedskrivning på grupper av utlån	-0,5	0,6
Nedskrivning på grupper av utlån 31.12.	5,0	5,5

MILLIONER KRONER	2021 Restgjeld	2020 Restgjeld
FORFALTE, IKKE NEDSKREVNE UTLÅN		
Forfalt		
30-90 dager	34	27
over 90 dager	61	55
Sum forfalte utlån	95	82

¹ Antall er absolutte tall og beløp er gjengitt i millioner kroner. Misligholdte utlån gjelder utlån målt til amortisert kost. Alle nedskrivninger gjelder utlån med pant i bolig.

Note 15 Investeringseiendommer

MILLIONER KRONER	2021	2020
Netto leieinntekter	3 037	2 890
Netto finansinntekt	3	3
Endring i virkelig verdi	5 444	2 177
Gevinst ved salg	59	9
Netto inntekter fra investeringseiendom	8 543	5 080
Valutaomregning utenlandske eiendommer (føres i utvidet resultat)	- 1 314	1 778
Netto inntekter fra investeringseiendom inkludert valutaomregning	7 229	6 858

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
Bokført verdi 01.01.	81 485	74 545
Tilgang som følge av kjøp	3 723	2 043
Tilgang som følge av aktiveringer	919	1 127
Avgang som følge av salg	- 723	-83
Reklassifisert eiendom til eget bruk	0	-102
Verdiregulering inkl. valutaomregning	4 130	3 956
Bokført verdi 31.12.	89 535	81 485

Note 16 Ansvarlige lån og fondsobligasjonslån

2021 MILLIONER KRONER	Lånebeløp valuta ³	Lånebeløp NOK	Bokført verdi 31.12.2021	Forfall
LÅNEOPPTAK ¹				
Juni 2015	EUR 294	2 530	3 000	2045
Sum ansvarlige lån		2 530	3 000	
April 2004	JPY 15 000	984	1 604	Evigvarende
Sum fondsobligasjonslån		984	1 604	
Sum ansvarlige lån og fondsobligasjonslån		3 513	4 604	

2020 MILLIONER KRONER	Lånebeløp valuta ³	Lånebeløp NOK	Bokført verdi 31.12.2020	Forfall
LÅNEOPPTAK ¹				
Juni 2015	EUR 294	2 530	3 135	2045
Sum ansvarlige lån		2 530	3 135	
April 2004	JPY 15 000	984	1 764	Evigvarende
Sum fondsobligasjonslån		984	1 764	
Sum ansvarlige lån og fondsobligasjonslån		3 513	4 898	

2021 MILLIONER KRONER	Pålydende valuta ³	Anskaffelses- kost NOK	OIF renter ²	Urealisert valuta	Bokført verdi 31.12.2021	Forfall
Obligasjoner	EUR 292	2 524	16	396	2 936	2025
Sum sikringsforretninger		2 524	16	396	2 936	

2020 MILLIONER KRONER	Pålydende valuta ³	Anskaffelses- kost NOK	OIF renter ²	Urealisert valuta	Bokført verdi 31.12.2020	Forfall
Obligasjoner	EUR 292	2 524	16	524	3 065	2025
Sum sikringsforretninger		2 524	16	524	3 065	

¹ Rentekostnader på ansvarlige lån var 124 millioner kroner (555 millioner kroner) og 64 millioner kroner (67 millioner kroner) for fondsobligasjonslånet i 2021. Tall i parentes er 2020 tall.

² OIF = opptjente ikke forfalte renter.

³ Dette er beløp i lokal valuta som er gitt i millioner.

EUR 294: Renten på lånet er fast 4,25 prosent p.a. Lånet ble utstedt 10. juni 2015 og er tidsbegrenset med forfall i 2045. Innlånet kan innfris av konsernet etter 10 år, og på hver renteinnbetalingsdato etter dette frem til forfallstidspunktet. Lånet er valutasikret med EUR-denominerte obligasjoner som vist i tabellen nedenfor. Konsernet har ikke påberopt seg regnskapsmessig sikring for den økonomiske sikringen knyttet til dette innlånet.

JPY 15 000: Renten på lånet er fast USD-rente på 5,07 prosent p.a. Lånet er evigvarende, men konsernet har rett til å innløse lånet 28. april 2034. Dersom konsernet ikke benytter sin rett til innløsning i 2034, får lånet flytende rente. Kredittmarginen øker da med 1 prosentpoeng til 6 mnd. JPY LIBOR-rente + margin på 3,30 prosent p.a. For å sikre rente- og valutarisikoen knyttet til lånet, er det inngått en kombinert rente- og valutaswap, der konsernet betaler 3 mnd. NIBOR-rente + margin på 2,65 prosent p.a og mottar USD-rente på 5,07 prosent p.a. Dette innlånet er gjenstand for sikringsbokføring. Sikringsforretningen er vist i note 18 i konsernet.

Note 17 Investeringer i tilknyttede foretak og felleskontrollert virksomhet

MILLIONER KRONER	Kontor- og forretningsadresse	Organisasjons- nummer	Eierandel %	Konsernets EK ved 1.gangs anskaffelse	Anskaffelses- kost	Bokført verdi 31.12.2020	Tilgang/ avgang	Verdi- regulering	Resultat- andel	Egenkapital- transaksjon	Utbytte	Bokført verdi 31.12.2021
Norfinance AS	Fridtjof Nansens plass 4 0160 Oslo	912764729	46,5 %	92,30	486,83	501,45	46,50	0,00	144,96	0,00	-3,16	689,76
Norsk Pensjon AS	Hansteens gate 2 0253 Oslo	890050212	25,0 %	5,00	2,50	1,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,77
Fylkeshuset AS	Fylkeshuset, 6404 Molde	930591114	48,0 %	0,05	0,05	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,05
KLP Norfund Investments IS	Fridtjof Nansens plass 4 0160 Oslo	999548636	49,0 %	0,05	698,57	710,59	85,06	0,00	83,41	0,00	0,00	879,05
KLP Norfund Investments India AS	Fridtjof Nansens plass 4 0160 Oslo	926888455	49,0 %	0,01	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
Tensio AS	Kjøpmannsgata 7A 7500 Stjørdal	922828172	20,0 %	1 652,60	1 352,60	1 102,33	-150,00	0,00	97,67	0,00	0,00	1 050,01
Odal Vind AS	Pausvegen 6 1927 Rånåsfoss	924824905	33,2 %	329,75	425,10	276,86	146,57	0,00	-1,21	0,00	0,00	422,22
Runde Holdco AS	Vestre Strømkaien 7 5008 Bergen	923101284	20,6 %	400,00	400,00	398,57	0,00	0,00	22,07	0,00	0,00	420,64

MILLIONER KRONER	Kontor- og forretningsadresse	Organisasjons- nummer	Eierandel %	Konsernets EK ved 1.gangs anskaffelse	Anskaffelses- kost	Bokført verdi 31.12.2020	Tilgang/ avgang	Verdi- regulering	Resultat- andel	Egenkapital- transaksjon	Utbytte	Bokført verdi 31.12.2021
Neas AS	Industriveien 1 6517 Kristiansund N	960684737	33,3 %	356,50	352,50	314,92	0,00	0,00	25,65	0,00	-4,00	336,57
Copenhagen Infrastructure III GP APS	Nørregade 21 Box 7123 1165 København K., Danmark		0,0 %	0,02	0,02	0,02	-0,06	0,00	0,03	0,00	0,00	0,00
SR Energy AB	Rosenlundsg.3 Box 7123 402 33 Göteborg		30,0 %	600,17	1 047,20	858,74	262,77	0,00	-48,29	0,00	0,00	1 073,23
Skaftåsen Bidco AB	BOX 16285 103 25 Stockholm		23,2 %	85,70	85,70	74,54	0,00	0,00	-13,38	0,00	0,00	61,16
Sum aksjer i tilknyttede foretak og felleskontrollerte virksomheter					4 851,09	4 239,85	390,87	0,00	310,92	0,00	-7,16	4 934,47

Alle aksjer har lik stemmeandel.

KLP Norfund Investment IS er et felleskontrollert foretak, mens de resterende foretakene er tilknyttede foretak.

Note 18 **Sikringsbokføring**

31.12.2021 MILLIONER KRONER	Nominell verdi	Endret verdi i sikret risiko	Bokført verdi 31.12.2021
KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE			
SIKRINGSOBJEKT			
Fondsobligasjonslån	-984	-621	-1 604
SIKRINGSINSTRUMENT			
Kombinert rente- og valutaswap	984	620	620
Sikringseffektivitet per 31.12.2021		100 %	
Sikringseffektivitet gjennom året		100 %	
KLP BANKHOLDING KONSERN			
SIKRINGSOBJEKT			
Utlån til privat kunder fast rente i NOK	32	-3	29
SIKRINGSINSTRUMENT			
Renteswap utlån privat kunder fast rente i NOK	18	2	2
Sikringseffektivitet per 31.12.2021		84 %	
Sikringseffektivitet gjennom året		84 %	

31.12.2020 MILLIONER KRONER	Nominell verdi	Endret verdi i sikret risiko	Bokført verdi 31.12.2020
KOMMUNAL LANDSPENSJONSKASSE			
SIKRINGSOBJEKT			
Fondsobligasjonslån	-984	-780	-1764
SIKRINGSINSTRUMENT			
Kombinert rente- og valutaswap	984	779	779
Sikringseffektivitet per 31.12.2020		100 %	
Sikringseffektivitet gjennom året		100 %	
KLP BANKHOLDING KONSERN			
SIKRINGSOBJEKT			
Utlån til privat kunder fast rente i NOK	73	-1	72
SIKRINGSINSTRUMENT			
Renteswap utlån privat kunder fast rente i NOK	109	1	1
Sikringseffektivitet per 31.12.2020		182 %	
Sikringseffektivitet gjennom året		182 %	

Noten viser de finansielle instrumentene i konsernet som sikringsbokføres, med tilhørende sikringsinstrumenter.

Per 31.12.2021 har konsernet tre sikringsforhold; ett i Kommunal Landspensjonskasse og to i KLP Bankholding Konsern. Sikringseffektiviteten ligger på henholdsvis 100 prosent og 84 prosent per 31.12.2021, noe som innebærer en relativt lav resultateffekt for det som er gjenstand for sikringsbokføring i konsernet.

Fondsobligasjon i utenlandsk valuta med fast rente

Fondsobligasjonslånet er sikret mot endringer i rente- og valutakurser ved kjøp av en kombinert rente- og valutaswap. Sikringen er regnskapsført etter reglene om virkelig verdisikring. I praksis innebærer sikringen bytte av valuta betingelser (15 mrd JPY mot 0,984 mrd. NOK) og rentebetingelser (fast rente på 5,07 % mot NIBOR + 2,6475 %) på henholdsvis innlånet og den kombinerte rente- og valutaswapen. Sikringseffektiviteten måles ved å se på endring i virkelig verdi på sikringsobjektet og sikringsinstrumentet.

Sikringseffektiviteten blir vurdert retrospektivt hver måned og den vurderes som effektiv hvis endringen i virkelig verdi mellom sikringsobjekt og sikringsinstrument samsvarer med intervallet 80% til 125%.

Utlån med fast rente

Sikringen av utlånet er gjort ved en renteswap der konsernet betaler flytende og mottar fast. Sikringen er regnskapsført etter reglene om virkelig verdi sikring, og formålet med denne sikringen er å sikre renterisikoen på utlånet. Sikringsobjektet og sikringsinstrumentet er inngått på samme vilkår. Sikringseffektiviteten blir målt ved å sammenligne akkumulert verdiendring på sikringsinstrumentet mot akkumulert verdiendring på sikringsobjektet.

Sikringseffektiviteten blir vurdert retrospektivt og den vurderes som effektiv hvis endringen i virkelig verdi mellom sikringsobjekt og sikringsinstrument samsvarer med intervallet 80% til 125%.

Øvrige sikringsrelasjoner

Øvrige sikringsrelasjoner i denne sammenheng ligger i KLP Bankholding Konsern og er 100% effektive. For øvrig informasjon henvises det til note 7 og 9 i KLP Banken AS Konsern sitt årsregnskap for 2021.

Generelt

Virkelig verdi sikring innebærer at den sikrede verdiutviklingen på sikringsobjektet regnskapsføres over resultatet. Tilsvarende regnskapsføres verdiendringen på sikringsinstrumentet over resultatet.

Se også note 2 for nærmere omtale av regnskapsmessig sikringsbokføring.

Note 19 **Innlån konsern**

MILLIONER KRONER	Pålydende i NOK	Valuta	Rente	Forfall	Bokført verdi 31.12.2021	Bokført verdi 31.12.2020
TIDSBEGRENSET ANSVARLIG LÅN						
Kommunal Landspensjonskasse	2 530	EUR	Fast ¹	2045	3 000	3 135
Sum ansvarlige lån	2 530	-	-	-	3 000	3 135
FONDSOBLIGASJONSLÅN						
Kommunal Landspensjonskasse	984	JPY	Fast ²	2034	1 604	1 764
Sum fondsobligasjonslån	984	-	-	-	1 604	1 764
UTSTEDTE OBLIGASJONSLÅN MED FORTRINNSRETT						
KLP Kommunekreditt AS	0	NOK	Flytende	2021	0	260
KLP Kommunekreditt AS	0	NOK	Fast	2021	0	8
KLP Kommunekreditt AS	1 996	NOK	Flytende	2022	1 999	5 004
KLP Kommunekreditt AS	5 000	NOK	Flytende	2023	5 009	5 006
KLP Kommunekreditt AS	5 000	NOK	Flytende	2024	5 006	2 502
KLP Kommunekreditt AS	5 000	NOK	Flytende	2025	5 003	2 053
KLP Kommunekreditt AS	1 000	NOK	Flytende	2026	1 002	0
KLP Kommunekreditt AS	500	NOK	Fast	2027	508	508
KLP Boligkreditt AS	0	NOK	Flytende	2021	0	585
KLP Boligkreditt AS	1 904	NOK	Flytende	2022	1 904	2 500
KLP Boligkreditt AS	2 500	NOK	Flytende	2023	2 501	2 501
KLP Boligkreditt AS	2 500	NOK	Flytende	2024	2 500	2 500
KLP Boligkreditt AS	2 500	NOK	Flytende	2025	2 500	1 497
KLP Boligkreditt AS	2 500	NOK	Flytende	2026	2 504	0
KLP Boligkreditt AS	500	NOK	Flytende	2027	501	0
Annet	-	-	-	-	78	73
Sum utstedte obligasjonslån med fortrinnsrett	30 900	-	-	-	31 015	24 997

MILLIONER KRONER	Pålydende i NOK	Valuta	Rente	Forfall	Bokført verdi 31.12.2021	Bokført verdi 31.12.2020
GJELD TIL KREDITTINSTITUSJONER						
KLP Banken AS	0	NOK	Flytende	2021	0	2 704
KLP Banken AS	300	NOK	Flytende	2022	300	300
KLP Banken AS	300	NOK	Flytende	2023	300	0
KLP Banken AS	300	NOK	Flytende	2024	300	300
KLP Fond	0	NOK/EUR/USD	Flytende	2021	0	4 140
KLP Fond	0	NOK/EUR/USD	Fast	2021	0	914
KLP Fond	385	NOK/EUR/USD	Flytende	2022	385	0
KLP Fond	1 241	NOK/EUR/USD	Fast	2022	1 241	0
Kommunal Landspensjonskasse	0	NOK/EUR/USD	Flytende	2021	0	5 859
Kommunal Landspensjonskasse	1 651	NOK/EUR/USD	Flytende	2022	1 651	0
Annet	-	-	-	-	21	-1
Sum gjeld til kredittinstitusjoner	4 176	-	-	-	4 199	14 216
GJELD TIL OG INNSKUDD KUNDER ³						
Privat	11 212	NOK	-	-	11 212	10 311
Næring	1 650	NOK	-	-	1 650	1 441
Utlandet	39	NOK	-	-	39	30
Sum gjeld til og innskudd fra kunder	12 901	-	-	-	12 901	11 781
Sum innlån	51 490	-	-	-	52 719	55 893

¹Lånet har et renteendringstidspunkt i 2025.

²Lånet har et renteendringstidspunkt i 2034.

³Det er ikke kontraktfestet forfall på innskudd.

Noten viser finansiell gjeld konsernet har ved periodeslutt, hvor mesteparten er finansiering til KLP Bank konsernet.

De angitte foretakene er utstedere av den finansielle gjelden som er beskrevet. Innskudd hører inn under KLP Banken AS.

Note 20 **Forsikringstekniske forhold**

FORSIKRINGSFORPLIKTELSER PER HOVEDBRANSJE

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner	Kollektiv rente- og pensjons-forsikring, herunder kollektiv rente- og pensjonsforsikring for forenings-medlemmer	Ulykkesforsikring og andre skadebransjer	Gruppelivs-forsikring	Sum 31.12.2021	Sum 31.12.2020	Endring 2021
Premiereserve og pensjonskapital	486 276	0			486 276	457 533	28 743
Tilleggsavsetning	48 812	0			48 812	43 460	5 352
Kursreguleringsfond	77 194	0			77 194	55 487	21 706
Premiefond, pensjonistenes overskuddsfond og innskuddsfond mv.	41 268	0			41 268	38 588	2 680
Tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten			2 863	160	3 023	2 729	294
Sum forsikringsforpliktelser 31.12.2021	653 551	0	2 863	160	656 573	597 797	58 775
Sum forsikringsforpliktelser 31.12.2020	595 068	0	2 600	129		597 797	

FORSIKRINGSFORPLIKTELSER PER DELBRANSJE

Delbransje i hovedbransje kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner

MILLIONER KRONER	Tjenestepensjons-ordninger uten investeringsvalg	Tjenestepensjons-ordninger med investeringsvalg	Sum 31.12.2021	Sum 31.12.2020	Endring 2021
Premiereserve og pensjonskapital	484 727	1 549	486 276	457 514	28 762
Tilleggsavsetning	48 626	186	48 812	43 460	5 352
Kursreguleringsfond	77 194		77 194	55 487	21 706
Premiefond, pensjonistenes overskuddsfond og innskuddsfond mv.	40 769	499	41 268	38 588	2 680
Sum forsikringsforpliktelser 31.12.2021	651 316	2 234	653 551	595 050	58 500
Sum forsikringsforpliktelser 31.12.2020	592 973	2 077		595 050	

Forsikringsforpliktelser i hovedbransjene ulykkesforsikring og andre skadebransjer, og gruppelivsforsikring - hovedbransjenen uten delbransjer

MILLIONER KRONER	Ulykkesforsikring og andre skadebransjer	Gruppelivsforsikring	Sum 31.12.2021	Sum 31.12.2020	Endring 2021
Premieavsetning	561	42	603	531	71
Erstatningsavsetning	2 303	117	2 420	2 198	222
Sum tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten 31.12.2021	2 863	159	3 023	2 729	294
Sum tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten 31.12.2020	2 600	129		2 729	

Endringer i forsikringsforpliktelser i perioden til dekning av foretakets forpliktelser under kontrakter med kontraktsfastsatte forpliktelser

MILLIONER KRONER	Premiereserve	Tilleggsavsetning	Kursregulerings-fond	Premie- og innskuddsfond	Tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten	Sum 2021	Sum 2020
Inngående balanse	456 036	43 325	55 487	38 124	2 729	595 702	567 789
Netto resultatførte avsetninger	27 666	-611	21 706	684	294	49 739	19 942
Overskudd på avkastningsresultatet	0	5 940	0	8 781	0	14 721	12 320
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	0	0	0	588	0	588	0
Frigjøring premiereserve ifm. ny OFTP	1 065	0	0	2 436	0	3 502	44
Sum resultatførte endringer	28 731	5 329	21 706	12 489	294	68 549	32 306
Avvikling kollektiv pensjon privat	0	0	0	0		0	-1743
Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser							
Overføringer mellom fond/disp. til premiebetaling	-41	-29	0	-9 350	0	-9 420	-2 678
Til/fra fond ved flytteavregning m.v.	0	1	0	-494	0	-493	27
Sum ikke resultatførte endringer	-41	-28	0	-9 844	0	-9 913	-4 393
Sum endringer i forsikringsforpliktelser	28 691	5 301	21 706	2 645	294	58 636	27 913
Sum forsikringsforpliktelser 31.12.2021	484 727	48 626	77 194	40 769	3 023	654 338	595 702

Endringer i forsikringsforpliktelser i perioden til dekning av foretakets forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsvalgportefølje

MILLIONER KRONER	Pensjonskapital	Tilleggsavsetning	Premie- og innskuddsfond	Sum 2021	Sum 2020
Inngående balanse	1 478	135	464	2 077	7 604
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser					
Netto resultatførte avsetninger	74	0	7	81	0
Overskudd på avkastningsresultatet	0	59	77	136	30
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	0	0	1	1	-44
Annen tilordning av overskudd	-3	0	7	4	0
Sum resultatførte endringer	71	59	92	223	-487
Avvikling kollektiv pensjon privat	0	0	0	0	-4 906
Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser					
Overføringer mellom fond/disp. til premiebetaling	0	-7	-57	-65	-87
Til/fra fond ved flytteavregning m.v.	0	-1	0	-1	-48
Sum ikke resultatførte endringer	0	-8	-57	-65	-5 041
Sum endringer i forsikringsforpliktelser	71	51	35	158	-5 528
Sum forsikringsforpliktelser 31.12.2021	1 549	186	499	2 234	2 077

Endringer i forsikringsforpliktelser i hovedbransje ulykkesforsikring og andre skadebransjer og hovedbransje gruppelivsforsikring

MILLIONER KRONER	Tekniske avsetninger for skadeforsikringsvirksomheten		Sum 2021	Sum 2020
	Ulykkesforsikring og andre skadebransjer	Gruppelivs-forsikring		
Forsikringsforpliktelser 01.01.	2 600	129	2 729	2 604
Resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser				
Netto resultatførte avsetninger	264	30	294	125
Overskudd på avkastningsresultatet				
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	0	0	0	0
Annen tilordning av overskudd	0	0	0	0
Sum resultatførte endringer	264	30	294	125
Ikke resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser				
Overføringer mellom fond	0	0	0	0
Til/fra fond ved flytteavregning m.v.	0	0	0	0
Sum ikke resultatførte endringer	0	0	0	0
Sum endringer i forsikringsforpliktelser	264	30	294	125
Sum forsikringsforpliktelser 31.12.2021	2 863	159	3 023	2 729

Forsikringsteknisk regnskap per hovedbransje

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner		Kollektiv rente- og pensjons-forsikring, herunder kollektiv rente- og pensjonsforsikring for forenings-medlemmer		Ulykkesforsikring og andre skadebransjer	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Premieinntekter	50 161	37 075	0	313	1 601	1 463
Netto inntekter investeringer	49 951	24 243	0	-603	0	0
Andre forsikringsrelaterte inntekter	1 274	1 192	0	4	3	2
Erstatninger	-30 438	-28 353	0	-45	-1 232	-1 173
Endring forsikringsforpliktelse	-58 713	-27 300	0	340		0
Midler tilordnet forsikringskontrakter	-9 415	-4 111	0	-2	0	0
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-1 372	-1 171	0	-19	-258	-259
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-1 286	-1 206	0	-3	-6	0
Forsikringsteknisk resultat av teknisk regnskap	162	370	0	-14	107	34

Forsikringsteknisk regnskap per hovedbransje forts.

MILLIONER KRONER	Gruppelivsforsikring		Sum	
	2021	2020	2021	2020
Premieinntekter	239	197	52 001	39 049
Netto inntekter investeringer	0	1	49 951	23 641
Andre forsikringsrelaterte inntekter	0	0	1 276	1 198
Erstatninger	-185	-209	-31 855	-29 780
Endring forsikringsforpliktelse	0	0	-58 713	-26 960
Midler tilordnet forsikringskontrakter	0	0	-9 415	-4 113
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-36	-34	-1 666	-1 482
Andre forsikringsrelaterte kostnader	0	0	-1 292	-1 209
Forsikringsteknisk resultat av teknisk regnskap	18	-45	287	344

Forsikringsteknisk regnskap per delbransje - hovedbransjen ulykkesforsikring og andre skadebransjer og hovedbransjen gruppelivsforsikring har ingen delbransjer

Delbransjer i kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner

MILLIONER KRONER	Tjenestepensjonsordninger uten investeringsvalg		Tjenestepensjonsordninger med investeringsvalg		Sum	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Premieinntekter	50 026	37 502	135	-426	50 161	37 075
Netto inntekter investeringer	49 770	24 169	181	74	49 951	24 243
Andre forsikringsrelaterte inntekter	1 272	1 190	2	2	1 274	1 192
Erstatninger	-30 358	-28 272	-81	-81	-30 438	-28 353
Endring forsikringsforpliktelser	-58 536	-27 786	-177	487	-58 713	-27 300
Midler tilordnet forsikringskontrakter	-9 369	-4 111	-46	0	-9 415	-4 111
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-1 361	-1 165	-11	-5	-1 372	-1 171
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-1 283	-1 204	-2	-2	-1 286	-1 206
Forsikringsteknisk resultat av teknisk regnskap	160	322	2	48	162	370

Delbransjer i kollektiv rente- og pensjonsforsikring, herunder kollektiv rente- og pensjonsforsikring for foreningsmedlemmer

MILLIONER KRONER	Foretakspensjonsordninger uten investeringsvalg		Risikodekninger		Fripoliser uten investeringsvalg	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Premieinntekter	0	11	0	13	0	3
Netto inntekter investeringer	0	1	0	0	0	2
Andre forsikringsrelaterte inntekter	0	4	0	0	0	0
Erstatninger	0	-7	0	-3	0	-10
Endring forsikringsforpliktelser	0	-4	0	-12	0	6
Midler tilordnet forsikringskontrakter	0	-2	0	0	0	0
Forsikringsrelaterte driftskostnader	0	-2	0	0	0	-3
Andre forsikringsrelaterte kostnader	0	-3	0	0	0	0
Forsikringsteknisk resultat av teknisk regnskap	0	-2	0	-2	0	-2

Delbransjer i kollektiv rente- og pensjonsforsikring, herunder kollektiv rente- og pensjonsforsikring for foreningsmedlemmer forts.

MILLIONER KRONER	Innskuddspensjonsordninger med investeringsvalg		Pensjonskapitalbevis med investeringsvalg		Sum	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Premieinntekter	0	178	0	108	0	313
Netto inntekter investeringer	0	-338	0	-268	0	-603
Andre forsikringsrelaterte inntekter	0	0	0	0	0	4
Erstatninger	0	-2	0	-23	0	-45
Endring forsikringsforpliktelser	0	196	0	155	0	340
Midler tilordnet forsikringskontrakter	0	0	0	0	0	-2
Forsikringsrelaterte driftskostnader	0	-11	0	-3	0	-19
Andre forsikringsrelaterte kostnader	0	0	0	0	0	-3
Forsikringsteknisk resultat av teknisk regnskap	0	23	0	-31	0	-14

Resultatanalyse per hovedbransje

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner	Kollektiv rente- og pensjons-forsikring, herunder kollektiv rente- og pensjonsforsikring for forenings-medlemmer	Ulykkesforsikring og andre skadebransjer	Gruppelivs-forsikring	Sum 2021	Sum 2020
RESULTAT TIL FORSIKRINGSKUNDER						
Avkastningsresultat	14 857	0			14 857	12 352
Risikoresultat ekskl. fortjenesteelement - kundeandel	588	0			588	0
Sum resultat til forsikringskunder	15 446	0			15 446	12 352
Overført til tilleggsavsetninger	5 999	0			5 999	8 238
Avsatt til kundenes premiefond	9 447	0			9 447	4 114
Sum disponert resultat til kunder	15 446	0			15 446	12 352
RESULTAT TIL FORSIKRINGSGIVER						
Andel av avkastningsresultat	277	0			277	260
Risikoresultat ekskl. fortjenesteelement	0	0			0	-401
Administrasjonsresultat	35	0			35	161
Vederlag for rentegaranti og fortjenesteelement	251	0			251	497
Annet	0	0	132	18	150	-17
Disponering fra egenkapital	-1 304	0			-1 304	0
Resultat til forsikringsgiver	-742	0	132	18	-592	501
Konsernelimiering	903		-25		878	-157
Forsikringsteknisk konsernresultat	162	0	107	18	287	344

Resultatanalyse per delbransje - hovedbransjen ulykkesforsikring og andre skadebransjer og hovedbransjen gruppelivsforsikring har ingen delbransjer

Delbransjer i kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner

MILLIONER KRONER	Tjenstepensjons-ordninger uten investeringsvalg	Tjenstepensjons-ordninger med investeringsvalg	Sum 2021	Sum 2020
RESULTAT TIL FORSIKRINGSKUNDER				
Avkastningsresultat	14 720	136	14 857	12 350
Risikoresultat ekskl. fortjenesteelement - kundeandel	-722	0	-722	0
Andre resultatelement	1 313	0	1 313	0
Sum resultat til forsikringskunder	15 310	136	15 446	12 350
Overført til/fra tilleggsavsetninger	5 940	59	5 999	8 238
Avsatt til kundenes premiefond og bufferfond	9 370	77	9 447	4 112
Sum disponert resultat til kunder	15 310	136	15 446	12 350
RESULTAT TIL FORSIKRINGSGIVER				
Andel av avkastningsresultat	277	0	277	260
Risikoresultat ekskl. fortjenesteelement	0	0	0	-395
Administrasjonsresultat	35	0	35	171
Vederlag for rentegaranti og fortjenesteelement	251	0	251	494
Utjevning frigjorte reserver tilført premiefond	0	0	0	0
Disponering fra egenkapital	-1 304	0	-1 304	0
Resultat til forsikringsgiver	-742	0	-742	530
Konsernelimiering	903	0	903	-160
Forsikringsteknisk konsernresultat	162	0	162	370

Erstatninger per hovedbransje

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner		Kollektiv rente- og pensjonsforsikring, herunder kollektiv rente- og pensjonsforsikring for foreningsmedlemmer		Ulykkesforsikring og andre skadebransjer	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Utbetalte erstatninger i henhold til forsikringsavtalene	-22 092	-20 701	0	-45	-1 232	-1 173
Utbetalte erstatninger i henhold til gjenkjøp	0	0	0	0	0	0
Sum	-22 092	-20 701	0	-45	-1 232	-1 173

Erstatninger per hovedbransje forts.

MILLIONER KRONER	Gruppelivsforsikring		Sum	
	2021	2020	2021	2020
Utbetalte erstatninger i henhold til forsikringsavtalene	-185	-209	-23 509	-22 086
Utbetalte erstatninger i henhold til gjenkjøp	0	0	0	0
Sum	-185	-209	-23 509	-22 086

Flytting per hovedbransje ekskl. ulykkesforsikring og andre skadebransjer

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner		Kollektiv rente- og pensjonsforsikring, herunder kollektiv rente- og pensjonsforsikring for forenings-medlemmer		Gruppelivsforsikring	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
TILFLYTTETE MIDLER						
Premiereserve	0	2 850	0	329		
Reserveoppbygging	0	0	0	0		
Mottatte midler ført over resultatet	0	2 850	0	329	0	0
Premiefond	0	561	0	1		
Tilleggsavsetninger til fond	0	0	0	0		
Sum mottatte midler	0	3 411	0	330	0	0
Antall kontrakter	0	10	0	20	0	0
FRAFLYTTETE MIDLER						
Premiereserve	6 882	6 408	0	177		
Reserveoppbygging	23	0	0	0		
Tilleggsavsetning	611	490	0	0		
Kursreserver	830	758	0	0		
Avgitte midler ført over resultatet	8 346	7 656	0	177	0	0
Premiefond	494	78	0	2		
Sum avgitte midler	8 840	7 734	0	179	0	0
Antall kontrakter	32	53	0	58	0	0

Nytegning

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner		Gruppelivsforsikring		SUM	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Premievolum	12	25	0	0	12	25
Antall kontrakter	51	45	0	0	51	45

Note 21 Varige driftsmidler

MILLIONER KRONER								
	Eiendom til eget bruk	Transport-midler	Maskiner/ Inventar	Sum 2021	Eiendom til eget bruk	Transport-midler	Maskiner/ Inventar	Sum 2020
Bokført verdi 01.01.	2 466	3	88	2 557	1 990	2	81	2 072
Anskaffelseskost 01.01.	1 226	16	350	1 591	1 100	14	331	1 445
Akkumulert avskrivninger tidligere år	-313	-13	-263	-589	-272	-12	-251	-534
Akkumulert verdiregulering tidligere år	1 554	0	0	1 554	1 161	0	0	1 161
Tilgang	206	0	27	234	126	2	24	151
Eiendeler holdt for salg	0	0	-9	-9	0	0	-5	-5
Verdireguleringer	0	0	0	0	392	0	0	392
Avskrivninger	-50	-1	-17	-67	-42	-1	-12	-55
Valutaeffekt	0	0	0	0	0	0	1	1
Anskaffelseskost 31.12.	1 432	16	368	1 816	1 226	16	350	1 591
Akkumulert avskrivninger 31.12.	-363	-13	-280	-657	-313	-13	-263	-589
Akkumulert verdiregulering 31.12.	1 554	0	0	1 553	1 554	0	0	1 554
Bokført verdi 31.12.	2 623	2	89	2 714	2 466	3	88	2 557
Økonomisk levetid	50 år	5 år	3 - 5 år		50 år	5 år	3 - 5 år	
Avskrivningsplan	Lineært	Saldo/ Lineært	Saldo/ Lineært		Lineært	Saldo/ Lineært	Saldo/ Lineært	

Note 22 Skatt

MILLIONER KRONER	2021	2020
Resultat før skatt	1 027	1 657
Utvidet resultat ekskl. skatt	274	317
FORSKJELLER MELLOM REGNSKAPSMESSIG- OG SKATTEMESSIG RESULTAT		
Andelseiers verdiendring i konsoliderte verdipapirfond	19 802	11 074
Tilbakeføring av verdireduksjon finansielle eiendeler	-23 757	1 536
Tilbakeføring av verdiøkning finansielle eiendeler	-55	-656
Regnskapsmessig tap ved realisasjon av aksjer og andre verdipapirer	2 947	9 674
Regnskapsmessig gevinst ved realisasjon av aksjer og andre verdipapirer	-18 743	-22 882
Skattemessig gevinst ved realisasjon av aksjer og andre verdipapirer	2	1
3% skattegrunnlag etter fritaksmetoden	43	32
Andel av skattemessig inntekter i deltagerlignede selskap	25	25
Oppløsning av sikkerhetsavsetning	54	54
Andre permanente forskjeller	-1 392	-1 044
Korrigerings av fremførbart underskudd som ikke utlignes	-1 864	323
Korrigerings av grunnlag kildeskatt og fritaksmetode	30 278	4 389
Endring i forskjeller som påvirker forholdet mellom regnskapsmessig og skattemessig inntekt	-7 796	-2 665
Skattemessig resultat	844	1 834
Årets skattemessig resultat, grunnlag betalbar skatt	844	1 834
Fremførbart underskudd fra tidligere år	-8 172	-7 850
Årets endring i fremførbart underskudd	1 864	-323
Sum fremførbart underskudd og godtgjørelse per 31.12.	-6 308	-8 172
AVSTEMMING AV GRUNNLAG FOR UTSATT SKATT		
SKATTEØKENDE MIDLERTIDIGE FORSKJELLER:		
Gevinst- og tapskonto	1 373	1 597
Bygninger og andre faste eiendommer	207	5 139
Risikoutjevningfond	4 154	4 154
Naturskadefond	164	164
Garantiordningen	49	49
Reassuransavsetning	3	3
Sikkerhetsavsetning	324	378
Verdipapirer	1 477	2 322
Sikring av innlån	21	10
Andeler i deltakerlignende selskap	309	262
Utlån til kunder og kredittforetak	0	57
Årets erstatningsavsetning	45	52
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	8 125	14 187

MILLIONER KRONER	2021	2020
SKATTEREDSNERENDE MIDLERTIDIGE FORSKJELLER:		
Driftsmidler	0	-1
Langsiktige gjeld	-982	-1272
Finansielle instrumenter	-29	-55
Pensjonsforpliktelse	-224	-234
Andre forpliktelser	-56	-45
Årets premieavsetning	-21	-25
Sikring av innlån	0	-26
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-1 313	-1 659
Netto midlertidige forskjeller	6 813	12 528
Forskjeller som ikke inngår i beregningen av utsatt skatt ¹	-4 370	-4 370
Andre forskjeller som ikke inngår i beregningen av utsatt skatt	-6 829	-4 584
Fremførbart underskudd	-6 308	-8 172
Grunnlag for utsatt skatt/-skattefordel	-10 694	-4 598
25% utsatt skatt/-skattefordel	-2 673	-1 149
Nedvurdering av utsatt skattefordel	4 008	2 514
Netto utsatt skatt	1 335	1 364
BALANSEFØRT UTSATT SKATTEFORDEL/-SKATT		
- herav balanseført utsatt skattefordel	52	61
- herav balanseført utsatt skatt som ikke kan utlignes	1 387	1 425
Resultatført endring av utsatt skattefordel	-8	-1
Resultatført endring av utsatt skatt	38	-178
Resultatført betalbar skatt	-539	-459
Resultatført kildeskatt	-302	-302
Skattekostnad	-812	-939
SKATTEKOSTNADEN ER FØRT PÅ FØLGENDE POSTER I RESULTATREGNSKAPET		
Skattekostnad	-748	-860
Skatt på poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet	-12	19
Skatt på poster senere vil bli omklassifisert til resultatet	-52	-98
Skattekostnad	-812	-939

¹ Med virkning fra og med inntektsåret 2018 gis det ikke lenger fradrag for risikoutjevningfond, naturskadefond og garantiordning. Midlene avsatt på disse fondene pr. 31.12.2017 skal først beskattes ved avvikling av den virksomheten som har vært grunnlag for avsetningen. Konsernet avlegger regnskap under fortsatt drift, og legger til grunn at nåverdien av forpliktelsene vil være 0.

Note 23 **Overførte eiendeler med restriksjoner**

Overførte eiendeler som fortsatt balanseføres

Alle overførte eiendeler er innregnet i balansen dersom konsernet fortsatt er eksponert for endringer i eiendelens virkelige verdi. Dette gjelder for gjenkjøpsavtaler og avtaler vedrørende verdipapirutlån.

Gjenkjøpsavtaler er en form for innlån med sikkerhet hvor konsernet selger verdipapirer med en avtale om å kjøpe de tilbake til en forhåndsavtalt pris. Kontanter mottatt blir innregnet som innskudd (gjeld). Overførte verdipapirer i forbindelse med gjenkjøpsavtaler blir ikke fraregnet i balansen.

Avtaler vedrørende verdipapirutlån er transaksjoner hvor konsernet låner ut verdipapirer til en motpart og mottar en provisjon for dette.

Ettersom både gjenkjøpsavtaler og verdipapirutlån resulterer i at verdipapirene blir returnert til konsernet, er risikoen for verdiendringer hos konsernet, Verdipapirene er imidlertid ikke tilgjengelige for konsernet i perioden hvor de er overført.

Verdipapirene som fremdeles er rapportert i balansen, og tilhørende gjeld, er vurdert til virkelig verdi.

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
GJENKJØPSAVTALER		
Sertifikater og obligasjoner	1 258	939
Innskudd fra kredittinstitusjoner ¹	1 200	1 759
VERDIPAPIRUTLÅN		
Aksjer	11 578	9 817
Sum overførte eiendeler som fortsatt balanseføres	14 036	12 515

Forpliktelser tilknyttet eiendelene

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
GJENKJØPSAVTALER		
Innskudd fra kredittinstitusjoner	1 241	914
VERDIPAPIRUTLÅN		
Innskudd fra kredittinstitusjoner	219	416
Sertifikater og obligasjoner	5 555	3 649
Aksjer	6 547	6 377
Sum forpliktelser	13 562	11 356

Alle eiendelene i tabellen over er gjenstand for videresalg eller sikkerhetsstillelse hos motpart.

Overførte eiendeler som ikke er fraregnet og tilhørende forpliktelser

Konsernet mottar sikkerheter under omvendte gjenkjøpsavtaler og avtaler vedrørende verdipapirinnlån, som i henhold til avtalene er tillatt solgt eller pantsatt. Transaksjonene gjennomføres i henhold til standard avtaler som anvendes av partene i finansmarkedet. Generelt

krever avtalene at det stilles tilleggssikkerhet hvis verdiene av verdipapirer faller under et fohåndsbestemt nivå. I avtalene har mottakeren av sikkerheten en ubegrenset rett til å selge eller pantsette sikkerheten mot å levere tilsvarende sikkerheter på oppgjørsdagen.

Mottatte verdipapirer som er tillat solgt eller pantsatt

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
OMVENDTE GJENKJØPSAVTALER		
Sertifikater og obligasjoner ¹		
<i>Hvorav solgt eller pantsatt</i>		
VERDIPAPIRINNLÅN		
Aksjer	563	413
<i>Hvorav solgt eller pantsatt</i>	563	413
Sum overførte eiendeler som fortsatt balanseføres	563	413

¹ Det er gjort en korleksjon i tidligere publiserte tall per 31.12.2020. Der var 1 755 millioner plassert på linjen "Sertifikater og obligasjoner" under "Omvendte gjenkjøpsavtaler". Den korrekte verdien er 1 759 millioner og er nå plassert på linjen "Innskudd fra kredittinstitusjoner" som hører til kategorien "overførte eiendeler som fortsatt balanseføres".

Dersom man justerer for andelseieres interesser i konsoliderte verdipapirfond og kun hensyntar KLP Konsern sin reelle risiko og faktiske eierskap, så reduseres eiendeler som balanseføres med 6 375 millioner kroner og forpliktelsene tilknyttet eiendelene med 4 487 millioner kroner per 31.12.2021.

Note 24 Immaterielle eiendeler

MILLIONER KRONER	IT-systemer	Andre	2021	IT-systemer	Andre	2020
Bokført verdi 01.01.	669	18	684	444	18	460
Anskaffelseskost 01.01.	2 002	25	2 028	1 697	25	1 722
Total tilgang	290	0	290	317	0	317
- herav internt opparbeidet	0	0	0	2	0	2
- herav kjøpt	290	0	290	315	0	315
Salg av eiendel	0	-4	-4	-11	0	-11
Anskaffelseskost 31.12.	2 293	22	2 315	2 002	25	2 028
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger tidligere år	-1 334	-8	-1 343	-1 252	-8	-1 262
Årets ordinære avskrivninger	-97	-2	-99	-79	-2	-81
Årets nedskrivning ^{1 2}	-75	0	-75	0	0	0
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger 31.12.	-1 508	-10	-1 517	-1 334	-10	-1 343
Bokført verdi 31.12.	785	12	797	669	16	684
Avskrivningstid			3 til 20 år			3 til 20 år

¹ Ved utgangen av 2021 ble det identifisert flere IT-systemer hvor bokført verdi oversteg antatt gjenvinnbart beløp. Antatt gjenvinnbart beløp er beregnet ved å estimere framtidig inntjening med bokført verdi. I hovedsak omfatter dette investeringer som ikke lenger har verdi. Det er flere årsaker til dette. Blant annet knytter det seg til utdatert funksjonalitet grunnet regelendringer og/eller teknologisk utvikling. Dette resulterte i følgende vurdering:

MILLIONER KRONER	2021	2020
Bokført verdi før nedskrivning	534	0
Gjenvinnbart beløp	459	0
Nedskrivning	75	0

Nedskrivningen inngår som en del av driftskostnadene i resultatoppstillingen.

Note 25 **Kapitalavkastning for livsforsikringsvirksomheten**

Kollektiv pensjon offentlig

PROSENT	2021	2020	2019	2018	2017
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN TOTALT					
Avkastning I - Bokført ¹	5,0	4,8	4,5	3,5	3,9
Avkastning II - Verdijustert ²	8,4	4,2	8,5	1,5	6,7
KOLLEKTIVPORTEFØLJENS UNDERPORTEFØLJER					
Balansert portefølje 1					
Avkastning I - Bokført ¹	5,1	4,9	4,5	3,5	3,9
Avkastning II - Verdijustert ²	8,4	4,2	8,6	1,4	6,7
Balansert portefølje 2					
Avkastning I - Bokført ¹	4,7	4,7	4,4	3,5	4,0
Avkastning II - Verdijustert ²	8,3	4,2	8,5	1,5	6,8
Moderat portefølje					
Avkastning I - Bokført ¹	I/A	I/A	I/A	3,8	3,1
Avkastning II - Verdijustert ²	I/A	I/A	I/A	1,7	6,0
Moderat portefølje ble avsluttet 30.06.2019. Denne porteføljen ble innlemmet i Balansert portefølje 1 fra og med 01.07.2019.					
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN	8,9	4,2	9,9	0,6	7,5
SELSKAPSPORTEFØLJEN	3,4	3,1	4,3	4,2	4,0

¹ Avkastning I = Bokført avkastning.

² Avkastning II = Verdijustert avkastning. Dette er bokført avkastning +/- urealiserte verdiendringer som føres mot kursreguleringsfond.

Note 26 **Kapitalkrav**

I Solvens II-balansen inngår eiendeler og forpliktelse til virkelig verdi. For eiendeler som har en annen verdi i regnskapet legges derfor mer-/mindreverdiene til. For KLPs forsikringsforpliktelser finnes det ikke observerbare markedsverdier. Disse beregnes derfor ved et beste estimat basert på aktuarielle forutsetninger. I tillegg kommer en risikomargin som skal reflektere en tredjeparts kapitalkostnader ved å overta disse forpliktelsene.

Kapitalgruppe 1 fremkommer av Solvens II-balansen, samt fondsobligasjonslånet. Kapitalgruppe 2 består av ansvarlige lån og ikke-innbetalt supplerende kapital. Finanstilsynet har godkjent at KLPs vedtektsfestede etterinnkallingsrett kan regnes med som supplerende kapital med et beløp tilsvarende 2,5 % av foretakets premiereserve. Kapital som kan medregnes i kapitalgruppe 2 er i hovedsak begrenset oppad til 50 % av kapitalkravet.

Uten bruk av midlertidig fradrag i forsikringstekniske avsetninger er foretakets solvensgrad 287% som er godt over foretakets mål om minst 150 %. Med det midlertidige fradraget er solvensgraden 313%.

	31.12.2021	31.12.2020
SOLVENSGRAD	287 %	261 %

MILLIARDER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
FORENKLET SOLVENS II BALANSE		
Eiendeler, bokført	710	655
Merverdier HTF/lån og fordringer	6	15
Merverdier øvrige utlån	0	1
Øvrige mer/mindreverdier	0	0
Utsatt skattefordel	0	0
Sum eiendeler etter solvens II	716	671

MILLIARDER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
FORENKLET SOLVENS II BALANSE		
Beste estimat	649	598
Risikomargin	13	14
Ansvarlige lån/fondsobligasjonslån	5	5
Andre forpliktelser	12	18
Utsatt skatteforpliktelse	1	1
Sum forpliktelser etter solvens II	679	637
Eiendeler minus forpliktelser	36	34
- Utsatt skattefordel	0	0
+ Fondsobligasjonslån	2	2
Basiskapital - kapitalgruppe 1	38	35
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 1	38	35
Ansvarlige lån	3	4
Basiskapital - kapitalgruppe 2	3	4
Supplerende kapital	12	11
Supplerende kapital - kapitalgruppe 2	12	11
Fradrag for maks. kapital i gruppe 2	-8	-7
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 2	7	8
Utsatt skattefordel	0	0
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 3	0	0
Tellende ansvarlig kapital under Solvens II	45	43
Solvenskapitalkrav (SCR)	16	16
Solvensgrad	287 %	261 %

¹ Endelig beregning av solvensgrad pr 31.12.2020 gir en solvensgrad på 261 %. Dette er en reduksjon på 3 % mot tidligere rapportert.

Note 27 **Pensjonsansvar egne ansatte**

Hoveddelen av pensjonsansvaret er dekket gjennom KLP's Fellesordning for kommuner og bedrifter ("Fellesordningen"). Konsernet tilbyr også pensjonsordning utover Fellesordningen. Denne forpliktelsen dekkes over driften. Fellesordningen er en ytelsesbasert pensjonsordning som tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenstepensjon (OTP). Konsernet har AFP-ordning.

Den regnskapsmessige behandling av pensjonsforpliktelser er nærmere beskrevet i note 2.

MILLIONER KRONER	Fellesordningen	Over drift	2021	Fellesordningen	Over drift	2020
PENSJONSKOSTNADER						
Nåverdi av årets opptjening	149	10	159	126	10	136
Administrasjonsomkostning	3	0	3	3	0	3
Arbeidsgiveravgift - Pensjonskostnad	21	1	23	18	0	18
Finansskatt - Pensjonskostnad	7	0	7	6	1	7
Resultatført pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift, finansskatt og adm.	180	12	192	152	11	164
NETTO FINANSKOSTNAD						
Rentekostnad	43	5	48	49	5	55
Renteinntekt	-33	0	-33	-37	0	-37
Forvaltningsomkostning	2	0	2	2	0	2
Netto rentekostnad	12	5	16	14	5	19
Arbeidsgiveravgift - netto rentekostnad	2	1	2	2	1	3
Finansskatt - netto rentekostnad	1	0	1	1	0	1
Netto rentekostnad inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	14	5	20	17	6	23
ESTIMATAVVIK PENSJONER						
Aktuarielt tap (gevinst)	-88	16	-71	49	25	74
Arbeidsgiveravgift	-12	2	-10	7	4	10
Finansskatt	-4	1	-3	2	1	3
Aktuarielt tap (gevinst) inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	-103	20	-84	58	30	88
Sum pensjonskostnad inkl. rentekostnad og estimatavvik	90	37	128	227	47	274

MILLIONER KRONER	Fellesordningen	Over drift	2021	Fellesordningen	Over drift	2020
PENSJONSFORPLIKTELSER						
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	2 664	283	2 946	2 391	257	2 648
Pensjonsmidler	2 212	0	2 212	1 860	0	1 860
Netto forpliktelse før arbeidsgiveravgift og finansskatt	451	283	734	530	257	788
Arbeidsgiveravgift	59	36	95	70	33	103
Finansskatt	25	16	41	28	15	43
Brutto påløpt forpliktelse inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	2 747	335	3 082	2 489	305	2 794
Netto forpliktelse inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	535	335	870	628	305	934

MILLIONER KRONER	Fellesordningen	Over drift	2021	Fellesordningen	Over drift	2020
AVSTEMMING PENSJONSFORPLIKTELSER						
Balansført netto forpliktelse/(midler) 01.01.	628	305	934	523	267	790
Resultatført pensjonskostnad	180	12	192	152	11	164
Resultatført finanskostnad	14	5	20	17	6	23
Aktuarielle gevinst og tap inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	-103	20	-84	58	30	88
Arbeidsgiveravgift innbetalt premie/tilskudd	-29	-2	-31	-13	-1	-14
Finansskatt innbetalt premie/tilskudd	-7	0	-7	-4	0	-4
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm.	-148	-5	-153	-96	-6	-102
Solgt virksomhet i 2020	0	0	0	-9	-2	-11
Balansført netto forpliktelse/(midler) 31.12.	535	335	870	628	305	934

MILLIONER KRONER	Fellesordningen	Over drift	2021	Fellesordningen	Over drift	2020
ENDRING I PENSJONSFORPLIKTELSE						
Brutto pensjonsforpliktelse 01.01.	2 489	305	2 794	2 135	267	2 401
Nåverdi av årets opptjening	149	11	159	125	10	135
Rentekostnad	43	5	47	49	5	54
Aktuarielt tap (gevinst) brutto pensjonsforpliktelse	100	20	119	228	30	257
Arbeidsgiveravgift av pensjonskostnad	21	1	23	18	1	19
Arbeidsgiveravgift av netto rentekostnad	2	1	2	2	1	3
Arbeidsgiveravgift innbetalt premie/tilskudd	-22	-1	-23	-13	-1	-14
Finansskatt av pensjonskostnad	7	0	7	6	0	6
Finansskatt av netto rentekostnad	1	0	1	1	0	1
Finansskatt innbetalt premie/tilskudd	-7	0	-7	-4	0	-4
Utbetalinger	-34	-6	-41	-30	-6	-36
Solgt virksomhet i 2020	0	0	0	-27	-2	-28
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12.	2 747	335	3 082	2 489	305	2 794

MILLIONER KRONER	Fellesordningen	Over drift	2021	Fellesordningen	Over drift	2020
ENDRING I PENSJONSMIDLER						
Pensjonsmidler 01.01.	1 860	0	1 860	1 611	0	1 611
Renteinntekt	33	0	33	37	0	37
Aktuarielt (tap) gevinst på pensjonsmidlene	203	0	203	174	0	174
Administrasjonsomkostning	-3	0	-3	-3	0	-3
Finansomkostning	-2	0	-2	-2	0	-2
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm.	155	6	162	95	6	102
Utbetalinger	-34	-6	-41	-30	-6	-36
Solgt virksomhet i 2020	0	0	0	-22	0	-22
Pensjonsmidler 31.12.	2 212	0	2 212	1 860	0	1 860

MILLIONER KRONER	Fellesordningen	Over drift	2021	Fellesordningen	Over drift	2020
PENSJONSORDNINGENS OVER/-UNDERFINANSIERING						
Nåverdien av den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen	2 747	335	3 082	2 489	305	2 794
Virkelig verdi av pensjonseiendelene	2 212	0	2 212	1 860	0	1 860
Netto pensjonsforpliktelse	535	335	870	628	305	934

	31.12.2021	31.12.2020
Økonomiske forutsetninger (felles for alle pensjonsordningene)		
Diskonteringsrente	1,90 %	1,70 %
Lønnsvekst	2,75 %	2,25 %
Folketrygdens grunnbeløp (G)	2,50 %	2,00 %
Pensjonsregulering	1,73 %	1,24 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
Finansskatt	5,00 %	5,00 %

Til målingen av pensjonskostnaden for 2021 anvendes forutsetninger per 31.12.2020, mens for beregning av pensjonsforpliktelsen 31.12.2021 anvendes forutsetninger og bestand per 31.12.2021. Forutsetningene er basert på markedssituasjonen per 31.12.2021 og er i samsvar med anbefaling fra regnskapsstiftelsen.

AKTUARIELLE FORUTSETNINGER

KLP's Fellesordning for kommuner og bedrifter ("Fellesordningen")

En viktig del av grunnlaget for pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser er hvordan dødelighet og uførhet gjør seg gjeldende blant medlemmene i pensjonsordningen.

KLP har lagt til grunn dødelighetstabell K2013BE som tar utgangspunkt i FNO sine analyser av dødeligheten i livsforsikringsbestandene i Norge og SSBs framskrivinger.

Uttak av AFP (prosent i forhold til gjenværende arbeidstakere):

Kostnadene til AFP avhenger av hvor mange i hvert årskull som tar ut AFP. Ved fylte 62 år er det 42,5 prosent som går av med AFP-pensjon.

Det er bare de som er ansatt og i arbeid helt frem til pensjoningering som har rett til AFP. Dette er tatt hensyn til i beregningen av AFP-forpliktelsen.

FRIVILLING AVGANG FOR FELLESORDNING (I %)						
Alder (i år)	<24	24-29	30-39	40-49	50-55	>55
Turnover	25%	15%	7,5%	5%	3%	0 %

Pensjoner over driften

Uttak av AFP/tidligpensjon er ikke relevant for denne ordningen. Når det gjelder levealder, er samme variant av K2013E lagt til grunn som i Fellesordningen.

ANTALL	Fellesordningen	Over drift	2021	Fellesordningen	Over drift	2020
MEDLEMSSTATUS						
Antall aktive	1 041	49	1 090	1 023	51	1 074
Antall oppsatte (tidligere ansatte med oppsatte rettigheter)	875	31	906	821	32	853
Antall pensjoner	307	58	365	289	56	345

	2021	2020
PENSJONSMIDLENES SAMMENSETNING:		
Eiendom	13,8 %	13,3 %
Utlån	11,9 %	12,9 %
Aksjer	30,9 %	24,2 %
Anleggs-/HTF- obligasjoner	27,7 %	28,9 %
Omløpsobligasjoner	13,8 %	16,9 %
Likviditet/pengemarked	1,9 %	3,9 %
Sum	100,0 %	100,0 %

Pensjonsmidlene er basert på KLPs finansielle midler i kollektivporteføljen. Tabellen viser prosentvis plassering av pensjonsmidlene som administreres av KLP ved utgangen av året.

Verdijustert avkastning av eiendelene ble 8,36 prosent i 2021 og 4,23 prosent i 2020.

Forventet innbetaling til ytelsesplaner etter ansettelsens opphør for perioden 1. januar – 31. desember 2022 er 193,7 millioner kroner.

SENSITIVITETSANALYSE PER 31.12.2021		
Diskonteringsrenten reduseres med 0,5%		Økning
Brutto pensjonsforpliktelse		10,8 %
Årets opptjening		17,8 %
Lønnsvekst økes med 0,25%		Økning
Brutto pensjonsforpliktelse		0,6 %
Årets opptjening		1,4 %
Dødeligheten styrkes med 10%		Økning
Brutto pensjonsforpliktelse		2,8 %
Årets opptjening		2,1 %

Sensitivitetsanalysen over er basert på at alle andre forutsetninger er uendret. I praksis er det lite sannsynlig og endringer i noen forutsetninger er korrelerte. Beregningen av brutto pensjonsforpliktelse og årets opptjening i sensitivitetsanalysen er gjort etter samme metode som ved beregning av brutto pensjonsforpliktelse i balansen.

Durasjonen i fellesordningen er beregnet til 18,3 år.

Note 28 **Antall ansatte KLP Konsern 2021**

	2021	2020
Antall fast ansatte 31.12.	1 048	1 018
Antall midlertidig ansatte 31.12.	34	34
Totalt antall ansatte 31.12.	1 082	1 052
Antall årsverk fast ansatte 31.12	999	997
Antall årsverk midlertidig ansatte 31.12	31	32
Totalt antall årsverk 31.12	1 030	1 029

Note 29 **Ytelser og lån til ledende ansatte m.v.**

Styret i konsernet har fastsatt prinsipper og retningslinjer for godtgjørelse som gjelder for hele konsernet, samt etablert et godtgjørelsesutvalg som er et underutvalg av styret. Utvalget innstiller på og fører kontroll med at godtgjørelsesordningene i konsernet er i tråd med styrets prinsipper og retningslinjer.

Ledende ansatte er definert som ledergruppen i konsernet Kommunal Landspensjonskasse. Dette innbefatter konsernsjef, konserndirektører i KLP og administrerende direktører for enkelte datterselskap.

Alle ledende ansatte som ble medlem av konsernledelsen før 1. mai 2013 har pensjonsalder på 65 år, men kan velge å endre denne til 70 år. Ingen i den aktuelle gruppen har valgt å endre pensjonsalderen per 31.12.2021. De som ble medlemmer av konsernledelsen fra og med 1. mai 2013 har pensjonsalder på 70 år.

Alle ansatte i KLP konsernet i Norge er innmeldt i KLPs pensjonsordning for kommuner og bedrifter. De ansatte opptjener pensjonsrettigheter i denne ordningen for lønn opptil 12G.

Ansatte i KLP konsernet med lønn over 12 G og ansatte med lavere pensjonsalder enn 67 år, opptjener pensjonsytelser også for lønn over 12G dersom de var ansatt før 2. mai 2013 og hadde lønn over 12G på det tidspunktet. Full alderspensjon i denne tilleggsdekningen utgjør 66% av lønn over 12G, og oppnås etter minst 30 års opptjening i ordningen. Ansatte med spesiell avtale om lavere pensjonsalder enn 67 år sikres alderspensjon tilsvarende 66% av all pensjongivende lønn fram til 67 år. Denne tilleggsordningen ble lukket 2. mai 2013 og gjelder ikke for ansatte som startet etter denne dato. Ordningen gjelder heller ikke for ansatte som var ansatt på dette tidspunkt i KLP, men som først etter denne dato mottar lønn over 12G.

Konsernsjefen har etterlønn tilsvarende en årslønn inkludert tilleggsgoder ved eventuelt opphør av ansettelsesforholdet. Det foreligger ingen forpliktelser til å gi styreleder særskilt vederlag eller andre fordeler ved opphør eller endring av vervet. KLP betaler styreansvarsforsikring for sine styremedlemmer.

Ingen av de ledende ansatte har prestasjonslønn eller bonusordning.

KLP konsernet tilbyr lån til ulike formål. Det er egne lånevilkår for ansatte, og ingen ledende ansatte har vilkår som avviker fra dette. Lån til eksterne styremedlemmer/eksterne medlemmer av foretaksforamlingen blir kun gitt til ordinære lånevilkår.

Honorar for styremedlemmer fastsettes av foretaksforsamlingen. Styrets vararepresentanter og observatører, herunder utlån og ytelser til disse, er ikke spesifisert i denne noten. Det er utbetalt til sammen 441 tusen kroner til observatører og varamedlemmer til KLPs styre i 2021. Dette omfatter utbetalinger til fem personer.

Alle ytelser er oppgitt uten tillegg for arbeidsgiveravgift og finansskatt. For styremedlemmer som er valgt av og blant de ansatte opplyses det kun om ytelser og lån som kan knyttes til vervet som styremedlem.

Det vises forøvrig til beskrivelse av hovedprinsippene til fastsettelse av godtgjørelse i KLP konsernet som kan søkes opp på [klp.no](https://www.klp.no).

2021 TUSEN KRONER	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rente- sats per 31.12.2021	Avdrags- plan ¹
Ledende ansatte						
Sverre Thornes, konsernsjef	4 383	240	1 485	20 000	1,00	Fleksilån
Marianne Sevaldsen	2 925	184	1 182	4 021	1,00	A43
Aage E. Schaanning	3 758	165	1 269	6 390	1,00	Fleksilån
Gro Myking	2 749	188	357	7 669	1,00	A30/A41
Rune Hørnes	2 801	156	296	-	-	-
Kirsten Grutle	1 075	114	61	-	-	-
Tore Tenold	3 175	162	1 175	3 000	0,90	Fleksilån
Håvard Gulbrandsen	3 427	213	1 086	6 177	1,00	Fleksilån
Gunnar Gjørtz	3 375	157	1 163	6 000	1,00	Fleksilån
Leif Magne Andersen	2 268	174	765	4 952	1,00	A51
Styret²⁾						
Egil Johansen, leder (9 av 10)	392					
Jenny Følling (10 av 10)	297					
Odd Haldgeir Larsen (9 av 10)	242			1 924	1,55	A35
Karianne Melleby (9 av 9)	316					
Øivind Brevik (10 av 10)	291					
Cathrine M. Lofthus (5 av 5)	172					

2021 TUSEN KRONER	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rente- sats per 31.12.2021	Avdrags- plan ¹
Cecilie Dale (1 av 1)	-					
Susanne Torp-Hansen, valgt av og blant de ansatte (5 av 5)	133					
Freddy Larsen, valgt av og blant de ansatte (5 av 5)	172					
Vibeke Heldal, valgt av og blant de ansatte (5 av 5)	119					
Erling Bendiksen, valgt av og blant de ansatte (5 av 5)	100					
Foretaksforsamling						
Sum foretaksforsamling, inkl. ansatterepresentanter	765			92 663		
Ansatte						
Lån til ansatte i konsernet med subsidiert rente				1 968 767		
Lån til ansatte i konsernet til ordinære vilkår				65 077		

¹ A=Annuitetslån, siste avdrag.

² Tall i parentes representerer antall møter deltatt av totalt antall møter.

2020 TUSEN KRONER	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rente- sats per 31.12.2020	Avdrags- plan ¹
Ledende ansatte						
Sverre Thornes, <i>konsernsjef</i>	4 240	291	1 433	11 120	1,00	A45
Marianne Sevaldsen	2 848	209	1 120	4 187	1,00	A43
Aage E. Schaanning	3 659	209	1 222	5 179	1,00	Fleksilån
Gro Myking	2 619	204	470	6 088	1,00	A30
Rune Hørnes	2 692	165	384	-	-	-
Kirsten Grutle	726	44	519	-	-	-
Mona Refsdal	1 061	122	329	2 632	1,00	Fleksilån/A42
Tore Tenold	3 087	181	1 032	961	1,00	Fleksilån
Håvard Gulbrandsen	3 331	222	1 055	5 680	1,00	Fleksilån
Gunnar Gjørtz	3 285	173	1 171	497	1,00	Fleksilån
Leif Magne Andersen	2 207	197	775	3 947	1,00	A44

2020 TUSEN KRONER	Lønn, honorar m.v.	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rente- sats per 31.12.2020	Avdrags- plan ¹
Styret²						
Egil Johansen, <i>leder</i> (12 av 12)	391					
Jenny Følling (12 av 12)	288					
Odd Haldgeir Larsen (12 av 12)	233			2 072	1,70	A35
Karianne Melleby (12 av 12)	313					
Øivind Brevik (12 av 12)	289					
Cathrine M. Lofthus (11 av 12)	289					
Susanne Torp-Hansen, <i>valgt av og blant de ansatte</i> (12 av 12)	233					
Freddy Larsen, <i>valgt av og blant de ansatte</i> (12 av 12)	289					
Foretaksforsamling						
Sum foretaksforsamling, inkl. ansattrepresentanter	725			40 777		
Ansatte						
Lån til ansatte i konsernet med subsidiert rente				1 832 779		
Lån til ansatte i konsernet til ordinære vilkår				59 960		

¹ A=Annuitetslån, siste avdrag.

² Tall i parentes representerer antall møter deltatt av totalt antall møter.

TUSEN KRONER	2021	2020
Periodens kostnader knyttet til rentesubsidiering av lån til ansatte	11 639	14 583

Note 30 **Honorar til revisor**

MILLIONER KRONER	2021	2020
Ordinær revisjon	7,2	7,8
Attestasjonstjenester	0,6	0,6
Skatterådgivning	0,4	1,3
Andre tjenester utenfor revisjonen	0,4	0,4
Sum honorar til revisor	8,7	10,0

Beløpene ovenfor er inklusive merverdiavgift.

Note 31 Driftskostnader

MILLIONER KRONER	2021	2020
Personalkostnader	1 138	1 131
Avskrivninger og nedskrivninger	228	132
Andre driftskostnader	912	708
Sum driftskostnader	2 278	1 971

Note 32 Andre inntekter og -kostnader

MILLIONER KRONER	2021	2020
Tilskudd avtalefestet pensjon (AFP)	1 265	1 189
Øvrige inntekter ¹	282	-52
Sum andre inntekter	1 547	1 136

¹ Øvrige inntekter inkluderer investeringer fra tilknyttede og felleskontrollerte foretak, slik at resultatene kan være både negative og positive.

MILLIONER KRONER	2021	2020
Kostnader avtalefestet pensjon (AFP)	-1 265	-1 189
Øvrige kostnader	-27	-70
Sum andre kostnader	-1 292	-1 258

Note 33 Annen kortsiktig gjeld

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
Kortsiktig gjeld verdipapirhandel	3 645	3 029
Påløpt ikke utlignet skatt	560	1 489
Forskuddstrekk pensjonsordning	491	447
Leverandørgjeld	226	270
Forhåndsinnkalt tilskudd til forsikringsvirksomheten	699	576
Øvrig kortsiktig gjeld	1 187	1 049
Sum annen kortsiktig gjeld	6 808	6 859

Note 34 Betingede forpliktelser

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
Kausjonsansvar tilhørende KLP	2	2
Kommitert, ikke trukket investering i private equity og eiendomsfond	24 615	22 365
Godkjente, ikke utbetalte lånetilsagn tilhørende KLP Konsern	4 136	5 292
Sum betingede forpliktelser	28 754	27 659

Note 35 Opptjent egenkapital

MILLIONER KRONER	Revaluerings- fond	Risiko- utjevningfond	Naturskade- fond	Øvrig opptjent egenkapital	Opptjent egenkapital
Balansført verdi 01.01.2020	1 233	5 547	79	13 941	20 799
Resultat		-136	-13	334	186
Endring knyttet til salg av virksomhet		-7		7	0
<i>Utvidet resultat:</i>					
Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet				-57	-57
Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt	392			-98	294
Balansført verdi 31.12.2020	1 625	5 404	66	14 127	21 222
Resultat		-1 034	39	463	-532
<i>Utvidet resultat:</i>					
Poster som senere ikke vil bli omklassifisert til resultatet				56	56
Poster som senere vil bli omklassifisert til resultatet når særlige vilkår er oppfylt	206			-52	155
Balansført verdi 31.12.2021	1 831	4 370	105	14 595	20 901

Note 36 Endring i forpliktelser fra fi ansieringsaktiviteter

MILLIONER KRONER	31.12.2020	Kontant- strømeffekt finansierings aktiviteter	Kontant- strømeffekt operasjonelle aktiviteter	Ikke-kontant- strømeffekt ¹	31.12.2021
Ansvarlig lån	3 135	0	0	-135	3 000
Fondsobligasjonslån	1 764	0	0	-159	1 604
Gjeld til kredittinstitusjoner	14 216	574	-10 591	0	4 199
Utstedt obligasjonslån med fortrinnsrett	24 997	0	6 018	0	31 015
Sum forpliktelser fra finansieringsaktiviteter	44 112	573	-4 573	-294	39 818

¹ Ikke kontantstrøm endringer er i hovedsak urealisert valuta.

Note 37 **Endring i virkelig verdi IFRS 9**

MILLIONER KRONER	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost ¹ Bestått SPPI
Virkelig verdi 31.12.2020	197 917
Kjøp	21 486
Salg	-2 530
Innløsning ved forfall	-9 335
Endring i virkelig verdi	-10 324
Virkelig verdi 31.12.2021	197 214

¹ Investeringer som holdes til forfall og obligasjoner klassifisert som utlån og fordring.

MILLIONER KRONER	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi ²
Virkelig verdi 31.12.2020	292 805
Kjøp	157 335
Salg	-144 787
Endring i virkelig verdi	22 550
Virkelig verdi 31.12.2021	327 902

² Finansielle eiendeler for virksomheter som har foretatt SPPI test: kollektiv pensjon offentlig og skadeforsikring.

MILLIONER KRONER	Øvrige utlån og fordringer målt til amortisert kost SPPI	Øvrige utlån og fordringer målt til amortisert kost Ikke bestått SPPI	Øvrige utlån og fordringer målt til amortisert kost Sum
Virkelig verdi 31.12.2020	116 458	1 393	117 851
Opptak av nye lån i perioden	25 132	0	25 132
Innbetaling på-/ Innløsning av lån	-24 067	-1 104	-25 171
Endring i virkelig verdi	660	-34	627
Virkelig verdi 31.12.2021	118 183	255	118 439

I henhold til notekravene har vi foretatt SPPI test på porteføljen til amortisert kost. Den foreløpige vurderingen er at alle investeringene med unntak av et lån består testen. Viser også til notene 6 virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser og note 12 Kredittrisiko.

Note 38 **Hendelser etter rapporteringsperioden**

Ekstremværet «Gyda» som herjet langs norskekysten i januar 2022 er definert som en naturskade og kommer følgelig innenfor dekningen via Norsk Naturskadepool. De totale kostnadene for hele næringen blir fordelt etter de enkelte foretak sin markedsandel innen eiendomsforsikring. Konsernets skadevirksomhets andel er i underkant av 5 %. Det er for tidlig å anslå det totale omfanget av skaden, men foreløpige anslag indikerer i overkant av 100 millioner kroner. Virksomhetens andel vil dermed bli i underkant av 5 millioner kroner. I tillegg vil det komme noen stormrelaterte skader som ikke dekkes av naturskadepoolen, f.eks. på biler. Det er ikke kjent hvilket omfang dette vil ha, men det er ikke antatt at dette vil være vesentlige beløp for virksomheten.

Konsernets forsikringsvirksomhet og KLP fondene besluttet i februar 2022 å fryse alle investeringer i Russland. 22 russiske foretak ble ekskludert og det vil bli jobbet aktivt med nedsalg i disse investeringer. Samlet utgjør investeringene om lag 350 millioner kroner. Beslutningen er begrunnet i aktsomhetsbasert uttrekk da det foreligger en uakseptabel risiko for medvirkning til brudd på KLPs retningslinjer gjennom foretakenes virksomhet. I utgangspunktet ekskluderer KLP ikke på land-nivå, og vurderingene skal være knyttet konkret til foretakene. Dette tilfellet var imidlertid annerledes og etter en helhetsvurdering ble det besluttet å ekskludere alle investeringer i Russland. Både risiko for brudd på rettigheter i krig og konfliktsituasjoner, innføring av et omfattende sanksjonsregime og beslutning fra den norske regjeringen om å trekke SPUs (Statens Pensjonsfond Utland) investeringer var avgjørende for denne beslutningen.

Konkurransetilsynet undersøker om KLP har brutt konkurranseloven

Konkurransetilsynet gjennomførte i februar 2022 uanmeldt bevissikring hos konsernets livsforsikringsvirksomhet, KLP, fordi de mener det er rimelig grunn til å anta at KLP har brutt konkurranseloven. Det er bestemmelsen i konkurranselovens § 11 om utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling som Konkurransetilsynet undersøker om KLP har brutt, og bevissikringen ble gjennomført med bakgrunn i en beslutning fra Hordaland tingrett.

KLP har gitt Konkurransetilsynet innsyn i alt de har bedt om, og er innstilt på å samarbeide med Konkurransetilsynet i den videre etterforskning.

KLPs bærekraftregnskap

Årsrapport 2021

Introduksjon

KLP skal levere en trygg og konkurransedyktig pensjonssparing som bidrar til at verden når de mål vi har satt oss i FNs bærekraftsmål og Parisavtalen. KLP har en ambisjon om å være ledende innenfor samfunnsansvar og bærekraft i vår bransje.

Samfunnsansvar er integrert i virksomhetsstyringen i KLP, og en sentral del av konsernstrategien. Alle forretningsområder og datterselskaper har et ansvar for å implementere denne og utarbeide egne tiltak og mål for samfunnsansvar i sin egen virksomhet.

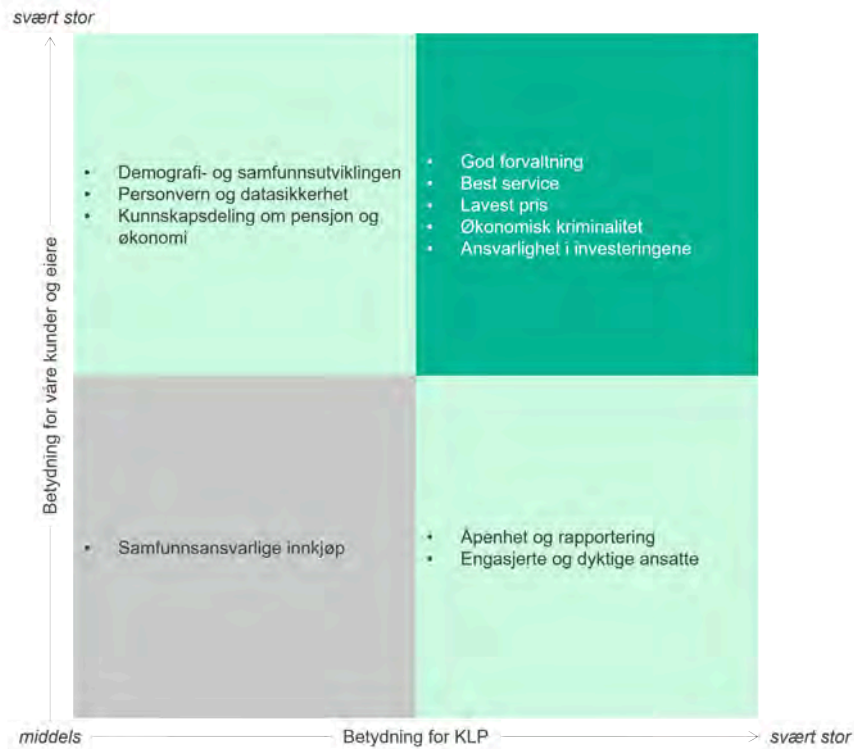
I bærekraftregnskapet redegjør vi for hvordan KLP arbeider med samfunnsansvar og bærekraft, hvilke temaer vi har jobbet særlig med i året som gikk, og hvilke resultater vi har oppnådd. Bærekraftsrapporteringen bygger på KLPs verdier:

- **Åpen:** I KLP er vi så åpne og transparente som mulig, fordi vi tror det gir vårt arbeid større påvirkning og effekt. Derfor er vi åpne om både positiv og negativ påvirkning.
- **Tydelig:** I KLP skal vi rapportere tydelig og på en måte som er forståelig for våre interessenter, og tydelig definere og forklare hva vi legger i ulike begreper.
- **Ansvarlig:** I KLP skal vi være ansvarlige i vår rapportering og fremstille resultater på en redelig måte, med fokus på de områdene som er vesentlige for KLP.
- **Engasjert:** Vi i KLP mener at åpenhet er et viktig bidrag til og en forutsetning for videreutvikling i bransjen. Derfor søker vi å rapportere på en måte som er sammenlignbar med andre aktører, og vi baserer rapporteringen på beste praksis og eksisterende standarder.

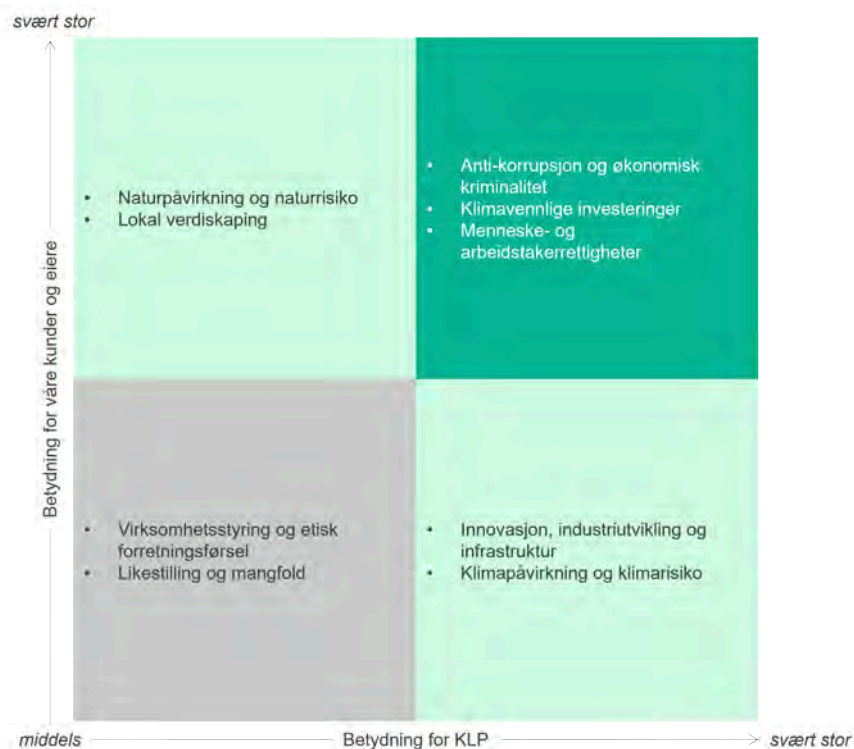
Vesentlighetsmatrise

Som pensjonsleverandør og investor jobber vi bredt med flere temaer og problemstillinger knyttet til samfunnsansvar. KLP har utarbeidet to vesentlighetsmatriser knyttet til samfunnsansvar temaer. Disse vil bidra til å systematisere og prioritere mellom ulike temaer. Den ene matrisen vurderer vesentlighet for KLP som pensjonsleverandør, mens den andre ser på KLP som ansvarlig investor. For KLP er samtlige aspekter som er inkludert i matrisene viktige, men de i de mørkegrønne firkantene er de vi har hatt særlig oppmerksomhet på det siste året.

KLP som pensjonsleverandør

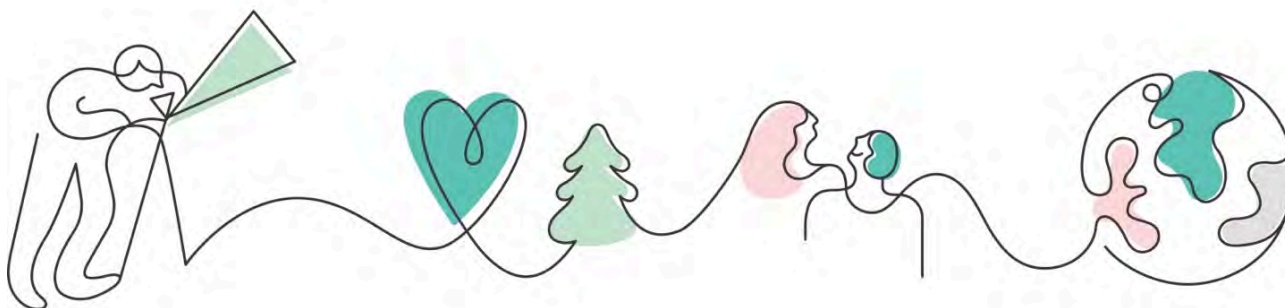

KLP som ansvarlig investor

For KLP er våre eiere og kunder, kommune- og Helse-Norge, våre aller viktigste interessenter. Deres verdier og prioriteringer er følgelig styrende for KLPs prioriteringer. Vi er kontinuerlig i kontakt med ordførere og andre lokalpolitikere, kommuneledelsen og ledelsen i helseforetakene for å få innspill til vårt arbeid og våre prioriteringer. Ikke minst er eierne med på å sette retningen for KLP gjennom deres representasjon i alle styrende organer.

Våren 2021 gjennomførte vi en interessentanalyse blant eierne våre, hvor hovedtema var samfunnsansvar og bærekraft. Formålet var å få en pulsmåling på hva eierne ønsker av oss som pensjonsselskap og samfunnsaktør, og om de oppfatter bærekraftsarbeidet som verdifullt og viktig. Blant hovedfunnene var at bærekraft og ansvarlig forvaltning er svært viktig for eierne våre, og noe de ser som en selvfølge at KLP skal ivareta. Hovedfokus til KLP bør likevel alltid være på hovedoppgaven, som er å levere gode pensjonstjenester. De peker også på at KLP har mye innsikt og data som kommunene i større grad kan benytte seg av.

Engasjert og ansvarlig eier

KLP skal være en ansvarlig investor og eier. Dette er nedfelt i KLPs konsernstrategi og samfunnsansvarsstrategi, samt kapitalforvaltningsstrategi med tilhørende investeringsprinsipper. Det er også videre forankret i sentrale retningslinjer som [Retningslinje for KLP som ansvarlig investor](#), [KLPs eierforventninger](#) og [KLP og KLP-fondenes retningslinjer for stemmegivning](#).

Våre strategier og retningslinjer baserer seg på internasjonale normer og konvensjoner som skal fremme menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold, redusere skade på klima og miljø og bidra til en bærekraftig utvikling. Dette har vi forpliktet oss til gjennom *UN Global Compact*-initiativet, *Principles for Responsible Investment (PRI)* og *OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper og veiledning for institusjonelle investorer*.

Disse tiltakene gir samlet sett et bredt spekter av handlingsrom i arbeidet for å stanse, forebygge og begrense negative konsekvenser eller begrense vesentlig risiko. I [Årsrapport om ansvarlige investeringer](#) kan du lese mer om hvordan KLP har jobbet som ansvarlig investor gjennom 2021.

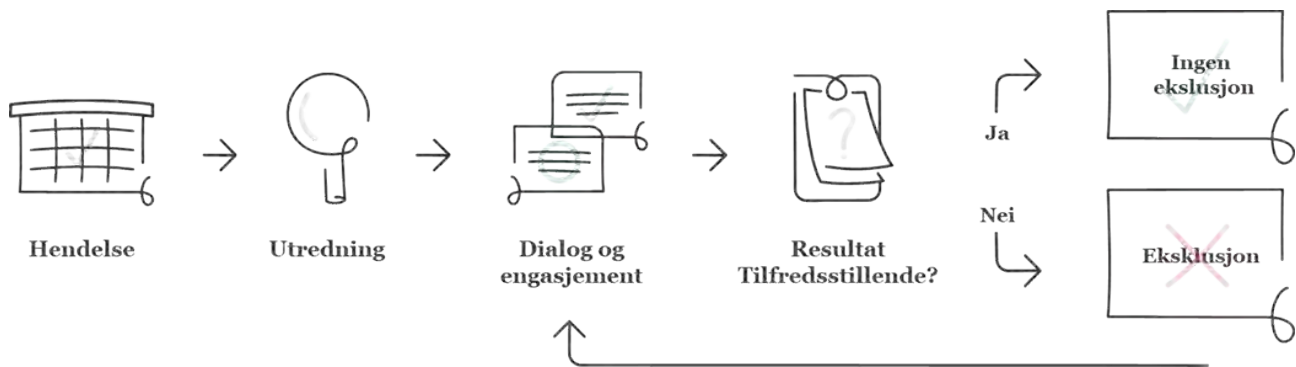
Gjennom overvåking av investeringene kartlegger og vurderer vi risiko for brudd på KLPs retningslinjer. Kartleggingen er omfattende ettersom vi har en bredt sammensatt portefølje med investeringer i et stort antall selskaper i mange land og sektorer. Risikovurderingene gjennomføres i tråd våre retningslinjer og eksklusjonskriterier og basert på informasjon fra et bredt utvalg av informasjonskilder, inkludert myndigheter, media, selskapsdialog og selskapsrapportering. Det er likevel en risiko for at KLP gjennom investeringene kan medvirke til brudd på grunnleggende rettigheter. I tilfeller hvor vi avdekker risiko for brudd på KLPs retningslinjer og grunnleggende rettigheter vurderer vi hvordan vi kan minimere eller fjerne risikoen gjennom ulike tiltak.

KLP har fulgt opp selskaper på forskjellige temaer innenfor menneskerettigheter og arbeidsrettigheter i 2021. Prioriterte områder har blant annet vært arbeidstakerrettigheter for migrantarbeidere, retten til å fagorganisere seg, og skraping av skip, samt menneskerettigheter i krig og konfliktsituasjoner. Blant selskapene KLP har fulgt opp på disse temaene er;

- Telenor vedrørende selskapets telekomvirksomhet i Myanmar og konsekvenser for menneskerettigheter som følger av militærkuppet. Det er en pågående dialog med selskapet vedrørende konsekvensene av salg av virksomheten da Telenor venter på endelig godkjenning.
- Yara vedrørende deres produksjon i Hviterussland og risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. I løpet av dialogen bestemte Yara seg for å ikke forlenge kontrakten.
- Top Glove vedrørende påstått tvangsarbeid i Malaysia. I løpet av KLPs dialog med Top Glove ble sanksjoner mot Top Glove opphevet.
- Amazon vedrørende ansattes manglende rett til å fagorganisere seg og dermed brudd på arbeidstakerrettigheter.
- Oppfølging av totalt 18 hotellkjeder i Qatar i forbindelse med kraftig økning i hotellutbygging som følge av fotball-VM 2022.
- Oppfølging, samt rådgivning, av totalt fem selskaper i forbindelse med skipsvraking i Alang, India grunnet risiko for brudd på menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter.

Grunntanken er at KLP, som har en investeringsstrategi om en bredt sammensatt investeringsportefølje som speiler verdensøkonomien, ikke skal jobbe gjennom å velge ut kun det beste. Gjennom vårt arbeid med ansvarlighet og bærekraft skal vi bidra til å kontinuerlig heve nivået for ansvarlighet i næringslivet og på den måten redusere risikoen for brudd i et internasjonalt marked.

KLP har satt ekskluderingskriterier for hvilke selskaper vi ikke vil investere i. Investeringsuniverset screenes mot disse kriteriene for å fange opp selskaper som bryter med dem. Vi er jevnlig i dialog med selskaper om ulike utfordringer og følger med på hendelser og saker. Om KLP oppdager at noen av selskapene begår alvorlige og/eller systematiske brudd med våre kriterier, og selskapet ikke viser evne eller vilje til å endre til en bærekraftig praksis, ekskluderer vi dem. Dette er med på å redusere risikoen. Figuren under viser hvordan KLP jobber med en slik prosess.

Interessenter kan varsle om kritikkverdige forhold gjennom de varslingskanalene og klagemekanismene som er etablert i selskapene KLP er investert i. Klager på fonds- og investeringstjenester meldes direkte til KLP, og kunder som ikke er fornøyd med utfallet av klagebehandling har rett til å klage videre til Finansklagenemnda.

KLP utviser full åpenhet om hvordan vi stemmer på generalforsamlinger, hvilke selskaper vi har hatt dialog med og rundt hvilke temaer, og hvilke selskaper som er utelukket og med hvilken begrunnelse. Les mer på [Vi er en engasjert og ansvarlig eier.](#)

MÅLSETTINGER

- KLP hadde som mål å stemme på 95 prosent av generalforsamlingene både i Norge og internasjonalt.
- KLP hadde som mål å følge opp 240 selskaper i 2021.

Nøkkeltall eierskapsutøvelse

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Unike selskaper KLP har hatt direkte dialog med om ESG-temaer	294	362	191	103	Alle bærekraftsmål	3.a, 8.7, 12.6, 16.2, 16.4, 16.5,
Generalforsamlinger i norske selskap hvor KLP har stemt (antall / andel)	98 (85 %)	112 (97 %)	102 (97 %)	106 (98 %)	n/a	n/a
Generalforsamlinger i utenlandske selskaper hvor KLP har stemt (antall / andel)	8 779 (98 %)	8 052 (96 %)	7 512 (97 %)	6 408 (97 %)	n/a	n/a
Generalforsamlingssaker hvor KLP har stemt imot ledelsens anbefalinger	15 %	16 %	18 %	18 %	n/a	n/a

Kommentar til resultater i 2021

KLP stemte ved 98 prosent av generalforsamlingene i utenlandske selskaper, og oppnådde målsettingen. For norske selskaper stemte KLP ved 85 prosent av generalforsamlingene, som er under målsettingen om 95 prosent. Noe av forklaringen ligger i begrenset kapasitet i avdelingen som har ansvar for eierskapsutøvelse i perioden. Videre har det forekommet at det ikke ble varslet tilstrekkelig tid i forkant av stemmeleverandøren om generalforsamling, slik at KLP ikke rakk å avlevere stemmegivning i tide. Det har også vært tilfeller hvor selskaper har sendt dokumentasjon for sent, og i disse tilfellene har KLP hatt møter med selskapet i etterkant for å forklare våre forventninger knyttet til generalforsamlinger.

Ved utgangen av året hadde KLP fulgt opp totalt 294 selskaper på temaer knyttet til ESG, blant annet menneskerettigheter i konfliktområder, skraping av skip, skatt og åpenhet, arbeidstakerrettigheter i Kina og i Gulfen, miljøskade, bærekraftig havbruk, klimarisiko og barnerettigheter. Dette er både direkte dialog mellom KLP og selskapene, og hvor KLP har vært i dialog med selskaper gjennom investorsamarbeid.

Case: Derfor ekskluderte KLP selskaper på Vestbredden

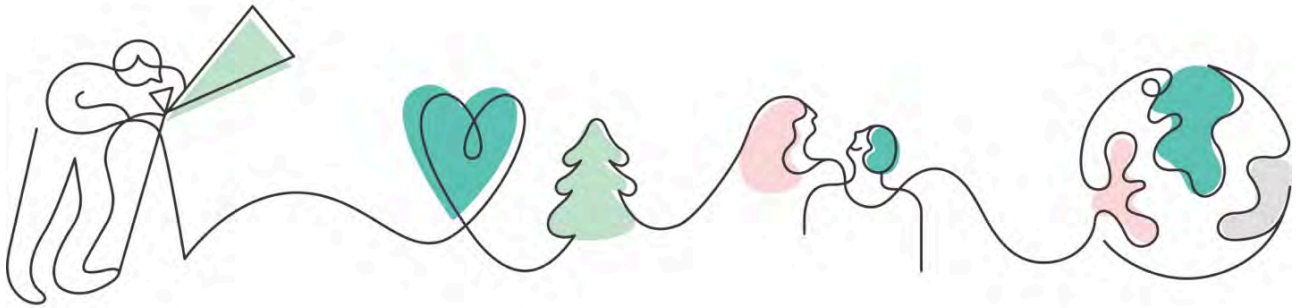
I 2021 besluttet vi å ekskludere ytterligere 16 selskaper fra KLPs investeringsportefølje på grunn av deres tilknytning til israelske bosettinger på Vestbredden. Disse bosettingene anses som brudd på internasjonal rett, forankret i reglene om okkupasjon i Haagreglementet og den fjerde Genèvekonvensjonen.

Vi gjorde grundige vurderinger etter at FNs høykommissær for menneskerettigheter offentliggjorde en liste over selskaper med virksomhet knyttet til de israelske bosettingene i det okkuperte palestinske territoriet. Vår vurdering var at det er en uakseptabel risiko for at de ekskluderte selskapene bidrar til medvirkning på brudd av menneskerettigheter i krigs- og konfliktsituasjoner gjennom deres tilknytning til de israelske bosettingene på den okkuperte Vestbredden.

Eksklusjonene omfatter selskaper innen bank, bygg og anlegg, infrastruktur og telekommunikasjon på Vestbredden. Bankene er ekskludert på grunn av at de gjennom finansiering av boligbygging, bidrar til utvikling, utvidelse eller vedlikehold av bosettingene. Bygg og anleggsvirksomheter er utelukket på grunn av deres leveranser av materialer og infrastruktur. Utelukkelsen av telekommunikasjonsselskapene er gjort fordi kommunikasjonstjenester anses som grunnleggende infrastruktur. KLP hadde investeringer verdt rundt 275 millioner kroner i selskapene på tidspunktet for avgjørelsen.

Nøkkeltall eksklusjoner

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Selskaper utelukket fra investeringene	657	560	534	189	Alle bærekraftsmål	3.a, 8.7, 12.6, 16.2, 16.4, 16.5
Selskaper som er re-inkludert i investeringene	9	4	13	2	Alle bærekraftsmål	3.a, 8.7, 12.6, 16.2, 16.4, 16.5
Andel utelukket fra MSCI World-indeksen	6,3 %	6,3 %	7,9 %	ny	n/a	n/a
Andel utelukket fra Bloomberg Barclays Global Corporates-indeksen	9,6 %	9,4 %	9,5 %	ny	n/a	n/a

Klima, miljø og natur

Klimaendringene og forringelse av natur og miljø vil på sikt kunne påvirke KLPs mulighet til å skape god avkastning på pensjonspengene vi forvalter. KLP har jobbet systematisk med klimarisiko i flere år med mål om å kunne analysere, håndtere og rapportere klimarisiko som en finansiell risiko. Samtidig har KLP et ansvar for å minimere påvirkningen vi har på klima, miljø og natur – direkte gjennom egen aktivitet, og indirekte via våre kunder, samarbeidspartnere, leverandører og investeringer. For de områdene hvor vi har vesentlig negativ, eller mulighet for positiv, påvirkning setter vi konkrete målsettinger. Hensynet til klima, miljø og natur er inkludert i virksomhetsstyring og beslutningstaking, valg av leverandører og investeringer.

Klimamål og klimavennlige investeringer

KLPs største påvirkning på klima og miljø er gjennom våre investeringer. [Retningslinje for KLP som ansvarlig investor](#) beskriver hvordan KLP ivaretar hensyn til klima og natur i alle våre investeringer og hvordan vi følger opp selskapene. Vi bruker de virkemidlene som er beskrevet under [Engasjert og ansvarlig eier](#). Ved å screene selskaper mot våre retningslinjer og følge opp med dialog reduserer vi risikoen for negativ påvirkning på klima og miljø.

For at verden skal nå 1,5-gradersmålet må de globale utslippene nå netto null innen 2050. Derfor har KLP satt et mål om å innrette investeringene våre etter dette målet og nå netto null også i vår portefølje. Vi har utarbeidet et eget veikart som beskriver hvordan KLP skal vurdere hver enkelt investering opp mot en utslippsbane som er forenlig med 1,5-gradersmålet, og hvordan vi vil jobbe mot og måle vårt bidrag til målene i Parisavtalen. I veikartet har vi utviklet *paristilpasningsprosenten*, som viser andelen av KLPs investeringer som har utslipp som er forenlige med 1,5-gradersmålet. [Her kan du lese mer om KLPs klimamål.](#)

Det er behov for enorme investeringer dersom verden skal klare å nå klimamålene i Parisavtalen og lykkes med overgangen til et lavutslippssamfunn. En viktig del av KLPs klimamål er å øke våre klimavennlige investeringer. Klimavennlige investeringer er investeringer som bidrar direkte til utslippsreduksjoner eller på en annen måte bidrar til den grønne omstillingen i Norge og verden. For klimavennlige investeringer skiller vi mellom to ulike kategorier:

- **Nullutslippsinvesteringer** – Dette er investeringer med nullutslipp og nært nullutslipp fra driften (ikke inkludert scope 3-utslipp), og inkluderer fornybar energi, bærekraftig skog og nullutslippstransport. Dette er de samme nullutslippsinvesteringene som er 100 prosent paristilpasset i KLPs klimamål.
- **Overgangsinvesteringer** – Dette er investeringer som bidrar til å redusere utslipp og utvikle ny teknologi, eller hjelper sektorer som vanskelig kan bli nullutslipp med å bli mer bærekraftige og redusere utslipp, så som grønne utlån og obligasjoner, miljøbygg og infrastruktur.

MÅLSETTING

- At KLPs investeringer er 100 prosent paristilpasset
- At KLPs investeringer når netto null-utslipp innen 2050
- Å øke våre klimavennlige investeringer med nye 6 milliarder hvert år

Klimamål for porteføljen

Paristilpasningsprosent	2021	2020
Nullutslippsinvesteringer	100 %	100 %
<i>Andel av porteføljen</i>	6 %	5 %
Høyutslippssektorer	45 %	37 %
<i>Andel av porteføljen</i>	18 %	21 %
Resterende investeringer	53 %	66 %
<i>Andel av porteføljen</i>	53 %	55 %
Uten data	0 %	0 %
<i>Andel av porteføljen</i>	23 %	19 %
Paristilpasningsprosent for hele porteføljen	42 %	46 %

Kommentar til resultater i 2021:

For å være i tråd med målene i Parisavtalen stilles det strenge krav til selskapene, noe som også er tydelig i KLPs tilpasningsprosent. Å utvide målehorisonten fra ett til to år gjør blant annet at det kreves at man skal redusere karbonintensiteten med mer enn 7 prosent per år over to år, i stedet for over ett. Markedet har også utviklet seg slik at vektene har endret seg, slik at sektorer med høy tilpasningsprosent har blitt en mindre andel av porteføljen, og sektorer med lav tilpasningsprosent har blitt høyere. Derfor skyldes nedgangen i KLPs tilpasningsprosent både at selskap ikke har gjort nok i forhold til målene i Parisavtalen, og at markedet har endret seg.

Klimavennlige investeringer

MILLIONER KRONER	Nye i 2021	2021	2020	2019	FNs bærekraftsmål	Delmål
Nullutslippsinvesteringer	1 484	32 340	32 687	29 748		
Fornybar energi	943	29 800	32 687	29 748	7. 9. 17.	7.1, 7.2, 7.a, 9.a, 17.3
<i>Som andel av KLPs investeringer</i>	-	4 %	5 %	5 %	7.	7.1, 7.2
<i>Fornybar energi i Norge</i>	- 80	20 051	23 074	23 258	7.	7.2
<i>Fornybar energi internasjonalt</i>	894	8 581	6 698	3 127	7.	7.2, 7.a
<i>Fornybar energi i utviklingsland</i>	129	1 168	932	725	7. 9. 17.	7.1, 7.2, 7.a, 9.a, 17.3
Bærekraftig skog	541	1 880	-	-	13. 15.	n/a
Nullutslippsferger	-	660	-	-	9. 11. 13.	n/a
Overgangsfinansiering	11 094	19 612	21 482	15 382	-	-
Miljøbygg i eiendomsporteføljen	5 414	10 367	13 273	14 197	9.	9.4.
<i>Som andel av porteføljens markedsverdi</i>	-	12 %	16 %	19 %	n/a	n/a
<i>Som andel av porteføljen i kvadratmeter)</i>	-	14 %	17 %	18 %	n/a	n/a
Grønne obligasjoner	4 290	5 813	1 881	890	n/a	n/a
Grønne lån	488	2 541	2 087	-	6. 9. 11. 13.	n/a
Infrastruktur	902	891	4 241	295	9.	n/a
Klimavennlige investeringer totalt	12 578	51 952	52 186	42 493	-	-
<i>Som andel av KLPs investeringer</i>	-	7 %	8 %	7 %	n/a	n/a
Fossil energi	-	12 441	7 818	10 823	-	-
<i>Som andel av KLPs investeringer</i>	-	2 %	1 %	2 %	n/a	n/a

Kommentarer til resultater i 2021

I 2021 investerte KLP over 12 nye milliarder i klimavennlige investeringer i Norge og verden, og nådde målet med god margin. Dette var blant annet fornybar energi-prosjekter, fornybar energifond, et nytt skogfond, to investeringssamarbeid for bærekraftig infrastruktur globalt og fire nye miljøbygg. De nye miljøbyggene er blant annet i Trondheim og København, og står for en stor andel av nye investeringer. Sett bort ifra disse økte klimavennlige investeringer med rundt 7,2 milliarder.

For å forbedre rapporteringen vår endret vi i 2021 rutinen for rapportering av klimavennlige investeringer og justerte på definisjonen av noen indikatorer. Dette står nærmere forklart i notene [Klimavennlige investeringer](#).

I tråd med de foreslåtte kriteriene til EU-taksonomien har vi endret vår definisjon av miljøbygg. Det er fortsatt usikkerhet knyttet til kriteriene og hvilke eiendommer som vil være i henhold til taksonomien. Vi har derfor skilt ut våre eiendommer med energiklasse A, da disse eiendommene med sikkerhet faller inn taksonomiens kriterier (de 15 prosent mest energieffektive byggene i landet). Dersom vi inkluderer bygg med både energimerke A og B er markedsverdien 20,6 milliarder, hvilket utgjør 23 prosent av porteføljens verdi og 22 prosent i kvadratmeter.

Case: Samarbeid for å utvikle grønt infrastrukturfond

I 2021 var KLP på leting etter investeringsmuligheter for å øke investeringer i grønn infrastruktur, i form av langsiktig gjeld. Da vi ikke fant et investeringsprodukt som var tilstrekkelig grønt, ble løsningen å utvikle det selv i samarbeid med Macquarie Asset Management.

Investerings-samarbeidet vil fokusere på langsiktige investeringer som er i samsvar med EU-taksonomien, så som solkraft, vindkraft, vannkraft og bærekraftig lagring av energi. Investeringene vil bli gjort innenfor et rammeverk som gjør det mulig å vise og etterprøve at de bidrar til oppfyllelsen av internasjonale klimamål.

KLPs eiendomsportefølje

Som en av Nordens største eiendomsselskaper har KLP som mål å bidra til å skape møteplasser hvor mennesker trives og kan realisere sitt potensial. Vi er opptatt av å redusere miljøavtrykket til eiendomsbransjen og har et langsiktig perspektiv på eiendommene våre. Derfor jobber vi med å forbedre oss for å redusere energiforbruk og håndtere avfall på en bedre måte.

MÅLSETTING

- Redusere energiforbruket i eiendomsporteføljen til 180 kWh per kvadratmeter.
- Sorteringsgraden på avfall skal i snitt være over 65 prosent og minimum 50 prosent på hver enkelt eiendom i eiendomsporteføljen.

Klimaavtrykk KLPs eiendomsportefølje

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Klimagassutslipp fra KLPs eiendomsportefølje (tonn CO2e)	5 343	7 866	9 402	10 560	12. 13.	n/a
Scope 1	1	1	71	114	12. 13.	n/a
Scope 2	4 499	6 965	8 024	9 054	12. 13.	n/a
Scope 3	842	901	1 308	1 392	12. 13.	n/a
Totale utslipp fra eiendomsporteføljen per kvm	0,005	0,008	0,009	0,011	12. 13.	n/a
Fornybar energiproduksjon i KLPs eiendomsportefølje (MWh)	748	619	403	195	7. 9.	7.2, 9.4
Energiforbruk i KLPs eiendomsportefølje (kWh per m2)	161	164	190	200	9.	9.4
Avfallsmengde i KLPs eiendomsportefølje (tonn)	3 967	4 296	5 553	5 760	11. 12.	11.6, 12.5
Kildesorteringsgrad i KLPs eiendomsportefølje	62 %	62 %	55 %	54 %	11. 12.	11.6, 12.5
Vannforbruk i KLPs eiendomsportefølje (mill. liter)	299	258	436	442	6.	6.4

Kommentarer til resultater i 2021

Utslippene fra KLPs eiendomsportefølje gikk ned fra 7 866 tonn i 2020 til 5 343 tonn i 2021, noe som tilsvarer en reduksjon på 32 prosent. Reduksjonen skyldes en stor nedgang i utslipp fra energiforbruk (scope 2), og også en reduksjon i utslipp fra avfall (scope 3). Energiforbruket per kvadratmeter i 2021 var 161 kWh, noe som er en liten reduksjon fra 2020 og godt innenfor målsettingen om 180 kWh per kvadratmeter. Kildesorteringsgraden ligger på samme nivå som i fjor og er fortsatt under målet.

Smittevernstiltakene under pandemien har påvirket aktiviteten i byggene i KLPs eiendomsportefølje gjennom året, som blant annet har bidratt til lavere energiforbruk og mindre avfall, men dette forventes å stige noe ettersom samfunnet gjenåpner.

Klimarisiko

KLP har et ansvar for å bidra til å begrense klimaendringer og til at verden når de globale klimamålene. Samtidig representerer klimaendringer og overgangen til et nullutslippssamfunn en finansiell risiko for KLP som må håndteres.

Vi har jobbet systematisk med klimarisiko siden 2017 og jobber med å identifisere og vurdere flere forskjellige utfall når vi skal vurdere om KLPs strategi er robust i møte med klimarelaterte endringer. Klimarisiko er et utfordrende felt fordi det er vanskelig å si med stor grad av presisjon om en risiko vil være høy eller lav. I tillegg til å være en konsekvens av de fysiske klimaendringene kan klimarisiko også oppstå som følge av nye politiske virkemidler, teknologiutvikling, markedsutvikling, utfordringer på ressurstilgang og immaterielle endringer i verdier og holdninger. Dette er med på å påvirke KLP og forventningene til KLP. I dette ligger det ikke bare finansiell risiko, men også muligheter.

For at vi skal kunne analysere, håndtere og rapportere klimarisiko som en finansiell risiko, har vi siden 2017 jobbet strukturert for å styrke vår kompetanse på dette området og for å stadig bedre integrere klimarisiko i kapitalforvaltningsstrategien og i de etablerte risikostyringsprosessene. Kompetansehevingen skjer særlig gjennom arbeidet med å kartlegge og analysere klimarisiko internt i KLP, men også gjennom samarbeid med eksterne aktører.

Våre målsettinger for arbeidet med klimarisiko er følgende:

- Øke kunnskapen om klimarisiko internt i selskapet og hos KLPs eksterne interessenter
- Utvikle scenarier og klimarisikodata for å vurdere vesentlige risikofaktorer og muligheter
- Integrere klimarisiko i etablerte investerings- og risikostyringsprosesser på en mer systematisk måte
- Påvirke selskaper KLP investerer i til å utvikle god klimarisikohåndtering og sette klimamål i tråd med Parisavtalen
- Øke klimavennlige investeringer med seks milliarder kroner per år

Vi strukturerer klimarisikorapporteringen vår etter anbefalingene til arbeidsgruppen *Task-Force on Climate Related Financial Disclosure* (TCFD). TCFD anbefaler å rapportere på hvordan klimarisiko er integrert i 1. virksomhetsstyringen, 2. risikohåndteringen, 3. strategien, samt 4. metoder og målsettinger.

1. Klimarisiko i virksomhetsstyringen

KLPs utgangspunkt er at klimarisiko skal følge ordinær rollefordeling og etablerte strategi- og risikostyringsprosesser. Når det gjelder styrets involvering, arbeider styret gjennom året med strategiske problemstillinger for å fastsette KLPs overordnede målsetninger og strategier. Styret vedtar i tillegg til den overordnede konsernstrategien også andre konsernovergripende strategier, så som strategiene for kapitalforvaltning og samfunnsansvar som begge løfter opp klimarisiko som et prioritert tema. Videre er klimarisiko også omtalt i styrets behandling av risiko. Flere klimarisikorelaterte saker blir i tillegg til behandling i styremøtet også dypere behandlet i styrets risiko- eller revisjonsutvalg. Oppsummeringsvis blir altså klimarelaterte problemstillinger behandlet flere ganger årlig på styrenivå, og styret involveres løpende om KLPs kartleggings- og kompetansehevingsarbeid knyttet til klimarisiko, og om hvordan selskapet planlegger å jobbe med klimarisiko i årene som kommer.

Konsernledelsen har ansvar for å implementere de vedtatte strategier og håndtering av klimarisiko. Hvert år har konsernledelsen en prosess hvor de går gjennom og beslutter hvordan selskapet skal gjennomføre strategien styret har fastsatt. Et viktig arbeid i dette er å i stadig økende grad integrere klimarisiko i KLPs risikostyrings- og kontrollfunksjoner. Som et ledd i dette, ble det i 2021 gjort en gjennomgang av alle styrevedtatte retningslinjer for eksplisitt å ta inn omtale av klimarisiko og bærekraftsrisiko, for å klargjøre at disse formene for risiko skal prioriteres og tydeliggjøre ansvaret for dette.

2. Håndtering av klima som en risikofaktor

Ifølge KLPs *Retningslinje for risikostyring og internkontroll* skal alle vesentlige risikofaktorer vurderes. Vi anser klimarisiko som en vesentlig risikofaktor, og arbeider med å analysere og i økende grad integrere dette i de etablerte risikostyrings- og investeringsprosessene. Klimarisiko er nå også på Finanstilsynets agenda når de fører tilsyn med finansbransjen, og vi forventer nye og mer konkrete krav på klimarisiko i sentrale reguleringer som omfatter KLP i fremtiden. For tredje år på rad var klimarisiko en del av KLPs ORSA-rapport til Finanstilsynet i 2021, hvor vi redegjør for vår tilnærming til klimarisiko, og resultater fra klimarisikoanalyser av henholdsvis eiendomsporteføljen og investeringer i børsnoterte aksjer og selskapsobligasjoner.

I 2021 inngikk vi et samarbeid med det analyseselskapet som leverer analysemodellen KLP benytter i ORSA for å oppdatere modellen til å inkludere klimarisiko. I dette arbeidet har KLP innrettet seg etter klimarisikoscenariene til *Network for Greening the Financial System* (NGSF), et internasjonalt samarbeidsorgan mellom sentralbanker. Vi har også basert oss på blant annet NGSF for å kartlegge den seneste utviklingen innen metoder og data for klimarisikoanalyser.

KLP har oppdatert klimarisikoanalysen for børsnoterte aksjer og selskapsobligasjoner basert på scenariene som er publisert av *The Inevitable Policy Response*. Ifølge denne studien er KLPs risikoeksponering på linje med resultatet fra tidligere studier KLP har gjennomført siden 2018.

Klimarisikoanalyser må gradvis bli bedre om vi skal kunne bruke dem som beslutningsgrunnlag. Likevel jobber vi med å integrere klimarisiko på en mer systematisk måte i ulike deler av organisasjonen, basert på de analysene vi gjennomfører og den forståelse av klimarisiko som vi og bransjen som helhet utvikler.

KLP samarbeider med eksterne aktører som investorer, forskningsmiljøer og multilaterale organisasjoner for å utvikle bedre data og kunnskap om klimarisiko. Et eksempel er forskningsprosjektet «Climate Futures» som KLP deltar i.

3. Klimarisiko som en del av strategien

De analysene som er gjort av KLPs investeringer i børsnoterte aksjer og selskapsobligasjoner som er gjort, tyder på at den totale risikoeksponeringen er forholdsvis lav, og at KLPs bredt sammensatte investeringsportefølje lykkes med risikodiversifisering slik den skal – også med tanke på klimarisiko. Analysene inneholder imidlertid en stor grad av usikkerhet, derfor mener vi at de så langt ikke gir tilstrekkelig troverdighet til å konkludere om KLPs kapitalforvaltningsstrategi effektivt håndterer klimarisiko i realiteten. Likevel antar vi at KLPs kapitalforvaltningsstrategi, vil kunne ha en positiv effekt på klimarisikoeksponeringen.

Der vi står i dag, er den viktigste prioriteringen knyttet til klimarisiko at vi hele tiden forbedrer klimarisikoanalysene, og at vi øker forståelsen for disse internt.

Gjennom KLPs klimamål om å innrette investeringsporteføljen etter 1,5-gradersmålet i Parisavtalen, vil vi arbeide for å påvirke selskaper i porteføljen til å omstille seg i takt med behovene som er definert av FNs klimapanel. Således håper vi at KLPs påvirkningsarbeid kan bidra til å påvirke KLP klimarisikoeksponering i selskaper og markeder.

4. Metoder vi bruker for å måle klimarisiko

I tråd med TCFDs anbefalinger, måler vi årlig utslipp og karbonintensitet i våre noterte aksje- og selskapsobligasjonsinvesteringer. Indikatorene gjør det mulig for oss å sammenligne hvor godt KLPs investeringer gjør det mot en representativ referanseindeks (tallene i parentes i tabellen). For mer om hvordan disse er regnet ut, se notene [Klimarisiko](#).

For å kunne redusere utslipp og motvirke klimaendringer, er det avgjørende å få på plass en god rapportering. Vi mener at selskapers utslippsrapportering i dag, gir et relativt snevert grunnlag for å vurdere klimarisiko. Utslippsdata bør fremover ses i sammenheng med andre indikatorer, som et ledd i en bredere vurdering av ulike typer klimarisiko. KLP rapporterer i dag på

utslippsindikatorer basert på TCFDs anbefalinger, men mener at de ikke nødvendigvis er gode måleparametere for å uttrykke klimarisiko. Vi vil fremover vurdere om det også finnes andre og bedre måter å tallfeste og rapportere klimarisiko på.

Investeringenes klimaprofil (anbefalte indikatorer i henhold til TCFD)

	2021	2020
Scope 1 og 2		
Vektet gjennomsnittlig karbonintensitet (tonn CO ₂ e per mUSD)	109 (137)	115 (188)
Karbonintensitet (tonn CO ₂ e per mUSD inntekter)	161 (148)	171 (204)
Karbonavtrykk (tonn CO ₂ e per mUSD investert)	57 (44)	68 (85)
Utslipp av klimagasser (tonn CO ₂ e)	1 256 368	1 506 364
Scope 1, 2 og 3		
Vektet gjennomsnittlig karbonintensitet (tonn CO ₂ e per mUSD)	435 (658)	493 (717)
Karbonintensitet (tonn CO ₂ e per mUSD inntekter)	675 (852)	641 (712)
Karbonavtrykk (tonn CO ₂ e per mUSD investert)	238 (254)	256 (297)
Utslipp av klimagasser (tonn CO ₂ e)	5 262 303	5 648 610

Andel bærekraftige aktiviteter – rapportering etter EUs klassifiseringsforordning

EUs klassifiseringsforordning, også kjent som EU-taksonomien, er EUs nye system for å angi om, og hva som skal til for at, en økonomisk aktivitet kan utføres på en bærekraftig måte.

Klassifiseringsforordningen oppstiller, i tillegg til kriterier for hva som er bærekraftige aktiviteter, krav om at finansielle foretak som KLP skal rapportere om andel utlån og investeringer som knyttes til bærekraftige aktiviteter.

EU har vedtatt en forenklet rapportering de første årene, for å hensynta kompleksiteten i regelverket, og de store manglene i data som finansselskap som KLP må bruke for å vurdere sine investeringer iht. forordningen. Den forenklete rapporteringen går ut på at man først skal rapportere om andelen aktiviteter som er *dekket* av forordningen (dvs. har fått kriterier for sin type virksomhet). Senere skal det rapporteres om aktiviteter som er *i samsvar med* forordningen. Myndighetene i Norge har oppfordret til å rapportere også for 2021, selv om regelverket ennå ikke er i kraft i Norge.

Ettersom regelverket er forholdsvis ferskt, og at tallgrunnlagene fra selskapene mangler, er det ikke mulig for KLP å gjøre noen nøyaktig rapportering opp mot taksonomien nå. Egne analyser og bruk av indikatorer levert av våre dataleverandører kan derimot gi en pekepinn:

- **Verdipapirinvesteringer:** Vi estimerer at rundt 20-25 prosent av KLPs verdipapirinvesteringer kan være *dekket av* forordningen. Dette tallet indikerer at det er langt fra alle aktiviteter som

har, eller kommer til å få, kriterier. Vi har også gjort grove anslag på andelen investeringer som kan være *i samsvar med* forordningen. Her antydes det at i underkant av 5 prosent av KLPs investeringer er *i samsvar med* forordningen, noe som også støttes av forskning utført av EU på det europeiske obligasjons- og aksjemarked.

- **Utlån:** KLPs utlån ytes i hovedsak til kommuner og kommunale selskap, som ikke er omfattet av rapporteringskravet, og derfor ikke kan være dekket av forordningen. Derimot er utlån til privatpersoner med pant i fast eiendom dekket av forordningen, og disse utgjør 21 prosent av KLPs utlån.
- **Eiendomsinvesteringer:** Alle inntekter fra utleie av eiendom vil være dekket av forordningen, derfor vil alle KLPs investeringer, og tilhørende inntekter, i eiendom være dekket.
- **Skadeforsikring:** KLPs premieinntekter fra skadeforsikringer kan være dekket av forordningen. Her deltar KLP i en arbeidsgruppe for å avklare hvordan regelverket skal tolkes opp mot særnorske forhold

Klassifiseringsforordningen representerer uansett et paradigmeskifte for finanssektoren: Den vitenskapelig baserte og offisielle definisjonen på hva som er bærekraftig og ikke, har vært etterspurt i lang tid, og vil være en ledestjerne for KLP og finansbransjen for øvrig fremover.

KLPs egen drift

KLP har et ansvar for å redusere påvirkningen vi har på klima, natur og miljø. Derfor jobber vi med å redusere fotavtrykket fra driften av KLP. Reglementet [Hvordan KLP reduserer sin påvirkning på miljø](#) fastsetter hvordan vi i KLP skal jobbe for å redusere vår påvirkning på miljøet. Reglementet skal også være til hjelp for KLPs ansatte når de skal foreta vurderinger i tilknytning til miljø og bærekraft.

Innkjøp er et særlig viktig område når det gjelder KLPs miljøpåvirkning. [KLPs prinsipper for samfunnsansvarlig leverandøratferd](#) beskriver hvordan KLP blant annet skal stille tydelige krav og forventninger til våre leverandører. Vi har også utviklet et spørreskjema for å innhente informasjon fra leverandørene våre om hvordan de jobber med klima og miljø og hvilke målsettinger de har satt seg. Informasjonen blir brukt for å vekke samfunnsansvar i innkjøpet, slik at dette blir vurdert som en egen komponent. KLP prioriterer leverandører som er miljøsertifiserte og som rapporterer på sine klimagassutslipp.

MÅLSETTING

- Halvere klimagassutslipp fra egen drift innen 2030, med utgangspunkt i utslippene i 2010.
- Prioritere leverandører som er miljøsertifiserte foran andre leverandører

I tillegg har vi målsettinger knyttet til energiforbruk, flyreiser og kildesortering. Vi har også flere målsettinger for innkjøpsområdet, blant annet å vurdere bærekraft i alle innkjøpsprosesser, prioritere leverandører som rapporterer på sine klimagassutslipp i et klimaregnskap og å beregne utslippene fra våre største innkjøp.

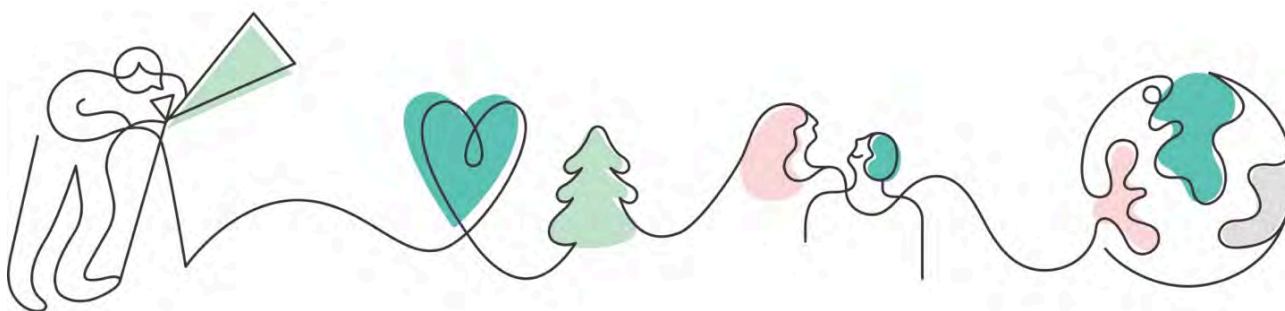
Klimaavtrykk KLPs egen drift

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Klimagassutslipp fra KLPs egen drift (tonn CO2e)	197	280	989	1073	12. 13.	n/a
Scope 1	1,4	2	5	7	12. 13.	n/a
Scope 2	95	81	99	123	12. 13.	n/a
Scope 3	101	197	885	943	12. 13.	n/a
- Flyreiser (tonn / tonn per årsverk)	90 / 0,09	154 / 0,15	810	865	12. 13.	n/a
- Tjenestereiser med bil (tonn / tonn per årsverk)	4 / 0,004	20 / 0,02	48	53	12. 13.	n/a
- Avfall (tonn / tonn per årsverk)	7 / 0,007	23 / 0,02	27	26	12. 13.	n/a
Antall flyreiser (totalt / per årsverk)	864 / 0,9	1 302 / 1,3	6 483 / 6,6	6 661 / 6,8	12.13.	n/a
Energiforbruk i KLPs egne kontorlokaler (kWh per m2)	137	94	113	129	9. 13.	9.4
Avfallsmengde i KLPs egne kontorlokaler (tonn / tonn per årsverk)	58 / 0,06	101 / 0,10	132 / 0,13	132 / 0,14	11. 12.	11,6, 12,5
Kildesorteringsgrad i KLPs egne kontorlokaler	81 %	56 %	61 %	64 %	11. 12.	11,6, 12,5
Andel miljøsertifiserte leverandører	84 %	61 %	ny	ny	12. 13.	n/a

Kommentar til resultater i 2021

Koronapandemien og vedvarende smitteverntiltak fortsatte å prege virksomheten og hvordan vi jobbet også i 2021. KLP har hovedsakelig holdt fast ved hjemmekontor og restriksjoner på jobbreiser, men i perioder med færre lokale og nasjonale restriksjoner har også KLP myket opp sine føringer. Totalt gjennom året har det likevel vært færre ansatte på kontorene og mindre reiseaktivitet, noe som har ført til lavere energiforbruk, mindre avfallsmengde og økt kildesortering og færre flyreiser.

Dette har også medført en fortsatt reduksjon i utslippene fra KLPs drift, som er redusert med 29 prosent fra 2020. Reduksjonen skyldes en reduksjon i scope 3-utslipp, og at den pågående pandemien har ført til lavere avfallsmengder og mindre reiser. Sammenlignet med 2010 er reduksjonen har utslippene gått ned med hele 87 prosent, men det er trolig at utslippene vil øke etter hvert som samfunnet gjenåpner.

Innovasjon og samfunnsutvikling

Samtidig som pensjonskapitalen investeres for å skape god avkastning, er den også en kraft som bidrar til innovasjon og samfunnsutvikling. KLP har flere porteføljer som målrettet er med på å gjøre en forskjell i overgangen til et bærekraftig samfunn og bygge fremtidens samfunn.

Eksempler på hva vi gjør er:

- Vi bidrar til samfunnsutvikling gjennom å gi utlån til norske kommuner, fylkeskommuner og tilknyttede bedrifter. Dette gjør at eierne våre kan utføre de oppgavene de skal og bidrar til vedlikehold og utvikling av Norge.
- Vi muliggjør fremveksten av nye arbeidsplasser gjennom å investere i såkornfond, som finansierer oppstarts- eller gründerbedrifter. KLP er også med på å finansiere ideer i den såkalte pre-såkorntfasen, hvor det ofte er enda vanskeligere å hente inn penger.
- Vi bidrar til utbygging av fornybar energi i Norge og i utlandet, som er helt avgjørende for å nå klimamålet og for å sikre at fremtidens energisystem er bærekraftig med tanke på at verden trenger mer energi for å dekke behovet fra stadig flere mennesker og nye næringer. Dette er en del av KLPs klimavennlige investeringer, som du kan lese mer om i [Klimamål og klimavennlige investeringer](#).
- Gjennom KLPs portefølje med utviklingsinvesteringer investerer vi i fornybar energi og bank

og finans-sektoren i fattige land. I disse landene mangler mennesker ofte tilgang på helt elementære goder og tjenester. Dette bidrar til en bærekraftig utvikling i landene og gir mennesker tilgang på ren energi og finansielle tjenester så som lån og sparing.

En annen viktig samfunnsrolle for KLP er å bidra til samfunnsutviklingen gjennom den data, innsikt og kompetanse vi har som kommune- og helse-Norges pensjonsselskap, og også kommunenes skadeforsikringsselskap. KLP skal være den pensjonseksperter som best ivaretar kundene. Vi skal bidra til å øke kunnskapen om pensjon og bidra til helsefremmende og skadeforebyggende arbeid i kommunene.

Utlån til kommuner og fylkeskommuner

KLPs utlånsvirksomhet retter seg i stor grad mot norske kommuner og fylkeskommuner og annen offentlig virksomhet. Lånene benyttes til formål som bidrar til lokal samfunnsutvikling og velferd, og vi har i mange år bidratt til bærekraftig utvikling av samfunnet gjennom lånefinansiering av prosjekter over hele Norge.

Siden 2019 har KLP tilbudt grønne lån til det offentlige markedet. Prosjektene som skal finansieres må ha en klar positiv miljø- og klimaeffekt, og kan eksempelvis gis til investeringer innen bygg, transport, vann, avløp og renovasjon. For privatkunder bidrar vi til finansiering av energisparetiltak gjennom grønne boliglån.

MÅLSETTING

Øke utlån til denne typen formål.

Utlån

MILLIONER KRONER	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Utlån til vei og transport	9 700	8 887	8 812	8 543	9.	9.1
Utlån til offentlig eiendom	4 129	4 862	4 987	4 798	9. 11.	9.1
Utlån til offentlig sektor og virksomheter	66 470	64 581	56 434	51 425	9.	9.1
Utlån til vann, avløp og renovasjon	3 717	3 112	2 638	2 005	9.	9.1
Totalt	84 016	81 442	72 871	66 771	n/a	n/a
<i>Andel som er grønne lån</i>	<i>3,0 %</i>	<i>2,6 %</i>	<i>n/a</i>	<i>n/a</i>	<i>n/a</i>	<i>n/a</i>

Kommentar til resultater i 2021

I 2021 økte KLPs netto utlån med nesten 3,7 milliarder. Blant annet ble det gitt lån til ny rackethall i Mysen, som tilbyr tennis, squash, bordtennis og badminton, ny flerbrukshall og klubbhus på Nordstrand og opprydding i Hammerfest havn.

Case: Pensjonspengene fornyer Hammerfest havn

Fra nord til sør er havnene en viktig del av landets infrastruktur for godstransport, turisme, fiske og fritidsbåter. Hammerfest Havn er en av de mest forurensede havnene som det gjenstår å rydde opp i. Under krigen da Hammerfest brant, endte mye avfall og gjenstander havnebassenget, og det har ligget der siden. I tillegg har det gjennom årene vært forskjellige verksteder og industribedrifter som har bidratt til utslipp til havnen.

Forurensningen i havna utgjør nå en betydelig miljørisiko. Sjøbunnen har dokumenterte skyhøye nivåer av organiske miljøgifter og tungmetaller. Nå skal disse pumpes opp og deponeres. Dette skal skje gjennom «Prosjekt Ren Havn». I tillegg til å omfatte fjerning av forurensning, skal prosjektet sørge for at den gamle sentrumskaia erstattes, at havneområdet utvides og at det meste av godstrafikken flyttes ut av sentrum.

KLP har bidratt med lån til prosjektet. På den måten er pensjonspengene med på å skape lokale arbeidsplasser og næringsutvikling i kommunene. Hammerfest havn er viktig for kommunen, og mange har jobben sin i tilknytning havna eller de tilstøtende næringene. Selv om folketallet i Hammerfest er noenlunde stabilt, er det fremdeles viktig å skape nye muligheter i kommunen, så folk ikke flytter ut.

Såkorninvesteringer

KLP ønsker å bidra til at gode ideer kan forfølges lokalt og skape arbeidsplasser i Norge. Ved å investere i nyskaping skal KLP bidra til lokal verdiskaping og det grønne skiftet i Norge. Vi har etablert en egen portefølje hvor vi investerer gjennom fond for såkorninvesteringer, de fleste tilknyttet norske forskningsmiljøer.

MÅLSETTING

Å investere mellom 500 millioner og 1 milliard kroner i såkorninvesteringer og dermed bidra til nyskaping og innovasjon.

Såkorninvesteringer

MILLIONER KRONER	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Såkorninvesteringer i Norge	310	125	8	4	8.9.	8.3

Kommentar til resultater i 2021

Gjennom året har vi økt våre investeringer i flere av de 13 såkornfondene vi har investert i. Totalt økte disse investeringene med netto 147 millioner i 2021.

Case: Pensjonspengene løser utfordringer i oppdrettsnæringen

Ved å investere pensjonspengene i gründerbedrifter, finansierer KLP fremveksten av fremtidens næringer og fremtidens arbeidsplasser i kommunene. Et eksempel er selskapet C-FEED, som bidrar til å øke verdens matproduksjon ved å dyrke helt naturlig fôr til oppdrettsfisk.

Verden trenger mer mat, og bærekraftig oppdrett av nye fiskearter kan bli en viktig ressurs. Hittil har det vært vanskelig å drive oppdrett av for eksempel torsk, kveite, piggvar og tunfisk fordi store deler av yngelen dør i en tidlig fase i mangelen på startfôr. I 15-20 år har SINTEF Ocean forsket på hoppekreps, og i 2014 ble C-FEED spunnet ut fra SINTEF for å kommersialisere ideen om å produsere levende startfôr til oppdrett av fisk, krepsdyr og andre marine saltvannsorganismer. Med levende startfôr vil yngelen ha høyere overlevelsesrate, og C-FEED har bygd en fabrikk med verdens største lager av hoppekreps. Fra fabrikken i Vanvikan sendes millioner av hoppekreps egg ut til oppdrettsanlegg i alle verdenshjørner. Nedkjølt har eggene flere måneders holdbarhet, og markedspotensialet på verdensbasis er enormt.

Ny kapasitet fornybar energi

Mer utbygging av fornybar energi, og særlig i utviklingsland, er helt avgjørende for å nå klimamålet og for å sikre at fremtidens energisystem er bærekraftig. Økt tilgang til energi har en rekke positive effekter på samfunnsutvikling og vekst, og er en av nøklene for å lykkes med en bærekraftig utvikling i utviklingsland.

MÅLSETTING

Kontinuerlig økning i antall prosjekter og installert kapasitet.

Ny kapasitet fornybar energi

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Antall ferdigstilte fornybar energi-prosjekter	41	25	14	8	7.	7,1, 7,2
Ny kapasitet fornybar energi tilført markedet (MW)	5 082	3 604	1 918	945	7.	7,1, 7,2
Antall innbyggeses strømbehov dekket av den nye kapasiteten	9 181 885	7 571 445	6 989 649	6 255 616	7.	7,1, 7,2
Unngåtte CO2-utslipp som følge av den nye kapasiteten (tonn)	4 829 122	3 467 678	1 987 160	949 036	7. 13. 15.	7,1, 7,2

Kommentar til resultater i 2021

Ved utgangen av 2021 hadde KLP bidratt til finansiering av byggingen av 41 nye fornybar energiprojekter rundt i verden. Dette er akkumulert og ikke nye prosjekter for året. Strømmen disse produserer tilsvarer strømbehovet til nesten 9,2 millioner innbyggere i de ulike landene, og bidrar med 4,8 millioner tonn i unngåtte klimagassutslipp. Noe av økningen fra 2020 skyldes etterrapportering av allerede bygde prosjekter, men i 2021 var det flere prosjekter som ble ferdigstilt, blant annet solprosjekter i Chile og Portugal og vindprosjekter i India og Spania.

Bank og finans i utviklingsland

Underutviklede finansinstitusjoner og manglende tilgang på finansielle tjenester så som sparing, lån og forsikring for befolkningen er til hinder for fattigdomsreduksjon i utviklingsland. Det er fortsatt rundt 1,7 milliarder mennesker i verden som ikke har tilgang til disse grunnleggende finansielle tjenestene. KLP ønsker gjennom sine investeringer i finans i utviklingsland å bidra til økonomisk vekst og bedre levekår.

MÅLSETTING

Øke investeringer i bank og finans i utviklingsland og dermed bidra til økonomisk vekst og bedre levevilkår i utviklingsland.

Bank og finans i utviklingsland

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Bank og finans i utviklingsland (mNOK)	886	665	713	570	1. 5. 8. 9. 11. 17	1.4, 5.a, 8.3, 8.10, 9.3, 11.1, 17.3
Låntakere i utviklingsland gjennom Nordisk mikrofinansinitiativ (antall i millioner)	9,1	9,8	8,9	8,1	1. 5. 8. 9. 11.	1.4, 5.a, 8.3, 8.10, 9.3, 11.1

Kommentar til resultat i 2021

I 2021 økte KLPs investeringer i bank og finans i utviklingsland med netto 47 millioner. Økningen kommer fra en økt investering i NorFinance og en økning i markedsverdien av investeringene.

Øke kunnskap om pensjon

KLP skal være den pensjonseksperter som best ivaretar kundene. Det krever at vi bidrar til å øke kunnskapen om pensjon, slik at våre kunder og medlemmer kan ta gode valg for dagene som kommer. Dette skal vi blant annet gjøre ved å gi god veiledning til den enkelte, og ved å formidle kunnskap om pensjon i media.

MÅLSETTING

Bidra til å øke kunnskapen om pensjon blant våre kunder og medlemmer.

Øke kunnskap om pensjon

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål
Antall personlige veiledninger om pensjon	6 588	6 195	9 220	9 972	8.
Deltagere på «verdt å vite»-kurs om pensjon	1 263	800	955	177	8.
Mediesaker om pensjon med talsperson fra KLP	36	57	57	53	8.

Kommentar til resultatene i 2021

I 2021 ble det gjennomført 6 588 personlige veiledninger om pensjon, noe som er en liten økning fra året før. Det har også vært en økning i deltagere på «verdt å vite»-kurs. Veiledningene har blitt gjennomført både digitalt og fysisk. Vårt nyopprettede Kunde- og veiledningssenter har gjennomført mange av de digitale veiledningene, mens de fleste fysiske har blitt gjennomført av KLPs kundeseksjon i forbindelse med besøk hos kunder og eiere.

Det har vært færre mediesaker om pensjon med talsperson fra KLP i 2021 enn i foregående år.

Helsefremmende og skadeforebyggende arbeid

KLP ønsker å utvikle produkter og tjenester med tilknytning til vår kjernevirksomhet, som svarer på noen av de bærekraftsutfordringer våre kunder og eiere har, og som derigjennom kommer samfunnet som helhet til gode.

Allerede nå er det rekordstor mangel på faglært arbeidskraft i hele Norge, og det er viktig at de ansatte i kommune- og helsesektoren har glede, energi og overskudd til å jobbe i flest mulig av de årene de er i yrkesaktiv alder. Da må de ha det bra på jobben og i livet ellers. Gjennom KLPs arbeidsmiljønettverk har flere kommuner og helseforetak fostret frem gode tiltak for et helsefremmende arbeidsmiljø og lavere sykefravær.

KLP Skadeforsikring har i 2021 videreført arbeidet med skadeforebygging hos kundene, fortsatt med et særlig fokus på utfordringene knyttet til brann i kommunale utleieboliger. Det har vært mye oppmerksomhet knyttet til avfallshåndtering i offentlige bygg, og hvilke tiltak som må iverksettes for å sikre full erstatning ved en eventuell brann. Det ble i 2021 besluttet å videreutvikle og satse enda mer på arbeidet med skadeforebygging, både når det gjelder skader som måtte oppstå, men også med tanke på klimatilpasning.

MÅLSETTING

- Støtte 28 prosjekter hos våre eiere om helsefremmende arbeidsplasser
- Gjennomføre 50 kurs om skadeforebygging

Helsefremmende og skadeforebyggende arbeid

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Pågående prosjekter om helsefremmende arbeid hos kunder	41	37	37	25	3.	n/a
Gjennomførte kurs om helsefremmende arbeidsplasser	94	93	103	145	3.	n/a
Gjennomførte kurs om skadeforebygging	63	12	20	81	11. 13.	11.5

Kommentarer til resultater i 2021

Gjennom 2021 var det 41 pågående kurs om helsefremmende arbeid. Dette inkluderer 12 prosjekter som ble avsluttet i mai 2021, 12 prosjekter som avsluttes i mai 2022, og 17 prosjekter som ble tatt med i nettverket i mars 2021.

KLP arrangerer flere kursaktiviteter knyttet til helsefremmende arbeid, og tallet inkluderer store lunsj-webinarer med mange deltagere, som gjennomføres hver måned, og mindre møter og kurs som gjennomføres med den enkelte kunde.

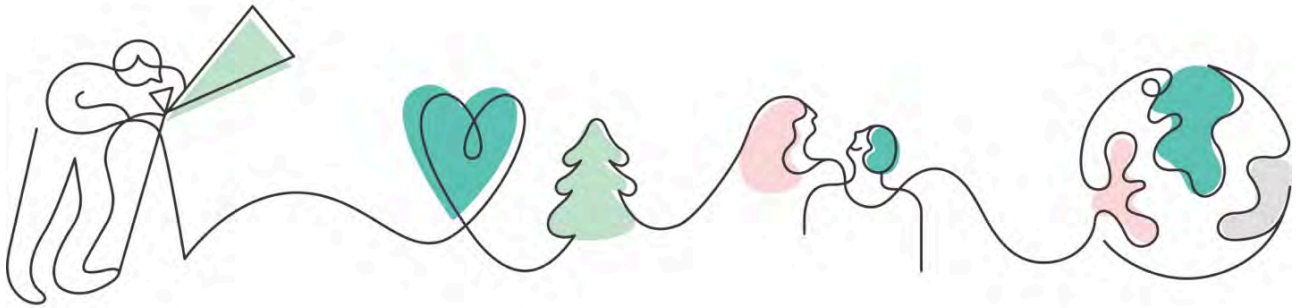
Basert på erfaringer fra det første pandemi-året ble det gjort endringer i hvordan man gjennomførte kursene om skadeforebygging i starten av 2021. I stedet for store kurs med mange deltagere fra ulike kommuner, slik som tidligere, ble kursene arrangert for én og en kunde, noe som gav bedre samhandling og dialog, og muliggjorde å koble relevante fagfolk i kommunene med riktige ressurser hos KLP. Denne endringen førte til at det ble arrangert flere kurs, men med færre deltagere. I 2021 var det 360 deltagere på kurs, mot 820 i 2020. I tillegg ble mange kurs flyttet over i et møte-format, og vi rapporterer derfor antall gjennomførte aktiviteter, og ikke kun kurs.

Case: Trygg i Karmøyskolen

På bakgrunn av mange episoder med vold og trusler fra elever mot ansatte i Karmøyskolen har kommunen laget et verktøy for å forebygge og følge opp disse utfordringene. Verktøyet «trygghetsplanen» skal sørge for trygghet og trivsel for alle ansatte. Dette handler om å kartlegge hva som trigger og demper uønsket adferd hos elever. Skolen har gått sammen om å lage en plan, og det vil si at ingen lærer står alene med en utfordring. Dette har bidratt til en større aksept om å si fra om situasjoner som oppleves krevende. En vet når en skal innhente hjelp fra andre kollegaer når det oppstår hendelser. Tilbakemeldinger fra elever, foresatte og ansatte er at dette er et godt verktøy som bidrar til en tryggere hverdag for alle.

Karmøyskolen har fokusert på:

- Kartlegging av elevene, triggere og dempere
- At skolen går sammen om å utarbeide denne planen
- At ingen lærer skal stå alene om utfordringen
- Større aksept for å si ifra om situasjoner
- Å utarbeide en plan for å «hente hjelp» fra andre lærere når situasjoner oppstår

Menneske- og arbeidstakerrettigheter

KLP vil respektere de grunnleggende menneske- og arbeidstakerrettighetene i hele vår virksomhet og i alle våre aktiviteter. Dette er forankret i overordnede retningslinjer og prinsipper som gjelder for hele konsernet. De viktigste er [Retningslinje for etikk](#), [Retningslinje for KLP som ansvarlig investor](#), [Prinsipper for samfunnsansvarlig leverandøratferd](#) og [Retningslinje for likestilling og mangfold](#). Viktige områder for vårt arbeid med menneske- og arbeidstakerrettigheter er i vår egen organisasjon, som innkjøper og som investor.

Åpenhetsloven, som trer i kraft fra 1. juli 2022, har som formål å fremme virksomheters respekt for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i forbindelse med produksjon av varer og levering av tjenester, og sikre allmennheten tilgang til informasjon om hvordan virksomheter håndterer negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Vi gir en redegjørelse i årets årsrapport.

KLP som arbeidsplass og arbeidsgiver

KLP ivaretar de ansattes grunnleggende menneskerettigheter i et fullt forsvarlig arbeidsmiljø og med anstendige arbeidsforhold. Overordnet ivaretar KLP disse viktige verdiene og rettighetene ved at selskapet, i samarbeid med de ansattes representanter, har tariffavtale, retningslinjer og reglement. Formålet er å synliggjøre vår målsetting om å være en arbeidsgiver som ivaretar grunnleggende menneskerettigheter, personvern og helse, miljø og sikkerhet på arbeidsplassen, og som gir våre medarbeidere forsvarlige lønns- og arbeidsvilkår.

Gjennom etablerte prosesser og systematiske risikovurderinger, målinger og kontroll sikrer vi at dette blir fulgt opp på en god måte. Vi vurderer risikoen for brudd med menneske- og arbeidstakerrettigheter i organisasjonen som lav, men et område vi har særlig fokus på er likestilling og mangfold.

KLPs ansatte

KLP jobber for å være en attraktiv arbeidsplass med et likestilt og mangfoldig arbeidsmiljø, hvor alle opplever å bli respektert for den de er. Våre ansatte skårer høyt på arbeidsglede, har lavt sykefravær, forsvarlig overtidsbruk og lav turnover. Det legges til rette for gode kompetanse- og utviklingsmuligheter, og arbeidsmiljøet preges av god dialog med tillitsvalgte og vernetjenesten.

KLPs ansatte

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Ansatte i KLP	1 048	1 018	1 007	990	n/a	n/a
Deltidsansatte i KLP	4,8 %	5,4 %	6,8 %	6,9 %	n/a	n/a
Midlertidige ansatte	34	34	35	26	n/a	n/a
Kjønnsfordeling midlertidig ansatte (kvinner / menn)	53 / 47 %	ny	ny	ny	5.	5.5
Aldersfordeling blant ansatte (andel under 30 / 30-50 / over 50)	7 / 55 / 38 %	4 / 53 / 43 %	ny	ny	10.	10.2
Turnover blant ansatte	6,4 %	3,1 %	6,8 %	7,1 %	n/a	n/a
Total lønn til ansatte (tusen kroner)	892 004	852 297	818 805	785 965	n/a	n/a
Gjennomsnittlig lønn kvinner (tusen kroner)	755	726	718	685	8.	8.5
Gjennomsnittlig lønn menn (tusen kroner)	903	868	859	836	8.	8.5

Redegjørelse for 2021

Medarbeiderundersøkelsen

KLPs medarbeiderundersøkelse består av spørsmål innen områdene arbeidsglede, lojalitet, omdømme, overordnet ledelse, nærmeste leder, samarbeid, arbeidsforhold, jobbinnhold, lønns- og ansettelsesforhold, mangfold, og læring og utvikling. I tillegg har vi spørsmål om hvordan de ansatte opplever det fysiske arbeidsforholdet på hjemmekontor. Undersøkelsen er anonym.

Gjennomgående har KLP høy skår på undersøkelsen, men med variasjoner. Resultatet fra undersøkelsen viser at det ikke har fremkommet vesentlig risiko for 2021. Et av områdene vi vil jobbe videre med er arbeidsglede hos yngre medarbeidere.

Ledere gis tilgang til egen enhets resultater, og disse presenteres for medarbeiderne, og tiltak utarbeides i fellesskap. Resultatene fra undersøkelsen presenteres og drøftes med de tillitsvalgte og verneombud, som også gis anledning til å foreslå tiltak. Samlet gir dette en god oversikt og er en viktig prosess for kontinuerlig å utvikle et godt arbeidsmiljø i KLP.

Employer branding og rekruttering

KLP ønsker å være en attraktiv arbeidsgiver gjennom et aktivt internt arbeidsmarked, slik at medarbeidere har muligheten til å utvikle seg og finne nye karriereveier internt. Vi har gjennom 2021 hatt en god økning i både interne søkere og ansatte som har gått inn i nye stillinger internt. Tiltakene som har vært prioritert er eksempelvis en fornyet landingsside for ledige interne stillinger, tips og råd om intervjuprosessen og en ny informativ video om søknadsprosessen. Vi har gitt et innblikk i hvordan det er å jobbe i ulike stillinger i selskapet, og gjennom dette skapt innsikt i både arbeidsmiljø og oppgaver.

I 2021 har det vært krevende å få inn nok kvalifiserte eksterne søkere på enkelte fagområder, og spesielt kvinner. For å tiltrekke oss kvalifiserte søkere har vi blant annet ulike promoteringer i en større bredde av kanaler, tilpasset språk og budskap i annonsetekster og laget kurs om intervjuprosessen på klp.no.

Kompetansestyling og -utvikling

KLP jobber med strategisk kompetansestyling gjennom å planlegge, gjennomføre og evaluere kompetansetiltak som skal sikre at KLP og den enkelte leder og medarbeider har relevant kompetanse for å nå definerte mål.

Vi legger til rette for en rekke kompetanseutviklingstiltak både internt og eksternt. Gjennom bruk av Lean-metoder sikrer vi kontinuerlige forbedringsprosesser, og gjennomfører lederutviklingstiltak med temaer som er både tidsaktuelle, for eksempel pandemien, og mer

strategiske. Plan- og utviklings samtalen (PLUS) er en viktig arena for både medarbeider og leder for å snakke om resultater, diskutere fokusområder for det neste året og gi hverandre tilbakemeldinger. Samtalene er et godt styrings- og ledelsesverktøy, og vi arbeider for å øke utbyttet av samtalene og sikre en god gjennomføringsgrad.

Ansatte som ønsker ytterligere faglig påfyll knyttet til den enkeltes utviklingsplan, kan få økonomiske bidrag til etter- og videreutdanning. For å styrke budskapet om livslang læring og at seniorer har samme utviklingsmuligheter som alle andre i konsernet er det øremerket midler til utdanningsstøtte for seniorer.

Overtid

Det er generelt lite overtidsbruk i KLP, men med variasjon innenfor de ulike forretningsområdene. Det har vært en liten økning i de to siste årene som i stor grad skyldes mye ekstraarbeid i forbindelse med et stort utviklingsprogram som vil gi oss et nytt og moderne pensjonssystem. Arbeidsmiljøutvalget (AMU) mottar kvartalsvis rapporter som viser den totale bruken av overtid i KLP. Vi har gode rutiner for oppfølging av overtid i samarbeid med de tillitsvalgte. Det inngås individuelle avtaler mellom medarbeider, leder og tillitsvalgte i perioder hvor det er behov for at medarbeider jobber noe ekstra.

Deltid

Ingen ansatte i KLP jobber deltid ufrivillig, og alle ansettes i heltidsstillinger. Deltid forekommer kun når ansatte selv søker om det i forbindelse med for eksempel fødselspermisjoner, utdanning eller andre livssituasjoner som tilsier at de ønsker å jobbe redusert en periode. I 2021 arbeidet 4,8 prosent av de fast ansatte deltid, dette er lavere enn tidligere år.

Lønn og godtgjørelse

KLP har overordnede retningslinjer for lønn og annen godtgjørelse. For å sikre at retningslinjene overholdes, gjennomføres det årlige internkontroller av praktiseringen av godtgjørelsesordningen i henhold til Finansforetaksforskriften § 15-2, 4. ledd. Internrevisjonen legger fram resultatet fra internkontrollen for KLPs Godtgjørelsesutvalg en gang i året.

Likestilling og mangfold

KLP arbeider aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og hindre diskriminering og har flere målsettinger knyttet til dette.

MÅLSETTINGER

- Kjønnbalanse i ledende stillinger og i tyngre fagstillinger (de høyest betalte stillingene)
- Jobbe systematisk for å oppnå lønnsbalanse
- Øke innsatsen på arbeidet for arbeidstakere med funksjonsnedsettelse

- Alle ansatte opplever å bli respektert for den de er uavhengig av kjønn, religion, livssyn, funksjonsnedsettelse, seksuell orientering, kjønnsidentitet, kjønnsuttrykk, alder og andre vesentlige forhold
- Øke gjennomsnittlig avgangsalder

Nøkkeltall likestilling og mangfold

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Kjønnsfordeling blant ansatte (kvinner / menn)	47 / 53 %	47 / 53 %	47 / 53 %	47 / 53 %	5.	5.1
Kjønnsfordeling alle ledernivåer totalt (kvinner / menn)	38 / 62 %	40 / 60 %	41 / 59 %	42 / 58 %	5.	5.5
Kjønnsfordeling i de høyest betalte stillinger (ikke-lederstilling utenfor tabel)	27 / 73 %	28 / 72 %	23 / 77 %	20 / 80 %	5.	5.5
Kvinner tjener i forhold til menn (totalt i KLP)	84 %	84 %	84 %	82 %	5. 8.	5.1, 5.5, 8.5
Kvinner tjener i forhold til menn i de høyest betalte stillinger (ikke-lederstilling utenfor tabel)	93 %	95 %	91 %	93 %	5. 8.	5.1, 5.5, 8.5
Gjennomsnittlig avgangsalder AFP og alderspensjon (år)	64,6	64,6	65,2	66,6	10.	10.2

Redegjørelse for 2021

Det er i 2021 gjennomført en risikovurdering for å undersøke grunnlag for diskriminering eller andre hindre for likestilling i samarbeid med de tillitsvalgte i Likestillings- og mangfoldsutvalget. Resultatet fra analyser, risikovurdering og medarbeiderundersøkelsen viser at det ikke har fremkommet vesentlig risiko for 2021.

Vi ser imidlertid at utviklingen i kjønns- og lønnsbalanse går for sakte. Derfor har vi inngått samarbeid med bransjeinitiativet «Kvinner i Finans». Der er målet å øke andelen kvinner i ledende posisjoner og spesialistfunksjoner i finansnæringen i Norge. Andre tiltak i KLP rettet mot kjønns- og lønnsbalanse er knyttet til rekrutteringsprosesser, lederutvikling og identifisering og utvikling av talenter. På grunn av Covid-19 pandemien har det ikke vært praktisk mulig å gjennomføre tilretteleggingsplass i 2021.

Et av områdene vi vil jobbe videre med fremover er å øke innsatsen for arbeidstakere med funksjonsnedsettelse. KLP samarbeider med foreningen FRI (Foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfold) om kurs for ansatte og ledere med formål om å gi gode råd og perspektiver på hvordan man kan snakke trygt om seksuell orientering og kjønnsuttrykk på arbeidsplassen. KLP deltar også i nettverk for LHBT på arbeidsplassen hvor bedrifter samles for å dele erfaringer og sette mangfold på agendaen.

Vi har videre innhentet innsikt fra intervjuer og forbedret samtaleverktøy for å sikre et godt utviklingsperspektiv gjennom hele karrieren, også i senior alder. Vi har også bidratt inn på utarbeidelsen av Finans Norge sin veileder for mangfoldsrekruttering.

Flere tall likestilling og mangfold

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Kjønnsfordeling på ledernivå 1 (kvinner / menn)	30 / 70 %	30 / 70 %	30 / 70 %	30 / 70 %	5.	5.5
Kjønnsfordeling på ledernivå 2 (kvinner / menn)	38 / 62 %	39 / 61 %	43 / 57 %	40 / 60 %	5.	5.5
Kjønnsfordeling på ledernivå 3 (kvinner / menn)	42 / 58 %	45 / 55 %	42 / 58 %	43 / 57 %	5.	5.5
Kjønnsfordeling i styret (kvinner/menn)	43 / 57 %	50 / 50 %	50 / 50 %	50 / 50 %	5.	5.5
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 1	76 %	77 %	76 %	69 %	5. 8.	5.1, 5.5, 8.5
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 2	87 %	86 %	84 %	84 %	5. 8.	5.1, 5.5, 8.5
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 3	92 %	91 %	90 %	89 %	5. 8.	5.1, 5.5, 8.5
Kvinner tjener i forhold til menn øvrige medarbeidere (eks. alle ledere og høyest betalte stillinger)	96 %	95 %	95 %	93 %	5. 8.	5.1, 8.5
Konsernsjefens lønn i forhold til medianlønn i konsernet	6,2	6,0	ny	ny	n/a	n/a
Kjønnsfordeling fravær syke barn (kvinner / menn),	49 / 51 %	47 / 53 %	51 / 49 %	50 / 50 %	5.	5.1, 5.4
Kjønnsfordeling uttak av foreldrepermisjon (kvinner / menn)	75 / 25 %	65 / 35 %	67 / 33 %	73 / 27 %	5.	5.1, 5.4
Andel kvinnelige ansatte som jobber deltid	7 %	9 %	11 %	12 %	5. 8.	5.1, 8.5
Andel mannlige ansatte som jobber deltid	3 %	2 %	3 %	3 %	5. 8.	5.1, 8.5

Helse, miljø og sikkerhet (HMS)

KLP fokuserer på et systematisk HMS-arbeid for å sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø og samtidig oppnå gode rutiner, bedre helse og trivsel, redusert sykefravær og stort engasjement blant ansatte. Arbeidsmiljøloven og internkontrollforskriften er blant det viktigste lov- og regelverket som legger rammen for HMS-arbeidet i KLP. KLPs Personalthåndbok og HMS-håndbok har til hensikt å orientere om HMS-aktiviteter og -prosesser som har betydning for ledere og medarbeidere.

MÅLSETTINGER

- KLPs mål er å ha lavere sykefravær enn 4 prosent
- KLP skal være en attraktiv arbeidsplass med et godt arbeidsmiljø og gode arbeidsforhold

Helse, miljø og sikkerhet

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Sykefravær totalt	3,3 %	3,2 %	3,9 %	4,2 %	3.	n/a
Korttidssykefravær	1,1 %	0,9 %	1,6 %	1,8 %	3.	n/a
Langtidssykefravær	2,2 %	2,3 %	2,3 %	2,4 %	3.	n/a
Kjønnsfordeling sykefravær (kvinner / menn)	4,3 / 2,5 %	4,2 / 2,4 %	6,7 / 2,0 %	5,4 / 3,2 %	3.	n/a
Antall personskader	1	0	2	1	8.	8.8

Redegjørelse for 2021

KLP har trygge og forutsigbare arbeidsvilkår med stor grad av medinnflytelse. Vi sørger for at hensyn til helse, miljø og sikkerhet blir ivaretatt i vår daglige drift. Årlig gjennomføres internkontroll og systemrevisjon av HMS-rutiner og AMU-møter. Vi kartlegger arbeidsmiljøet og involverer medarbeidere for å videreutvikle et godt arbeidsmiljø, vi har rutiner for at HMS-avvik som forekommer meldes inn og følges opp av riktig instans. Det er gjennomført tiltak for å gi ledere og ansatte ekstra støtte og inspirasjon i koronatiden, eksempelvis veiledningsgrupper for ledere, pausetrin og kollegastøtte, samt at vi har involvert AMU, tillitsvalgte og vernetjenesten i arbeidet med risikovurdering av pandemien og arbeidet med smittevern og post-korona situasjonen.

KLP legger vekt på å forebygge sykefravær, og vi har et mål om å ha et stabilt og lavt sykefravær under 4 prosent i gjennomsnitt per år. Vi jobber med å ha gode rutiner for tilrettelegging og oppfølging av sykemeldte arbeidstakere og vi søker avklaring der det er langvarig sykefravær eller der hvor det er mye fravær over flere år. Vi tilbyr rådgivning hos psykolog og helsekontroll for risikoutsatte arbeidstakere. Gravide medarbeidere får mulighet for tilrettelegging for nærvær gjennom hele svangerskapet med bedriftsjordmor og vi har igangsatt tiltak for å stimulere til mer fysisk aktivitet.

I 2021 var det totale sykefraværet på 3,3 prosent, noe som er vesentlig lavere enn tidligere år og målsettingen på 4 prosent. Langtidssykefraværet var på 2,2 prosent og har ligget relativt stabilt de siste fire årene. Det lave sykefraværet i 2021 skyldes en liten reduksjon i langtidsfraværet. Korttidssykefraværet har økt svakt fra 0,9 prosent i 2020 til 1,1 prosent i 2021, men det ligger under prosenten fra 2019 og tidligere år.

Det er naturlig å tro at Covid-19-pandemien har påvirket sykefraværet. Økt fleksibilitet ved hjemmekontor og strenge smittevernstiltak ved tilbakekomst til kontorene i høst kan ha bidratt til å redusere forekomsten av annen sykdom som for eksempel forkjølelse og influensa, og dermed redusere korttidsfraværet. Det har også vært fokus på hvordan vi ivaretar et godt arbeidsmiljø for KLPs ansatte på hjemmekontor.

Risikovurderingen av koronasituasjonen viser ingen vesentlig risiko og vurderingen er at KLP har aktivt jobbet med en bredde av tiltak i perioden. KLP har gjort et godt informasjonsarbeid og hatt en god smittesporing. KLP har i tillegg gjort flere tiltak for å tilrettelegge for et godt arbeidsmiljø, blant annet ved tilrettelegging av arbeidsplasser ved behov, aktivitetskampanje i samarbeid med vernetjenesten og tilbudt psykologtjenester og webinarer for ledere og medarbeidere.

Internkontroll HMS

KLP gjennomfører årlig en intern kartlegging blant ledere om forhold knyttet til HMS. Kartleggingen er én av aktivitetene som bidrar til at vår organisasjon jobber systematisk og målrettet med HMS. Områder som er inkludert i undersøkelsen er oppfølging av og tilrettelegging for sykemeldte, plager som følge av koronasituasjonen, overtidsbestemmelser og oppfølging, medarbeiderundersøkelse og tiltaksarbeid, varsling av kritikkverdige forhold, ufrivillig deltid samt forebygging av rus- og avhengighetsproblemer og avvik. Rapport fra undersøkelsen behandles i AMU og resultatene følges videre opp av HR-seksjonen. Oppfølgingen varierer utfra hvilke temaer som er avviksrapportert. Det er rapportert og håndtert en personskade i selskapet. Det er ingen andre vesentlige avvik rapportert inn for 2021.

Varslingsinstituttet

Reglement for varsling i KLP er utarbeidet i samarbeid med ansattes representanter, vedtatt i konsernets og datterselskapers styre, og tilgjengeliggjort for ansatte på selskapets intranett. Reglementet oppfordrer ansatte til å varsle dersom det oppstår kritikkverdige forhold på arbeidsplassen, og beskriver både den interne og eksterne varslingskanalen som kan benytte. Den legger vekt på forbud mot gjengjeldelse, slik at varslere skal kunne føle seg trygge og ivaretatt. Videre inneholder rutinen beskrivelse av selskapets saksbehandlingsrutiner ved mottak av varsel. KLP har opprettet varslingsombud og et varslingsråd, som har ansvaret for å gi råd til ansatte som ønsker å varsle og håndtere mottatte varslere. Det er anledning til å varsle anonymt.

Menneske- og arbeidstakerrettigheter i investeringer

Menneske- og arbeidstakerrettigheter er et av temaene KLP jobber med som ansvarlig investor. Dette er forankret i de overordnede retningslinjene som gjelder for virksomheten, blant annet [*Retningslinje for KLP som ansvarlig investor*](#) og [*KLPs eierforventninger*](#). I tillegg er bærekraftsrisiko omtalt i flere interne styringsdokumenter, blant annet *kapitalforvaltningsstrategien*, *Retningslinje for investeringsrisiko* og *Retningslinje for risikostyring og internkontroll*. Det ble i 2021 gjort en gjennomgang av alle styrevedtatte retningslinjer for å sikre god integrering av bærekraftsrisiko.

Les mer om hvordan vi jobber med aktsomhetsvurderinger og risiko i verdipapirinvesteringene i kapittelet [Engasjert og ansvarlig eier](#).

Menneske- og arbeidstakerrettigheter i innkjøp

KLPs arbeid med bærekraftige innkjøp tar utgangspunkt i våre [*Prinsipper for samfunnsansvarlig leverandøradferd*](#), som er publisert på klp.no. Prinsippene kommuniseres til alle faste og vesentlige leverandører og inntas i større kontrakter.

Prinsippene stiller krav til bærekraftig og samfunnsansvarlig adferd hos leverandører, inkludert etterlevelse av grunnleggende menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter. De forplikter også leverandøren til å samarbeide og dele informasjon ved direkte oppfølging fra oss som kunde.

Vi prioriterer innsatsen vår etter risiko for brudd på prinsippene og vår påvirkningskraft overfor leverandørene. Vurderingen gjøres konkret i det enkelte innkjøp, strategisk innenfor innkjøpskategorier og ved oppfølging overfor leverandørgrupper med kjent risiko. Et eksempel på arbeidet er innenfor innkjøpsområdet eiendom, hvor vi hvert år velger ut to leverandører som vi reviderer sammen med en av våre samarbeidspartnere. Revisjonen dokumenter et statusbilde av leverandørens rutiner på viktige områder, som oppfyllelse av lover og regler innenfor HMS, ansettelsesforhold, kompetanse, samfunnsansvar, kvalitetssikring og miljø.

Et annet eksempel er innenfor innkjøpsområdet skadeoppgjør, hvor vi har prioritert å styre skadeoppretting og erstatningskjøp til faste avtaleleverandører, som vi kan måle på etterlevelse av definerte mål for ESG. Vi mener at når vi forholder oss til faste leverandører, blir vi bedre kjent med dem, noe som er med på å redusere risikoen for brudd på blant annet menneske- og arbeidstakerrettigheter.

På IT, driftsinnkjøp og øvrige tjenesteområder, har vi i 2021 jobbet med å etablere bedre verktøy og rutiner for å løfte frem bærekraft som et fast og reelt kriterium i innkjøpsbeslutninger, på linje med pris, kvalitet og andre egenskaper. Vi har blant annet etablert et system for rapportering på ESG for tilbydere og leverandører, som skal gi innkjøpere en målbar indikator for ESG i innkjøp.

Arbeidet med bærekraftige innkjøp er under utvikling. Formålet med endringene er å oppnå treffsikre vurderinger, at ESG faktisk påvirker våre innkjøpsbeslutninger, og at vår oppfølging av leverandører skaper endring. Arbeidet inkluderer å sikre og forbedre aktsomhetsvurderinger og tilgjengelighet for dokumentasjon i henhold til åpenhetsloven.

Menneske- og arbeidstakerrettigheter hos forretningspartnere

Leietakere i eiendomsporteføljen

KLP Eiendom har alltid gjort løpende skjønsmessige aktsomhetsvurderinger av fremtidige kunder når det gjelder å opprettholde vårt ønske og krav om å ta samfunnsansvar. Disse aktsomhetsvurderingene er ikke blitt systematisert eller skriftliggjort, men oppmerksomheten når det gjelder menneske- og arbeidstakerrettigheter har hittil vært rettet mot våre prosesser for kjøp av varer og tjenester, typisk ved ombyggingsarbeider i forbindelse med vårt utleiearbeid, og ikke for selve utleieforholdet. Historisk har vi ikke kunnskap om brudd på menneskerettigheter eller brudd på anstendige arbeidsforhold hos våre leietakere. I 2022 vil vi systematisere arbeidet med våre aktsomhetsvurderinger og hvordan vi håndterer eventuelle brudd og negative konsekvenser.

Per i dag er det ikke konkrete bestemmelser i leiekontraktene om menneskerettigheter og arbeidstakerrettigheter, og er noe vi vil jobbe med i 2022. Dagens leiekontrakter regulerer ansvar og rettigheter knyttet til kontorlokalene og den fysiske aktiviteten som skjer i lokalene. Leieforholdet er også regulert av en rekke lover og bestemmelser som ikke eksplisitt er nevnt i leiekontrakten. Som hovedregel har utleier ansvar for at lokalene tilfredsstiller krav og er godkjent for det formålet det leies ut til. Leietaker er ansvarlig for at den bruken de gjør av lokalene er i henhold til formålet i leiekontrakten og i henhold til gjeldende bestemmelser på området, for eksempel om arealbruk pr ansatt, rømming, luftmengder og temperatur. Som arbeidsgiver vil de også være bundet av bestemmelser som ferieavvikling og overtidsarbeid. Begge parter er i tillegg bundet av en rekke lover og bestemmelser som regulerer den aktiviteten de driver med i og utenfor lokalene.

Reassuranse i skadeforsikring

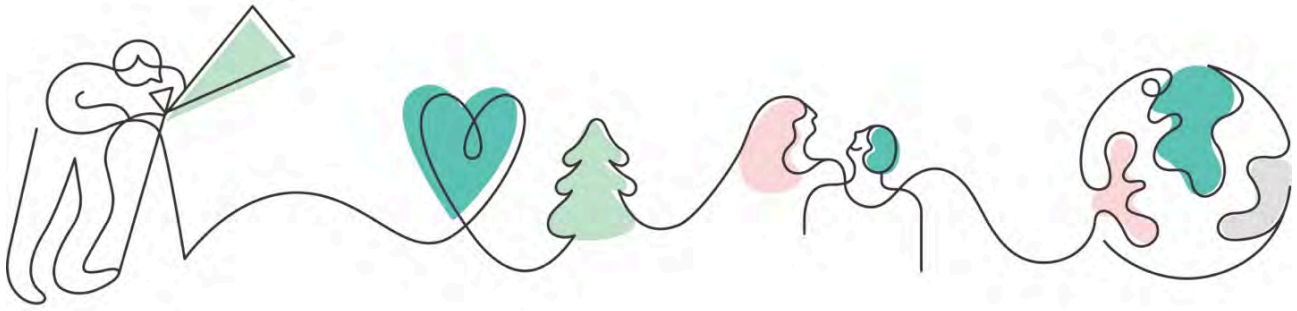
Per i dag hensyntas vurderinger knyttet til aktsomhet gjennom den daglige driften. Hvordan vi skal hensynta bærekraftsrisiko er forankret både i *Retningslinje for Forsikringsrisiko* og *Retningslinje for Risikostyring*.

KLP Skadeforsikring er av flere grunner bevist hvem man benytter som reassurandører, også når det gjelder menneske- og arbeidstakerrettigheter. KLP Skadeforsikring har senest i 2021 avstått fra å benytte enkelte reassurandører, av hensyn til at vi ikke er kjent med selskapets forhold til menneskerettigheter og arbeidsforhold.

Selskapets reassurandører har i det vesentlige sin opprinnelse og hovedkontor i Europa, men det er også noen som har ikke-europeiske eiere. Hvilket land selskapet er registrert i og hvem som er eiere, er eksempel på forhold vi alltid vurderer også med tanke på stabil lovgivning, respekt for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold

Alle reassurandører vi har forretningsforhold med er internasjonalt ratet. Som et element i ratingen legges det også vekt på forhold knyttet til ESG. Vi har ikke stilt eksplisitte krav til selskapenes policies innen området, men observerer at flere av våre reassurandører, som også er blant verdens størst innen sitt område, vektlegger bærekraft og menneskerettigheter som sentrale kriterier i sitt arbeid. KLP Skadeforsikring er ikke kjent med at noen av selskapets reassurandører har brudd på sentrale menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Vi har ingen kjennskap til om reassurandørene selv forsikrer selskap som har denne type brudd, men observerer at flere av reassurandørene generelt har forpliktet seg til FNs bærekraftsmål.

Vi vil i løpet av første halvår 2022 jobbe videre med tydeligere formelle krav til reassurandørene innen dette området, samt etterspørre dokumentasjon på tematikken når vi har oppfølgings samtaler med dem.

Anti-korrupsjon og økonomisk kriminalitet

KLP har nulltoleranse mot økonomisk kriminalitet

Vi har etablert flere styringsdokumenter som skal sikre forsvarlige og hensiktsmessige rutiner for håndtering av den operasjonelle risikoen økonomisk kriminalitet utgjør i våre virksomheter, hvor noen av de viktigste er *Retningslinje for tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering*, *Retningslinje for etikk*, *Retningslinje for KLP som ansvarlig investor* og strategi for samfunnsansvar

Styringsdokumentene inneholder prinsipper, prosedyrer og standarder vi benytter for å integrere tiltak mot økonomisk kriminalitet, herunder tiltak mot korrupsjon, i våre forretningsstrategier, daglige drift og i forholdet til våre interessenter. Styringsdokumenter er kommunisert og tilgjengelig for alle ansatte. Som et ledd i løpende forbedring og utvikling innen området, jobber vi systematisk og helhetlig med risikovurderinger og risikoreducerende tiltak, herunder et hensiktsmessig anti-korrupsjonsprogram.

De vesentligste risikoene for korrupsjon og bestikkelser er relatert til våre investeringer og kundemassen innen offentlige virksomheter. Korrupsjon og annen økonomisk kriminalitet er viktige temaer som vi følger opp med selskaper som ansvarlig investor. I Norge har flere korrupsjonssaker den siste tiden involvert offentlige virksomheter, som utgjør en stor del av vår kundemasse. Bakgrunnsundersøkelser, kontroller og dialog er virkemidler som reduserer risikoen for brudd på nulltoleransen.

Vi har etablert tilpassede e-læringer om antikorrupsjon og tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering, som er obligatoriske for alle ansatte. De gjeldende styringsdokumenter samt tilpasset opplæring i disse og innen området økonomisk kriminalitet, styrker bevissthet og kompetanse til våre ansatte rundt problematikken. Dette bidrar til at våre ansatte er godt rustet til å håndtere problemstillinger knyttet til økonomisk kriminalitet i sin jobbhverdag.

Gjennom bransjesamarbeid deltar vi i utvalg hos Finans Norge med formål å styrke arbeidet innen forebygging og avdekking av økonomisk kriminalitet. Vi støtter finansielt Norsk Økrimforening (NØF), som har som formål å bekjempe økonomisk kriminalitet, med særlig fokus på samarbeid mellom medlemmene og tverrfaglig kompetanseutvikling.

Åpenhet om investeringer

Som kommune- og helse-Norges pensjonsselskap er KLP åpne om hvordan vi investerer pensjonspengene vi forvalter. KLP er investert i over 8000 selskaper og prosjekter rundt om i verden, fordelt på ulike sektorer og regioner, og i statsobligasjoner utstedt av ulike land. Du kan lese mer her:

- Note 15 KLPs investeringer i [Aksjer og aksjefondsandeler](#), fordelt på Norge og utland og sektorer.
- [KLPs investeringer i aksjer og obligasjoner, fordelt på sektor og region](#)
- [KLPs investeringer i statsobligasjoner, fordelt på land](#)

Ansvarlig forretningsdrift

KLP skal drive på en ansvarlig måte som bidrar til at våre kunder får den pensjonen og de tjenestene de har rett og krav på. Det er viktig for oss at våre eiere og deres ansatte er fornøyde, og derfor er vi åpne om at vi mottar klager.

Ansvarlig forretningsdrift

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Gebyrer, forelegg og bøter fra myndigheter som følge av mangel på etterlevelse av lover og regler	0	0	-	-	16.	16.6
Antall varsler mottatt via ekstern varslingskanal	0	0	-	-	16.	n/a
Klager på pensjonssaker mottatt via KLPs kontaktpunkter	991	1018	-	-	8.10.	n/a
Saker behandlet i Trygderetten (antall / antall hvor kunden har fått medhold)	37 / 3	45 / 0	-	-	8.10.	n/a
Klager på bank, skadeforsikring og fond mottatt via KLPs kontaktpunkter (antall / antall hvor kunden har fått medhold)	155 / 55	187 / 35	-	-	8.	n/a
Saker behandlet i Finansklagenemda (antall / antall hvor kunden har fått medhold)	94 / 16	36 / 6	-	-	8.	n/a

Kommentarer til resultater i 2021

I 2021 var det en nedgang i antall klager både i pensjonssaker og knyttet til bank, skadeforsikring og fond. KLP mottok 991 klager på pensjonssaker, og 37 av disse ble behandlet i Trygderetten. KLP fikk medhold i 34 av sakene, som i hovedsak betyr at KLP fikk medhold i at vi har hjemmel til å kreve tilbakebetaling av pensjons, men hvor Trygderetten reduserer størrelsen.

KLP Banken mottok 30 klager, hvorav kunden fikk medhold i 16 saker. Ved starten av 2021 hadde Banken et prosjekt for å senke terskelen for hvilke mottatte klager som rapporteres i forbedringssystemet. For eksempel blir avslag på boliglån på grunn av boliglånforskriften nå rapportert som en klage. Senking av terskelen for hvilke klager som rapporteres kan forklare den store økningen i antall klager fra 2020 til 2021. Banken hadde to saker behandlet i Finansklagenemda, hvor KLP fikk medhold i begge sakene.

KLP Kapitalforvaltning mottok 26 kundeklager, hvorav kunden fikk medhold i 16 av sakene.

For KLP skadeforsikring ble det mottatt 99 klager, hvor kunden fikk medhold i 23 saker. Videre ble 92 saker behandlet i Finansklagenemda, med medhold til KLP i 76 av sakene.

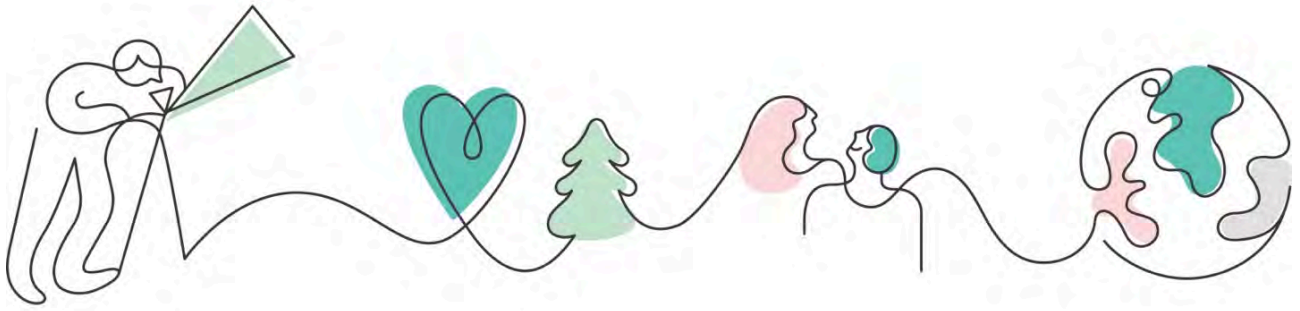
I februar 2022 gjennomførte Konkurransetilsynet en uanmeldt kontroll hos KLPs hovedkontorer i Oslo. Besøket gjaldt Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringselskap, og bakgrunnen var et ønske fra Konkurransetilsynet om å undersøke om KLP har overholdt konkurransereglene. Prosessen pågår fortsatt ved publiseringen av årsrapport for 2022. KLP samarbeider godt og tett med tilsynet, og gir fullt innsyn i det tilsynet trenger av informasjon.

Skatt i ulike land

Et ansvarlig næringsliv er åpen om sin skattepraksis. Derfor rapporterer KLP i et land for land-format om skatt i de land hvor vi har virksomhet.

Skatt i ulike land

	2021	2020	2019	2018	FNs bærekraftsmål	Delmål
Norge						
Antall ansatte	1 022	997	985	973	16.	16.4, 16.6
Nye investeringer i eiendom (mNOK)	-24	2 406	1 989	983	16.	16.4, 16.6
Inntekter (mNOK)	125 577	75 625	105 705	46 805	16.	16.4, 16.6
Resultat før skatt (mNOK)	1 027	1 657	2 477	1 719	16.	16.4, 16.6
Faktisk betalbar inntektsskatt for regnskapsåret (mNOK)	1 106	0	0	0	16.	16.4, 16.6
Sverige						
Antall ansatte	9	11	10	8	16.	16.4, 16.6
Nye investeringer i eiendom (mNOK)	2 746	78	15	7	16.	16.4, 16.6
Inntekter (mNOK)	339	404	450	437	16.	16.4, 16.6
Resultat før skatt (mNOK)	1 008	38	290	883	16.	16.4, 16.6
Faktisk betalbar inntektsskatt for regnskapsåret (mNOK)	24	30	11	0	16.	16.4, 16.6
Danmark						
Antall ansatte	17	13	12	9	16.	16.4, 16.6
Nye investeringer i eiendom (mNOK)	1 287	682	3 617	1 115	16.	16.4, 16.6
Inntekter (mNOK)	458	442	313	255	16.	16.4, 16.6
Resultat før skatt (mNOK)	762	245	321	250	16.	16.4, 16.6
Faktisk betalbar inntektsskatt for regnskapsåret (mNOK)	27	31	20	2	16.	16.4, 16.6
Øvrige Europa						
Antall ansatte	0	0	0	0	16.	16.4, 16.6
Nye investeringer i eiendom (mNOK)	13	0	308	0	16.	16.4, 16.6
Inntekter (mNOK)	43	36	166	263	16.	16.4, 16.6
Resultat før skatt (mNOK)	80	-451	105	-12	16.	16.4, 16.6
Faktisk betalbar inntektsskatt for regnskapsåret (mNOK)	0	0	0	0	16.	16.4, 16.6

Oversikt over FNs bærekraftsmål som KLP bidrar til

Mål 1, *Utrydde fattigdom*

- Delmål 1.4; Innen 2030 sikre at alle menn og kvinner, særlig fattige og sårbare, har lik rett til økonomiske ressurser og tilgang til grunnleggende tjenester, til å eie og kontrollere jord og andre former for eiendom, og til arv, naturressurser, ny teknologi og finansielle tjenester, inkludert mikrofinansiering.

Mål 3, *God helse og livskvalitet*

- Delmål 3.a; Styrke gjennomføringen av Verdens helseorganisasjons rammekonvensjon om forebygging av tobakksskader i alle land.

Mål 5, *Likestilling mellom kjønnene*

- Delmål 5.1; Få slutt på alle former for diskriminering av jenter og kvinner i hele verden.
- Delmål 5.4; Anerkjennelse og verdsettelse ubetalt omsorgs- og husholdsarbeid gjennom offentlige tjenester, infrastruktur og sosialpolitikk, og fremme delt ansvar i husholdet og familien, alt etter hva som passer i det enkelte land.
- Delmål 5.5; Sikre kvinner fullstendig og reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger på alle nivåer der beslutninger tas, i det politiske, det økonomiske og det offentlige liv.
- Delmål 5.a; Iverksette reformer for å gi kvinner lik rett til økonomiske ressurser, mulighet til å eie og kontrollere jord og andre former for eiendom samt tilgang til finansielle tjenester, arv og naturressurser, i samsvar med nasjonal lovgivning.

Mål 6, *Rent vann og gode sanitærforhold*

- Delmål 6.4; Betydelig bedre utnyttelse av vann i alle sektorer.

Mål 7, *Ren energi til alle*

- Delmål 7.1; Innen 2030 sikre allmenn tilgang til pålitelige og moderne energitjenester til en overkommelig pris.
- Delmål 7.2; Innen 2030 øke andelen fornybar energi i verdens samlede energiforbruk betydelig.
- Delmål 7.a; Innen 2030 styrke det internasjonale samarbeidet for å lette tilgangen til forskning og teknologi på området ren energi, inkludert fornybar energi, energieffektivisering og avansert og renere teknologi for fossilt brensel, og fremme investeringer i energiinfrastruktur og teknologi for ren energi.

Mål 8, Anstendig arbeid og økonomisk vekst

- Delmål 8.3; Fremme en utviklingsrettet politikk som støtter produktive aktiviteter, opprettelse av anstendige arbeidsplasser, entreprenørskap, kreativitet og innovasjon, og stimulere til formalisering av og vekst i antallet svært små, små og mellomstore bedrifter, blant annet ved å gi dem tilgang til finansielle tjenester..
- Delmål 8.4; Til og med 2030 gradvis å bedre utnyttelsen av globale ressurser innenfor forbruk og produksjon, og arbeide for å oppheve koblingen mellom ; økonomisk vekst og miljødeleggelser, i samsvar med det tiårige handlingsprogrammet for bærekraftig forbruk og produksjon, der de utviklede landene går foran.
- Delmål 8.5; Innen 2030 oppnå full og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle kvinner og menn, inkludert ungdom og personer med nedsatt funksjonsevne, og oppnå lik lønn for likt arbeid.
- Delmål 8.7; Iverksette umiddelbare og effektive tiltak for å avskaffe tvangsarbeid, få slutt på moderne slaveri og menneskehandel og sikre at de verste formene for barnearbeid – inkludert rekruttering og bruk av barnesoldater – forbyes og avskaffes, og innen 2025 avskaffe alle former for barnearbeid.
- Delmål 8.8; Beskytte arbeiderrettigheter og fremme et trygt og sikkert arbeidsmiljø for alle arbeidstakere, inkludert arbeidsinnvandrere og særlig kvinnelige innvandrere, og arbeidstakere i et usikkert arbeidsforhold.
- Delmål 8.10; Styrke nasjonale finansinstitusjoners evne til å utvide tilgangen til og stimulere til bruk av bank- og forsikringstjenester og finansielle tjenester for alle.

Mål 9, Industri, innovasjon og infrastruktur

- Delmål 9.1; Utvikle pålitelig, bærekraftig og solid infrastruktur av høy kvalitet, inkludert regional og grensekryssende infrastruktur, for å støtte økonomisk utvikling og livskvalitet med vekt på overkommelig pris og likeverdig tilgang for alle.
- Delmål 9.3; Øke tilgangen til finansielle tjenester, inkludert rimelig kreditt, for små industribedrifter og andre bedrifter, særlig i utviklingsland, og styrke disse bedriftenes posisjon og integrere dem i verdikjeder og markeder.
- Delmål 9.4; Innen 2030 oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig, med mer effektiv bruk av ressurser og mer utstrakt bruk av rene og miljøvennlige

teknologiformer og industriprosesser, der alle land gjør en innsats etter egen evne og kapasitet.

- Delmål 9.a; Legge til rette for bærekraftig utvikling av infrastrukturen i utviklingsland ved å øke den finansielle, teknologiske og faglige bistanden til afrikanske land, de minst utviklede landene, kystløse utviklingsland og små utviklingsøystater.

Mål 10, *Mindre ulikhet*

- Delmål 10.2; Innen 2030 sikre myndiggjøring og fremme sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle, uavhengig av alder, kjønn, funksjonsevne, rase, etnisitet, nasjonal opprinnelse, religion eller økonomisk eller annen status
- Delmål 10.4; Vedta politikk, særlig når det gjelder skatter og avgifter, lønn og sosialomsorg, med sikte på å oppnå en gradvis utjevning av forskjeller.

Mål 11, *Bærekraftige byer og lokalsamfunn*

- Delmål 11.1; Innen 2030 sikre at alle har tilgang til tilfredsstillende og trygge boliger og grunnleggende tjenester til en overkommelig pris, og bedre forholdene i slumområder.
- Delmål 11.5; Innen 2030 oppnå en betydelig reduksjon i antall dødsfall og antall personer som rammes av katastrofer, inkludert vannrelaterte katastrofer, og i betydelig grad minske de direkte økonomiske tapene i verdens samlede bruttonasjonalprodukt som følge av slike katastrofer, med vekt på å beskytte fattige og personer i utsatte situasjoner.
- Delmål 11.6; Innen 2030 redusere byenes og lokalsamfunnenes negative påvirkning på miljøet (målt per innbygger), med særlig vekt på luftkvalitet og avfallshåndtering i offentlig eller privat regi.

Mål 12, *Ansvarlig forbruk og produksjon*

- Delmål 12.5; Innen 2030 redusere avfallsmengden betydelig gjennom forebygging, reduksjon, materialgjenvinning og ombruk.
- Delmål 12.6; Stimulere selskaper, særlig store og flernasjonale selskaper, til å ta i bruk bærekraftige metoder og integrere informasjon om egen bærekraft i sine rapporteringsrutiner.

Mål 13, *Stoppe klimaendringene*

Mål 14, *Livet i havet*

Mål 15, *Livet på land*

- Delmål 15.2; Innen 2020 fremme innføringen av en bærekraftig forvaltning av all slags skog,

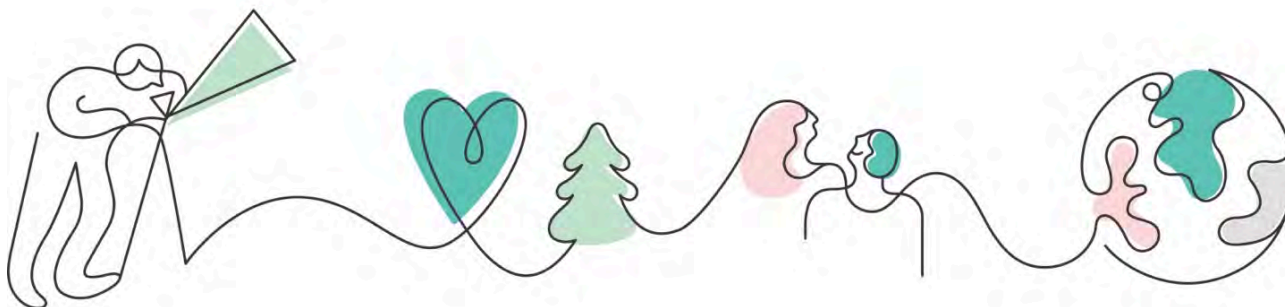
stanse avskoging, gjenopprette forringede skoger, og i betydelig grad øke gjenreising og nyplanting av skog på globalt nivå

Mål 16, Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner

- Delmål 16.2; Stanse overgrep, utnyttning, menneskehandel og alle former for vold mot og tortur av barn
- Delmål 16.4; Innen 2030 oppnå en betydelig reduksjon av ulovlige finans- og våpenstrømmer, gjøre det enklere å spore opp og returnere stjålne eiendeler og bekjempe alle former for organisert kriminalitet.
- Delmål 16.5; Betydelig redusere korrupsjon og bestikkelser i alle former.
- Delmål 16.6; Utvikle effektive, ansvarlige og åpne institusjoner på alle nivåer.

Mål 17, Samarbeid for å nå målene

- Delmål 17.3; Mobilisere ytterligere finansielle ressurser til utviklingslandene fra flere kilder.

Noter og definisjoner

Engasjert og ansvarlig eier

Antall unike selskaper KLP har hatt dialog med viser til selskaper som KLP har vært i direkte dialog med under året angående sosiale, miljø-, eller styringsmessige temaer, og dialog KLP har ledet som del av ulike investorsamarbeid. KLP kan ha flere dialoger med et selskap i løpet av året knyttet til ulike temaer. KLPs oppfølging varierer i omfang, tema og tidsperspektiv. Dette er en form for eierskapsutøvelse der KLP engasjerer i en dialog med selskaper for å avklare hvordan de håndterer samfunnsansvarsutfordringer samt kommuniserer KLPs forventninger som investor og eier.

Generalforsamlinger. KLP benytter tjenester fra ISS for å stemme på generalforsamlinger i selskaper vi er investert i. Ved generalforsamlinger i norske selskaper (hjemmehørende eller børsnotert i Norge) stemmer KLP manuelt gjennom ISS. Ved generalforsamlinger i utenlandske selskaper benytter KLP proxy-stemmegiving gjennom ISS.

Antall utelukkelse viser til totalt antall selskaper KLP har ekskludert fra investeringene på grunn av brudd på utelukkelseskriteriene i *Retningslinje for KLP som ansvarlig investor* ved utgangen av året.

Andel utelukket av indeks viser hvor stor del av indeksen som KLP ikke investerer i grunnet utelukkelse, målt ved selskapenes markedsverdi.

Antall re-inkluderte selskaper er selskaper hvor utelukkelsen har blitt opphevet i løpet av året.

Klima, miljø og natur

KLPs klimamål

Paristilpasningsprosenten viser andelen av KLPs investeringer som har utslipp som er forenlige med at verden kan nå 1,5-gradersmålet og netto null-utslipp innen 2050. KLP deler investeringene inn i fire kategorier for å regne ut paristilpasningsprosenten og benytter en egen metode for hver kategori. For nærmere beskrivelse av metoden, se www.klp.no/klima.

Nullutslippsinvesteringer er investeringer i selskaper og prosjekter som har eller er nært nullutslipp. Tilpasningsprosenten for alle disse investeringene er 100 prosent.

Høyutslippssektorer er investeringer i sektorer som anses som høyutslippssektorer og hvor det er etablert anerkjente referansebaner som kan benyttes for å knytte utslipp fra et selskap til en global utslippsbane. KLP benytter referansebaner fra PACTA (*Paris Agreement Capital Transition Assessment*) og CRREM (*Carbon Real Risk Estate Monitor*). Sektorene som er inkludert per i dag er sement, stål, olje og gass, kraftproduksjon, flyproduksjon, bilproduksjon og eiendom. Kull er ikke inkludert da KLP har solgt seg ut av kull-selskaper. For hvert selskap vurderer KLP selskapets utslippsintensitet eller produksjonsmikse i forhold til kravet i referansebanen, og regner deretter ut en vektet gjennomsnittlig paristilpasningsprosent for sektoren.

Resterende investeringer er investeringer hvor det ikke finnes noen anerkjente referansebaner. Der hvor det ikke er tilgjengelige referansebaner bruker KLP endring i karbonintensitet og temperaturscore. For hvert selskap vurderer KLP om selskapet tilfredsstillende til kravene til endring i karbonintensitet og/eller temperaturscore, og regner deretter ut et en vektet gjennomsnittlig paristilpasningsprosent for sektoren.

Investeringer uten data er investeringer hvor KLP ikke har nødvendige klimadata for å regne ut paristilpasningen, og som antas å være 0 prosent paristilpasset.

For nærmere og mer detaljert beskrivelse av metoden, se «[Veien til Paris – KLPs veikart mot netto null-utslipp](#)».

På grunn av forsinkelse i rapportering av klimadata fra selskaper til dataleverandører oppstår en forsinkelse i tallene. Det betyr at paristilpasningsprosenten KLP rapporterer per 31.12.2021 er beregnet ved å benytte finansiell data per 31.12.2021 og klimadata per 31.12.2020. Klimamålet fokuserer på at selskaper skal ha den rette utviklingen over tid, og siden denne forsinkelsen er konsekvent vil tallene vise en korrekt trend.

Andel av porteføljen viser hvor stor andel en kategori utgjør av den totale porteføljen som omfattes av klimamålet, målt i markedsverdi.

Klimavennlige investeringer

Det er markedsverdien av investeringene, i millioner kroner, som oppgis. Nye investeringer er netto nye investeringer gjennom året.

Andelen er beregnet som investeringenes andel av KLPs kollektivportefølje.

For å være konsekvente med definisjonene KLP benytter i vårt klimamål har vi revidert definisjonen av klimavennlige investeringer. KLP deler klimavennlige investeringer inn i nullutslippsinvesteringer og overgangsfinansiering. Der hvor det har vært praktisk hensiktsmessige er historiske tall oppdatert i henhold til ny definisjon, men tallene er i utgangspunktet ikke sammenlignbare med tidligere rapporterte tall.

Nullutslippsinvesteringer

Nullutslippsinvesteringer er investeringer med null eller nært null utslipp fra drift.

Fornybar energi i Norge er aksje- og obligasjonsinvesteringer i norske kraft- og nettselskaper. Kraftselskapene er klassifisert som el-produsenter fra vannkraft, vindkraft eller biobrensel. Tallet inkluderer også utlån til selskaper og prosjekter i Norge innen kraftsektoren, noe det ikke har gjort tidligere. Tallet er derfor ikke direkte sammenlignbart med tidligere år.

Fornybar energi internasjonalt er investeringer i prosjekter innen fornybar energi. Dette er både egenkapital-investeringer og prosjektfinansiering. Investeringene gjøres enten gjennom eksterne fondsforvaltere spesialisert på energi eller andre samarbeidspartnere. I år inkluderes også selskaper som har mer enn 95 prosent av sine inntekter fra produksjon av fornybar energi.

Fornybar energi i utviklingsland er investeringer i nye prosjekter innen fornybar energi. Investeringene gjøres dels som direkteinvesteringer i samarbeid med Norfund, dels som fondsinvesteringer gjennom fondsforvalteren Climate Investor One. Investeringene er en del av KLPs portefølje for utviklingsinvesteringer, som er ett av virkemidlene i *Retningslinje for KLP som ansvarlig investor*. Formålet er å oppnå både finansiell avkastning og samfunnsmessig gevinst. Investeringene baseres på kommersielle risiko- og avkastningsvurderinger, men vektlegger også effekten på samfunns- og miljømessige parametere.

Bærekraftig skog er investeringer i et fond som investerer i FSC-sertifiserte skogeiendommer i Sverige, Finland og Baltikum.

Nullutslippsferger er utlån til Fjord1 til el-ferger.

Overgangsinvesteringer

Overgangsinvesteringer er investeringer som bidrar til å redusere utslipp og utvikle ny teknologi, eller hjelper sektorer som vanskelig kan bli nullutslipp med å bli mer bærekraftige og redusere utslipp.

Miljøbygg. Det er markedsverdien av miljøbygg i KLPs eiendomsportefølje og totalt antall kvadratmeter som rapporteres. Miljøbygg er definert som bygg med energiklasse A. Dette er i henhold til det foreslåtte taksonomi-regelverket i EU-taksonomien. Tidligere har definisjonen i tillegg inkludert bygg som er BREEAM sertifisert med minimum oppnådd karakter *very good*, som produserer egen energi gjennom solcellepaneler, eller som har vunnet en norsk eiendomspris hvor miljø er en viktig måleparameter. Den oppdaterte definisjonen er derfor strengere og inkluderer færre bygg. Tallene fra tidligere år er ikke oppdatert i henhold til den nye definisjonen, og tallene er derfor ikke direkte sammenlignbare.

Grønne lån er utlån til kommuner, fylkeskommuner og bedrifter med kommunal tilknytning. Lånet må ha en klar positiv miljø- og klimaeffekt og tilfredsstillende gitte kriterier, avhengig av hva slags prosjekt det er. Prosjektkategoriene er vann, avløp og renovasjon, transport og nybygg og rehabilitering av bygg. Kriteriene er basert på *Green Bond Principles*, *Climate Bond Initiative Taxonomy* og *Nordic Public Sector Issuers Position Paper on Green Bonds Impact Reporting*. Kriteriene revideres løpende ved behov.

Grønne obligasjoner er obligasjoner klassifisert som grønne og som har en ekstern tredjepartsverifisering. Det inkluderer ikke obligasjoner som allerede er medregnet i KLPs investeringer i fornybar energi i Norge ovenfor.

Infrastruktur inkluderer investeringer i et fond for bærekraftig infrastruktur i Europa.

Fossil energi er KLPs investeringer i selskaper klassifisert som olje- og gasselskaper, herunder eksempelvis letevirksomhet, produksjon og raffinaderi. Transport- og oljeserviceselskaper er ikke inkludert.

KLPs eiendomsportefølje

Klimagassutslipp fra KLPs eiendomsportefølje blir utarbeidet av en ekstern konsulent. Det er KLPs egendriftede bygg som er med i utregningen. Utslippene blir omregnet til tonn CO₂-ekvivalenter i tråd med standard fra *The Greenhouse Gas Protocol Initiative*.

Klimagassutslippene omfatter energiforbruk, avfall og øvrig drift av eiendommene.

Klimagassutslipp fra KLPs eiendomsportefølje inngår i scope 3 i KLPs totale klimagassutslipp.

Fornybar energiproduksjon i KLPs eiendomsportefølje er kWh fornybar energi produsert lokalt på KLPs eiendommer. Produksjon er primært fra solceller.

Energiforbruk er gjennomsnittlig 12 måneders klimakorrigert spesifikk energibruk for egendriftede bygg. Med egendriftede bygg menes de eiendommene som KLP eier, har ansvar for drift og vedlikehold, og hvor KLP har muligheten til å iverksette og måle effekten av miljøtiltak. Dette er bygg i Oslo, Trondheim, København og Stockholm. Alle disse byggene har energioppfølgingssystem hvor energi- og vannforbruk registreres og overvåkes. I de aller fleste byggene er leietakers energiforbruk også medtatt, slik at vi har oversikt over totalt energiforbruk på byggene. Energiforbruk bygg er temperaturkorrigert for å kunne måle effekt av iverksatte energisparingstiltak.

I første kvartal 2021 tok KLP i bruk et nytt energi- og miljøoppfølgingssystem for eiendommene i KLPs eiendomsportefølje. Det har tatt tid å implementere dette, og på grunn av manglende underlag fra noen eiendommer er ikke energiforbruk fra alle bygg inkludert i rapporteringen. Det har særlig vært utfordrende å innhente data fra leietagere da det nå kreves samtykke fra leietager for at KLP skal kunne hente inn denne dataen. Når underlag fra alle bygg er inkludert i det nye systemet vil vi ha et bedre rapporteringsgrunnlag enn tidligere. I forbindelse med at byggene har blitt lagt inn i det nye systemet har det blitt enkelte justeringer i energiforbruk for enkelte bygg. Av den grunn er energiforbruket for eiendomsporteføljen i 2020 oppdatert med siste tilgjengelige data.

KLP har en stor portefølje med bygg, som også endrer seg over tid. De enkelte byggene kan også endre bruksmønster i kortere eller lengre tidsperioder, som for eksempel i forbindelse med leietakerutskiftninger.

Det kan være ulike grunner til at det av og til ikke er mulig å få innhentet korrekte tall, eksempelvis ved feil på målere eller for sent innrapporterte tall fra våre underleverandører. Dette tas høyde for ved at rapporteringen kun inkluderer KLPs egendriftede bygg og som har

sammenliknbare driftsforhold 12 måneder tilbake i tid fra rapporteringstidspunktet. Det betyr imidlertid at byggene KLP rapporterer på varierer noe fra år til år, men vurderingen er at dette likevel vil plukke opp de riktige trendene i selskapets eiendomsmasse.

Avfallsmengden i KLPs eiendomsportefølje omfatter egendriftede bygg, men inkluderer ikke alle bygg i eiendomsporteføljen. Da avfallet ikke blir veid ved henting i alle bygg, eksempelvis byggene i Stockholm, er det ikke mulig å hente ut avfallsdata for alle enkeltbygg. I 2021 inkluderes avfallstall fra 47 bygg, mot 51 bygg i 2020.

Kildesorteringsgraden viser hvor stor andel av avfallet som blir sortert. Sortert avfall kan materialgjenvinnes i større grad, og har derfor en mindre negativ miljøpåvirkning enn avfall som ikke sorteres og som blir enten deponert eller energigjenvunnet.

Vannforbruk viser faktisk vannforbruk i millioner liter i KLPs egendriftede bygg.

Klimarisiko

Investeringenes klimaprofil

KLP rapporterer i henhold til anbefalingene fra TCFD og rapporterer på de fire anbefalte indikatorene for karbonmåling av investeringer. Definisjonen av de ulike indikatorene varierer fra ulike kilder, og selv innad i EUs regelverk varierer disse. KLP følger følgende prinsipper når vi regner ut investeringenes klimaprofil:

1. Klimaindikatorene inkluderer både børsnoterte aksjer og selskapsobligasjoner, hvor KLP tidligere kun har inkludert aksjeinvesteringer.
2. For utregning av karbonintensitet, karbonavtrykk og karbonutslipp benytter vi selskapsverdi («enterprise value»), hvilket inkluderer et selskaps aksjeverdi og gjeld.
3. Klimaindikatorene er regnet ut både med scope 1 og 2 og scope 1, 2 og 3.
4. Etter TCFDs definisjon blir utregningene gjort i amerikanske dollar.

KLP henter data på utslipp, inntekter og selskapsverdi fra vår dataleverandør og gjør beregningen av indikatorene internt. På grunn av forsinkelse i rapportering av klimadata fra selskaper til dataleverandører oppstår en forsinkelse i tallene. Det betyr at utslippene KLP rapporterer per 31.12.2021 er beregnet ved å benytte finansiell data og klimadata per 31.12.2020. Siden denne forsinkelsen er konsekvent vil tallene vise en korrekt trend over tid.

Tilsvarende beregninger er også gjort for en vektet indeks, for å representere hvordan tallene kunne sett ut om man heller plasserte midlene i en bred markedsindeks.

Det er ikke alle investeringer hvor det er tilgjengelig data. KLP beregner derfor dekningsgraden for indikatorene, altså hvor stor andel av børsnoterte aksjer og selskapsobligasjoner det finnes nødvendig data for å regne ut indikatorene. Dekningsgraden for de ulike indikatorene er vist i tabellen under:

Indikator	Dekningsgrad
Vektet gjennomsnittlig karbonintensitet	65,4 %
Karbonintensitet	56,6 %
Utslipp av klimagasser	56,6 %
Karbonavtrykk	56,6 %

Vektet gjennomsnittlig karbonintensitet

Vektet gjennomsnittlig karbonintensitet viser investeringenes eksponering mot karbonintensive selskaper. Indikatoren regnes ut som tonn CO₂-ekvivalenter per million dollar selskapet har i inntekter, vektet for selskapets andel i porteføljen.

Utslipp av klimagasser

Det er KLPs eide utslipp som rapporteres. Det innebærer at KLPs eide utslipp er allokert fra selskapets totale utslipp ved KLPs eierandel i selskapet og dets selskapsverdi. Det er brukt porteføljens totale investeringer i selskapet delt på selskapets totalverdi (verdi av aksjer og gjeld) for å finne eierandel.

Karbonintensitet

Karbonintensiteten viser karboneffektiviteten til investeringene. Indikatoren regnes ut som tonn eide CO₂-ekvivalenter per eide million dollar selskapet har i inntekter, altså hvor mye utslipp som eies av porteføljen i forhold til inntekter som eies av porteføljen. Det er brukt porteføljens totale investeringer i selskapet delt på selskapets totalverdi (verdi av aksjer og gjeld) for å finne eierandel.

Karbonavtrykk

Karbonavtrykk viser hvor mye utslipp som eies i forhold til porteføljens størrelse, altså hvor stort karbonavtrykk porteføljen har, dens størrelse tatt i betraktning. Indikatoren regnes ut som tonn eide CO₂-ekvivalenter fordelt på porteføljens markedsverdi. Det er brukt porteføljens totale investeringer i selskapet delt på selskapets totalverdi (verdi av aksjer og gjeld) for å finne eierandel.

KLPs egen drift

Klimagassutslipp fra KLPs egen drift blir utarbeidet av en ekstern konsulent. Utslippene blir omregnet til tonn CO₂-ekvivalenter i tråd med standard fra *The Greenhouse Gas Protocol Initiative*. Klimagassutslippene omfatter utslipp fra bruk av dieserbiler (scope 1), energiforbruk (scope 2), og flyreiser, tjenestereise med bil og avfall fra KLPs egne kontorlokaler (scope 3). Ved utregning av klimagassutslipp fra flyreiser differensieres det mellom kort, medium og lang distanse og kabinklasse, og det er inkludert RF-faktor i utregningen.

Antall flyreiser er basert på tall fra vårt reisebyrå, og det er antall strekninger som rapporteres. En strekning vil si en enkelt distanse, og en tur-retur reise kan bestå av flere strekninger.

På grunn av pandemien ble mange reiser avbestilt, kansellert eller ikke gjennomført. Dette har blitt korrigert for, og tallet viser faktisk gjennomførte flystrekninger.

Energiforbruk er en vesentlig kilde til KLPs klimagassutslipp. Energiforbruket i KLPs egne kontorlokaler er ikke temperaturkorrigert, men viser faktisk forbruk. Med egne kontorlokaler menes de kontorlokalene KLP-konsernets ansatte jobber i. Tidligere år har vi kun inkludert KLPs kontorlokaler i Norge, men i år tar vi også med kontorlokaler for KLP Eiendom i Stockholm og København. Energiforbruket er hentet fra vårt energioppfølgingssystem.

Avfallsmengde i KLPs egne kontorlokaler inkluderer Oslo, Bergen og Trondheim. Søppelvekten ved KLPs kontor i Oslo var i ustand i store deler av 2021, og avfallsmengden er derfor estimert basert på den avleste avfallsmengden for enkelte måneder i 2021.

Kildesorteringsgraden viser hvor stor andel av avfallet som blir sortert. Sortert avfall kan materialgjenvinnes i større grad, og har derfor en mindre negativ miljøpåvirkning enn avfall som ikke sorteres og som blir enten deponert eller energigjenvunnet.

Andel miljøsertifiserte leverandører. Det rapporterte tallet gir andelen kjøp fra store, norske leverandører til KLP som er miljøsertifisert som Miljøfyrtårn eller etter ISO 14001. Det kan være tilfelle at noen leverandører er sertifiserte i henhold til flere ordninger, men de er i så fall kun inkludert én gang. Som store leverandører regnes leverandører hvor KLPs kjøp utgjør 1 millioner kroner eller mer i løpet av regnskapsåret.

Oversikt over sertifiserte selskaper er hovedsakelig hentet fra en ekstern leverandør. I enkelte tilfeller hvor det har manglet data har informasjon om sertifisering blitt hentet manuelt fra for eksempel leverandørens nettsider.

Rapporteringen gjøres for eksterne leverandører som leverer varer eller tjenester direkte til KLPs finansvirksomhet. Leverandører fra eget konsern, leverandører til skadeforsikringsoppgjør eller agenter for utenlandske selskaper er ikke medregnet.

I 2021 hadde KLP 108 leverandører med omsetning over 1 millioner kroner i 2020. Av disse var 62 leverandører miljøsertifiserte. Det tilsvarer at 57,5 prosent av leverandørene var sertifiserte. Kjøpene fra de miljøsertifiserte leverandørene utgjorde 83,9 prosent av de samlede kjøpene fra leverandørene over 1 million kroner.

Innovasjon og samfunnsutvikling

Utlån

Utlån til vei og transport er utlån til eksempelvis veiprojekter og infrastruktur og innkjøp av transportmidler.

Utlån til offentlig eiendom er utlån til eksempelvis skolebygg, rådhus og andre kommunale bygg.

Utlån til offentlig sektor og virksomheter er finansiering av ulike typer investeringer i kommuner og fylkeskommuner som for eksempel barnehager, sykehjem, skoler o.l.

Utlån til vann, avløp og renovasjon er utlån til ulike prosjekter knyttet til vann, avløp og renovasjon.

Tallene for utlån i 2020 er endret fra de tallene som er publisert i KLPs årsrapport for 2020. Årsaken er at tallene for utlån til vei og transport, offentlig eiendom og offentlig sektor og virksomhet ikke var oppdatert med de siste justeringene, og derfor er feil.

Såkorninvesteringer

Såkorninvesteringer er investeringer i såkornfond knyttet til forskningsmiljøer i Norge. Det er markedsverdien av gjennomførte investeringer som rapporteres. KLP hadde ved utgangen av 2021 investert i 13 ulike såkornfond.

Ny kapasitet fornybar energi

Prosjektene som inkluderes er KLPs investeringer dedikert til bygging av ny kapasitet fornybar energi. Dette inkluderer direkteinvesteringer i prosjekter og selskaper, fondsinvesteringer og utlån til prosjekter.

Antall ferdigstilte prosjekter og installert kapasitet

Antall ferdigstilte prosjekter, og deres samlede installerte kapasitet, er akkumulert siden investeringenes oppstart. Tallene viser til prosjektene som helhet; KLPs eierandel er ikke hensyntatt.

Antall innbyggers strømbehov dekket av den nye kapasiteten

Fornybar energi-prosjektene som KLP har investert i produserer elektrisitet tilsvarende så mange innbyggers strømbehov i landene hvor kraftparkene er i drift. Beregningen er basert på gjennomsnittlig kapasitet for de respektive teknologiene hentet fra FNs klimapanel, og gjennomsnittlig strømforbruk per capita i det aktuelle landet hentet fra Verdensbankens statistikkdatabase. Tallene for Rwanda er basert på data fra worlddata.org og CIA factbook.

Unngåtte CO₂-utslipp som følge av den nye kapasiteten

De teoretiske unngåtte utslippene hvis den samme mengde elektrisitet heller ville blitt produsert av den landsgjennomsnittlige elektrisitetsproduksjonen. Tallene er hentet fra det internasjonale energibyrået (IEA). For Rwanda er tallene basert på myndighetenes egenrapportering til FNs klimakonvensjon, og avstemt opp mot *African Carbon Forum*. Dette gir et konservativt anslag på unngåtte CO₂-utslipp.

Bank og finans i utviklingsland

Investeringer i bank og finans

Investeringer i bank og finans i utviklingsland er KLPs investeringer i Nordisk mikrofinansinitiativ (NMI) og NorFinance. NorFinance er et investeringsselskap KLP eier sammen med blant andre Norfund. Investeringene gjøres som en del av KLPs portefølje for utviklingsinvesteringer, som er ett av virkemidlene i *Retningslinje for KLP som ansvarlig investor*. Formålet er å oppnå både finansiell avkastning og samfunnsmessig gevinst.

Låntakere i utviklingsland

Låntakere i utviklingsland gjennom Nordisk mikrofinansinitiativ (NMI) er aktive låntakere gjennom de mikrofinansinstitusjoner hvor NMI har investert. Antallet gjelder mikrofinansinstitusjonene som helhet; NMIs eierandel i den aktuelle mikrofinansinstitusjonen er ikke hensyntatt. Av de 9,1 millioner låntakerne er 95 prosent kvinner, og 76 prosent av låntakerne bor i rurale strøk.

Øke kunnskap om pensjon

Mediesaker om pensjon med talsperson fra KLP er basert på medieanalyse utarbeidet av Retriever. Tallet viser antall mediesaker hvor temaet er pensjons- og livsforsikring og hvor KLP er omtalt, og hvor saken inneholder talsperson fra KLP.

Personlige veiledninger om pensjon er veiledninger KLP har med våre kunders arbeidsgivere og arbeidstakere om ulike temaer knyttet til pensjon. Veiledningene gjennomføres både fysisk og digitalt.

«Verdt å vite-kurs» om pensjon er kurs KLP avholder hos våre kunder. KLP gjennomfører kursene annethvert år, med «repetisjonskurs» i mellomåret. Temaene som kurset omhandler er ansattes pensjonsrettigheter, rapportering til KLP, opplæring i KLPs nettløsninger, og hva som vil skje med offentlig tjenstepensjon i fremtiden. Kursene er et viktig ledd i arbeidet med å øke KLPs kunder sin kunnskap om pensjon. Tallet som rapporteres viser antall som er påmeldt til kurs, men antall faktiske deltagere kan variere fra dette tallet. Siden kursene har blitt gjennomført digitalt har det vært vanskelig å dokumentere om alle påmeldte faktisk har deltatt, og om flere har deltatt sammen.

Helsefremmende og skadeforebyggende arbeid

Aktiviteter om skadeforebygging

Aktiviteter om skadeforebygging er aktiviteter hvor KLP skadeforsikring gir opplæring i brannsikkerhet og forebygging av brann. Tidligere ble dette gjennomført som kurs med mange deltagere fra ulike kommuner, men basert på erfaringer under pandemien har kurset blitt mindre, med færre deltagere fra samme kommune, og mange kurs er gjennomført i møte-format.

KLP skadeforsikring har samarbeidet med Norsk Brannbefals landsforbund om utformingen og gjennomføringen av kursene. I tillegg samarbeider KLP skadeforsikring med KLPs HMS-opplæringsavdeling og kursene kan derfor også inneholde opplæring om for eksempel HMS risikokartlegging. Kursene fungerer skadeforebyggende.

Kurs og prosjekter om helsefremmende arbeidsplasser

Prosjekter om helsefremmende arbeidsplasser er en del av KLPs arbeidsmiljønettverk, hvor kommuner, fylkeskommuner og helseforetak kan søke med spesifikke prosjekter knyttet til arbeidsmiljø. Prosjektet går over tre år og blir en del av nettverket hvor de får faglig og økonomisk støtte, og kan dele erfaringer med andre prosjekter. Det er antall pågående prosjekter gjennom det aktuelle året som rapporteres, og ikke kun prosjekter som er pågående per 31.12.2021.

KLP arrangerer også kurs om helsefremmende arbeidsplasser hos våre kunder. Dette er kurs om ulike temaer knyttet til helsefremmende arbeidsplasser, som for forebygging av personskader og vold og trusler på arbeidsplassen. Dette er både store webinarer med mange deltagere og møter og kurs for den enkelte kunde.

Menneske- og arbeidstakerrettigheter

KLPs ansatte

Alle tall som rapporteres tar utgangspunkt i faste ansatte i KLP-konsernet i Norge, Sverige og Danmark, med mindre noe annet er spesifisert.

Antall ansatte er faste ansatte i KLP-konsernet i Norge, Sverige og Danmark, og inkluderer ansatte i permisjon og ansatte som jobber deltid.

Deltidsansatte er faste ansatte som jobber mindre enn 100 prosent.

Midlertidige ansatte er ansatte med midlertidig kontrakt som lønnes av KLP. Dette inkluderer ikke bemanningsbyrå.

Aldersfordeling blant ansatte er basert på faste ansatte.

Turnover er andelen personer som har sluttet i KLP-konsernet. Personer som har skiftet jobb internt i KLP-konsernet er ikke inkludert.

Total lønn til ansatte er total faktisk kostnadsført lønn, fratrukket honorarer til eksterne. Naturalytelser er ikke inkludert. Informasjon vedrørende lønn omhandler kun faste ansatte i Norge, og er derfor regnet ut basert på færre ansatte enn antall personer under antall ansatte.

Gjennomsnittlig lønn per kjønn er beregnet ut fra kontraktfestet lønn etter 100 prosent stillingsgrad og ikke korrigeret for andel deltid. Årsaken til at kvinners gjennomsnittslønn er lavere enn menns gjennomsnittslønn er at andelen menn i høyt betalte stillinger er høyere. KLP har ikke lønnsforskjeller mellom kjønnene i tilsvarende stillinger.

Likestilling og mangfold

KLP definerer ledere på tre ulike nivåer. Ledernivå 1 er konsernledelsen, inkludert konsernsjefen. Ledernivå 2 er de lederne som rapporterer direkte til en konserndirektør (medlem av konsernledelsen). Ledernivå 3 er de lederne som rapporterer til ledere på nivå 2.

Ansatte i *høyest betalte stillinger* er faste ansatte som ikke er ledere og som er lønnet utenfor tabell.

Øvrige medarbeidere er fast ansatte lønnet på tabell, som ikke er ledere eller i høyest betalte stillinger.

Kjønnsfordeling på ulike ledernivåer og blant alle ansatte er basert på faste ansatte.

Kvinnens inntekt i forhold til menn er definert på samme måte som gjennomsnittlig lønn per kjønn, og er beregnet ut fra kontraktfestet lønn etter 100 prosent stillingsgrad og ikke korrigeret for andel deltid. Årsaken til at kvinners gjennomsnittslønn er lavere enn menns gjennomsnittslønn er at andelen menn i høyt betalte stillinger er høyere. KLP har ikke lønnsforskjeller mellom kjønnene i tilsvarende stillinger.

Konsernsjefens lønn i forhold til medianlønn i konsernet. Konsernsjefens lønn er kontraktfestet fastlønn, ikke inkludert naturalytelser. Medianlønn er definert som medianlønn i konsernet for faste ansatte i Norge og inkluderer ledernivå 1.

Kjønnsfordeling fravær syke barn er beregnet fra totalt uttak av «sykt barn»-dager for faste ansatte og fordelt per kjønn.

Kjønnsfordeling uttak av foreldrepermisjon er beregnet fra totalt uttak av foreldrepermisjon blant faste ansatte, og fordelt per kjønn.

Andel som jobber deltid viser kvinnelige og mannlige faste ansatte med frivillig deltidskontrakt som en andel av totalt antall faste kvinnelige og mannlige ansatte.

Gjennomsnittlig avgangsalder er beregnet som gjennomsnittlig avgangsalder med AFP og alderspensjon for faste ansatte.

Helse, miljø og sikkerhet

Sykefravær er egenmeldt og legemeldt sykefravær for faste ansatte. *Korttidssykefravær* er definert til 1-3 dager, *langtidsfravær* fire dager eller mer.

Kjønnsfordeling sykefravær er beregnet ut fra totalt sykefravær for faste ansatte.

Personskader er egenrapporterte personalskader og skader rapportert som faktiske og mulige yrkesskader til KLPs skadeforsikringsselskap. Dette inkluderer ikke fritidsskader.

Anti-korrupsjon og økonomisk kriminalitet

Ansvarlig forretningsdrift

Gebyrer, forelegg og bøter fra myndigheter

Indikatoren viser utbetalt sum som følge av gebyrer, forelegg og bøter fra myndigheter som følge av mangel på etterlevelse av lover og regler. Dette inkluderer gebyrer fra Finanstilsynet, Datatilsynet, Arbeidstilsynet og Konkurransetilsynet, forelegg fra påtalemyndighet og bøter ilagt av domstol. I 2021 ble ikke KLP ilagt noen slike gebyrer, forelegg eller bøter.

Varsler via ekstern varslingskanal

KLP har en ekstern varslingskanal hvor man også anonymt kan varsle om kritikkverdige forhold. Tallet som rapporteres er antall faktiske varslingssaker mottatt via denne kanalen. KLP mottok ingen slike varsler i 2021.

Klager via KLPs kontaktpunkter

De fleste klager til KLP kommer via våre egne kontaktpunkter, for eksempel kontaktskjema på klp.no, e-post, telefon og i samtale med kundebehandler i de ulike dele av virksomheten. Antall klager som rapporteres er det antallet som er rapportert til Finanstilsynet, og anses som reelle klager.

For KLP Skadeforsikring, KLP Banken og KLP Kapitalforvaltning rapporteres også antall klager hvor kunden har fått helt eller delvis medhold i sin klage etter at KLP har behandlet saken på nytt.

For klager til KLP knyttet til pensjon har det ikke vært mulig å hente ut tilsvarende tall på grunn av begrensninger i systemet. Tallet på klager knyttet til pensjon inkluderer både klager og anker. Dersom en kunde er uenig i utfallet av en klagesak kan kunden anke, og denne anken behandles av en juridisk avdeling. Det kan derfor være tilfeller hvor én klagesak er registrert to ganger dersom den har blitt anket.

Saker i Trygderetten

Indikatoren viser antall saker som ble behandlet i Trygderetten i 2020 og antall saker hvor kunden fikk helt eller delvis medhold. Saksbehandlingstiden i Trygderetten er 8 til 10 måneder, så tallet inkluderer saker som ble sendt til Trygderetten i 2019 og 2020.

Saker i Finansklagenemda

Dersom en av våre kunder har sendt en klage til KLP og ikke er tilfreds med svaret eller oppfølgingen kan klagen rettes til Finansklagenemda. Indikatoren viser antall saker som ble behandlet i Finansklagenemda gjennom året og antall saker hvor kunden fikk helt eller delvis medhold hvor KLP Banken, KLP Kapitalforvaltning eller KLP Skadeforsikring var motpart.

Skatt og inntekt i ulike land

KLP rapporterer skatt og inntekt fordelt på de land hvor KLP driver virksomhet med bestemmende innflytelse. Dette innebærer at skatt og inntekt fra investeringer i utenlandske verdipapirer rapporteres i landfordelingen som norske, med mindre KLP har bestemmende innflytelse over investeringen slik at det foreligger et konsernforhold. I beløpet inngår KLP sin kildeskatt i fondsinvesteringer. I praksis handler KLPs virksomhet i utlandet om investeringer i eiendom.

Antall ansatte er faste ansatte i det aktuelle landet, og inkluderer ansatte i permisjon og ansatte som jobber deltid.

Nye investeringer i eiendom er netto nye investeringer for året, og ikke balansen.

Inntekter er sum netto inntekter for året fra resultatregnskapet.

Resultat før skatt er resultat før skatt fra resultatregnskapet.

Faktisk betalbar inntektsskatt for regnskapsåret. Med skatt menes her inntektsskatt. Skatt i form av avgifter inngår ikke i de rapporterte tallene. Betalt inntektsskatt i 2021 gjelder årene 2018-2020.

Til styret i Kommunal Landspensjonskasse Gjensidige Forsikringsselskap

Rapport om Kommunal Landspensjonskasse Gjensidige Forsikringsselskaps rapportering om bærekraft

Vi har gjennomført et attestasjonsoppdrag med moderat sikkerhet om Kommunal Landspensjonskasse Gjensidige Forsikringsselskaps (KLP) rapportering om bærekraft per 1. januar – 31. desember 2021.

Rapportering om bærekraft omfatter tabeller som viser indikatorer for bærekraft som KLP måler og følger opp. Tabellene er tilgjengelige og inngår i KLPs årsrapport for 2021, nærmere bestemt i kapittelet Bærekraftsregnskap. KLP har utarbeidet nøkkeltallene og forklart hvordan de måles i notene til tabellene (kriterier). Vi har kontrollert grunnlaget for målingene og har etterberegnet målingene.

Ledelsens ansvar

Ledelsen er ansvarlig for KLPs rapportering om bærekraft og for at nøkkeltall for bærekraft er utarbeidet i overensstemmelse med definisjonene som fremgår av noter og tekst i Bærekraftsregnskap. Ansvaret omfatter å utforme, implementere og vedlikeholde en intern kontroll som ivaretar KLPs rapportering om bærekraft.

Vår uavhengighet og kvalitetskontroll

Vi er uavhengige av selskapet i overensstemmelse med lov og forskrift og Code of Ethics for Professional Accountants (IESBA Code) og med de etiske kravene som er relevante for vårt oppdrag, og vi har oppfylt våre etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene og IESBA Code. Vi anvender ISQC 1 [NORSK] – Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og forenklet revisorkontroll av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester og opprettholder et omfattende system for kvalitetskontroll inkludert dokumenterte retningslinjer og prosedyrer vedrørende etterlevelse av etiske krav, faglige standarder og gjeldende lovmessige og regulatoriske krav.

Revisors oppgaver og plikter

Vår oppgave er å gi uttrykk for en konklusjon med moderat sikkerhet om KLPs rapportering om bærekraft basert på vår kontroll. Vi har foretatt våre kontroller og avgir vår uttalelse i samsvar med standard for attestasjonsoppdrag "ISAE 3000 Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon".

Vårt arbeid innebærer utførelse av handlinger for å innhente bevis for at KLPs nøkkeltall for bærekraft er utarbeidet i overensstemmelse med kriteriene for rapportering og måling som er forklart i noter og tekst i tilknytning til hver enkelt tabell. De valgte handlingene avhenger av vårt skjønn, herunder vurderinger av risikoene for at bærekraft rapporteringen inneholder vesentlig feilinformasjon, enten det skyldes misligheter eller feil. Ved en slik risikovurdering tar vi hensyn til den interne kontrollen som er relevant for utarbeidelsen av nøkkeltallene. Formålet er å utforme kontrollhandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av den interne kontrollen. Vår kontroll omfatter også en vurdering av om de anvendte kriteriene er hensiktsmessige og en vurdering av den samlede presentasjonen av KLPs rapportering om bærekraft.

Våre kontroller har omfattet blant annet møter med nøkkelansatte innenfor de vesentlige områdene, herunder kapitalforvaltning, eiendomsforvaltning, bank, HR, compliance og samfunnsansvar, for å forstå internkontroll og rutiner knyttet til rapportering av nøkkeltall for bærekraft; innsamling og gjennomgang av relevant informasjon som støtter fremstillingen av nøkkeltall for bærekraft; vurdering av fullstendighet og nøyaktighet i de presenterte nøkkeltall for bærekraft; og kontrollberegninger av nøkkeltall for bærekraft basert på en vurdering av risiko for feil i sammenstillingen av nøkkeltallene.

Etter vår mening er innhentet bevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Konklusjon

Basert på vår kontroll og innhentede bevis er vi ikke blitt oppmerksomme på forhold som gir oss grunn til å tro at

KLPs rapportering om bærekraft inneholder vesentlig feilinformasjon;

KLPs rapportering om bærekraft ikke i det alt vesentlige er utarbeidet, målt og rapportert i overensstemmelse med definisjonene og forklaringene i tilknytning til hver enkelt tabell.

Oslo, 18. mars 2022

PricewaterhouseCoopers AS

Eli Moe-Helgesen
Statsautorisert revisor

(Dette dokumentet signeres elektronisk)

Revisjonsberetning KLP Bærekraft

Signers:

<i>Name</i>	<i>Method</i>	<i>Date</i>
Moe-Helgesen, Eli	BANKID_MOBILE	2022-03-18 11:52

This document package contains:

- Closing page (this page)
- The original document(s)
- The electronic signatures. These are not visible in the document, but are electronically integrated.

This file is sealed with a digital signature. The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Vedlegg: Rapportering på likestilling og mangfold for KLPs datterselskaper

KLP Banken

Nøkkeltall om ansatte KLP Banken

	2021
Ansatte i KLP Banken	77
Deltidsansatte i KLP Banken	6,5 %
Midlertidige ansatte	6
Kjønnsfordeling midlertidig ansatte (kvinner / menn)	50 / 50 %
Turnover blant ansatte	4,1 %
Total lønn til ansatte (tusen kroner)	N/A
Gjennomsnittlig lønn kvinner (tusen kroner)	682
Gjennomsnittlig lønn menn (tusen kroner)	830
Aldersfordeling blant ansatte (andel under 30 / 30-50 / over 50)	18 / 42 / 40 %

Nøkkeltall likestilling og mangfold KLP Banken

	2021
Kjønnsfordeling blant ansatte (kvinner / menn)	52 / 48 %
Kjønnsfordeling på ledernivå 1 (kvinner / menn)	N/A
Kjønnsfordeling på ledernivå 2 (kvinner / menn)	50 / 50 %
Kjønnsfordeling på ledernivå 3 (kvinner / menn)	50 / 50 %
Kjønnsfordeling alle ledernivåer totalt (kvinner / menn)	46 / 54 %
Kjønnsfordeling i de høyest betalte stillinger (ikke-lederstillinger utenfor tabell)	17 / 83 %
Kjønnsfordeling i styret (kvinner/menn)	43 / 57 %
Kvinner tjener i forhold til menn (totalt i KLP Banken)	82 %
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 1	N/A
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 2	87 %
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 3	99 %
Kvinner tjener i forhold til menn i de høyest betalte stillinger (ikke-lederstillinger utenfor tabell)	104 %
Kvinner tjener i forhold til menn øvrige medarbeidere (eks. alle ledere og høyest betalte stillinger. Ansatte som ikke er ledere, lønnet på tabell)	93 %
Kjønnsfordeling fravær syke barn (kvinner / menn),	63 / 37 %
Kjønnsfordeling uttak av foreldrepermisjon (kvinner / menn)	100 / 0 %
Andel kvinnelige ansatte som jobber deltid	3 %
Andel mannlige ansatte som jobber deltid	3 %
Gjennomsnittlig avgangsalder AFP og alderspensjon (år)	N/A

Nøkkeltall HMS KLP Banken

	2021
Korttidssykefravær	0,8 %
Langtidssykefravær	3,0 %
Sykefravær totalt	3,8 %
Kjønnsfordeling sykefravær (kvinner / menn)	4,1 / 3,5 %
Antall personskader	0

KLP Eiendom

Nøkkeltall om ansatte KLP Eiendom

	2021
Ansatte i KLP Eiendom	164
Deltidsansatte i KLP Eiendom	1,8 %
Midlertidige ansatte	2
Kjønnfordeling midlertidig ansatte (kvinner / menn)	50 / 50 %
Turnover blant ansatte	7,5 %
Total lønn til ansatte (tusen kroner)	N/A
Gjennomsnittlig lønn kvinner (tusen kroner)	745
Gjennomsnittlig lønn menn (tusen kroner)	814
Aldersfordeling blant ansatte (andel under 30 / 30-50 / over 50)	3 / 52 / 45 %

Nøkkeltall likestilling og mangfold KLP Eiendom

	2021
Kjønnfordeling blant ansatte (kvinner / menn)	31 / 69 %
Kjønnfordeling på ledernivå 1 (kvinner / menn)	N/A
Kjønnfordeling på ledernivå 2 (kvinner / menn)	33 / 67 %
Kjønnfordeling på ledernivå 3 (kvinner / menn)	10 / 90 %
Kjønnfordeling alle ledernivåer totalt (kvinner / menn)	18 / 82 %
Kjønnfordeling i de høyest betalte stillinger (ikke-lederstillinger utenfor tabell)	17 / 83 %
Kjønnfordeling i styret (kvinner/menn)	33 / 67 %
Kvinner tjener i forhold til menn (totalt i KLP Eiendom)	91 %
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 1	N/A
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 2	91 %
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 3	79 %
Kvinner tjener i forhold til menn i de høyest betalte stillinger (ikke-lederstillinger utenfor tabell)	106 %
Kvinner tjener i forhold til menn øvrige medarbeidere (eks. alle ledere og høyest betalte stillinger. Ansatte som ikke er ledere, lønnet på tabell)	107 %
Kjønnfordeling fravær syke barn (kvinner / menn),	39 / 61 %
Kjønnfordeling uttak av foreldrepermisjon (kvinner / menn)	77 / 23 %
Andel kvinnelige ansatte som jobber deltid	2 %
Andel mannlige ansatte som jobber deltid	2 %
Gjennomsnittlig avgangsalder AFP og alderspensjon (år)	N/A

Nøkkeltall HMS KLP Eiendom

	2021
Korttidssykefravær	1,1 %
Langtidssykefravær	1,5 %
Sykefravær totalt	2,6 %
Kjønnsfordeling sykefravær (kvinner / menn)	2,1 / 2,9 %
Antall personskader	1

KLP Kapitalforvaltning

Nøkkeltall om ansatte KLP Kapitalforvaltning

	2021
Ansatte i KLP Kapitalforvaltning	70
Deltidsansatte i KLP Kapitalforvaltning	0 %
Midlertidige ansatte	0
Kjønnsfordeling midlertidig ansatte (kvinner / menn)	-
Turnover blant ansatte	8,7 %
Total lønn til ansatte (tusen kroner)	N/A
Gjennomsnittlig lønn kvinner inkl. prestasjonslønn (tusen kroner)	996
Gjennomsnittlig lønn menn inkl. prestasjonslønn (tusen kroner)	1 616
Aldersfordeling blant ansatte (andel under 30 / 30-50 / over 50)	6 / 58 / 36 %

Nøkkeltall likestilling og mangfold KLP Kapitalforvaltning

	2021
Kjønnsfordeling blant ansatte (kvinner / menn)	31 / 69 %
Kjønnsfordeling på ledernivå 1 (kvinner / menn)	N/A
Kjønnsfordeling på ledernivå 2 og 3 (kvinner / menn)	36 / 64 %
Kjønnsfordeling alle ledernivåer totalt (kvinner / menn)	33 / 67 %
Kjønnsfordeling i de høyest betalte stillinger (ikke-lederstillinger utenfor tabell)	N/A
Kjønnsfordeling i styret (kvinner/menn)	50 / 50 %
Kvinner tjener i forhold til menn inkl. prestasjonslønn (totalt i KLP Kapitalforvaltning)	62 %
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 1	N/A
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 2 og 3	N/A
Kvinner tjener i forhold til menn i de høyest betalte stillinger (ikke-lederstillinger utenfor tabell)	N/A
Kvinner tjener i forhold til menn øvrige medarbeidere (eks. alle ledere og høyest betalte stillinger. Ansatte som ikke er ledere, lønnet på tabell)	96 %
Kjønnsfordeling fravær syke barn (kvinner / menn),	56 / 44 %
Kjønnsfordeling uttak av foreldrepermisjon (kvinner / menn)	85 / 15 %
Andel kvinnelige ansatte som jobber deltid	0 %
Andel mannlige ansatte som jobber deltid	0 %
Gjennomsnittlig avgangsalder AFP og alderspensjon (år)	N/A

Nøkkeltall HMS KLP Kapitalforvaltning

	2021
Korttidssykefravær	0,5 %
Langtidssykefravær	0,3 %
Sykefravær totalt	0,7 %
Kjønnsfordeling sykefravær (kvinner / menn)	0,7 / 0,7 %
Antall personskader	0

KLP Skadeforsikring

Nøkkeltall om ansatte KLP Skadeforsikring

	2021
Ansatte i KLP Skadeforsikring	147
Deltidsansatte i KLP Skadeforsikring	6,8 %
Midlertidige ansatte	4
Kjønnfordeling midlertidig ansatte (kvinner / menn)	75 / 25 %
Turnover blant ansatte	15,6 %
Total lønn til ansatte (tusen kroner)	N/A
Gjennomsnittlig lønn kvinner (tusen kroner)	679
Gjennomsnittlig lønn menn (tusen kroner)	858
Aldersfordeling blant ansatte (andel under 30 / 30-50 / over 50)	5 / 58 / 37 %

Nøkkeltall likestilling og mangfold KLP Skadeforsikring

	2021
Kjønnfordeling blant ansatte (kvinner / menn)	51 / 49 %
Kjønnfordeling på ledernivå 1 (kvinner / menn)	N/A
Kjønnfordeling på ledernivå 2 (kvinner / menn)	20 / 80 %
Kjønnfordeling på ledernivå 3 (kvinner / menn)	43 / 57 %
Kjønnfordeling alle ledernivåer totalt (kvinner / menn)	35 / 65 %
Kjønnfordeling i de høyest betalte stillinger (ikke-lederstillinger utenfor tabell)	25 / 75 %
Kjønnfordeling i styret (kvinner/menn)	57 / 43 %
Kvinner tjener i forhold til menn (totalt i KLP Skadeforsikring)	79 %
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 1	N/A
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 2	95 %
Kvinner tjener i forhold til menn på ledernivå 3	92 %
Kvinner tjener i forhold til menn i de høyest betalte stillinger (ikke-lederstillinger utenfor tabell)	94 %
Kvinner tjener i forhold til menn øvrige medarbeidere (eks. alle ledere og høyest betalte stillinger. Ansatte som ikke er ledere, lønnet på tabell)	90 %
Kjønnfordeling fravær syke barn (kvinner / menn),	19 / 81 %
Kjønnfordeling uttak av foreldrepermisjon (kvinner / menn)	76 / 24 %
Andel kvinnelige ansatte som jobber deltid	12 %
Andel mannlige ansatte som jobber deltid	1 %
Gjennomsnittlig avgangsalder AFP og alderspensjon (år)	N/A

Nøkkeltall HMS KLP Skadeforsikring

	2021
Korttidssykefravær	1,6 %
Langtidssykefravær	3,2 %
Sykefravær totalt	4,8 %
Kjønnsfordeling sykefravær (kvinner / menn)	7,1 / 2,6 %
Antall personskader	0

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap

Årsrapport 2021

Resultatregnskap

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap

NOTE	MILLIONER KRONER	2021	2020
	Forfalte premier, brutto	50 161	34 252
	Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. fra andre forsikringsforetak/ pensjonskasser	0	2 850
19	Sum premieinntekter for egen regning	50 161	37 102
	Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	6 736	6 009
	Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	12 587	11 224
	Verdiendringer på investeringer	17 896	1 240
	Realisert gevinst og tap på investeringer	12 550	5 698
4	Sum netto inntekter fra investeringer i kollektivporteføljen	49 770	24 170
	Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	25	25
	Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	50	42
	Verdiendringer på investeringer	74	-152
	Realisert gevinst og tap på investeringer	33	158
4	Sum netto inntekter fra investeringer i investeringsvalgporteføljen	181	74
33	Andre forsikringsrelaterte inntekter	1 274	1 192
	Utbetalte erstatninger, brutto	-22 092	-20 704
	Overføring av premiereserve og pensjonskapital mv. til andre forsikringsforetak/ pensjonskasser	-8 346	-7 656
19	Sum erstatninger	-30 438	-28 360
	Endring i premiereserve mv., brutto	-28 731	3 288
	Endring i tilleggsavsetninger	-5 329	-7 719
	Endring i kursreguleringsfond	-22 259	623
	Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	-3 120	-23 841
19	Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte forpliktelser	-59 440	-27 649
	Endring i pensjonskapital mv.	-71	586
	Endring i premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	-14	-70
	Endring i andre avsetninger	-91	-30
19	Sum resultatførte endringer i forsikringsforpliktelser - særskilt investeringsvalgportefølje	-177	487
	Overskudd på avkastningsresultatet	-8 826	-4 111
	Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	-589	0

NOTE	MILLIONER KRONER	2021	2020
19	Sum midler tilordnet forsikringskontraktene - kontraktsfaste forpliktelser	-9 415	-4 111
	Forvaltningskostnader	-219	-213
24	Salgskostnader	-143	-141
	Forsikringsrelaterte administrasjonskostnader (inkl. provisjoner for mottatt gjenforsikring)	-1 010	-818
	Sum forsikringsrelaterte driftskostnader	-1 372	-1 172
33	Andre forsikringsrelaterte kostnader	-1 286	-1 206
19	Resultat av teknisk regnskap	-742	526
	Inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	699	783
	Renteinntekt og utbytte mv. på finansielle eiendeler	778	745
17	Netto driftsinntekt fra eiendom	40	85
	Verdiendringer på investeringer	-186	325
	Realisert gevinst og tap på investeringer	-39	-482
4	Sum netto inntekter fra investeringer i selskapsporteføljen	1 292	1 457
	Andre inntekter	10	18
	Forvaltningskostnader	-17	-16
	Andre kostnader	-255	-696
	Sum forvaltningskostnader og andre kostnader knyttet til selskapsporteføljen	-272	-712
	Resultat av ikke-teknisk regnskap	1 030	762
	Resultat før skattekostnad	288	1 289
26	Skattekostnader	125	-204
	Resultat før andre inntekter og kostnader	413	1 085
25	Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger	48	-49
	Andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden	36	-39
	Justering av forsikringsforpliktelsene	-16	12
26	Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet	-12	12
	Sum andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet	56	-63
	TOTALRESULTAT	469	1 021
	DISPONERINGER OG OVERFØRINGER:		
	Overført egenkapitaltilskudd	-811	-611
	Overført risikoutjevningfond	1 034	136
	Overført annen opptjent egenkapital	-692	-546
	Sum resultatdisponeringer og overføringer	-469	-1 021

Balanse

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringselskap

NOTE	MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
EIENDELER I SELSKAPSPORTEFØLJEN			
18	Andre immaterielle eiendeler	727	602
INVESTERINGER I SELSKAPSPORTEFØLJEN			
6,17	Investerings eiendommer	1 004	1 017
14	Aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak	3 507	3 380
14	Aksjer og andeler i øvrige datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollert foretak	5 177	4 910
14	Sum datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollert foretak	8 684	8 290
5,11	Investeringer som holdes til forfall	6 735	7 149
5,11	Utlån og fordringer	12 722	11 863
5,11	Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	19 456	19 012
5,6,15	Aksjer og andeler	8	7
5,6,11	Rentebærende verdipapirer	10 280	10 226
5,6,11	Utlån og fordringer	1 287	1 700
5,6,11	Finansielle derivater	646	884
5,6	Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	12 221	12 816
Sum investeringer i selskapsporteføljen		41 366	41 136
Fordringer i forbindelse med direkte forretninger		905	1 731
30	Konsernmellomværende	384	81
Andre fordringer		118	109
Sum fordringer		1 407	1 922
Anlegg og utstyr		41	47
11	Kasse, bank	755	659
35	Bruksrette eiendeler	973	1 081
Betingede eiendeler		0	3
Sum andre eiendeler		1 769	1 791
Sum eiendeler i selskapsporteføljen		45 268	45 450
EIENDELER I KUNDEPORTEFØLJENE			
INVESTERINGER I KOLLEKTIVPORTEFØLJEN			
14	Aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak	70 206	61 742
14	Aksjer og andeler i øvrige datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollert foretak	4 958	4 254
Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak		12 524	13 263
Sum datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollert foretak		87 689	79 259
5,11	Investeringer som holdes til forfall	19 185	21 763
5,11	Utlån og fordringer	240 422	227 050
5,11	Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	259 608	248 813
5,6,15	Aksjer og andeler	187 679	129 128

NOTE	MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
5,6,11	Rentebærende verdipapirer	109 357	118 119
5,6,11	Utlån og fordringer	12 393	20 977
5,6,11	Finansielle derivater	1 862	5 943
5,6	Andre finansielle eiendeler	695	2 543
5,6	Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	311 984	276 710
	Sum investeringer i kollektivporteføljen	659 281	604 782
	INVESTERINGER I INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN		
14	Aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak	256	223
	Fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	63	66
	Sum datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollert foretak	319	290
5,11	Investeringer som holdes til forfall	41	50
5,11	Utlån og fordringer	713	671
5,11	Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	753	720
5,6,15	Aksjer og andeler	749	588
5,6,11	Rentebærende verdipapirer	298	337
5,6,11	Utlån og fordringer	74	93
5,6,11	Finansielle derivater	6	16
5,6	Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	1 126	1 034
	Sum investeringer i investeringsvalgporteføljen	2 199	2 044
	Sum eiendeler i kundeporteføljene	661 480	606 826
	SUM EIENDELER	706 748	652 277

NOTE	MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
	EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSER		
	Annen innskutt egenkapital	19 831	18 194
	Sum innskutt egenkapital	19 831	18 194
	Risikoutjevningfond	4 370	5 404
	Annen opptjent egenkapital	16 476	15 784
	Sum opptjent egenkapital	20 847	21 188
21	Annen ansvarlig lånekapital	3 000	3 135
20,21	Fondsobligasjonslån	1 604	1 764
5,21	Sum ansvarlig lånekapital mv.	4 604	4 898
	Premiereserve mv.	484 728	456 055
	Tilleggsavsetninger	48 626	43 325
16	Kursreguleringsfond	77 397	55 137
	Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	40 769	38 124
19	Sum forsikringsforpliktelser – kontraktsfastsatte forpliktelser	651 520	592 642
	Pensjonskapital mv.	1 549	1 478
	Tilleggsavsetninger	186	135

NOTE	MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
	Premiefond, innskuddsfond og fond for regulering av pensjoner mv.	499	464
19	Sum forsikringsforpliktelser – særskilt investeringsportefølje	2 234	2 077
25	Pensjonsforpliktelser o.l.	553	594
26	Forpliktelser ved periodeskatt	259	1 155
26	Forpliktelser ved utsatt skatt	444	614
	Sum avsetninger for forpliktelser	1 257	2 363
	Forpliktelser i forbindelse med direkte forsikring	699	576
5,6	Forpliktelser til kredittinstitusjoner	1 651	5 859
5,6,12	Finansielle derivater	2 014	327
35	Leieforpliktelser	1 012	1 099
31	Andre forpliktelser	898	2 743
	Sum forpliktelser	6 273	10 605
	Andre påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	182	309
	Sum påløpte kostnader og mottatte, ikke opptjente inntekter	182	309
	SUM EGENKAPITAL OG FORPLIKTELSE	706 748	652 277
	POSTER UTENOM BALANSEN		
34	Betingede forpliktelser	26 074	26 011

Oslo, 18 mars 2022

Styret i Kommunal Landspensjonskasse gjensidige forsikringsselskap

EGIL JOHANSEN
Leder

JENNY FØLLING
Nestleder

EGIL MATSEN

CECILIE DAAE

ODD HALDGEIR LARSEN

ØIVIND BREVIK

VIBEKE HELDAL
Valgt av og blant de ansatte

ERLING BENDIKSEN
Valgt av og blant de ansatte

Dette dokumentet er signert elektronisk

Egenkapitaloppstilling

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringselskap

2021 MILLIONER KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital		Sum egenkapital
		Risiko-utjevningfond	Annen opptjent egenkapital	
Egenkapital 01.01.2021	18 194	5 404	15 784	39 382
Resultat før andre inntekter og kostnader	811	-1 034	636	413
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger			48	48
Andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden			36	36
Justering av forsikringsforpliktelsene			-16	-16
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			-12	-12
Sum andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			56	56
Totalresultat	811	-1 034	692	469
Innbetalt egenkapitaltilskudd	826			826
Sum transaksjoner med eierne	826			826
Egenkapital 31.12.2021	19 831	4 370	16 476	40 678

2020 MILLIONER KRONER	Innskutt egenkapital	Opptjent egenkapital		Sum egenkapital
		Risiko-utjevningfond	Annen opptjent egenkapital	
Egenkapital 01.01.2020	16 540	5 540	15 238	37 318
Resultat før andre inntekter og kostnader	611	-136	609	1 085
Estimatendringer knyttet til ytelsesbaserte pensjonsordninger			-49	-49
Andel av andre resultatkomponenter ved anvendelse av egenkapitalmetoden			-39	-39
Justering av forsikringsforpliktelsene			12	12
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			12	12
Sum andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet			-63	-63
Totalresultat	611	-136	546	1 021
Innbetalt egenkapitaltilskudd	1 043			1 043
Sum transaksjoner med eierne	1 043			1 043
Egenkapital 31.12.2020	18 194	5 404	15 784	39 382

Kontantstrømoppstilling

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringselskap

MILLIONER KRONER	2021	2020
KONTANTSTRØM FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER		
Innbetalte premier direkte forsikring	41 202	30 258
Utbetalte erstatninger og forsikringsytelser direkte forsikring	-21 656	-20 276
Innbetalinger ved flytting	0	2 850
Utbetalinger ved flytting	-8 287	-7 593
Utbetalinger til andre leverandører for varer og tjenester	-1 299	-1 227
Utbetalinger til ansatte, pensjonsinnetninger, arbeidsgiveravgift mv.	-681	-613
Utbetalinger av renter	-205	-534
Innbetalinger av renter	8 627	9 289
Innbetalinger av utbytte og konsernbidrag	6 681	3 089
Utbetalinger av skatter og offentlige avgifter	-963	-39
Innbetalinger til eiendomsvirksomheten	53	23
Netto inn- og utbetalinger av lån til kunder mv.	-556	-4 798
Innbetalinger ved salg av aksjer	21 705	50 381
Utbetalinger ved kjøp av aksjer	-53 971	-34 942
Netto inn- og utbetaling fordring på datterforetak	750	750
Innbetalinger ved salg av obligasjoner og sertifikater	68 298	52 198
Utbetalinger ved kjøp av obligasjoner og sertifikater	-68 444	-70 894
Netto inn- og utbetalinger for kjøp/salg av andre verdipapirer med kort løpetid	8 399	-5 039
Netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter	-346	2 885
KONTANTSTRØM FRA INVESTERINGSAKTIVITETER		
Innbetalinger ved salg av driftsmidler mv.	6	0
Utbetalinger ved kjøp av driftsmidler mv.	-281	-324
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-275	-324
KONTANTSTRØM FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER		
Utbetalinger ved tilbakebetalinger av ansvarlig lånekapital	0	-3 737
Innbetalinger av egenkapitalinnskudd	1 101	1 285
Utbetalinger ved tilbakebetaling av egenkapitalinnskudd	-275	-241
Utbetaling leieforpliktelse	-110	-108
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	716	-2 802
Netto endring i kontanter og bankinnskudd	95	-241
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens begynnelse	659	900
Beholdning av kontanter og bankinnskudd ved periodens slutt	755	659

Noter til regnskapet

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringselskap

Note 1 **Generell informasjon**

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringselskap (foretaket) leverer pensjons- og forsikringstjenester til kommuner og fylkeskommuner og helseforetak i offentlig sektor. Det største produktområdet er kollektiv pensjonsforsikring. Innen pensjonsforsikring tilbyr foretaket kommunal tjenestepensjon.

Kommunal Landspensjonskasse (KLP) er et gjensidig forsikringselskap registrert og hjemmehørende i Norge. KLP har hovedkontor i Dronning Eufemias gate 10, Oslo.

Foretaket har ansvarlig lån notert på London Stock Exchange. Årsregnskapet til Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringselskap er tilgjengelig på klp.no. Foretakets årsregnskap for 2021 ble vedtatt av foretakets styre den 18. mars 2022.

Note 2 **Sammendrag av de viktigste regnskapsprinsippene**

For beskrivelse av regnskapsprinsipper, med unntak av forhold nevnt nedenfor, henvises det til konsernets note 2.

2.1 BASISPRINSIPPER

Årsregnskapet er satt opp i henhold til Forskrift nr. 1824 av 18. desember 2015: "Forskrift for årsregnskap for forsikringsforetak" (årsregnskapsforskriften). Det innebærer at foretakets årsregnskap er utarbeidet i samsvar med internasjonale regnskapsstandarder (EU – godkjent IFRS/IAS) med de tillegg som følger av årsregnskapsforskriften.

Årsregnskapet er utarbeidet med utgangspunkt i prinsipp om historisk kost, med følgende unntak:

- Investeringseiendommer målt til virkelig verdi
- Finansielle eiendeler og gjeld (herunder finansielle derivater) vurdert til virkelig verdi over resultatet
- Eierandeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak er vurdert etter egenkapitalmetoden
- Finansielle eiendeler og gjeld vurdert etter reglene om virkelig verdisikring

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen foreta regnskapsmessige estimater og skjønnsmessige vurderinger. Dette vil påvirke foretakets regnskapsførte verdi av eiendeler og gjeld, inntekter og kostnader. Faktiske tall vil kunne avvike fra benyttede estimater. Områder hvor det er utvist skjønnsmessige vurderinger og estimater av vesentlig betydning for foretaket er beskrevet i note 3.

Alle beløp er presentert i millioner kroner med mindre annet er angitt.

Regnskapet er satt opp etter forutsetning om fortsatt drift.

2.1.1 Endringer i regnskapsprinsipper- og opplysninger

(a) Nye og endrede standarder tatt i bruk av foretaket i 2021:

Det er ingen nye eller endrede standarder eller fortolkninger som er trådt i kraft og som forventes å gi en vesentlig påvirkning på foretakets regnskap.

(b) Standarder, endringer og fortolkninger til eksisterende standarder som ikke er trådt i kraft og hvor foretaket ikke har valgt tidlig anvendelse:

Det foreligger endringer i standarder og fortolkninger som får virkning for årsregnskap som påbegynnes etter 1. januar 2022 som ikke er tatt i bruk i dette regnskapet. Blant de som KLP ikke har valgt å tidlig anvende, er de vesentligste opplyst om nedenfor.

IAS 1 Presentasjon av finansregnskap

Det ble gjort en begrenset endring i IAS 1 Presentasjon av finansregnskap som presiserer at gjeld skal klassifiseres som kortsiktig eller langsiktig basert på rettighetene som eksisterer ved slutten av rapporteringsperioden. Klassifiseringen er upåvirket av forventningene til enheten eller hendelsene etter balansedagen (for eksempel brudd på lånebetingelser). Endringene presiserer også hva IAS 1 mener når den refererer til «oppgjøret» av en forpliktelse. Det presiseres også at brudd på lånebetingelser ved utløpet av perioden skal tas hensyn til selv om det ikke foretas måling på dette tidspunktet. Endringene kan påvirke klassifiseringen av gjeld, spesielt for enheter som tidligere vurderte ledelsens intensjoner for å avgjøre klassifiseringen, samt for noen gjeldsposter som kan konverteres til egenkapital. Endringen må brukes med tilbakevirkende kraft i samsvar med hovedregelen i IAS 8 Regnskapsprinsipper, og vil trå i kraft 1. januar 2023.

IFRS 9 Finansielle instrumenter

IFRS 9 Finansielle instrumenter regulerer klassifisering, måling og innregning av finansielle eiendeler- og forpliktelser, innfører nye regler for sikringsbokføring og en ny nedskrivningsmodell for finansielle eiendeler. Finansielle eiendeler skal klassifiseres i tre kategorier:

- Amortisert kost
- Virkelig verdi med verdiendring over resultatet
- Virkelig verdi med verdiendring over utvidet resultat

Målekategori bestemmes ved første gangs regnskapsføring. Klassifiseringen avhenger av foretakets forretningsmodell for styring av sine finansielle instrumenter og karakteristikken av kontantstrømmene til det enkelte instrument. Standarden trådte i kraft 01.01.2018.

Med bakgrunn i endringsforskrift til årsregnskapsforskriften for livsforsikringsforetak av 20. desember 2018, fikk ikke norske livsforsikringsforetak adgang til å implementere den internasjonale regnskapsstandarden for finansielle instrumenter, IFRS 9. Dette medfører at KLP fortsatt benytter IAS 39 slik den var før den ble endret 01.01. 2018 for innregning og måling av finansielle instrumenter.

I juni 2020 ble endringer i IFRS 4 om forlengelse av det midlertidige fritaket til å anvende IFRS 9 publisert. IFRS 9 skal innføres for alle livsforsikringselskap 01.01.2023. Foretaket er i gang med et prosjekt for å implementere standarden, og for å se på hvilke effekter overgangen til nye regler fra 01.01.2023 vil medføre.

IFRS 17 Forsikringskontrakter

Den nye standarden for forsikringskontrakter, IFRS 17, ble publisert av IASB i 2017 og ble 23.november 2021 godkjent av EU. Standarden vil erstatte dagens standard for forsikringskontrakter, IFRS 4, og har pliktig ikrafttredelsestidspunkt 01.01.2023. Definisjon av hva som er en forsikringskontrakt er ikke endret, selv om det er kommet noen presiseringer som avgrensner hva som er kvalifiserende kontrakter som skal behandles i tråd med IFRS 17. I motsetning til IFRS 4 inneholder IFRS 17 også regler om hvordan forsikringskontrakter skal vurderes og presenteres, samt nye omfattende notekrav.

Forsikringskontrakter skal etter hovedreglene i IFRS 17 verdsettes til summen av:

- a. Nåverdien av forsikringskontraktenes fremtidige kontantstrømmer (sannsynlighetsvektet og hensyntatt tidsverdien)
- b. Risikojustering for ikke-finansiell risiko, og
- c. Uopptjent fortjeneste (servicemargin)

Beregning av fremtidige kontantstrømmer (a) og risikojustering for ikke-finansiell risiko (b) skal for hver periode baseres på dagsaktuelle estimater. Det innebærer estimater som reflekterer forholdene og forventningene til fremtiden på det aktuelle måletidspunktet. Nåverdien beregnes gjennom å anvende markedsbaserte diskonteringsrenter.

Risikojustering for ikke-finansiell risiko skal reflektere kompensasjonen som foretaket krever for å ta risikoen knyttet til usikkerheten om beløp og timing på kontantstrømmene som oppstår fra ikke-finansiell risiko. Med ikke-finansiell risiko menes risiko knyttet til forsikringskontrakter som ikke er finansiell risiko, herunder forsikringsrisiko, risiko for at forsikringstaker vil si opp kontrakten og risiko for uventede økninger i administrative kostnader knyttet til tjenester tilknyttet kontraktene

Fortjenesteelementet i kontraktene beregnes på kontraktens etableringstidspunkt som uopptjent fortjeneste og inngår som en komponent i forsikringsforpliktelsen. Komponenten reduseres etter hvert som fortjeneste inntektsføres som følge av at foretaket leverer tjenester i henhold til forsikringskontraktene. Negativ fortjenestemargin (tap) innregnes i resultatet umiddelbart.

I tillegg finnes det mulige forenklede modeller som kan benyttes dersom visse kriterier er oppfylt. Kontraktene i KLP oppfyller ikke disse kriteriene, så denne metoden vil ikke bli benyttet av foretaket.

Standarden forutsetter at forsikringskontrakter med tilnærmet lik risiko som styres samlet som en portefølje, skal grupperes etter hvorvidt de er lønnsomme, tapsgivende eller lønnsomme med risiko for å bli tapsgivende. Det kan maksimalt være 12 måneders forskjell i utstedelse av kontraktene som inngår i en gruppe. I EU/EØS-området har man imidlertid gitt frivillig unntak for gruppering av kontraktene i årganger dersom visse betingelser er oppfylt.

Standarden krever retrospektiv anvendelse, men tillater visse forenklinger dersom det er praktisk umulig med full retrospektiv anvendelse. Det skal være en høy terskel for å benytte forenklingene.

I april 2021 kom Finansdepartementet med et høringsnotat utarbeidet av Finanstilsynet vedrørende IFRS- tilpasning av årsregnskapsforskriftene. Her foreslås det at det ikke åpnes opp for anvendelse av IFRS 17 i selskapsregnskapet for livsforsikringselskaper.

KLP inngår i et konsern der konsernregnskapet utarbeides etter IFRS. Dette medfører at KLP må anvende IFRS 17 til konsolideringsformål. Prinsippene som anvendes i selskapsregnskapet, må dermed for konsolideringsformål omarbeides til konsernregnskapets prinsipper.

I den samme høringen fremkommer det at store skadeforsikringselskaper, vil få plikt til å innføre IFRS 17 på selskapsnivå. KLP har et 100 prosent eid datterforetak, KLP Skadeforsikring AS, som i KLP innregnes etter egenkapitalmetoden og som vil regnes som stort foretak etter definisjonen i høringsforslaget. Som et innspill/svar til høringen er det dermed bedt om en avklaring på hvorvidt livsforsikringselskaper som eier store skadeforsikringselskaper vil måtte innregne disse etter IFRS 4 eller IFRS 17. Endelige regler for hvordan IFRS 17 skal implementeres i forsikringsforetakenes selskapsregnskaper i Norge er fortsatt ikke fastsatt.

Foretaket deltar i konsernets implementeringsprosjekt av IFRS 17. Hovedproduktet offentlig tjenestepensjon (OfTP) er vurdert til å falle innenfor standarden og foreløpig konklusjon er at kontraktene har det som i standarden defineres som direkte deltakende egenskaper. Dermed skal kontraktene måles etter den såkalte VFA metoden (Variable Fee Approach). KLPs gjensidighet

medfører noen særskilte utfordringer ved implementeringen av standarden. Det er ikke klart hvordan standarden vil påvirke foretakets finansielle stilling dersom den implementeres i selskapsregnskapet.

Bruttoføring/nettoføring av forvaltningsgodtgjørelse i verdipapirfond

Finanstilsynet sendte 07.04.21 et likelydende brev til alle livsforsikringsforetak og pensjonskasser om pensjonsinnretningers behandling av forvaltningsgodtgjørelse til forvaltningsselskaper for verdipapirfond og andre forvaltere. I brevet legger Finanstilsynet til grunn at forvaltningshonoraret et fond betaler til forvaltningsselskapet og andre forvaltere skal hensyntas ved fastsettelsen av pristariffen og inntas i pensjonsinnretningens kostnadsresultat (bruttoføring). Tilsvarende beløp legges til avkastningen på kundemidlene.

Dette er i ikke overenstemmelse med foretakets praksis, og en omlegging vil påregnes å ha betydelige konsekvenser for kostnadene i KLP. Det er imidlertid uklart hvilke avgrensninger som gjelder for kostnader som skal bruttoføres, så konsekvensen er ikke tallfestet.

Krav om bruttoføring er omstridt, og bransjen har bedt Finansdepartementet avklare spørsmålet. KLP har valgt å fortsette nettoføring i påvente av Finansdepartementets avklaring.

Det er ingen andre standarder eller fortolkninger som ikke er trådt i kraft som forventes å gi en vesentlig påvirkning på foretakets regnskap.

2.1.2 Endring av regnskap i forhold til tidligere perioder

Det er ikke foretatt endringer i regnskapet i forhold til tidligere perioder.

2.2 BRUKSRETTEIENDELER/LEIEFORPLIKTELSE

Ved inngåelse av en kontrakt vurderer foretaket om kontrakten inneholder en leieavtale. Kontraktene inneholder en leieavtale dersom kontrakten overfører retten til å ha kontroll med bruken av en identifisert eiendel i en periode i bytte mot et vederlag. På iverksettelsestidspunktet innregner foretaket/konsernet en bruksrett og en leieforpliktelse, og disse er presentert på egne linjer i regnskapet.

Leieforpliktelsen måles ved førstegangsinregning til nåverdien av leiebetalinger som ikke er betalt på tidspunktet for regnskapsavleggelsen. Diskonteringsrenten som blir benyttet er foretaket/konsernets marginale lånerente. Ved etterfølgende målinger måles leieforpliktelsen til amortisert kost ved bruk av effektiv rente-metoden. Leieforpliktelsen måles på nytt når det skjer en endring i fremtidige leiebetalinger som oppstår som følge av endring i en indeks eller hvis foretaket/konsernet endrer vurdering om den vil utøve forlengelses- eller termineringsopsjoner.

Når leieforpliktelsen måles på nytt på denne måten, foretas en tilsvarende justering av balanseført verdi av bruksretten, eller blir ført i resultatet dersom den balanseførte verdien av bruksretten er redusert til null.

Ved første gangs innregning i balansen måles bruksretten til anskaffelseskost, det vil si leieforpliktelsen (nåverdi av leiebetalingene) pluss forskuddsleie og eventuelle direkte anskaffelseskostnader. I etterfølgende perioder måles bruksretten ved anvendelse av en anskaffelsesmodell.

Rentekostnader tilhørende leieforpliktelsen er i regnskapet klassifisert under «Andre kostnader» i resultatregnskapet.

2.3 DATTERFORETAK

Som datterforetak regnes alle enheter der foretaket har bestemmende innflytelse/kontroll. Bestemmende innflytelse oppnås normalt gjennom eie av mer enn halvparten av stemmeberettiget kapital. I kontrollvurderingen inkluderes også virkningen av potensielle stemmeretter som kan utøves eller konverteres på balansedagen. Datterforetak innregnes etter egenkapitalmetoden. Det innebærer at foretakets andel av over- eller underskudd i datterforetak resultatføres og tillegges balanseført verdi sammen med ikke resultatførte egenkapitalendringer. Foretaket resultatfører ikke andel av underskudd dersom det medfører at balanseført verdi av investeringen blir negativ med mindre foretaket har påtatt seg forpliktelser på vegne av datterforetaket.

Kjøp av datterforetak regnskapsføres etter oppkjøpsmetoden. Anskaffelseskost settes lik virkelig verdi av eiendeler som ytes som vederlag ved kjøpet, egenkapitalinstrumenter som utstedes og pådratte forpliktelser ved overføring av kontroll. Det oppkjøpte foretakets identifiserbare eiendeler og gjeld verdsettes til virkelig verdi. Dersom anskaffelseskost overstiger virkelig verdi av identifiserbare netto eiendeler i datterforetaket, balanseføres overskytende som goodwill. Dersom anskaffelseskost er lavere, resultatføres differansen på oppkjøpstidspunktet.

Foretakets regnskap presenteres i norske kroner, og datterforetak i utenlandsk valuta omregnes til norske kroner på balansedagens valutakurs.

2.4 KONSERNREGNSKAP

KLP rapporterer konsernregnskap i samsvar med de internasjonale regnskapsstandardene IFRS/IAS. Konsernregnskapet vises særskilt i separat oppstilling, og det er utarbeidet fullt notesett for konsernet inkludert beskrivelse av benyttede regnskapsprinsipper.

Note 3 **Viktige regnskapsestimater og vurderinger**

Foretaket utarbeider estimater og antakelser om framtidige forhold. Disse evalueres løpende, og er basert på historiske erfaringsdata og forventninger om sannsynlige fremtidige hendelser vurdert ut fra data som foreligger på tidspunktet for avleggelsen av regnskapet.

Det må forventes at estimatene vil avvike fra det endelige utfall, og nedenfor omtales de områdene hvor det er betydelig risiko for vesentlige endringer i balanseførte verdier i framtidige perioder.

3.1 FORSIKRINGSKONTRAKTER

Den største forsikringsrisikoen i KLP er risiko for feil estimering av forventet levealder. Ved fastsettelse av premietariffer benyttes egne analyser på forsikret bestand og analyser av hele Norges befolkning. Usikkerhet rundt den framtidige levealderen, som er basert på estimater langt frem i tid, gir en tilsvarende risiko for belastning av egenkapital som følge av krav til høyere avsetninger, for å dekke utbetaling over en lenger periode.

Det er også forsikringsrisiko knyttet til uførhet, men denne forsikringsrisikoen er vesentlig lavere. Usikkerhet i beregninger av sannsynligheter for uførhet kan, på samme måte som økt levealder, føre til svingninger i risikoresultat, men her er det større mulighet til å korrigere premietariffene, gitt at uførepensjon har en kortere tidshorisont på utbetalingene.

Forsikringsrisiko knyttet til dødelighet er betydelig lavere, og må sees i sammenheng med forsikringsrisiko knyttet til levealder. Økt dødelighet vil gi et negativt risikoresultat på dødsrisiko, men vil motvirkes av et positivt risikoresultat på levealder. I tillegg er forsikringsytelsene på ektefelle- og barnepensjon, som utgjør risikoresultat for død, betydelig lavere enn forsikringsytelsene på alderspensjon (levealdersrisiko).

Ved beregning av forsikringsmessige avsetninger i bransjen kollektiv pensjon offentlig, baseres forutsetningene om uførerisiko basert på erfaringer i KLP med utgangspunkt i egen bestand. For de øvrige risikoelementer, herunder opplevelsesrisiko, benyttes forutsetningene fra beregningsgrunnlaget K2013 med de sikkerhetsmarginer som Finanstilsynet har fastsatt. For menn benytter KLP egne levealdersforutsetninger som antar en sterkere levealdersforbedring enn K2013. Uføretilgangen og dødeligheten kontrolleres mot tariffen hvert år for raskt å kunne fange opp eventuelle endringer i risikobildet.

Ved beregning av forsikringstekniske avsetninger er det foretatt avsetninger for inntrufne skader som ikke er ferdig oppgjort. Avsetningene fastsettes ved hjelp av statistiske modeller.

For sensitivitetsanalyse for forsikringskontrakter henvises det til note 7 og punkt 7.1.4.

Vi befinner oss for tiden i en særskilt situasjon knyttet til korona pandemien. Foreløpig er det ingen overdødelighet i befolkningen som følge av pandemien. Dersom pandemien fører til vedvarende økt dødelighet, vil dette gi høyere risikoresultat. Samtidig er det forhold rundt pandemisituasjonen som vil kunne påvirke uttak av uførepensjon de nærmeste årene, som for eksempel:

- Permitteringer og nedgangstider
- Hjemmekontor (fysisk og psykisk)
- Ekstraarbeid i helseforetakene
- Manglende kapasitet på helsearbeidere generelt
- Ettervirkninger av sykdom

Det er i regnskapet ikke foretatt ekstraordinære avsetninger knyttet til pandemien, men utviklingen, særlig på uføre, følges tett opp.

3.2 VIRKELIG VERDI PÅ FINANSIELLE EIENDELER

Størstedelen av KLPs finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet, er i stor grad eiendeler som omsettes i et aktivt marked, slik at markedsverdien kan fastsettes med stor grad av sikkerhet.

Når det gjelder KLPs prising av unoterte verdipapirer, vil det være usikkerhet knyttet til dette. Dette gjelder spesielt de verdipapirer som prises på bakgrunn av ikke- observerbare forutsetninger. Det benyttes ulike verdsettelsesteknikker for å kunne fastsette virkelig verdi av disse investeringene. Unoterte rentepapirer prises ut ifra en rentekurve med et risikotillegg som representerer markedets prising av utsteders bransjespesifikke risiko. Det innhentes jevnlig eksterne priser på en betydelig andel av disse unoterte papirene for å etterprøve egne verdsettelsesmodeller.

Prisingsmetodene og regnskapstallene er nærmere omtalt i note 5 og 6.

3.2.1 TAP PÅ FINANSIELLE EIENDELER

For finansielle eiendeler som ikke måles til virkelig verdi, vurderes det på balansedagen om det eksisterer objektive indikasjoner på om en finansiell eiendel eller en gruppe av finansielle eiendeler har falt i verdi. I denne vurderinger anvises en viss grad av skjønn, samt forhold relatert til kreditt-, marked- og likviditetsrisiko.

For foretakets portefølje av anleggsobligasjoner, inkludert anleggsobligasjoner som holdes til forfall, vurderes nedskrivningsbehov enkeltvis hvert kvartal. Nedskrivningsbehov beregnes som verdien av opprinnelig forventet kontantstrøm og ny forventet kontantstrøm. Det vil være usikkerhet til beregning av ny, forventet kontantstrøm. Etter utbruddet av Covid19 og kraftige

tiltak for å begrense spredningen av viruset, har den økonomiske aktiviteten i obligasjonsmarkedet bremsert opp. For KLP er det ikke funnet forhold eller hendelser som skulle tilsi nedskrivninger grunnet overveiende tapsrisiko i foretakets portefølje av anleggsobligasjoner.

3.3 AKSJER OG ANDELER I EIENDOMSDATTERFORETAK

De underliggende verdiene i eiendomsdatterforetak er knyttet til investeringer i eiendom. Det henvises til konsernet note 3, punkt 3.2 for nærmere redegjørelse av vurderinger og sensitivitet tilknyttet eiendom.

Note 4 **Netto inntekter fra fi ansielle instrumenter**

2021 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen	Kollektiv- porteføljen	Investeringsvalg- porteføljen	Sum
Opp/nedskrivning aksjer og andeler	158	3 853	15	4 026
Resultat datterforetak	541	2 516	10	3 066
Resultat tilknyttede og felleskontrollerte foretak	0	367	0	367
Sum inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	699	6 736	25	7 459
Renter bank	0	-3	0	-3
Renter finansielle derivater	33	78	0	111
Renter obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	286	4 560	24	4 870
Sum renteinntekter finansielle instrumenter til virkelig verdi	319	4 636	24	4 978
Renter obligasjoner amortisert kost	459	5 891	25	6 375
Renter utlån	0	1 185	0	1 185
Sum renteinntekter finansielle instrumenter til amortisert kost	459	7 076	25	7 560
Utbytte/renter aksjer og andeler	0	889	0	889
Andre inntekter og kostnader	1	-14	1	-13
Sum netto renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler	778	12 587	50	13 415
Verdiregulering eiendom	0	0	0	0
Leieinntekter eiendom	40	0	0	40
Sum netto inntekter fra investeringseiendom	40	0	0	40
Verdiendring aksjer og andeler	-216	24 129	82	23 995
Verdiendring obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-31	-1 618	0	-1 649
Verdiendring finansielle derivater	-237	-4 408	-8	-4 654
Verdiendring utlån og fordringer	7	-39	0	-32
Sum verdiendring finansielle instrumenter til virkelig verdi	-477	18 064	74	17 661
Verdiendring obligasjoner	0	0	0	0
Verdiendring utlån	0	-168	0	-168
Sum verdiendring finansielle instrumenter til amortisert kost	0	-168	0	-168
Verdiendring ansvarlig lånekapital	291	0	0	291
Sum verdiendringer på investeringer	-186	17 896	74	17 784
Realisert aksjer og andeler	0	4 069	13	4 082

2021 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen	Kollektiv- porteføljen	Investeringsvalg- porteføljen	Sum
Realisert obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-10	696	5	691
Realisert finansielle derivater	222	7 237	17	7 477
Realisert utlån og fordringer	16	26	-1	40
Sum realiserte finansielle instrumenter til virkelig verdi	229	12 028	34	12 290
Realisert obligasjoner til amortisert kost ¹	-264	520	-1	255
Realisert utlån til amortisert kost ¹	0	0	0	0
Sum realiserte finansielle instrumenter til amortisert kost	-264	520	-1	255
Andre finansielle kostnader og inntekter	-3	2	0	-1
Sum realisert gevinst og tap på investeringer	-39	12 550	33	12 545
Sum netto inntekter fra investeringer	1 292	49 770	181	51 243

¹ Realiserte verdier på obligasjoner til amortisert kost kommer av realiserte mer- eller mindreverdi på valuta.

2020 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen	Kollektiv- porteføljen	Investeringsvalg- porteføljen	Sum
Opp/nedskrivning aksjer og andeler	352	3 658	15	4 026
Resultat datterforetak	431	2 500	10	2 940
Resultat tilknyttede og felleskontrollerte foretak	0	-148	0	-148
Sum inntekter fra investeringer i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak	783	6 009	25	6 818
Renter bank	4	22	0	26
Renter finansielle derivater	32	243	0	274
Renter obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	244	2 857	14	3 116
Sum renteinntekter finansielle instrumenter til virkelig verdi	280	3 122	14	3 416
Renter obligasjoner amortisert kost	462	5 899	27	6 388
Renter utlån	0	1 654	0	1 654
Sum renteinntekter finansielle instrumenter til amortisert kost	462	7 553	27	8 042
Utbytte/renter aksjer og andeler	0	761	0	761
Andre inntekter og kostnader	3	-213	1	-209
Sum netto renteinntekter og utbytte mv. på finansielle eiendeler	745	11 224	42	12 010
Verdiregulering eiendom	44	0	0	44
Leieinntekter eiendom	41	0	0	41
Sum netto inntekter fra investeringseiendom	85	0	0	85
Verdiendring aksjer og andeler	-14	-2 218	-151	-2 383
Verdiendring obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	45	224	0	269
Verdiendring finansielle derivater	134	2 766	0	2 900
Verdiendring utlån og fordringer	16	18	-1	33
Sum verdiendring finansielle instrumenter til virkelig verdi	182	790	-152	820
Verdiendring utlån	0	450	0	450
Sum verdiendring finansielle instrumenter til amortisert kost	0	450	0	450
Verdiendring ansvarlig lånekapital	144	0	0	144

2020 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen	Kollektiv- porteføljen	Investeringsvalg- porteføljen	Sum
Sum verdiendringer på investeringer	325	1 240	-152	1 413
Realisert aksjer og andeler	0	10 386	167	10 553
Realisert obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	56	1 776	20	1 851
Realisert finansielle derivater	50	-6 040	-28	-6 018
Realisert utlån og fordringer	-24	-139	-2	-165
Sum realiserte finansielle instrumenter til virkelig verdi	82	5 982	157	6 221
Realisert obligasjoner til amortisert kost ¹	365	-260	1	106
Realisert utlån til amortisert kost ¹	0	0	0	0
Sum realiserte finansielle instrumenter til amortisert kost	365	-260	1	106
Andre finansielle kostnader og inntekter	-928	-25	0	-953
Sum realisert gevinst og tap på investeringer	-482	5 698	158	5 374
Sum netto inntekter fra investeringer	1 457	24 170	74	25 700

¹ Realiserte verdier på obligasjoner til amortisert kost kommer av realiserte mer- eller mindreverdi på valuta.

Note 5 **Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser**

For informasjon vedrørende prising av finansielle eiendeler og forpliktelser henvises det til note 6 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser i konsernregnskapet.

31.12.2021 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL AMORTISERT KOST								
INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL								
Norske hold til forfall obligasjoner	488	558	3 454	3 789	2	2	3 944	4 350
Opptjente ikke forfalte renter	19	19	98	98	0	0	117	117
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	6 191	6 405	15 426	16 581	38	42	21 654	23 029
Opptjente ikke forfalte renter	37	37	208	208	1	1	246	246
Sum investeringer som holdes til forfall	6 735	7 019	19 185	20 677	41	45	25 961	27 741
OBLIGASJONER								
Norske obligasjonslån	4 830	4 879	49 370	50 187	212	216	54 412	55 282
Opptjente ikke forfalte renter	61	61	676	676	3	3	740	740
Utenlandske obligasjonslån	7 728	7 945	110 489	114 061	490	505	118 706	122 511
Opptjente ikke forfalte renter	103	103	1 716	1 716	8	8	1 826	1 826
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	12 722	12 988	162 250	166 639	713	732	175 684	180 359
ØVRIG UTLÅN OG FORDRINGER								
Pantelån	0	0	2 978	2 982	0	0	2 978	2 982
Lån med offentlig garanti	0	0	68 536	68 679	0	0	68 536	68 679
Utlån utland med sikkerhet i pant og offentlig garanti	0	0	6 389	6 389	0	0	6 389	6 389
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	270	270	0	0	270	270
Sum øvrige utlån og fordringer	0	0	78 172	78 319	0	0	78 172	78 319
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	19 456	20 007	259 608	265 636	753	776	279 817	286 420

FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI

31.12.2021 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
EGENKAPITALINSTRUMENTER								
Norske aksjer	8	8	9 571	9 571	0	0	9 579	9 579
Utenlandske aksjer	0	0	43 771	43 771	0	0	43 771	43 771
Sum aksjer	8	8	53 342	53 342	0	0	53 350	53 350
Eiendomsfond	0	0	7 071	7 071	0	0	7 071	7 071
Norske aksjefond	0	0	96 227	96 227	740	740	96 967	96 967
Utenlandske aksjefond	0	0	29 154	29 154	0	0	29 154	29 154
Sum aksjefondsandeler	0	0	132 453	132 453	740	740	133 193	133 193
Norske alternative investeringer	0	0	1 884	1 884	9	9	1 892	1 892
Utenlandske alternative investeringer	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum alternative investeringer	0	0	1 884	1 884	9	9	1 892	1 892
Sum aksjer og andeler	8	8	187 679	187 679	749	749	188 435	188 435
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI								
Norske obligasjoner	6 101	6 101	28 982	28 982	0	0	35 083	35 083
Utenlandske obligasjoner	691	691	17 913	17 913	0	0	18 604	18 604
Opptjente ikke forfalte renter	30	30	323	323	0	0	353	353
Norske obligasjonsfond	2 983	2 983	26 888	26 888	298	298	30 169	30 169
Utenlandske obligasjonsfond	0	0	30 858	30 858	0	0	30 858	30 858
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	0	0	0	0	0	0
Norske sertifikater	475	475	3 986	3 986	0	0	4 461	4 461
Utenlandske sertifikater	0	0	405	405	0	0	405	405

31.12.2021 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
Opptjente ikke forfalte renter	1	1	3	3	0	0	4	4
Sum rentebærende verdipapirer	10 280	10 280	109 357	109 357	298	298	119 935	119 935
Norske utlån og fordringer	1 033	1 033	7 428	7 428	18	18	8 479	8 479
Utenlandske utlån og fordringer	254	254	4 964	4 964	56	56	5 274	5 274
Sum utlån og fordringer	1 287	1 287	12 393	12 393	74	74	13 753	13 753
DERIVATER								
Renteswapper	615	615	103	103	0	0	718	718
Aksjeopsjon	0	0	279	279	0	0	279	279
Valutaterminer	31	31	1 479	1 479	6	6	1 516	1 516
Sum finansielle derivater klassifisert som eiendeler	646	646	1 862	1 862	6	6	2 513	2 513
ANDRE FINANSIELLE EIENDELER								
Andre finansielle eiendeler	0	0	695	695	0	0	695	695
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	12 221	12 221	311 984	311 984	1 126	1 126	325 331	325 331
FORPLIKTELSER								
DERIVATER								
Renteswapper	0	0	364	364	0	0	364	364
Valutaterminer	0	0	1 646	1 646	4	4	1 650	1 650
Sum finansielle derivater klassifisert som gjeld	0	0	2 010	2 010	4	4	2 014	2 014

31.12.2021 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL								
Ansvarlig lånekapital	3 000	3 310	0	0	0	0	3 000	3 310
Fondsobligasjonslån	1 604	1 586	0	0	0	0	1 604	1 586
Sum ansvarlig lånekapital mv.	4 604	4 895	0	0	0	0	4 604	4 895
FORPLIKTELSER TIL KREDITTINSTITUSJONER								
Norske call money ¹	0	0	85	85	3	3	87	87
Utenlandske call money ¹	734	734	818	818	12	12	1 564	1 564
Sum forpliktelser til kredittinstitusjoner	734	734	902	902	15	15	1 651	1 651

¹ Call money er sikkerhetsstillelse for blant annet betalt/mottatt margin i forbindelse med derivater.

31.12.2020 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL AMORTISERT KOST								
INVESTERINGER SOM HOLDES TIL FORFALL								
Norske hold til forfall obligasjoner	543	644	4 445	5 000	11	11	5 000	5 655
Opptjente ikke forfalte renter	19	19	101	101	0	0	120	120
Utenlandske hold til forfall obligasjoner	6 547	6 923	16 993	18 918	38	44	23 578	25 884
Opptjente ikke forfalte renter	41	41	223	223	1	1	264	264
Sum investeringer som holdes til forfall	7 149	7 626	21 763	24 242	50	56	28 962	31 924
OBLIGASJONER								
Norske obligasjonslån	4 337	4 567	46 054	49 088	191	204	50 582	53 860
Opptjente ikke forfalte renter	60	60	725	725	3	3	788	788
Utenlandske obligasjonslån	7 366	7 880	101 144	109 202	468	503	108 979	117 585
Opptjente ikke forfalte renter	100	100	1 702	1 702	8	8	1 810	1 810
Sum obligasjoner klassifisert som utlån og fordring	11 863	12 607	149 626	160 718	671	719	162 159	174 043
ØVRIG UTLÅN OG FORDRINGER								
Pantelån	0	0	3 191	3 243	0	0	3 191	3 243
Lån med offentlig garanti	0	0	64 088	65 304	0	0	64 088	65 304
Utlån utland med sikkerhet i pant og offentlig garanti	0	0	9 864	9 864	0	0	9 864	9 864
Opptjente ikke forfalte renter	0	0	280	280	0	0	280	280
Sum øvrige utlån og fordringer	0	0	77 424	78 691	0	0	77 424	78 691
Sum finansielle eiendeler som måles til amortisert kost	19 012	20 233	248 813	263 650	720	775	268 546	284 658

FINANSIELLE EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI

31.12.2020 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
EGENKAPITALINSTRUMENTER								
Norske aksjer	7	7	6 581	6 581	0	0	6 588	6 588
Utenlandske aksjer	0	0	26 548	26 548	0	0	26 548	26 548
Sum aksjer	7	7	33 129	33 129	0	0	33 136	33 136
Eiendomsfond	0	0	4 031	4 031	0	0	4 031	4 031
Norske aksjefond	0	0	72 440	72 440	580	580	73 021	73 021
Utenlandske aksjefond	0	0	17 818	17 818	0	0	17 818	17 818
Sum aksjefondsandeler	0	0	94 290	94 290	580	580	94 870	94 870
Norske alternative investeringer	0	0	1 709	1 709	8	8	1 717	1 717
Utenlandske alternative investeringer	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum alternative investeringer	0	0	1 710	1 710	8	8	1 718	1 718
Sum aksjer og andeler	7	7	129 128	129 128	588	588	129 724	129 724
GJELDSINSTRUMENTER TIL VIRKELIG VERDI								
Norske obligasjoner	6 604	6 604	30 995	30 995	0	0	37 600	37 600
Utenlandske obligasjoner	429	429	18 703	18 703	0	0	19 131	19 131
Opptjente ikke forfalte renter	28	28	368	368	0	0	396	396
Norske obligasjonsfond	2 632	2 632	36 415	36 415	337	337	39 384	39 384
Utenlandske obligasjonsfond	0	0	28 828	28 828	0	0	28 828	28 828
Norske sertifikater	530	530	2 255	2 255	0	0	2 785	2 785
Utenlandske sertifikater	0	0	549	549	0	0	549	549

31.12.2020 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
Opptjente ikke forfalte renter	2	2	5	5	0	0	7	7
Sum rentebærende verdipapirer	10 226	10 226	118 119	118 119	337	337	128 681	128 681
Norske utlån og fordringer	570	570	15 446	15 446	27	27	16 043	16 043
Utenlandske utlån og fordringer	1 129	1 129	5 530	5 530	67	67	6 726	6 726
Sum utlån og fordringer	1 700	1 700	20 977	20 977	93	93	22 770	22 770
DERIVATER								
Renteswapper	775	775	1 018	1 018	0	0	1 792	1 792
Aksjeopsjon	0	0	219	219	0	0	219	219
Valutaterminer	109	109	4 706	4 706	16	16	4 831	4 831
Sum finansielle derivater klassifisert som eiendeler	884	884	5 943	5 943	16	16	6 843	6 843
ANDRE FINANSIELLE EIENDELER								
Andre finansielle eiendeler	0	0	2 543	2 543	0	0	2 543	2 543
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	12 816	12 816	276 710	276 710	1 034	1 034	290 560	290 560
FORPLIKTELSER								
DERIVATER								
Renteswapper	0	0	0	0	0	0	0	0
Valutaterminer	0	0	326	326	1	1	327	327
Sum finansielle derivater klassifisert som gjeld	0	0	326	326	1	1	327	327

31.12.2020 MILLIONER KRONER	Selskaps- porteføljen		Kollektiv- porteføljen		Investeringsvalg- porteføljen		Sum	
	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi	Bokført verdi	Virkelig verdi
ANSVARLIG LÅNEKAPITAL								
Ansvarlig lånekapital	3 135	3 561	0	0	0	0	3 135	3 561
Fondsobligasjonslån	1 764	1 592	0	0	0	0	1 764	1 592
Sum ansvarlig lånekapital mv.	4 898	5 152	0	0	0	0	4 898	5 152
FORPLIKTELSER TIL KREDITTINSTITUSJONER								
Norske call money ¹	0	0	2 504	2 504	3	3	2 507	2 507
Utenlandske call money ¹	923	923	2 412	2 412	17	17	3 352	3 352
Sum forpliktelser til kredittinstitusjoner	923	923	4 917	4 917	19	19	5 859	5 859

¹ Call money er sikkerhetsstillelse for blant annet betalt/mottatt margin i forbindelse med derivater.

Note 6 Virkelig verdi hierarki

31.12.2021 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
<i>Sertifikater</i>	0	475	0	475
<i>Obligasjoner</i>	29	6 793	0	6 822
<i>Obligasjonsfond</i>	2 983	0	0	2 983
Rentebærende verdipapirer	3 012	7 269	0	10 280
Utlån og fordringer	338	949	0	1 287
<i>Aksjer</i>	0	0	8	8
Aksjer og andeler	0	0	8	8
Finansielle derivater	0	646	0	646
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum selskapsporteføljen	3 350	8 864	8	12 221
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
<i>Sertifikater</i>	1 523	2 872	0	4 394
<i>Obligasjoner</i>	21 634	25 583	0	47 217
<i>Obligasjonsfond</i>	42 676	8 842	6 227	57 745
Rentebærende verdipapirer	65 833	37 296	6 227	109 357
Utlån og fordringer	12 076	317	0	12 393
<i>Aksjer</i>	49 694	927	2 721	53 342
<i>Aksjefond</i>	97 369	0	50	97 419
<i>Eiendomsfond</i>	0	1 133	5 938	7 071
<i>Spesialfond</i>	0	1 884	0	1 884
<i>Private Equity</i>	0	0	27 962	27 962
Aksjer og andeler	147 064	3 944	36 671	187 679
Finansielle derivater	0	1 862	0	1 862
Andre finansielle eiendeler	0	695	0	695
Sum kollektivporteføljen	224 972	44 114	42 899	311 984
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
<i>Obligasjonsfond</i>	292	7	0	298
Rentebærende verdipapirer	292	7	0	298
Utlån og fordringer	74	0	0	74
<i>Aksjefond</i>	740	0	0	740
<i>Spesialfond</i>	0	9	0	9
Aksjer og andeler	740	9	0	749
Finansielle derivater	0	6	0	6
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum investeringsvalgporteføljen	1 105	21	0	1 126

31.12.2021 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	229 427	52 998	42 906	325 331
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Investeringseiendom	0	0	1 004	1 004
Sum investeringseiendom	0	0	1 004	1 004
FORPLIKTELSER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	0	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	734	0	0	734
Sum selskapsporteføljen	734	0	0	734
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	2 010	0	2 010
Gjeld til kredittinstitusjoner	902	0	0	902
Sum kollektivporteføljen	902	2 010	0	2 912
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	4	0	4
Gjeld til kredittinstitusjoner	15	0	0	15
Sum investeringsvalgporteføljen	15	4	0	19
Sum finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi	1 651	2 014	0	3 665

31.12.2020 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
EIENDELER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
<i>Sertifikater</i>	0	533	0	533
<i>Obligasjoner</i>	0	7 061	0	7 061
<i>Obligasjonsfond</i>	2 632	0	0	2 632
Rentebærende verdipapirer	2 632	7 594	0	10 226
Utlån og fordringer	1 464	236	0	1 700
<i>Aksjer</i>	0	0	7	7
Aksjer og andeler	0	0	7	7
Finansielle derivater	0	884	0	884
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum selskapsporteføljen	4 096	8 713	7	12 816
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
<i>Sertifikater</i>	549	2 260	0	2 809
<i>Obligasjoner</i>	16 038	34 028	0	50 066
<i>Obligasjonsfond</i>	52 460	8 534	4 250	65 243
Rentebærende verdipapirer	69 047	44 822	4 250	118 119

31.12.2020 MILLIONER KRONER	Nivå 1	Nivå 2	Nivå 3	Sum
Utlån og fordringer	20 662	315	0	20 977
<i>Aksjer</i>	30 258	326	2 545	33 129
<i>Aksjefond</i>	74 016	0	55	74 070
<i>Eiendomsfond</i>	0	1 157	2 874	4 031
<i>Spesialfond</i>	0	1 710	0	1 710
<i>Private Equity</i>	0	0	16 188	16 188
Aksjer og andeler	104 274	3 193	21 662	129 128
Finansielle derivater	0	5 943	0	5 943
Andre finansielle eiendeler	0	2 543	0	2 543
Sum kollektivporteføljen	193 983	56 816	25 911	276 710
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
<i>Obligasjonsfond</i>	330	7	0	337
Rentebærende verdipapirer	330	7	0	337
Utlån og fordringer	93	0	0	93
<i>Aksjefond</i>	580	0	0	580
<i>Spesialfond</i>	0	8	0	8
Aksjer og andeler	580	8	0	588
Finansielle derivater	0	16	0	16
Andre finansielle eiendeler	0	0	0	0
Sum investeringsvalgporteføljen	1 004	30	0	1 034
Sum finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi	199 083	65 559	25 918	290 560
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Investeringseiendom	0	0	1 017	1 017
Sum investeringseiendom	0	0	1 017	1 017
FORPLIKTELSER SOM MÅLES TIL VIRKELIG VERDI				
SELSKAPSPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	0	0	0
Gjeld til kredittinstitusjoner	923	0	0	923
Sum selskapsporteføljen	923	0	0	923
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	326	0	326
Gjeld til kredittinstitusjoner	4 917	0	0	4 917
Sum kollektivporteføljen	4 917	326	0	5 242
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN				
Finansielle derivater	0	1	0	1
Gjeld til kredittinstitusjoner	19	0	0	19
Sum investeringsvalgporteføljen	19	1	0	21
Sum finansielle forpliktelser som måles til virkelig verdi	5 859	327	0	6 186

Endringer i nivå 3 aksjer, unoterte SELSKAPSPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.12.2021	Bokført verdi 31.12.2020
Inngående balanse 01.01.	7	5
Solgt	0	0
Kjøpt	0	0
Urealiserte endringer	1	1
Utgående balanse 31.12.	8	7
Realisert gevinst / tap	0	0

Endringer i nivå 3 aksjer, unoterte KOLLEKTIVPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.12.2021	Bokført verdi 31.12.2020
Inngående balanse 01.01.	2 545	2 170
Solgt	0	-23
Kjøpt	15	377
Urealiserte endringer	161	22
Utgående balanse 31.12.	2 721	2 545
Realisert gevinst / tap	0	0

Endringer i nivå 3 aksjefond, unoterte KOLLEKTIVPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.12.2021	Bokført verdi 31.12.2020
Inngående balanse 01.01.	55	54
Solgt	0	0
Kjøpt	0	0
Urealiserte endringer	-5	1
Utgående balanse 31.12.	50	55
Realisert gevinst / tap	0	0

Endringer i nivå 3, Private Equity og eiendomsfond KOLLEKTIVPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.12.2021	Bokført verdi 31.12.2020
Inngående balanse 01.01.	23 312	14 888
Solgt	-4 551	-1 740
Kjøpt	13 793	8 341
Urealiserte endringer	7 574	302
Utgående balanse 31.12.	40 127	23 312
Realisert gevinst / tap	2 236	636

Endringer i nivå 3, Investeringseiendom SELSKAPSPORTEFØLJEN	Bokført verdi 31.12.2021	Bokført verdi 31.12.2020
Inngående balanse 01.01.	1 017	955
Solgt	0	0
Kjøpt	0	0
Urealiserte endringer	40	85
Annet	-53	-23
Utgående balanse 31.12.	1 004	1 017
Realisert gevinst / tap	0	0
Sum nivå 3	43 911	26 935

Beløpene i nivåfordelingen finner man igjen i balansen, under de ulike porteføljenes fordeling av finansielle instrumenter til virkelig verdi og investeringseiendommer. Urealiserte endringer reflekteres på linjen «Verdiendringer på investeringer» i resultatet i de ulike porteføljene.

Virkelig verdi skal være en representativ pris basert på hva tilsvarende eiendel eller forpliktelse ville vært omsatt for ved normale markedsbetingelser og forhold. Høyeste kvalitet i forhold til virkelig verdi er basert på noterte kurser i et aktivt marked. Et finansielt instrument anses som notert i et aktivt marked dersom noterte kurser er enkelt og regelmessig tilgjengelig fra en børs, forhandler, megler, næringsgruppering, prissettingstjeneste eller reguleringsmyndighet, og disse kursene representerer faktiske og regelmessige forekommende transaksjoner på armlengdes avstand.

Nivå 1:

Instrumenter i dette nivået henter virkelig verdi fra noterte priser i et aktivt marked for identiske eiendeler eller forpliktelser som enheten har tilgang til ved rapporteringstidspunktet. Eksempler på instrumenter i nivå 1 er børsnoterte papirer.

Nivå 2:

Instrumenter i dette nivået anses ikke å ha et aktivt marked. Virkelig verdi hentes fra observerbare markedsdata; dette inkluderer hovedsaklig priser basert på identiske instrumenter, men hvor instrumentet ikke innehar høy nok omsetningsfrekvens, samt priser basert på tilsvarende eiendeler og prisledende indikatorer som kan bli bekreftet fra markedsinformasjon. Eksempler på instrumenter i nivå 2 er rentepapirer priset ut fra rentebaner. For mer informasjon vedrørende prising av nivå 2 instrumenter henvises det til note 6 i konsernet for de ulike klassene som ligger i dette nivået.

Nivå 3:

Instrumenter på nivå 3 innehar ingen observerbare markedsdata eller omsettes på markeder som anses som inaktivt. Prisen baseres hovedsakelig på egne beregninger, hvor reell virkelig verdi kan avvike hvis instrumentet skulle blitt omsatt. Instrumentene som omfattes i nivå 3 hos KLP er unoterte aksjer og private equity investeringer. For mer informasjon vedrørende prising av nivå 3 instrumenter henvises det til note 6 i konsernet for de ulike klassene som ligger i dette nivået.

Verdsettelse rundt poster i de ulike nivåene er beskrevet i note 6 i konsernet, for beskrivelse av prising på investeringseiendom henvises det til årsnote 3 i konsernet.

I note 5 opplyses det om virkelig verdi av eiendeler og forpliktelser som måles til amortisert kost. Den nivåbaserte fordelingen for disse postene vil være som følger: eiendeler klassifisert som hold til forfall vil inngå i nivå 1, utlån, og lån og fordringer vil inngå i nivå 2. Forpliktelser, målt til amortisert kost, vil være fordelt på følgende vis; ansvarlige lån fordelt i nivå 1 og i nivå 2, fondsobligasjonslånet vil vært fordelt i nivå 2, gjeld til kredittinstitusjoner vil vært fordelt i nivå 1. For informasjon vedrørende prising av disse rentepapirene henvises det til note 6 i konsernet.

På verdipapirene som inngår i nivå 3 er det ikke blitt gjort en sensitivitetsanalyse, en endring i variablene til prisingen er rent informasjonsmessig vurdert til å gi lite merverdi utover det som allerede er oppgitt i noten. For sensitivitetsanalyse for investeringseiendom henvises det til årsrapporten. På generelt grunnlag vil en endring i prisingen på 5 % gi en endring i verdien på 2 196 millioner kroner per 31.12.2021 på eiendelene i nivå 3.

Hva gjelder flytting av papirer mellom nivåene er det lagt grenser på antall handelsdager og omsetningsmengde på aksjer for å skille nivå 1 og nivå 2. De generelle prinsippene rundt nivåfordeling går hovedsaklig på om eiendelen eller forpliktelsen er notert eller ikke, og om noteringen kan angis å være i et aktivt marked. For aksjer er det et ytterligere skille på handelsdager og omsetningsmengde som skiller ut noterte papirer som ikke inngår i aktivt marked. Ved flytting mellom nivåene tas det utgangspunkt i verdiene ved slutten av rapporteringsperioden.

I perioden 01.01.2021 - 31.12.2021 ble det flyttet aksjer for 164 millioner kroner fra nivå 1 til nivå 2, for 7 millioner fra nivå 1 til nivå 3 og for 68 millioner fra nivå 2 til nivå 1. Flyttingene skyldes endring i likviditet. Ingen øvrige nivåendringer i 2021.

Note 7 **Risikostyring**

KLP er gjennom sin virksomhet eksponert mot både forsikringsrisiko og finansiell risiko. For foretaket er den overordnede risikostyringen innrettet mot at den finansielle risikoen håndteres på en slik måte at foretaket til enhver tid overholder de forpliktelsene som forsikringskontraktene påfører virksomheten. Styret fastsetter overordnede risikostrategier som operasjonaliseres på administrativt nivå.

Risikostrategi implementeres og følges opp av linjeorganisasjonen, med periodisk avrapportering. Eventuelle brudd på risikolinjer og rammer rapporteres løpende, med beskrivelse av tiltak som er gjort for å bringe forholdet i orden. Enheter utenfor linjeorganisasjonen fører tilsyn med at risikotakningen skjer innenfor de fullmaktene linjen har.

7.1 FORSIKRINGSRISIKO

Forsikringsrisiko er i IFRS 4 definert som "En kontrakt der den ene parten (forsikringsgiveren) påtar seg en betydelig forsikringsrisiko for en annen part (forsikringstakeren) ved å samtykke i å betale erstatning til forsikringstakeren dersom en angitt usikker framtidig hendelse (den forsikrede hendelsen) påvirker forsikringstakeren negativt". Forsikringsmessige resultater vil være mer stabile og forutsigbare jo flere kontrakter det er i porteføljen.

Foretakets forsikringsvirksomhet er innenfor bransjen kollektiv pensjon. Som beskrevet i note 3, er de mest tungtveiende risikoer i kollektiv pensjon uførerisiko og opplevelsesrisiko, mens dødsrisiko er noe mindre tungtveiende.

Forsikringsrisiko innenfor bransjen kollektiv pensjon styres generelt gjennom tett oppfølging av risikoforløpet og eventuell derav følgende endring av tariffene.

7.1.1 Forsikringsmessige avsetninger

De forsikringsmessige avsetningene er satt til et forventningsrett nivå, med tillegg av sikkerhetsmarginer. KLP kan tilføre inntil halvparten av et års positive risikoresultat til et risikoutjevningfond. Dette fondet kan benyttes til å møte uventede svingninger i risikoresultatet.

For uførerisiko i bransjen kollektiv pensjon benyttes forutsetninger basert på foretakets uføreerfaringer i perioden 2015 - 2019. For de øvrige risikoelementer innenfor kollektiv pensjon benyttes forutsetningene fra beregningsgrunnlaget K2013 med sikkerhetsmarginer i henhold til den minstestandard Finanstilsynet fastsatte i 2013. For menn benytter KLP egne levealdersforutsetninger som antar en sterkere levealdersforbedring en K2013. I Pensjonsordningen for sykepleiere anvendes det samme formelverk og de samme parametere, men med en styrket sikkerhetsmargin på grunn av signifikant lenger levetid i disse ordningene. For Pensjonsordningen for sykehusleger anvendes K2013 med en styrket sikkerhetsmargin for begge kjønn.

Vi befinner oss for tiden i en særskilt situasjon knyttet til korona. Foreløpig er det ingen overdødelighet i befolkningen som følge av pandemien. Dersom pandemien fører til vedvarende økt dødelighet, vil dette gi høyere risikoresultat. Samtidig er det forhold rundt pandemisituasjonen som vil kunne påvirke uttak av uførepensjon i 2021 og de nærmeste årene, som for eksempel:

- Permitteringer og nedgangstider
- Hjemmekontor (fysisk og psykisk)
- Ekstraarbeid i helseforetakene
- Manglende kapasitet på helsearbeidere generelt
- Ettervirkninger av sykdom

7.1.2 Premiefastsettelse

Utviklingen i foretakets forsikringsrisiko følges løpende. Risikoresultat og fremtidige forventninger til utvikling i forsikret risiko er basert på observasjoner fra bestanden og prognoser fra SSB. Disse danner et grunnlag for prising av risikoelementet i premien. Premiene fastsettes årlig.

7.1.3 Reassuranse og reassuranseprogram

KLP har i dag kun kollektive produkter uten mulighet for valg av forsikringsdekningsomfang for den enkelte forsikrede. Ut fra denne begrensningen, selskapets størrelse og derav følgende store risikobærende evne, er den samlede vurderingen at behovet for å ha reassuranse i KLP er liten. KLP har per i dag ingen reassuranseavtaler.

7.1.4 Følsomhetsberegninger i kollektiv pensjon

Effekten av en umiddelbar 20 prosent økning i uførehyppighet ville med dagens bestand innebære en negativ effekt på - 358 millioner kroner på årets risikoresultat. Effekten på premiereserven ved en tilsvarende permanent endring i uførehyppighet vil være en økning på 726 millioner kroner.

En umiddelbar 10 prosent reduksjon i dødeligheten ville med dagens bestand innebære en negativ effekt på 307 millioner kroner på årets risikoresultat. Effekten på premiereserven ved en tilsvarende permanent endring i dødelighet vil være en økning på 10 786 millioner kroner.

Foretakets store bestand innen kollektiv offentlig pensjon bidrar til å stabilisere forsikringsrisikoen og erstatningsanslagene. Avvik relateres i all hovedsak til ikke forsikringsbare størrelser som ikke påvirker resultatet.

7.2 FINANSIELL RISIKO

Foretakets finansielle mål er å oppnå en konkurransedyktig og stabil avkastning, samtidig som soliditeten i foretaket tilfredsstillende eksterne og interne krav. Foretaket har en langsiktig investeringsstrategi hvor risikotagningen til enhver tid er tilpasset foretakets risikobærende evne. Fokus i forvaltningen er kostnadseffektivitet, langsiktighet og bredt diversifiserte porteføljer med mål om å oppnå konkurransedyktig og stabil avkastning til våre kunder og eiere over tid.

KLPs finansielle risiko består av likviditetsrisiko, markedsrisiko og kredittrisiko.

7.2.1 Likviditetsrisiko

Likviditetsrisiko er risikoen for at foretaket ikke har tilstrekkelig likviditet til å dekke kortsiktig gjeld / ikke innkalt restforpliktelser og løpende drift uten at det oppstår vesentlige ekstraomkostninger i form av prisfall på eiendeler som må realiseres. Likviditetsstrategien inneholder ulike krav og rammer for å etterleve den ønskede likviditetsrisikoprofilen. I tillegg omhandles ansvarsforhold og beredskapsplan. Likviditetsstrategien operasjonaliseres på administrativt nivå, og likviditeten forvaltes internt etter mandater.

Behovet for likvide midler i KLP for å dekke løpende forpliktelser er først og fremst knyttet til utbetaling av pensjoner og dekning av løpende driftskostnader. Det er også behov for likviditet i forbindelse med valuta- og derivathandler. KLPs likviditetsbehov dekkes normalt av kvartalsvise innbetalinger fra kundene. Foretaket har til enhver tid en likviditetsbeholdning som er tilstrekkelig til å dekke løpende kostnader, herunder pensjonsutbetalinger. Ved likviditetsbehov ut over gjeldende likviditetsbeholdning, vil likviditet normalt frigjøres ved salg av likvide finansielle aktiva.

KLP har som mål å ha likvide midler som er større eller lik tre måneders fremtidig forventet likviditetsbehov.

Ikke innkalt restforpliktelse på 26 074 millioner kroner består av kommiterte, ikke innbetalte beløp rettet mot private equity, eiendomsfond og godkjente lånetilsagn som ikke er utbetalt. I tillegg inkluderes kausjonsansvar på 2 millioner under betingede forpliktelser. Summene er nærmere spesifisert i note 34 betingede forpliktelser.

7.2.2 Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tap som følge av endringer i markedspriser på ulike aktiva som aksjer, obligasjoner, eiendom og andre verdipapirer. Markedsrisikoen avhenger både av hvor stor eksponering en har i de ulike aktiva og av volatiliteten i markedsprisene. Utviklingen i norske og internasjonale verdipapirmarkeder har generelt stor betydning for KLPs resultater.

Risiko for fall i verdien på ulike aktiva er den største finansielle risikoen på kort sikt. Av risikoen på aktivasiiden er aksjeeksponeringen den største finansielle risikofaktoren, men også markedsrisiko knyttet til rente, kreditt (spread) og eiendom har et betydelig tapspotensial. KLPs renterisiko knyttet til et vedvarende lavt rentenivå er imidlertid begrenset. Slik regelverket er utformet i dag påvirkes ikke forsikringstekniske avsetninger av endringer i markedsrenten. Ved fremtidig overgang til markedsverdi på forpliktelsene, vil årlig prising av avkastningsgarantien innebære at kundene bærer risikoen for at rentenivået blir liggende lavere enn grunnlagsrenten. Ettersom KLP utelukkende tilbyr pensjonsordninger til offentlig sektor, vil KLP prise avkastningsgarantien helt til den forsikrede dør, noe som innebærer at avkastningsgarantien som oppstår fra forsikringsforpliktelsene er begrenset.

KLP valutasikrer hoveddelen av internasjonal eksponering. Økonomisk sikring av valutaeksponeringen gjøres gjennom derivater. Som hovedregel er alle KLPs renteinvesteringer og eiendomsinvesteringer i fremmed valuta sikret tilbake til norske kroner. For aksjeinvesteringer i fremmed valuta har sikringsgraden i 2021, vært mellom 50 og 70 prosent.

Alle aksje- og renteeksponeringer er inkludert i et risikomålingssystem som muliggjør simulering og overvåkning av aksje- og renterisiko på tvers av porteføljer. Aktiv risiko styres gjennom fastsatte rammer i forhold til porteføljens referanseindeks.

For å redusere risikoen for negative resultater fra kapitalforvaltningen benytter KLP handlingsregler i kundeporteføljene for daglig styring av markedsrisikoen. Dette innebærer at en tilpasser risikoen i porteføljen i tråd med risikobærende evne. Handlingsregler gir en avkastningsprofil som passer med det overordnede målet om å beskytte egenkapitalen, samt å bevare risikokapasitet over tid. I tillegg har KLP en høy andel anleggsobligasjoner og utlån med fastrente som bidrar til stabilitet i avkastningen.

Derivater kan benyttes i styring av markedsrisiko for kostnads- og tidseffektiv implementering av risikoendring, samt valutasikring.

Solvensberegninger

Det europeiske soliditetsregelverket for forsikringsforetak, Solvens II, har som hovedformål å beskytte og ivareta forsikringskundernes interesser. KLP foretar kvartalsvis solvensberegninger i henhold til bestemmelsene i soliditetsregelverket.

Ved utgangen av 2021 var omlag 30,9 prosent av KLPs midler plassert i aksjer (målt ved eksponering) og 13,8 prosent plassert i eiendom. Øvrige midler var plassert i rentebærende omløps- og anleggsmidler, inkludert utlån.

I henhold til standard beregningsmetode i Solvens II har KLP en solvenskapitaldekning på 316 prosent som er vesentlig høyere enn utgangen av 2020. Solvenskapitaldekningen ligger godt over KLPs målsetning som er på 150 prosent. Myndighetens minimumskrav er 100 prosent.

KLP har en tellende ansvarlig kapital på 45 milliarder kroner. Solvenskapitalkravet (SCR), som beskrevet i note 32, utgjør 14 milliarder kroner. Solvenskapitaldekningen er dermed 316 prosent.

Det er utført flere sensitivitetsanalyser knyttet til solvenskapitaldekningen. Det er beregnet at solvenskapitaldekningen øker med 6 prosentpoeng dersom renten stiger med 50 basispunkter, og at solvenskapitaldekningen faller med 7 prosentpoeng dersom renten faller med 50 basispunkter. Dette må sies å være lavt, i hvert fall i forhold til det man ser på privat tjenstepensjon, og skyldes i hovedsak at man i OfTP unngår problemet med fripoliser. Et fall i aksjemarkedet på 25 prosent reduserer solvenskapitaldekningen med noe under 50 prosentpoeng når handlingsregelen hensyntas. Dette er betydelig fall, men nivået på solvenskapitaldekningen vil likevel ligge godt over nivået hvor tiltak skal vurderes.

Tidligere beregninger har vist at med de sikkerhetsmarginer som ligger i selskapets tariffer og med dagens nivå på risikoutjevningfondet er solvenskapitaldekningen lite følsom for endringer i opplevels- og utførerisiko.

7.2.3 Kreditt- og konsentrasjonsrisiko

Det er lagt vekt på at kreditteksponeringen er diversifisert for å unngå konsentrasjon av kredittrisiko mot enkelte debitorer. For å overvåke kredittrisiko i utlånene og investeringene er det nedsatt en egen kredittkomite som møtes på jevnlig basis. Grensene for kredittrisiko mot den enkelte debitor fastsettes av komiteen. Endringer i debitors kredittvurdering overvåkes og følges opp.

KLP har god balanse mellom norske obligasjoner og internasjonale obligasjoner, og har en portefølje av utelukkende gode kreditter. Av samlet kreditteksponering med investment grade er 41 prosent ratet AA- eller bedre.

KLP har en utlånsportefølje av høy kvalitet, med begrenset kredittrisiko og historisk svært lave tap. KLP yter hovedsakelig lån med pant i bolig med en belåningsgrad under 80 prosent, lån til kommuner og lån med kommunale garantier. Utlån sikret med pant i bolig utgjør rundt av 3,0 milliarder kroner. Verdien av pantene utgjør en større verdi enn utlånene siden en stor del av pantene er etablert tilbake i tid, og prisstigningen på boliger de siste årene har vært betydelig.

KLP har begrenset konsentrasjonsrisiko. Fordi ingen eksponeringer kommer over terskelverdiene som definert i Solvens II regelverket får ikke livselskapet noe kapitalkrav for konsentrasjonsrisiko under standard metoden. Innretningen av KLPs forvaltning av rente- og aksjeporteføljene vil i utgangspunktet bidra til å begrense konsentrasjonsrisiko gjennom utstrakt bruk av

indeksforvaltning. KLP fastsetter eksplisitte rammer for kredittgivningen som begrenser konsentrasjon på enkeltnavn og gruppe. Oppfølgingen av sektorkonsentrasjon skjer gjennom månedlig og kvartalsvis rapportering.

Selv om KLPs investeringer er godt diversifisert, er det en klar overvekt av plasseringer i Norge. Dette er en bevisst og en naturlig konsekvens av KLPs virksomhet med hovedsakelig offentlig tjenestepensjon.

7.3 SAMLET MAKSIMAL EKSPONERING FOR KREDITTRISIKO

Foretakets samlede maksimale eksponering for kreditt risiko består av bokførte verdier. De bokførte klassene av verdipapirer er nærmere spesifisert i note 5 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser.

Note 8 **Likviditetsrisiko**

Tabellen nedenfor spesifiserer foretakets finansielle forpliktelser klassifisert etter forfallsstruktur. Beløpene i tabellen er udiskonterte kontraktsmessige kontantsstrømmer.

2021 MILLIONER KRONER	Innen 1 mnd.	1-12 mnd.	1-5 år	5-10 år	Over 10 år	Sum
Ansvarlige lån	0	125	573	658	4 725	6 082
Fondsobligasjonslån ¹	0	64	257	321	1 298	1 941
Leverandørgjeld	10	0	0	0	0	10
Forpliktelser til kredittinstitusjoner	21	0	0	0	0	21
Betingede forpliktelser	26 074	0	0	0	0	26 074
Sum	26 105	190	830	979	6 023	34 127
Finansielle derivater						
Finansielle derivater brutto oppgjør						
<i>Innstrømmer</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Utstrømmer</i>	0	0	0	0	0	0
Finansielle derivater netto oppgjør	2 727	2 947	254	299	216	6 443
Sum finansielle derivater	2 727	2 947	254	299	216	6 443
Sum	28 832	3 136	1 084	1 279	6 239	40 570

¹ Kontantstrømmene er beregnet frem til forventet forfall ved rentereguleringstidspunkt i de tilfellene hvor lånet er evigvarende.

2020 MILLIONER KRONER	Innen 1 mnd.	1-12 mnd.	1-5 år	5-10 år	Over 10 år	Sum
Ansvarlige lån	0	131	592	687	5 073	6 484
Fondsobligasjonslån ¹	0	62	249	312	1 452	2 075
Leverandørgjeld	4	0	0	0	0	4
Forpliktelse til kredittinstitusjoner	65	0	0	0	0	65
Betingede forpliktelser	26 011	0	0	0	0	26 011
Sum	26 079	193	842	999	6 525	34 638
Finansielle derivater						
Finansielle derivater brutto oppgjør						
<i>Innstrømmer</i>	0	0	0	0	0	0
<i>Utstrømmer</i>	0	0	0	0	0	0
Finansielle derivater netto oppgjør	2 342	2 342	-53	-71	-295	4 265
Sum finansielle derivater	2 342	2 342	-53	-71	-295	4 265
Sum	28 420	2 535	789	928	6 230	38 903

Risikoen for at KLP ikke skal ha tilstrekkelig likviditet til å dekke kortsiktig gjeld og løpende drift er svært liten ettersom en stor del av foretakets eiendeler er likvide. KLP har betydelige midler investert i pengemarked, obligasjoner og aksjer som kan selges ved likviditetsbehov. KLP sin likviditetsstrategi innebærer at foretaket til enhver tid skal ha tilstrekkelige likvide midler til å møte sine forpliktelser ved forfall, uten at det påløper kostnader av betydning knyttet til å frigjøre midler.

Aktivasammensetningen i KLP sine porteføljer skal være tilstrekkelig likvid til å kunne dekke annet likviditetsbehov som kan oppstå. KLP Kapitalforvaltning har det løpende ansvaret og rapporterer på foretakets likviditet. Det er etablert interne rammer for størrelsen på likviditetsbeholdningen. KLP sin enhet for risikostyring overvåker og rapporterer utviklingen i likviditetsbeholdningen fortløpende. Styret i KLP fastsetter årlig en kapitalforvaltnings- og likviditetsstrategi for KLP. Likviditetsstrategien inneholder blant annet rammer, ansvarsforhold, risikomål og beredskapsplan for likviditetsstyringen.

Tabellen over viser finansielle forpliktelser KLP har samlet på rentebetalinger og tilbakebetaling av hovedstol, basert på forfall.

FORVENTET UTbetalingsprofil PENSJONSforpliktelser

2021

MILLIONER KRONER

År	1	2-5	6-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-80	Sum
Beløp	21 704	90 952	154 758	351 504	330 288	251 699	157 457	125 833	1 481 195

2020

MILLIONER KRONER

År	1	2-5	6-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-80	Sum
Beløp	19 987	83 031	128 718	299 427	308 752	270 813	192 520	167 176	1 470 415

Utbetalingsprofilen viser antatte utbetalingstidspunkter for de fremtidige pensjonsforpliktelsene ovenfor kundene til KLP og er basert på udiskonterte verdier.

Forsikringsforpliktelsene i regnskapet er neddiskontert og viser nåverdien på balansetidspunktet

Note 9 Renterisiko

2021 MILLIONER KRONER	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm	Sum
EIENDELER							
Aksjefondsandeler ¹	0	0	0	0	0	9	9
Alternative investeringer	-7	0	0	0	0	39	31
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	28	-1	12	-57	-153	-8	-178
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	0	0	0	0	0	16	16
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-27	-30	-526	-618	-720	180	-1 740
Rentefondsandeler	-3 035	0	0	0	0	31	-3 003
Utlån og fordringer	0	-1	0	0	0	146	145
Kontanter og innskudd	0	0	0	0	0	0	0
Utlån	0	0	0	0	0	441	441
Betingede forpliktelser ²	0	0	0	0	0	14	14
Sum eiendeler	-3 041	-31	-514	-675	-873	868	-4 265
FORPLIKTELSER							
Finansielle derivater klassifisert som gjeld	2	0	0	0	0	-4	-2
Fondsobligasjon, ansvarlige lån	0	0	0	43	77	0	119
Utlån og fordringer - call money	0	0	0	0	0	-37	-37
Sum forpliktelser	2	0	0	43	77	-41	80
Sum før skatt	-3 039	-30	-514	-632	-796	827	-4 185
Sum etter skatt	-2 279	-23	-385	-474	-597	620	-3 139

¹ Aksjefondsandeler dekker den delen av fondet som ikke er aksjer, men som består av eiendeler omfattet av renterisiko; overskuddslikviditet i form av bankkontoer og derivater brukt til sikringsformål.

² Betingede forpliktelser i denne sammenheng gjelder aksepterte, ikke utbetalte utlån.

2020 MILLIONER KRONER	Inntil 3 mnd.	Fra 3 mnd. til 12 mnd.	Fra 1 år til 5 år	Fra 5 år til 10 år	Over 10 år	Endring i kontantstrøm	Sum
EIENDELER							
Aksjefondsandeler ¹	0	0	0	0	0	10	10
Alternative investeringer	-7	0	0	0	0	14	6
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	9	0	8	-66	-180	-8	-236
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	0	0	0	0	0	6	6
Obligasjoner og andre verdipapirer med fast avkastning	-27	-28	-561	-716	-843	206	-1 970
Rentefondsandeler	-3 709	0	0	0	0	35	-3 674
Utlån og fordringer	0	-1	0	0	0	167	166
Kontanter og innskudd	0	0	0	0	0	2	2
Utlån	0	0	0	0	0	453	453
Betingede forpliktelser ²	0	0	0	0	0	35	35
Sum eiendeler	-3 734	-29	-553	-783	-1 023	920	-5 201
FORPLIKTELSER							
Finansielle derivater klassifisert som gjeld	7	1	0	-1	0	-8	-1
Fondsobligasjon, ansvarlige lån	0	0	0	51	93	0	143
Utlån og fordringer - call money	0	0	0	0	0	-53	-53
Sum forpliktelser	7	1	0	50	93	-61	90
Sum før skatt	-3 727	-27	-553	-733	-930	859	-5 111
Sum etter skatt	-2 795	-21	-414	-550	-698	644	-3 833

¹ Aksjefondsandeler dekker den delen av fondet som ikke er aksjer, men som består av eiendeler omfattet av renterisiko; overskuddslikviditet i form av bankkontoer og derivater brukt til sikringsformål.

² Betingede forpliktelser i denne sammenheng gjelder aksepterte, ikke utbetalte utlån.

Noten viser resultateffekten ved økning av markedsrenten på én prosent, for virkelig verdi risiko og flytende rente risiko.

Endring i virkelig verdi (virkelig verdi risiko) vises i de fem første kolonnene og er beregnet ved endring i virkelig verdi på rentebærende instrumenter hvis renten hadde vært en prosent høyere ved periodeslutt. Kolonnen "Endring i kontantstrøm" (flytende rente risiko) viser endringen i kontantstrømmer hvis renten hadde vært en prosent høyere gjennom året det rapporteres på. Summen av disse reflekterer den samlede resultateffekten som scenarioet ved en prosents høyere rente hadde gitt konsernet i perioden det rapporteres på.

Virkelig verdi risiko gjelder fastrente papirer hvor markedsverdien på papiret svinger i motsatt takt av markedsrenten. Flytende rente risiko gjelder papirer som har flytende rente, hvor markedsverdien holder seg stabil, men hvor endring i markedsrente gir utslag i endrede løpende inntekter.

Følgende rentepapirer faller inn under noten; papirer til virkelig verdi over resultatet (flytende og faste rentebetingelser), investeringer som holdes til forfall (kun de med flytende rentebetingelser) og lån og fordringer (kun de med flytende rentebetingelser). KLP har ingen rentepapirer klassifisert som tilgjengelig for salg.

KLP sine investeringer i renteinstrumenter med fast rente, som regnskapsføres til amortisert kost, gir ingen endring i resultatregnskapet ved endring av markedsrente. Tilsvarende gjelder for utstedt gjeld med fast rente regnskapsført til amortisert kost.

Forsikringskontrakter med avkastningsgaranti endrer ikke regnskapsmessig verdi selv om rentenivået endres. Endring i rentenivå har heller ingen innvirkning på den garanterte avkastningen, men vil ha betydning for den oppnådde avkastning som skal dekke avkastningsgarantien. Det skyldes at forsikringsmidlene delvis investeres i gjeldsinstrumenter hvor kontantstrømmene skal bidra til å dekke avkastningsgarantien.

Note 10 Valutarisiko

31.12.2021	Balanseposter eksl. valutaderivater		Valutaderivater		Omregningskurs	Sum		Nettoposisjon
MILLIONER KRONER/ UTENLANDSK VALUTA ¹	Eiendeler	Gjeld	Eiendeler	Gjeld	Valuta/NOK	Eiendeler	Gjeld	NOK
Amerikanske dollar	13 069	-51	9 429	-18 264	8,82	22 498	-18 315	36 891
Euro	4 354	-168	3 537	-6 760	10,03	7 891	-6 928	9 651
Japanske yen	127 778	-292	87 835	-174 427	0,08	215 613	-174 720	3 131
Britiske Pund	1 258	0	1 073	-2 132	11,94	2 331	-2 132	2 377
Canadiske dollar	894	0	478	-1 056	6,98	1 371	-1 056	2 202
Svenske kroner	22 003	0	22 482	-42 325	0,97	44 485	-42 325	2 103
Hong Kong dollar	3 271	0	1 912	-3 843	1,13	5 183	-3 843	1 515
Indisk rupi	12 466	0	0	0	0,12	12 466	0	1 479
Sveitsiske franc	356	0	220	-425	9,68	576	-425	1 454
Danske kroner	10 324	-68	9 384	-18 773	1,35	19 708	-18 842	1 168
Australske dollar	461	0	322	-629	6,41	783	-629	985
Taiwan new dollar	6 436	0	0	-3 423	0,32	6 436	-3 423	961
Kinesiske yuan	474	0	0	0	1,38	474	0	655
Koreansk won	210 413	0	0	-122 730	0,01	210 413	-122 730	650
Andre valutaer								3 407
Sum kortsiktige valutaposisjoner								68 629
Euro	1 477	-301	0	-854	10,03	1 477	-1 155	3 235
Amerikanske dollar	3 506	-82	0	-3 159	8,82	3 506	-3 241	2 340

31.12.2021	Balanseposter eksl. valutaderivater		Valutaderivater		Omregningskurs	Sum		Nettoposisjon
MILLIONER KRONER/ UTENLANDSK VALUTA ¹	Eiendeler	Gjeld	Eiendeler	Gjeld	Valuta/NOK	Eiendeler	Gjeld	NOK
Japanske yen	15 875	-11 529	0	0	0,08	15 875	-11 529	333
Britiske Pund	173	0	2	-169	11,94	175	-169	70
Svenske kroner	3 014	0	0	-2 957	0,97	3 014	-2 957	56
Danske kroner	14	0	0	0	1,35	14	0	19
Australske dollar	0	0	0	0	6,41	0	0	0
Sum langsiktige valutaposisjoner								6 053
Sum valutaposisjoner før skatt								74 682
Sum valutaposisjoner etter skatt								56 012

¹ Tabellen viser samlede balanseposter for hver enkelt valuta, fordelt på kort- og langsiktige posisjoner. Nettoposisjonen viser den reelle valutarisikoen KLP har ved utgangen av perioden i NOK. Andre beløp er i lokal valuta. Tabellen viser en sikringsgrad for valuta på 2021 og 2020 på henholdsvis 84% og 87%. Kortsiktige nettoposisjoner under 500 millioner kroner er slått sammen under "Andre valutaer".

31.12.2020	Balanseposter eksl. valutaderivater		Valutaderivater		Omregningskurs	Sum		Nettoposisjon
MILLIONER KRONER/ UTENLANDSK VALUTA ¹	Eiendeler	Gjeld	Eiendeler	Gjeld	Valuta/NOK	Eiendeler	Gjeld	NOK
Amerikanske dollar	10 354	-64	7 374	-14 658	8,56	17 728	-14 722	25 734
Euro	4 251	-693	2 266	-5 209	10,48	6 517	-5 902	6 445
Japanske yen	113 644	-257	78 124	-159 132	0,08	191 768	-159 390	2 685
Britiske Pund	1 196	0	1 213	-2 227	11,70	2 409	-2 227	2 126
Canadiske dollar	674	0	377	-844	6,72	1 051	-844	1 391
Hong Kong dollar	2 115	0	1 100	-2 171	1,10	3 215	-2 171	1 154
Sveitsiske franc	251	0	148	-295	9,69	400	-295	1 014
Danske kroner	8 727	-62	7 748	-15 833	1,41	16 475	-15 894	817
Australske dollar	372	0	431	-683	6,61	803	-683	788
Svenske kroner	16 007	0	16 990	-33 255	1,04	33 997	-33 255	774

31.12.2020	Balanseposter eksl. valutaderivater		Valutaderivater		Omregningskurs	Sum		Nettoposisjon
MILLIONER KRONER/ UTENLANDSK VALUTA ¹	Eiendeler	Gjeld	Eiendeler	Gjeld	Valuta/NOK	Eiendeler	Gjeld	NOK
Indisk rupi	5 508	0	0	0	0,12	5 508	0	645
Andre valutaer								3 877
Sum kortsiktige valutaposisjoner								47 449
Amerikanske dollar	3 080	-92	0	-2 815	8,56	3 080	-2 906	1 488
Japanske yen	16 254	-11 779	0	0	0,08	16 254	-11 779	371
Britiske Pund	189	0	3	-184	11,70	192	-184	98
Danske kroner	12	0	0	0	1,41	12	0	16
Euro	904	-301	2	-604	10,48	906	-905	16
Svenske kroner	1 674	0	0	-1 664	1,04	1 674	-1 664	11
Koreansk won	487	0	0	0	0,01	487	0	4
Australske dollar	8	0	89	-97	6,61	97	-97	1
Sveitsiske franc	0	0	0	0	9,69	0	0	0
Canadiske dollar	0	0	0	0	6,72	0	0	0
Sum langsiktige valutaposisjoner								2 004
Sum valutaposisjoner før skatt								49 453
Sum valutaposisjoner etter skatt								37 090

KLP valutasikrer hoveddelen av investeringer gjort i utenlandsk valuta. Økonomisk sikring av valutaeksponeringen gjøres gjennom derivater. Som hovedregel er alle renteinvesteringer og eiendomsinvesteringer i fremmed valuta sikret tilbake til norske kroner med en målsetning på 100 prosent sikringsgrad. Pr. 31.12.2021 var sikringsgraden på aksjer i utviklede markeder og de mest likvide valutaene i fremvoksende markeder 60 prosent med mulige svingninger mellom 50-70 prosent. Øvrige valutaer, dvs. mindre likvide valutaer i utviklede markeder og valutaer i fremvoksende markeder med unntak av de mest likvide valutaene, er ikke valutasikret. Bakgrunnen for dette er at disse valutaene ikke har et stort nok marked og/eller likviditet til at det er hensiktsmessig å valutasikre. Denne reduksjonen i sikringsgraden på aksjer, samt usikrede utenlandske aksjefond, bidrar til å øke nettoposisjonene i utenlandsk valuta.

Dersom alle valutaposisjoner endrer seg med 1 prosent på samme tidspunkt og i samme retning vil dette påvirke resultatet med 747 millioner kroner før skatt. For 2020 blir tilsvarende resultateffekt 495 millioner kroner før skatt.

Note 11 **Kreditrisiko**

31.12.2021 MILLIONER KRONER	Investment grade AAA til BBB	Lavere rating	Offentlig garanti	Bank og finans	¹ Boliglån < 80%	Boliglån >80%	Øvrige	Totalt
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	24 529	36	0	0	0	0	1 396	25 961
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	153 290	140	377	1 683	0	0	20 193	175 684
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning	47 137	1 085	2 908	1 770	0	0	6 009	58 909
Rentefond	0	0	1 654	0	0	0	59 373	61 027
Utlån og fordringer	13 571	0	0	182	0	0	0	13 753
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	2 513	0	0	0	0	0	0	2 513
Kontanter og innskudd	755	0	0	0	0	0	0	755
Utlån	0	0	73 005	0	2 872	109	2 186	78 172
Sum	241 794	1 261	77 944	3 635	2 872	109	89 157	416 774

¹ Disse to kolonnene gir informasjon på andel boliglån med pantsikkerhet innenfor 80 % av verdigrunnlag og boliglån som overgår 80 % pantsikkerhet av verdigrunnlag.

SPESIFISERING AV INVESTMENT GRADE	AAA	AA	A	BBB	Sum Investment grade
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	11 158	2 783	6 989	3 598	24 529
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	20 932	25 627	66 960	39 772	153 290
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning	19 270	11 153	9 992	6 722	47 137
Rentefond	0	0	0	0	0
Utlån og fordringer	0	7 718	5 285	567	13 571
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	0	501	2 012	0	2 513
Kontanter og innskudd	0	755	0	0	755
Utlån	0	0	0	0	0
Sum	51 359	48 537	91 239	50 659	241 794

31.12.2020 MILLIONER KRONER	Investment grade AAA til BBB	Lavere rating	Offentlig garanti	Bank og finans	¹ Boliglån < 80%	Boliglån >80%	Øvrige	Totalt
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	27 530	35	0	0	0	0	1 397	28 962
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	138 894	194	377	0	0	0	22 694	162 159
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning	45 269	773	2 080	4 787	0	0	7 561	60 469
Rentefond	0	0	1 272	0	0	0	66 941	68 212
Utlån og fordringer	22 589	0	0	181	0	0	0	22 770
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	6 843	0	0	0	0	0	0	6 843
Kontanter og innskudd	659	0	0	0	0	0	0	659
Utlån	0	0	71 387	0	2 989	205	2 842	77 424
Sum	241 784	1 003	75 116	4 968	2 989	205	101 434	427 499

¹ Disse to kolonnene gir informasjon på andel boliglån med pantsikkerhet innenfor 80 % av verdigrunnlag og boliglån som overgår 80 % pantsikkerhet av verdigrunnlag.

SPESIFISERING AV INVESTMENT GRADE	AAA	AA	A	BBB	Sum Investment grade
Gjeldsinstrumenter som holdes til forfall målt til amortisert kost	12 018	4 049	9 063	2 400	27 530
Gjeldsinstrumenter klassifisert som lån og fordringer målt til amortisert kost	22 421	19 902	63 725	32 846	138 894
Gjeldsinstrumenter til virkelig verdi - verdipapirer med fast avkastning	23 634	5 006	11 618	5 011	45 269
Rentefond	0	0	0	0	0
Utlån og fordringer	0	14 701	7 467	421	22 589
Finansielle derivater klassifisert som eiendeler	0	2 389	4 454	0	6 843
Kontanter og innskudd	0	659	0	0	659
Utlån	0	0	0	0	0
Sum	58 073	46 706	96 327	40 678	241 784

Med kredittrisiko menes risikoen for at motparten ikke skal klare å møte sine forpliktelser til KLP. I denne tabellen er kredittrisikoen målt ved ratingbyrårs estimater på hvor høy kredittverdighet de ulike utstederne av rentepapirer har. For eiendeler som ikke er ratet så er de lagt i andre kategorier som beskriver kredittrisiko, eksempelvis sektor og garantier.

Det er lagt vekt på at kreditteksponeringen er diversifisert for å unngå konsentrasjon av kredittrisiko mot enkelte debitorer. For å overvåke kredittrisiko i utlånene og investeringene er det nedsatt en egen kredittkomite som møtes på jevnlig basis. Grensene for kredittrisiko mot den enkelte debitor fastsettes av komiteen. Endringer i debtors kredittvurdering overvåkes og følges opp av KLP Kapitalforvaltning AS.

KLP har god balanse mellom norske obligasjoner og internasjonale obligasjoner, og har en portefølje av utelukkende gode kreditter. KLP har en høy konsentrasjon av gjeldsinstrumenter rettet mot norsk offentlig sektor.

I noteinndelingen er det benyttet rating fra Standard & Poor's, Moodys, Fitch, Scope Ratings og Nordic Credit Rating. Ratingen er konvertert til S&P sin ratingtabell, hvor AAA er tilknyttet papirer med høyest kredittverdighet. Laveste rating av de fem er benyttet og alle fem ratingselskaper er likestilte som grunnlag for investeringer i rentepapirer. Det som er klassifisert som "Øvrige" er i all hovedsak verdipapirer utstedt av kraftselskaper og andre foretaksobligasjoner; dette beløper seg til 89 milliarder kroner per 31.12.2021. KLP Konsernet har strenge retningslinjer for investeringer i rentepapirer, som også gjelder for investeringer som faller inn under kategorien "Øvrige".

Linjene i noten er sammenfallende med balanseoppsettet. Unntakene er gjeldsinstrumenter til virkelig verdi som er delt opp i tre kategorier i noten og utlån som er vist samlet i noten, men som befinner seg på to linjer i balansen (virkelig verdi og amortisert kost).

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
TI STØRSTE MOTPARTER		
Motpart 1	9 551	13 421
Motpart 2	7 903	7 073
Motpart 3	7 174	6 902
Motpart 4	6 377	6 147
Motpart 5	5 548	6 052
Motpart 6	5 194	5 622
Motpart 7	4 698	4 836
Motpart 8	4 515	4 698
Motpart 9	4 353	4 391
Motpart 10	3 882	3 846
Totalt	59 196	62 988

Tabellen ovenfor viser de ti største motpartene KLP har eksponering mot. Beløpene oppgitt er balanseført verdi. Majoriteten av de ti største motpartene er enten finansinstitusjoner eller motparter omfattet av en offentlig garanti (statlig eller kommunal garanti).

PREMIEFORDRINGER OG FORDRINGER I FORBINDELSE MED REASSURANSE

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
Premiefordringer	905	1 731
Nedskrivninger av premiefordringer	0	1
Sum	905	1 732

KLPs premiefordringer er i hovedsak rettet mot offentlig sektor og kredittrisikoen vurderes som lav. Hovedbransjen kollektiv pensjon – offentlig er i tillegg tilknyttet Overføringsavtalen for offentlig sektor. Denne overføringsavtalen har en sikringsordning som skal bidra til å sikre pensjonsrettigheter opparbeidet hos arbeidsgivere som opphører eller som ikke betaler premie ved forfall etter nærmere regler. KLP kan således søke dekning for ubetalte krav i denne bransjen hos sikringsordningen dersom kravet faller innenfor sikringsordningens bestemmelser.

ENDRING I VIRKELIG VERDI SOM FØLGE AV ENDRING I KREDITTRISIKO

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
Endring i virkelig verdi som følge av endring i kredittrisiko	155	254

Dette er ingen nøyaktig beregning, men vårt beste estimat. Faktisk endring i virkelig verdi avhenger av både endringer i risikofri rente og kredittpåslag. Dette estimatet er et forsøk på å isolere endringen i virkelig verdi som skyldes at kredittpåslaget på obligasjonene har endret seg i løpet av året. Estimater regnes ut ved at man ser på endringen i kredittpåslag for hver enkelt obligasjon gjennom året og obligasjonens kontantstrømvektene gjenværende løpetid (durasjon)

for obligasjonen på rapporteringstidspunktet. Det er mange grunner til at kredittpåslaget endrer seg, for eksempel at kredittpåslaget blir lavere når obligasjonen går mot forfall, at en utsteder anses som mer eller mindre risikofull eller at markedet krever en høyere eller lavere risikopremie for kredittobligasjoner generelt. Dersom endringen i virkelig verdi er positiv (negativ) indikerer det at det durasjon- og verdivektede kredittpåslaget er redusert (økt).

Beregningen tar utgangspunkt i beholdning pr. 31.12.21, og er gjort for bonds og index bonds som verdsettes til virkelig verdi. Statsporteføljer er tatt ut av beregningsgrunnlaget. Fondsandeler er ikke dekomponert.

Note 12 Presentasjon av eiendeler og gjeld som er gjenstand for netto oppgjør

31.12.2021 MILLIONER KRONER	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balansført verdi	Finansielle instrumenter	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		Netto beløp
					Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdipapirer	
EIENDELER							
Finansielle derivater	2 513	0	2 513	-1 485	-1 640	-79	310
Sum	2 513	0	2 513	-1 485	-1 640	-79	310
PORTEFØLJEFORDELTE EIENDELER							
Sum eiendeler kollektivporteføljen	1 862	0	1 862	-1 484	-901	-79	279
Sum eiendeler selskapsporteføljen	646	0	646	0	-734	0	27
Sum eiendeler investeringsvalgporteføljen	6	0	6	-2	-5	0	4
Sum	2 513	0	2 513	-1 485	-1 640	-79	310
GJELD							
Finansielle derivater	2 014	0	2 014	-1 485	-21	-330	222
Sum	2 014	0	2 014	-1 485	-21	-330	222
PORTEFØLJEFORDELT GJELD							
Sum gjeld kollektivporteføljen	2 010	0	2 010	-1 484	-18	-330	220
Sum gjeld selskapsporteføljen	0	0	0	0	0	0	0
Sum gjeld investeringsvalgporteføljen	4	0	4	-2	-3	0	3
Sum	2 014	0	2 014	-1 485	-21	-330	222

31.12.2020 MILLIONER KRONER	Brutto finansielle eiendeler/gjeld	Brutto eiendeler/gjeld som er presentert netto	Balansført verdi	Finansielle instrumenter	Relaterte beløp som ikke er presentert netto		Netto beløp
					Sikkerhet i kontanter	Sikkerhet i verdipapirer	
EIENDELER							
Finansielle derivater	6 843	0	6 843	-326	-5 795	0	1 089
Sum	6 843	0	6 843	-326	-5 795	0	1 089
PORTEFØLJEFORDELTE EIENDELER							
Sum eiendeler kollektivporteføljen	5 943	0	5 943	-326	-4 860	0	970
Sum eiendeler selskapsporteføljen	884	0	884	0	-923	0	106
Sum eiendeler investeringsvalgporteføljen	16	0	16	0	-12	0	12
Sum	6 843	0	6 843	-326	-5 795	0	1 089
GJELD							
Finansielle derivater	327	0	327	-326	-3	0	0
Sum	327	0	327	-326	-3	0	0
PORTEFØLJEFORDELTE GJELD							
Sum gjeld kollektivporteføljen	326	0	326	-326	0	0	0
Sum gjeld selskapsporteføljen	0	0	0	0	0	0	0
Sum gjeld investeringsvalgporteføljen	1	0	1	0	-3	0	0
Sum	327	0	327	-326	-3	0	0

Formålet med noten er å vise den potensielle effekten av nettingavtaler i KLP; hvilke muligheter KLP har for å motregne bilaterale avtaler mot andre motparter dersom disse skulle gå konkurs, og beløpet som gjenstår om alle slike nettingavtaler materialiseres. Notene viser derivatposisjoner i balansen, samt en ytterligere tabell med tilsvarende informasjon sortert på de ulike porteføljene i selskapet.

Note 13 **Pantelån og andre utlån**

MILLIONER KRONER	Kommune- forvaltningen	Statlige og kommuneide foretak ¹	Private organisasjoner og foretak	Lønnstakere, trygdede og tilsvarende	Sum 31.12.2021	Sum 31.12.2020
Agder	3 559	234	5	88	3 886	3 497
Innlandet	6 621	149	120	166	7 056	6 616
Møre og Romsdal	4 696	225	51	123	5 095	5 038
Nordland	4 438	92	40	120	4 690	4 917
Oslo	175	0	1 541	286	2 001	1 936
Rogaland	2 465	162	96	244	2 966	2 997
Svalbard	78	0	0	0	78	86
Troms og Finnmark	4 226	770	360	192	5 549	5 053
Trøndelag	7 836	237	253	181	8 507	7 684
Vestfold og Telemark	3 333	251	99	252	3 936	3 647
Vestland	6 913	1 209	179	317	8 619	8 908
Viken	15 892	899	1 326	1 006	19 123	16 887
Utlandet	0	0	6 413	0	6 413	9 923
Ufordelt	18	0	0	4	22	12
Påløpte renter	215	9	5	3	232	222
Sum	60 464	4 238	10 488	2 982	78 172	77 424

¹ Denne kategorien omfatter, foruten statlige og kommuneide foretak, også kommunal forretningsdrift.

Denne tabellen fordeler utlånene til KLP på fylke og sektor. Sektor er basert på sektorkodene fra Statistisk Sentralbyrå.

KLP har en utlånsportefølje av høy kvalitet, med begrenset kredittrisiko og historisk svært lave tap. KLP yter hovedsakelig lån med pant i bolig med en belåningsgrad under 80 prosent, lån til kommuner og lån med offentlige garantier. Utlån sikret med pant i bolig utgjør rundt 3 milliarder kroner. Sektordiversifiseringen på utlån i KLP er meget liten, da en meget høy andel av utlån er rettet mot offentlig sektor. Konsentrasjonsrisikoen dette antyder er likevel lite reell da utlånene omfattes av offentlig garanti, som innebærer en særdeles lav motpartsrisiko. KLP har i tillegg et konserninternt lån på rundt 13 milliarder kroner som ligger på linjen fordringer på og verdipapirer utstedt av datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak.

MILLIONER KRONER	2021	2020
INDIVIDUELLE NEDSKRIVNINGER PÅ UTLÅN TIL AMORTISERT KOST		
Antall lån	1	1
Sum hovedstol før nedskrivninger	0,46	0,50
Nedskrivninger	0,22	0,50
Sum hovedstol etter nedskrivninger	0,24	0,00
INDIVIDUELLE NEDSKRIVNINGER		
Nedskrivning på individuelle utlån 01.01.	0,50	0,30
Periodens konstaterte tap hvor det tidligere er foretatt individuell nedskrivning	0,00	0,00
Periodens nedskrivning på individuelle utlån	0,00	0,20
Periodens reversering av nedskrivning på individuelle utlån	0,26	0,00
Nedskrivning på individuelle utlån	0,24	0,50
GRUPPEVIS NEDSKRIVNING		
Nedskrivning på grupper av utlån 01.01.	0,10	0,10
Periodens nedskrivning på grupper av utlån	0,07	0,00
Nedskrivning på grupper av utlån	0,17	0,10

FORFALTE, IKKE NEDSKREVNE UTLÅN

MILLIONER KRONER	2021 Restgjeld	2020 Restgjeld
FORFALT		
30-90 dager	1	7
over 90 dager	7	6
Sum forfalte utlån	8	13

Antall er absolutte tall og beløp er gjengitt i millioner kroner. Misligholdte utlån gjelder utlån målt til amortisert kost. Alle nedskrivninger gjelder utlån med pant i bolig.

Note 14 Aksjer og andeler i datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak

MILLIONER KRONER	Org. nr.	Eierandel %	Foretakets egenkapital ved 1. gangs anskaffelse	Anskaffelseskost	Bokført verdi 31.12.20	Tilgang/avgang	Verdi-regulering	Resultatandel	Egenkapital transaksjon ¹	Utbytte	Bokført verdi 31.12.21
AKSJER I SELSKAPSPORTEFØLJEN EIENDOMSDATTERFORETAK											
KLP Huset AS											
Dronning Eufemiasgate 10	889828382	100,0 %	0,00	0,10	2 535,48	0,00	140,74	75,85	-95,09	0,00	2 656,97
0191 Oslo											
KLP Zander Kaaes gt. 7 AS											
Abels gate 9	999659527	100,0 %	0,00	790,22	845,02	0,00	16,96	36,06	-47,76	0,00	850,27
7030 Trondheim											
Sum aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak i selskapsporteføljen			0,00	790,32	3 380,50	0,00	157,69	111,90	-142,85	0,00	3 507,24
AKSJER I SELSKAPSPORTEFØLJEN											
DATTERFORETAK (EKSKL. EIENDOM)											
KLP Skadeforsikring AS											
Dronning Eufemiasgate 10	970896856	100,0 %	58,67	78,67	2 110,88	0,00	0,00	336,75	-181,80	0,00	2 265,82
0191 Oslo											
KLP Kapitalforvaltning AS											
Dronning Eufemiasgate 10	968437666	100,0 %	6,55	14,00	334,57	0,00	0,00	43,13	1,64	0,00	379,34
0191 Oslo											
KLP Forsikringservice AS											
Dronning Eufemiasgate 10	967696676	100,0 %	0,05	0,10	4,38	0,00	0,00	1,28	0,47	0,00	6,14
0191 Oslo											
KLP Bankholding AS											
Dronning Eufemiasgate 10	993749532	100,0 %	15,10	15,10	2 457,86	0,00	0,00	121,05	-55,21	0,00	2 523,70

MILLIONER KRONER	Org. nr.	Eier- andel %	Foretakets egenkapital ved 1. gangs anskaffelse	Anskaffelses- kost	Bokført verdi 31.12.20	Tilgang/ avgang	Verdi- regulering	Resultat- andel	Egenkapital transaksjon ¹	Utbytte	Bokført verdi 31.12.21
0191 Oslo											
Sum aksjer og andeler i datterforetak (ekskl. eiendom) i selskapsporteføljen			80,37	107,87	4 907,68	0,00	0,00	502,21	-234,90	0,00	5 174,99
TILKNYTTETE FORETAK I SELSKAPSPORTEFØLJEN											
Norsk Pensjon AS											
Hansteens gate 2	890050212	25,0 %	5,00	2,50	1,77	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,77
0253 Oslo											
Fylkeshuset AS											
Fylkeshuset	930591114	48,0 %	0,05	0,05	0,05	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,05
6404 Molde											
Sum aksjer og andeler i tilknyttede foretak i selskapsporteføljen			5,05	2,55	1,82	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1,82
Sum aksjer og andeler i øvrige datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak i selskapsporteføljen			85,42	110,41	4 909,50	0,00	0,00	502,21	-234,90	0,00	5 176,82
Sum datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollerte foretak			85,42	900,74	8 290,00	0,00	157,69	614,11	-377,75	0,00	8 684,06
EIENDOMSDATTERFORETAK											
AKSJER I KOLLEKTIV- OG INVESTERINGSVALGPOREFØLJENE											
KLP Eiendom AS											
Dronning Eufemiasgate 10	988394750	100,0 %	0,10	0,14	61 965,40	0,00	3 773,20	2 522,18	2 201,56	0,00	70 462,35
0191 Oslo											
Sum aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak i kollektiv- og investeringsvalgporteføljene			0,10	0,14	61 965,40	0,00	3 773,20	2 522,18	2 201,56	0,00	70 462,35
Sum aksjer og andeler i foretak i sammen konsern (inkl. eiendom)					898,33	70 253,58	0,00	3 930,90	3 136,29	1 823,81	0,00
DATTERFORETAK I KOLLEKTIVPORTEFØLJEN											

MILLIONER KRONER	Org. nr.	Eier- andel %	Foretakets egenkapital ved 1. gangs anskaffelse	Anskaffelses- kost	Bokført verdi 31.12.20	Tilgang/ avgang	Verdi- regulering	Resultat- andel	Egenkapital transaksjon ¹	Utbytte	Bokført verdi 31.12.21
Copenhagen Infrastructure Partners III GP APS											
Nørregade 21		100,0 %	0,06	12,62	14,04	-0,89	0,00	-2,26	0,00	0,00	10,88
1165 København K.											
Denmark											
Copenhagen Infrastructure Partners II GP APS											
Nørregade 21		100,0 %	8,88	16,48	2,21	0,18	0,00	5,74	0,00	0,00	8,13
1165 København K.											
Denmark											
Copenhagen Infrastructure Partners IV GP											
Nørregade 21		100,0 %	0,06	6,77	0,00	6,77	0,00	-0,10	0,00	0,00	6,67
1165 København K.											
Denmark											
Sum aksjer og andeler i datterforetak i kollektivporteføljen			9,00	35,86	16,25	6,05	0,00	3,39	0,00	0,00	25,69
FELLESKONTROLLERTE FORETAK I KOLLEKTIVPORTEFØLJEN											
KLP Norfund Investments IS											
Fridtjof Nansens plass 4	999548636	49,0 %	0,05	698,57	710,59	85,06	0,00	83,41	0,00	0,00	879,05
0160 OSLO											
Sum aksjer og andeler i felleskontrollert foretak i kollektivporteføljen			0,05	698,57	710,59	85,06	0,00	83,41	0,00	0,00	879,05
TILKNYTTEDE FORETAK I KOLLEKTIVPORTEFØLJEN											
Norfinance AS											
Fridtjof Nansens plass 4	912764729	46,5 %	92,30	486,83	501,45	46,50	0,00	144,96	0,00	-3,16	689,76
0160 OSLO											

MILLIONER KRONER	Org. nr.	Eierandel %	Foretakets egenkapital ved 1. gangs anskaffelse	Anskaffelseskost	Bokført verdi 31.12.20	Tilgang/avgang	Verdi-regulering	Resultatandel	Egenkapital transaksjon ¹	Utbytte	Bokført verdi 31.12.21
Tensio AS											
Kjøpmannsgata 7A	922828172	20,0 %	1 652,60	1 352,60	1 102,33	-150,00	0,00	97,67	0,00	0,00	1 050,01
7500 STJØRDAL											
Neas AS											
Industriveien 1	960684737	33,3 %	356,50	352,50	314,92	0,00	0,00	25,65	0,00	-4,00	336,57
6517 Kristiansund N											
Runde Holdco AS											
Vestre Strømkaien 7	923101284	20,6 %	400,00	400,00	398,57	0,00	0,00	22,07	0,00	0,00	420,64
5008 Bergen											
Odal Vind AS											
Pausvegen 6	924824905	33,2 %	329,75	425,10	276,86	146,57	0,00	-1,21	0,00	0,00	422,22
1927 Rånåsfoss											
KLP Norfund Investment India AS	926888455	49,0 %	0,01	0,01	0,00	0,01	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
Fridtjof Nansens plass 4											
0160 Oslo											
Copenhagen Infrastructure III GP APS											
Nørregade 21		0,0 %	0,02	0,02	0,02	-0,06	0,00	0,03	0,00	0,00	0,00
1165 København K.											
Denmark											

MILLIONER KRONER	Org. nr.	Eierandel %	Foretakets egenkapital ved 1. gangs anskaffelse	Anskaffelseskost	Bokført verdi 31.12.20	Tilgang/avgang	Verdi-regulering	Resultatandel	Egenkapital transaksjon ¹	Utbytte	Bokført verdi 31.12.21
Stena Renewable AB											
Rosenlundsg.3 Box 7123		30,0 %	600,17	1 047,20	858,74	262,77	0,00	-48,29	0,00	0,00	1 073,23
402 33 Göteborg											
Sweden											
Skafståsen Bidco AB											
BOX 16285		23,2 %	85,70	85,70	74,54	0,00	0,00	-13,38	0,00	0,00	61,16
103 25 Stockholm											
Sweden											
Sum aksjer og andeler i tilknyttede foretak i kollektivporteføljen			3 517,05	4 149,97	3 527,45	305,80	0,00	227,51	0,00	-7,16	4 053,60
Sum aksjer og andeler i øvrige datterforetak, tilknyttede foretak og felleskontrollert foretak i kollektivporteføljen			3 526,10	4 884,40	4 254,28	396,92	0,00	314,30	0,00	-7,16	4 958,34

¹ Kolonnen egenkapitaltransaksjon inkluderer konsernbidrag

Alle aksjer og andeler har lik stemmeandel.

Note 15 **Aksjer og aksjefondsandeler**

Norske aksjer og andeler er oppgitt med tilhørende organisasjonsnummer.

Markedsverdi er oppgitt i hele millioner kroner. Det betyr at dersom markedsverdien er lavere enn 0,5 millioner kroner blir denne presentert som 0.

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
NORGE			
NMI GP IV AS	922100209	1 331 815	13
NORDIC CREDIT RATING AS	911721287	29 970	6
SOLGAARDEN SA	965585850	137	2
TOPCO AS (OSLOFJORD VARME)	920349455	180	225
SUM USPESIFISERT			245
EUOPRIS ASA	997639588	644 405	45
KID ASA	988384135	141 180	16
KONGSBERG AUTOMOTIVE ASA	942593821	3 269 662	10
SATS ASA	996739848	238 593	5
XXL ASA	995306158	492 699	7
SUM FORBRUKSVARER			83
LEROY SEAFOOD GROUP ASA	975350940	1 034 704	71
MARINE HARVEST	964118191	1 649 347	344
ORKLA	910747711	2 976 484	263
SALMAR ASA	960514718	228 277	139
SUM KONSUMENTVARER			817
2VK INVEST AS	987977376	2 690 000	2
AKER BP ASA	989795848	427 620	116
AKER SOLUTIONS HOLDING ASA	913748174	854 768	20
DNO ASA	921526121	2 070 507	22
EQUINOR ASA	923609016	4 487 987	1 059
TGS NOPEC GEOPHYSICAL CO ASA		407 448	34
SUM ENERGI			1 253
ABG SUNDAL COLLIER HOLDING ASA		1 635 156	15
AKER ASA-A SHARES	886581432	86 052	71
AURSKOG SPAREBANK	937885644	20 000	5
B2 HOLDING ASA	992249986	1 029 624	11
DNB BANK ASA	984851006	3 661 938	740
GJENSIDIGE FORSIKRING ASA	995568217	785 778	168
GRONG SPAREBANK	937903146	30 900	4
JAREN SPAREBANK	937895976	112 498	23
MELHUS SPAREBANK	937901291	23 000	4
NORDIC MICROFINANCE INITIATIVE	917763399	6 124 367	12

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
NORWEGIAN MICROFINANCE INITIATIVE	917763399	8 118 127	13
SANDNES SPAREBANK	915691161	60 000	6
SKUE SPAREBANK	837889812	20 071	4
SPAREBANK 1 HELGELAND	937904029	251 000	33
SPAREBANK 1 NORDMOERE	937899408	84 721	11
SPAREBANK 1 NORD-NORGE	952706365	630 245	71
SPAREBANK 1 OESTLANDET	920426530	229 843	33
SPAREBANK 1 OSTFOLD AKERSHUS	837884942	110 000	38
SPAREBANK 1 RINGERIKE HADELA	937889275	63 320	21
SPAREBANK 1 SMN	937901003	686 013	102
SPAREBANK 1 SOROST-NORGE	944521836	582 614	38
SPAREBANK 1 SR BANK ASA	937895321	693 253	92
SPAREBANK 68 GRADER NORD	937905378	25 552	4
SPAREBANKEN MORE-CAP CERT	937899319	90 751	40
SPAREBANKEN OST	937888937	185 133	11
SPAREBANKEN SOR	937894538	119 000	17
SPAREBANKEN VEST	832554332	663 646	66
STOREBRAND ASA	916300484	1 808 782	160
TOTENS SPAREBANK	937887787	13 468	3
SUM FINANS			1 817
BIOTEC PHARMACON		193 631	18
BERGENBIO ASA		228 237	5
APPTIX ASA		228 166	9
NORDIC NANOVECTOR ASA		360 410	8
PCI BIOTECH HOLDING ASA		123 307	2
PHOTOCURE		98 692	10
REDCORD AS		7 100	0
ULTIMOVACS ASA		62 179	7
SUM HELSE			58
AF GRUPPEN ASA		225 000	43
BONHEUR ASA	830357432	82 073	29
HEXAGON COMPOSITES ASA	938992185	505 784	16
KONGSBERG GRUPPEN ASA	943753709	346 207	99
MPC CONTAINER SHIPS AS		1 113 949	27
MULTICONSULT ASA		84 692	13
NEL ASA		5 635 555	86
NORWEGIAN AIR SHUTTLE AS	965920358	2 012 653	22
TOMRA SYSTEMS ASA	927124238	457 709	289
VEIDEKKE ASA	917103801	416 679	55
VOW ASA		203 945	5
WALLENIUS WILHELMSSEN LOGISTI	995216604	408 241	21

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
SUM INDUSTRI			705
HIDDN SOLUTIONS ASA		2 195	0
ATEA ASA		324 570	53
BOUVET ASA		337 443	25
CRAYON GROUP HOLDING AS	997602234	244 003	45
KITRON ASA		656 666	15
NORDIC SEMICONDUCTOR ASA		670 927	200
Pexip Holding ASA		342 589	14
RENEWABLE ENERGY CORP	977258561	1 077 978	19
SUM IT			371
BORREGAARD ASA	998753562	366 643	81
ELKEM ASA	911382008	1 110 530	33
NORSK HYDRO ASA	914778271	5 332 441	370
YARA INTERNATIONAL	986228608	658 455	293
SUM RÅVARER			778
ENTRA ASA	999296432	388 042	77
SUM EIENDOM			77
Adevinta ASA	921796226	1 009 468	118
Kahoot! ASA		1 094 578	51
SCHIBSTED	933739384	34 936	12
SCHIBSTED ASA-B SHS	933739384	697 936	207
TELENOR		2 479 281	344
SUM TELEKOM & MEDIA			732
AKER HORIZONS ASA		448 263	15
FJORDKRAFT HOLDING ASA		419 070	20
ISTAD AS		13 000	151
LOFOTKRAFT AS	600218090	10 290	168
RINGERIKS-KRAFT AS	976957628	150	255
SCATEC SOLAR ASA	990918546	459 840	70
TRONDERENERGI AS	980417824	1 652 744	1 213
TUSSA KRAFT AS		454	647
SUM FORSYNING			2 539
NORGE			9 475
UTLAND			
BGP HOLDINGS		1 374 296	0
ACCOR		18 630	5
ADIDAS		19 497	50
ADVANCE AUTO PARTS		6 300	13
AIRBNB INC-CLASS A		17 600	26
AISIN SEIKI CO		12 600	4

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
AMAZON.COM		36 479	1 073
DELPHI AUTOMOTIVE PLC		20 709	30
ARAMARK		20 000	6
AUTOZONE		1 755	32
NAMCO BANDAI HOLDINGS		19 000	13
BARRATT DEVELOPMENTS LIMITED BRANDS		84 588	8
BMW STAMM		23 500	14
BMW VORZUG		31 881	28
BERKELEY GROUP HOLDINGS		5 429	4
BEST BUY CO		9 875	6
PRICELINE.COM		17 284	15
BORGWARNER INC		3 211	68
BRIDGESTONE CORP		24 600	10
BURBERRY GROUP		50 600	19
BURLINGTON STORES INC		36 708	8
CANADIAN TIRE CORP A		5 700	15
CARMAX		4 900	6
CARNIVAL CORP		12 900	15
CARVANA CO		68 803	12
CHEWY INC - CLASS A		6 700	14
CHIPOTLE MEXICAN GRILL INC		4 300	2
DAIMLERCHRYSLER		2 200	34
DARDEN RESTAURANTS		87 579	59
DELIVERY HERO AG		9 000	12
DENSO CORP		14 982	15
DOLLAR GENERAL CORP		35 900	26
DOLLAR TREE INC		18 662	39
DOLLARAMA INC		19 651	24
DOMINO'S PIZZA ENTERPRISES L		25 500	11
DOMINO'S PIZZA INC		4 733	4
DOORDASH INC - A		2 770	14
D.R. HORTON		6 200	8
EBAY		25 400	24
ELECTROLUX B		55 174	32
ESSILOR INTERNATIONAL		16 302	3
ETSY INC		28 521	54
EXPEDIA		10 600	20
FAST RETAILING CO		12 450	20
FAURECIA		4 900	25
FERRARI NV		16 345	7
		13 097	30

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
FIVERR INTERNATIONAL LTD		2 300	2
FORD MOTOR CO		309 408	57
GARMIN		12 600	15
GENERAL MOTORS CO		107 789	56
GENUINE PARTS CO		11 675	14
GILDAN ACTIVEWEAR		15 100	6
HASBRO		8 800	8
HENNES & MAURITZ B		77 877	13
HERMES INTERNATIONAL		3 244	50
HIKARI TSUSHIN INC		1 900	3
HILTON WORLDWIDE HOLDINGS IN		23 833	33
HOME DEPOT		84 928	311
HONDA MOTOR CO		136 900	34
IDP EDUCATION LTD		13 391	3
IIDA GROUP HOLDINGS CO LTD		10 500	2
INDITEX		117 453	34
INTERCONTINENTAL HOTELS		21 214	12
ISUZU MOTORS		39 500	4
JD SPORTS FASHION PLC		331 445	9
TAKEAWAY.COM NV		19 726	10
PPR		7 631	54
KINGFISHER		228 258	9
KOITO MFG		6 800	3
LEAR CORP		4 200	7
LENNAR CORP-A		20 300	21
LKQ CORP		20 900	11
LOWE'S COS		57 699	132
LUCID GROUP INC		37 000	12
LULULEMON ATHLETICA INC		10 400	36
MAGNA INTERNATIONAL A		22 188	16
MARRIOTT INT'L A		22 510	33
MAZDA MOTOR CORP		49 700	3
MCDONALD'S CORP		59 749	141
MCDONALD'S HOLDINGS CO JAPAN		4 500	2
MERCADOLIBRE INC		3 600	43
MERCARI INC		13 300	6
MICHELIN		17 797	26
MOHAWK INDUSTRIES		4 000	6
MONCLER SPA		24 091	15
NEWELL RUBBERMAID		32 418	6
NEXT		15 964	16

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
NIKE B		101 572	149
NISSAN MOTOR CO		207 300	9
NITORI CO		6 100	8
NVR INC		330	17
OPEN HOUSE CO LTD		5 200	2
O'REILLY AUTOMOTIVE INC		5 506	34
ORIENTAL LAND CO		18 200	27
DON QUIJOTE CO LTD		42 900	5
PANASONIC CORP		191 500	19
PANDORA A/S		11 276	12
PELOTON INTERACTIVE INC-A		20 700	7
PERSIMMON PLC		26 919	9
POOL CORP		3 600	18
PORSCHE AUTOMOBIL HOLDING SE		14 121	12
PROSUS NV		94 769	70
PULTE GROUP INC		24 466	12
PUMA		10 019	11
RAKUTEN		76 000	7
RENAULT		24 145	7
RESTAURANT BRANDS INTERN		23 248	12
RINNAI CORP		1 900	2
RIVIAN AUTOMOTIVE INC-A		12 800	12
ROSS STORES		29 127	29
ROYAL CARIBBEAN CRUISES		18 908	13
RYOHIN KEIKAKU CO LTD		23 000	3
SEB SA		3 657	5
SEKISUI CHEMICAL CO		29 700	4
SEKISUI HOUSE		56 700	11
SHARP CORP		23 300	2
SHIMANO		5 800	14
SODEXHO ALLIANCE		10 330	8
SONY CORP		105 000	116
STANLEY ELECTRIC CO		8 400	2
STARBUCKS CORP		92 701	96
FIAT CHRYSLER AUTOMOBILES NV		202 552	34
FUJI HEAVY INDUSTRIES		59 000	9
SUMITOMO ELECTRIC IND		57 600	7
SUZUKI MOTOR CORP		32 800	11
SWATCH GROUP INH		2 887	8
SWATCH GROUP NAM		8 459	4
TARGET CORP		39 711	81

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
TAYLOR WIMPEY		302 941	6
TESLA MOTORS INC		67 700	631
TJX COS		99 322	66
TOYOTA MOTOR CORP		902 855	146
TRACTOR SUPPLY COMPANY		8 500	18
ULTA BEAUTY INC		3 700	13
USS CO		15 900	2
VAIL RESORTS INC		3 800	11
VALEO SA		26 041	7
VF CORP		28 100	18
VOLKSWAGEN STAMM		4 211	11
VOLKSWAGEN VORZUG		18 236	32
WAYFAIR INC- CLASS A		6 900	12
WESFARMERS		94 662	36
WHIRLPOOL CORP		4 240	9
WHITBREAD		17 391	6
YAMAHA CORP		14 800	6
YAMAHA MOTOR CO		28 600	6
YUM BRANDS		24 582	30
ZALANDO SE		21 158	15
START TODAY CO LTD		15 400	4
SUM FORBRUKSVARER			5 356
AEON CO		56 000	12
AJINOMOTO CO		47 800	13
ALIMENTATION COUCHE-TARD INC		70 634	26
ARCHER-DANIELS-MIDLAND		53 921	32
ASSOCIATED BRITISH FOODS		35 508	8
BARRY CALLEBAUT AG-REG		329	7
BEIERSDORF		9 419	9
BUNGE		15 000	12
CAMPBELL SOUP CO (US)		21 548	8
CARREFOUR		73 155	12
LINDT & SPRUENGLI PART		129	16
LINDT AND SPRUENGLI NAMEN		12	14
CHURCH & DWIGHT CO INC		22 700	21
CLOROX CO		12 318	19
COCA-COLA CO		378 266	198
COCA-COLA EUROPEAN PARTNERS		20 100	10
COCA-COLA HBC AG-CDI		25 255	8
COLES GROUP LTD		146 196	17
COLGATE-PALMOLIVE		72 459	55

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
COLRUYT		5 739	2
CONAGRA FOODS INC		49 939	15
COSMOS PHARMACEUTICAL CORP		3 100	4
COSTCO WHOLESALE CORP		40 506	203
DANONE		72 010	39
EMPIRE CO LTD 'A'		12 900	3
ENDEAVOUR GROUP LTD/AUSTRALI		104 536	5
ESSITY AKTIEBOLAG-B		74 641	21
ESTEE LAUDER COS A		21 328	70
GENERAL MILLS		56 430	34
HELLOFRESH SE		15 354	10
HENKEL AG & CO KGAA		13 625	9
HENKEL AG & CO KGAA		19 054	14
HERSHEY CO (THE)		12 100	21
HORMEL FOODS CORP		24 000	10
ITO EN		4 400	2
JDE PEET'S NV		7 375	2
JERONIMO MARTINS SGPS		20 713	4
J.M.SMUCKER		9 000	11
KAO CORP		52 400	24
KELLOGG CO		21 000	12
KERRY GROUP A		15 785	18
KESKO B		26 563	8
KESKO CORPORATION A		7 404	2
DR PEPPER SNAPPLE GROUP-W/I		71 000	23
KIKKOMAN CORP		17 200	13
KIMBERLY-CLARK CORP		30 423	38
KOBAYASHI PHARMACEUTICAL CO		3 600	2
KOBE BUSSAN CO LTD		10 200	3
AHOLD (KON.)		108 745	33
KOSE CORP		2 300	2
KRAFT HEINZ CO/THE		55 596	18
KROGER CO		64 576	26
LAWSON		1 900	1
LION CORP		17 000	2
LOBLAW COMPANIES LTD		18 937	14
LOREAL		28 054	117
MCCORMICK & CO NV		23 742	20
MEIJI HOLDINGS CO LTD		13 800	7
METRO A		24 707	12
KRAFT FOODS A		132 349	77

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
MONSTER BEVERAGE CORP		36 987	31
NESTLE		307 843	380
NISSHIN SEIFUN GROUP		20 105	3
NISSIN FOODS HOLDINGS CO LTD		5 900	4
OCADO GROUP PLC		51 964	10
BAKKAFROST P/F		194 669	113
PEPSICO		124 941	191
POLA ORBIS HOLDINGS INC		6 000	1
PROCTER & GAMBLE CO		222 635	321
RECKITT BENCKISER GROUP PLC		76 057	58
SAINSBURY (J)		174 012	6
SAPUTO		19 923	4
SEVEN AND I HOLDINGS CO		76 940	30
SHISEIDO CO		43 000	21
SUNTORY BEVERAGE & FOOD LTD		17 200	5
SYSCO CORP		44 867	31
TESCO		911 523	32
TOYO SUISAN KAISHA		5 800	2
TSURUHA HOLDINGS INC		2 400	2
TYSON FOODS A		27 000	21
UNI-CHARM CORP		43 200	17
UNILEVER PLC		288 260	136
WALGREEN CO		70 832	33
WAL-MART STORES INC		141 800	181
WELCIA HOLDINGS CO LTD		14 400	4
WESTON (GEORGE)		6 299	6
WH GROUP LTD		627 283	3
WILMAR INTERNATIONAL		144 900	4
WOOLWORTHS LTD		125 817	31
YAKULT HONSHA CO		15 100	7
SUM KONSUMENTVARER			3 134
CALTEX AUSTRALIA		19 661	4
ATLANTICA TENDER DRILLING LT		4 548 536	0
AVANCE GAS HOLDING LTD		152 414	5
BAKER HUGHES A GE CO		76 881	16
BP		1 646 459	65
BW LPG LTD		328 681	16
CAMECO CORP		47 500	9
CHENIERE ENERGY INC		23 100	21
CHEVRON CORP		192 600	199
CONOCOPHILLIPS		135 489	86

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
CABOT OIL & GAS CORP		70 900	12
DEVON ENERGY CORP		69 000	27
DIAMONDBACK ENERGY INC		17 800	17
JX HOLDINGS INC		225 155	7
ENI		184 894	23
EOG RESOURCES		55 800	44
EXXON MOBIL CORP		420 963	227
FLEX LNG LTD		114 859	23
FRONTLINE LTD		328 647	21
GALP ENERGIA SGPS SA-B SHRS		22 889	2
HALLIBURTON CO		90 800	18
HESS		29 600	19
IDEMITSU KOSAN CO		24 963	6
INDEPENDENT TANKERS CORP LTD		1 539 877	0
INPEX CORPORATION		87 700	7
KEYERA CORP		21 022	4
KINDER MORGAN INC		200 541	28
LUNDIN PETROLEUM		14 040	4
NESTE OIL		35 072	15
OCCIDENTAL PETROLEUM		94 984	24
OMV AG		10 350	5
ONEOK INC		46 400	24
PARKLAND FUEL CORP		12 494	3
PEMBINA PIPELINE CORP		53 009	14
PIONEER NATURAL RES.		22 300	36
READ WELL SERVICES HOLDING (a-aksje) AS		113 939	0
READ WELL SERVICES HOLDING (b-aksje) AS		990 546	4
REPSOL YPF		103 505	11
ROYAL DUTCH SHELL PLC-A SHS		321 107	62
ROYAL DUTCH SHELL B		286 592	56
SANTOS		251 704	10
SCHLUMBERGER		136 646	36
SUBSEA 7 SA		868 370	55
TRANSCANADA CORP		101 032	41
TENARIS SA		34 366	3
TOTAL		193 901	87
TOURMALINE OIL CORP		27 600	8
VALERO ENERGY CORP		41 035	27
WILLIAMS COS		125 743	29
WOODSIDE PETROLEUM		92 383	13
SUM ENERGI			1 474

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
3I GROUP PLC		82 425	14
ABN AMRO GROUP NV-CVA		28 940	4
STANDARD LIFE		132 111	4
ADMIRAL GROUP PLC		12 955	5
AEGON		156 501	7
AFLAC		52 044	27
AGEAS		14 188	6
AGNC INVESTMENT CORP		40 300	5
AIA GROUP LTD		938 060	83
ALLEGHANY CORP		1 000	6
ALLIANZ		31 974	67
ALLSTATE CORP		23 709	25
ALLY FINANCIAL INC		29 600	12
AMERICAN EXPRESS		54 374	78
AMERICAN FINANCIAL GROUP INC		5 000	6
AMERICAN INT'L GROUP		68 747	34
AMERIPRISE FINANCIAL		9 970	27
AMUNDI SA		6 394	5
ANNALY CAPITAL MANAGEMENT IN		123 300	8
AON PLC-CLASS A		17 773	47
APOLLO ASSET MANAGEMENT INC		15 900	10
ARCH CAPITAL GROUP		35 000	14
ARTHUR J GALLAGHER & CO		16 500	25
ASSICURAZIONI GENERALI		87 309	16
ASSURANT		4 400	6
ASX		17 223	10
ATHENE HOLDING LTD-CLASS A		10 100	7
ANZ BANKING GROUP		218 157	38
AVIVA		333 276	16
AXA SA		150 052	39
BALOISE-HOLDING AG		2 727	4
BANCO BILBAO VIZCAYA ARGENTA		544 101	29
BANCO ESPIRITO SANTO		190 970	0
BSCH BCO SANTANDER CENTR		1 347 478	40
BANK OF AMERICA CORP		616 010	242
BANK MONTREAL		50 375	48
BANK NEW YORK MELLON		65 381	33
BANK NOVA SCOTIA		92 901	58
BARCLAYS		1 408 834	31
BERKSHIRE HATHAWAY B		105 651	279
BLACKROCK INC		11 908	96

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
BLACKSTONE INC		56 200	64
BNP PARIBAS		86 882	53
BOC HONG KONG HOLDINGS		375 700	11
BROOKFIELD ASSET MAN A		100 043	53
BROWN & BROWN INC		16 800	10
CAIXABANK		291 819	7
CANADIAN IMPERIAL BANK		34 808	36
CAPITAL ONE FINANCIAL		35 188	45
CARLYLE GROUP INC/THE		16 900	8
CBOE HOLDINGS INC		10 000	11
CHIBA BANK		45 000	2
ACE		37 116	63
CINCINNATI FINL CORP		12 900	13
CITIGROUP		161 526	86
CITIZENS FINANCIAL GROUP		34 200	14
CHICAGO MERCANTILE EXCH		29 520	59
CNP ASSURANCES		11 687	3
COINBASE GLOBAL INC -CLASS A		3 200	7
COMMERZBANK		87 323	6
COMMONWEALTH BANK		139 185	90
BANK YOKOHAMA		74 000	2
CREDIT AGRICOLE		102 843	13
CREDIT SUISSE		209 060	18
DAI-ICHI LIFE INSURANCE		71 800	13
DAIWA SECURITIES GROUP		109 000	5
DANSKE BANK		52 583	8
DBS GROUP HOLDINGS		151 920	32
DEUTSCHE BANK NAMEN		166 014	18
DEUTSCHE BOERSE AG		15 056	22
DIRECT LINE INSURANCE GROUP		87 441	3
DISCOVER FINANCIAL SERVICES		24 844	25
EQT AB		24 993	12
AXA EQUITABLE HOLDINGS INC		37 100	11
ERIE INDEMNITY COMPANY-CL A		1 900	3
ERSTE GROUP BANK AG		26 540	11
EURAZEO		2 723	2
EURONEXT NV		4 024	4
EVEREST RE GROUP		2 900	7
EXOR NV		6 673	5
FACTSET RESEARCH SYSTEMS INC		2 600	11
FAIRFAX FINANCIAL HLDGS		1 632	7

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
FIDELITY NAT'L FINANCIAL		19 200	9
FIFTH THIRD BANCORP		61 705	24
FINECOBANK SPA		37 469	6
FIRST REPUBLIC BANK/CA		14 000	25
FRANKLIN RESOURCES		18 104	5
FUTU HOLDINGS LTD-ADR		3 600	1
TORCHMARK CORP		10 000	8
GOLDMAN SACHS GROUP		26 774	90
GREAT WEST LIFECO		19 848	5
GROUPE BRUXELLES LAMBERT		11 089	11
GROUPE BRUXELLES LAMBERT SA		2 577	2
HANG SENG BANK		70 800	11
HANNOVER RUECKVERSICH.		6 062	10
HARGREAVES LANSDOWN PLC		20 856	3
HARTFORD FINANCIAL SVCS		27 911	17
HONG KONG EXCH.&CLEARING		94 081	48
HSBC HOLDINGS (GB)		1 613 353	86
HUNTINGTON BANCSHARES INC		126 700	17
IA FINANCIAL CORP INC		8 734	4
IGM FINANCIAL		7 300	2
INDUSTRIVARDEN A		10 762	3
INDUSTRIVARDEN C		10 187	3
ING GROEP		304 973	37
INSURANCE AUSTRALIA GRP.		162 917	4
INTACT FINANCIAL CORP		12 500	14
INTERCONTINENTAL		43 395	52
INTESA SANPAOLO ORD		1 304 873	30
INVESCO LTD		28 858	6
INVESTOR AB SER. A		40 338	9
INVESTOR B		144 118	32
JAPAN EXCHANGE GROUP INC		32 500	6
JAPAN POST BANK CO LTD		25 500	2
JAPAN POST HOLDINGS CO LTD		209 100	14
JAPAN POST INSURANCE CO LTD		19 000	3
JPMORGAN CHASE & CO		241 015	337
JULIUS BAER GROUP LTD		18 674	11
KBC GROUPE		19 226	15
KEYCORP		83 000	17
Kinnevik AB ser. B		15 697	5
KKR & CO INC -A		43 600	29
LEGAL & GENERAL GROUP		509 551	18

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
LINCOLN NATIONAL CORP		15 682	9
LLOYDS BANKING GROUP PLC		5 578 498	32
LOEWS CORP		16 900	9
LONDON STOCK EXCHANGE		26 151	22
LUNDBERGFÖRETAGEN AB, L E SER. B		7 970	4
M & T BANK CORP		8 916	12
M&G PLC		189 065	4
MACQUARIE BANK		27 143	36
MAGELLAN FINANCIAL GROUP LTD		9 041	1
MANULIFE FINANCIAL CORP		160 761	27
MARKEL CORP		1 200	13
MARKETAXESS HOLDINGS INC		3 000	11
MARSH AND MCLENNAN COS		41 654	64
MEDIBANK PRIVATE LTD		176 403	4
MEDIOBANCA		40 060	4
METLIFE		62 998	35
MITSUBISHI UFJ LEASE FIN		37 700	2
MITSUBISHI UFJ FIN GRP		948 198	45
MIZUHO FINANCIAL GROUP		200 941	23
MOODYS CORP		12 976	45
MORGAN STANLEY		109 687	95
MS&AD INSURANCE GROUP HOLDINGS		38 920	11
MSCI INC		6 400	35
MUENCHENER RUECKVERSICH.		11 438	30
NASDAQ OMX GROUP/THE		9 200	17
NATIONAL AUSTRALIA BANK		257 065	48
NATIONAL BANK OF CANADA		25 392	17
ROYAL BANK OF SCOTLAND		479 503	13
NN GROUP NV		25 792	12
NOMURA HOLDINGS		200 100	8
NORDEA BANK ABP		257 072	28
NORTHERN TRUST CORP		16 850	18
ONEX CORPORATION		5 400	4
ORIX CORP		108 000	19
OCBC BANK		289 466	22
PARTNERS GROUP HOLDING AG		1 896	28
PHOENIX GROUP HOLDINGS PLC		28 601	2
PNC FINL SERVICES GROUP		34 728	61
POSTE ITALIANE SPA		30 561	4
POWER CORP OF CANADA		44 483	13
PRINCIPAL FINANCIAL GRP		19 000	12

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
PROGRESSIVE CORP		45 152	41
PRUDENTIAL FINANCIAL		33 302	32
PRUDENTIAL		203 649	31
QBE INSURANCE GROUP		97 333	7
RAIFFEISEN BANK INTERNATIONAL		9 818	3
RAYMOND JAMES FINANCIAL INC		12 660	11
REGIONS FINANCIAL (NEW)		69 541	13
RESONA HOLDINGS		197 742	7
ROYAL BANK OF CANADA		115 142	108
S&P GLOBAL INC		19 139	80
SAMPO OYJ-A SHS		37 802	17
SBI HOLDINGS		14 070	3
SCHRODERS		8 983	4
SCHWAB (CHARLES) CORP		113 968	84
SEI INVESTMENTS COMPANY		9 500	5
SHIZUOKA BANK		34 000	2
SIGNATURE BANK		4 400	13
SINGAPORE EXCHANGE		48 400	3
SKAND.ENSKILDA BANKEN A		137 953	17
SOCIETE GENERALE		61 302	19
SOFI TECHNOLOGIES INC		26 000	4
SOFINA		1 044	5
NKSJ HOLDINGS INC		20 700	8
ST JAMES'S PLACE PLC		37 154	7
STANDARD CHARTERED		249 464	13
STATE STREET CORP		28 843	24
SUMITOMO MITSUI FINL GRP		103 171	31
SUMITOMO MITSUI TRUST HOLDINGS		27 876	8
SUN LIFE FINANCIAL		43 840	22
SUNCORP GROUP LTD		97 212	7
SVB FINANCIAL GROUP		4 500	27
SVENSKA HANDELSBANKEN-A SHS		104 094	10
SWEDBANK		61 973	11
SWISS LIFE HOLDING		2 601	14
SWISS RE LTD		24 770	22
SYNCHRONY FINANCIAL		46 210	19
PRICE (T. ROWE) GROUP		18 523	32
T&D HOLDINGS		38 100	4
TMX GROUP LTD		3 400	3
TOKIO MARINE HOLDINGS INC		54 279	27
TOKYO CENTURY CORP		3 200	1

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
TORONTO-DOMINION BANK		142 821	97
TRADEWEB MARKETS INC-CLASS A		9 200	8
TRAVELERS COS		20 710	29
BB&T CORP		109 902	57
TRYG A/S		33 548	7
UBS NAMEN		304 428	48
UNICREDIT SPA		180 365	24
UNITED OVERSEAS BANK		82 023	14
UPSTART HOLDINGS INC		2 400	3
US BANCORP		109 132	54
WELLS FARGO & CO		331 762	140
WENDEL		2 001	2
WESTPAC BANKING		304 727	42
WILLIS GROUP HOLDINGS PLC		10 668	22
BERKLEY (W.R.) CORP		8 450	6
ZURICH FINL SERVICES		11 731	45
SUM FINANS			5 717
10X GENOMICS INC-CLASS A		7 100	9
ABBOTT LABORATORIES		141 500	176
ABBVIE INC		137 836	165
ABIOMED INC		3 000	10
AGILENT TECHNOLOGIES		23 421	33
ALCON INC		37 784	30
ALIGN TECHNOLOGY INC		6 300	37
ALNYLAM PHARMACEUTICALS INC		8 100	12
AMBU A/S-B		10 544	2
AMERISOURCEBERGEN		14 084	17
AMGEN		45 623	91
AMPLIFON SPA		7 430	4
ANTHEM INC		18 896	77
ARGENX SE		3 753	12
ASAHI INTECC CO LTD		16 200	3
ASTELLAS PHARMA		163 520	23
ASTRAZENECA		121 630	126
AVANTOR INC		38 200	14
BACHEM HOLDING AG-REG B		426	3
VALEANT PHARMACEUTICALS INTERN		23 415	6
BAXTER INTERNATIONAL		41 817	32
BAYER		75 493	36
BECTON DICKINSON		22 281	49
BIOGEN IDEC		11 594	25

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
BIOMARIN PHARMACEUTICAL INC		17 200	13
BIOMERIEUX		4 652	6
BIO-RAD LABORATORIES-A		1 500	10
BIO-TECHNE CORP		3 600	16
BOSTON SCIENTIFIC CORP		108 527	41
BRISTOL-MYERS SQUIBB CO		174 378	96
CARDINAL HEALTH		26 233	12
CARL ZEISS MEDITEC AG - BR		2 900	5
CATALENT INC		15 400	17
CENTENE CORP		47 420	34
CERNER CORP		24 000	20
CHARLES RIVER LABS INTL		3 400	11
CHUGAI PHARMACEUTICAL CO		54 600	16
CIGNA CORP		27 408	55
COCHLEAR		4 995	7
COLOPLAST B		9 863	15
COOPER COS INC/THE		3 600	13
CSL LIMITED		36 676	68
CVS/CAREMARK		104 477	95
DAIICHI SANKYO CO		138 325	31
DANAHER CORP		50 123	145
DAVITA		6 200	6
WILLIAM DEMANT HOLDING		8 840	4
DENTSPLY SIRONA INC		20 300	10
DEXCOM INC		7 600	36
DIASORIN SPA		1 527	3
EDWARDS LIFESCIENCES CORP		48 100	55
EISAI CO		15 900	8
ELANCO ANIMAL HEALTH INC		27 963	7
LILLY (ELI) AND CO		65 223	159
EUROFINS SCIENTIFIC		11 287	12
EXACT SCIENCES CORP		13 400	9
FISHER & PAYKEL HEALTHCARE C		41 366	8
FRESENIUS MED. CARE ST		17 536	10
FRESENIUS SE & CO KGAA		38 765	14
GENMAB		4 710	17
GETINGE AB-B SHS		19 507	7
GILEAD SCIENCES		102 650	66
GLAXOSMITHKLINE		399 958	77
GN STORE NORD A/S		7 789	4
GRIFOLS SA - B		30 000	3

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
HCA HOLDINGS INC		21 000	48
HENRY SCHEIN INC		10 000	7
HIKMA PHARMACEUTICALS PLC		8 869	2
HOLOGIC INC		22 300	15
HORIZON PHARMA PLC		16 900	16
HOYA CORP		29 000	38
HUMANA		10 300	42
IDEXX LABORATORIES INC		6 500	38
ILLUMINA INC		11 000	37
INCYTE CORP		11 700	8
INMODE LTD		4 200	3
INSULET CORP		4 500	11
INTUITIVE SURGICAL		28 100	89
IPSEN		2 500	2
QUINTILES TRANSNATIONAL HOLD		15 132	38
JAZZ PHARMACEUTICALS PLC		4 100	5
JOHNSON & JOHNSON		209 179	315
PHILIPS ELECTRS (KON.)		74 497	24
KYOWA HAKKO KIRIN CO LTD		20 400	5
LABORATORY CORP OF AMER		7 700	21
LONZA GROUP		5 715	42
M3 INC		32 300	14
MASIMO CORP		4 400	11
MCKESSON CORP		11 682	26
MEDIPAL HOLDINGS CORP		14 300	2
MEDTRONIC		106 904	98
MERCK AND CO		203 290	137
MERCK KGAA STAMM		10 868	25
METTLER-TOLEDO INTERNATIONAL		1 953	29
MODERNA INC		26 200	59
MOLINA HEALTHCARE INC		5 400	15
NEUROCRINE BIOSCIENCES INC		7 100	5
NIPPON SHINYAKU CO LTD		3 700	2
NMC HEALTH PLC		7 700	0
NOVARTIS		173 195	135
NOVAVAX INC		4 500	6
NOVO NORDISK A/S-B		132 559	131
NOVOCURE LTD		7 800	5
OAK STREET HEALTH INC		7 000	2
OLYMPUS CORP		91 700	19
ONO PHARMACEUTICAL CO		36 300	8

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
ORION-YHTYMAE B		7 047	3
ORPEA		3 387	3
OTSUKA HOLDINGS CO LTD		33 200	11
PERKINELMER INC		7 900	14
PFIZER		446 705	233
QIAGEN N.V.		16 550	8
QUEST DIAGNOSTICS		8 948	14
RAMSAY HEALTH CARE LTD		14 256	6
RECORDATI SPA		10 198	6
REGENERON PHARMACEUTICALS		8 117	45
RESMED INC		12 400	28
ROCHE HOLDING GENUSS		57 804	212
ROYALTY PHARMA PLC- CL A		13 100	5
RYMAN HEALTHCARE LTD		25 579	2
SANOFI		89 648	80
SANTEN PHARMACEUTICAL CO		23 100	2
SARTORIUS AG-VORZUG		2 600	16
SARTORIUS STEDIM BIOTECH		2 370	11
SEATTLE GENETICS INC		11 300	15
SHIONOGI & CO		22 400	14
SIEMENS HEALTHINEERS AG		22 192	15
SMITH & NEPHEW		83 337	13
SONIC HEALTHCARE		34 028	10
SONOVA HOLDING		4 535	16
STERIS PLC		7 700	17
STRAUMANN HOLDING		866	16
STRYKER CORP		27 399	65
DAINIPPON SUMITOMO PHARM		11 200	1
SYSMEX CORP		11 700	14
TAISHO PHARMACEUTICAL CO		2 600	1
TAKEDA PHARMACEUTICAL		123 784	30
TELADOC INC		9 500	8
TELEFLEX INC		4 400	13
TERUMO CORP		49 600	18
TEVA PHARMACEUTICAL-SP ADR		108 964	8
THERMO FISHER SCIENTIFIC		30 950	182
UCB (GROUPE)		8 462	9
UNITEDHEALTH GROUP		74 693	331
UNIVERSAL HEALTH SERVICES-B		5 783	7
VEEVA SYSTEMS INC-CLASS A		11 300	25
VERTEX PHARMACEUTICALS		20 272	39

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
VIATRIS INC		107 477	13
GALENICA AG-REG		3 180	5
WATERS CORP		4 853	16
WEST PHARMACEUTICAL SERVICES		5 400	22
ZIMMER HOLDINGS		14 859	17
ZOETIS INC		38 178	82
SUM HELSE			5 484
3M CO		59 133	93
AP MOLLER MAERSK A		290	9
AP MOLLER MAERSK B		523	17
ABB LTD		151 289	51
ACS ACTIV. CONST. Y SVCS		26 490	6
ADECCO		12 121	5
ADP		3 338	4
AENA SA		7 617	11
ASAHI GLASS CO		13 460	6
AIR CANADA		11 500	2
ALFA LAVAL		33 259	12
ALLEGION PLC		7 600	9
AMERCO		900	6
AMETEK INC		24 350	32
ALL NIPPON AIRWAYS CO		8 700	2
ASHTREAD GROUP PLC		43 353	31
ASSA ABLOY AB-B		89 454	24
ATLANTIA		49 486	9
ATLAS COPCO AB-B SHS		101 383	53
AUCKLAND INT'L AIRPORT		108 138	5
QR NATIONAL LTD		139 065	3
BALLARD POWER SYSTEMS		34 600	4
BOOZ ALLEN HAMILTON HOLDINGS		13 500	10
BOUYGUES ORD		14 824	5
BRAMBLES		136 660	9
BRENNTAG AG		13 243	11
BUNZL		37 187	13
BUREAU VERITAS SA		33 512	10
CH ROBINSON WORLDWIDE		13 500	13
CAE		34 124	8
CANADIAN NAT'L RAILWAY		69 816	76
CP RAILWAY		90 500	57
CARRIER GLOBAL CORP		85 074	41
CATERPILLAR		53 528	98

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
CENTRAL JAPAN RAILWAY CO		13 200	16
CINTAS CORP		9 197	36
CK HUTCHISON HOLDINGS LTD		247 917	14
CLARIVATE PLC		44 500	9
CNH INDUSTRIAL NV		90 117	15
SAINT-GOBAIN		42 653	26
COPART INC		20 500	27
COSTAR GROUP INC		37 200	26
CSX CORP		220 578	73
CUMMINS		15 500	30
DAI NIPPON PRINTING CO		18 500	4
DAIFUKU CO LTD		6 900	5
DAIKIN INDUSTRIES		19 900	40
DAIMLER TRUCK HOLDING AG		43 790	14
DCC PLC		8 721	6
DEERE & CO		29 134	88
DELTA AIR LINES		12 370	4
LUFTHANSA		30 604	2
DEUTSCHE POST		91 731	52
DOVER CORP		14 077	23
DSV DE SAMMENSLUT VOGN		17 778	37
EAST JAPAN RAILWAY CO		21 902	12
EATON CORP		38 816	59
EIFFAGE		7 390	7
EMERSON ELECTRIC CO		58 639	48
EPIROC AB-B		101 782	19
EQUIFAX		12 100	31
EXPEDITORS INTL WASH.		16 000	19
EXPERIAN PLC		85 530	37
FANUC CORP		16 200	30
FASTENAL CO		60 700	34
FEDEX CORP		24 683	56
FERGUSON PLC		19 915	31
FERROVIAL SA		37 947	10
FORTIVE CORP		33 998	23
FORTUNE BRANDS HOME & SECURI		14 400	14
FUJI ELECTRIC CO LTD		9 200	4
GEA GROUP		16 457	8
GEBERIT		3 463	25
GENERAC HOLDINGS INC		6 100	19
GENERAL ELECTRIC CO		107 428	89

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
GROUPE EUROTUNNEL SA - REGR		48 904	7
GFL ENVIRONMENTAL INC-SUB VT		10 600	4
GOLDEN OCEAN GROUP LTD		382 731	30
HANKYU HANSHIN HLDG		25 100	6
HEICO CORP		3 300	4
HEICO CORP-CLASS A		9 100	10
HINO MOTORS		18 700	1
HITACHI CONSTR. MACHINE.		9 200	2
HITACHI		82 900	40
HOSHIZAKI ELECTRIC CO LTD		2 500	2
ARCONIC INC		46 050	13
HUNT (J.B.) TRANSPORT		8 600	16
HUSQVARNA B		33 815	5
IDEX CORP		7 500	16
IHS MARKIT LTD		37 804	44
ILLINOIS TOOL WORKS		30 750	67
IMCD GROUP NV		4 266	8
GARDNER DENVER HOLDINGS INC		40 068	22
INPOST SA		17 971	2
INTERTEK GROUP		18 218	12
ITOCHU CORP		99 200	27
JAPAN AIRLINES CO LTD		6 700	1
JOHNSON CONTROLS INTERNATION		70 215	50
KAJIMA CORP		33 300	3
KEIO CORP		6 600	3
KEISEI ELECTRIC RAILWAY		6 600	2
KEPPEL CORP LTD		72 760	2
KINGSPAN GROUP PLC		13 013	14
KINTETSU CORP		10 490	3
KION GROUP AG		7 362	7
KNIGHT-SWIFT TRANSPORTATION		19 800	11
KNORR-BREMSE AG		6 238	5
KOMATSU		76 700	16
KONE B		30 523	19
KORNIT DIGITAL LTD		2 700	4
KUBOTA CORP		84 200	16
KUEHNE & NAGEL INT'L		5 164	15
KURITA WATER INDUSTRIES		10 100	4
INVESTMENT AB LATOUR-B SHS		11 251	4
LEGRAND		23 793	24
LENNOX INTERNATIONAL INC		3 500	10

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
LIFCO AB-B SHS		13 707	4
JS GROUP CORP		21 100	5
LYFT INC-A		21 100	8
MAKITA CORP		16 000	6
MARUBENI CORP		156 300	13
MASCO CORP		25 501	16
MELROSE INDUSTRIES PLC		320 637	6
MINEBEA CO		29 600	7
MISUMI GROUP INC		21 800	8
MITSUBISHI CORP		98 300	27
MITSUBISHI ELECTRIC CORP		171 900	19
MITSUBISHI HEAVY IND		23 909	5
MIURA CO LTD		5 800	2
MONOTARO CO LTD		20 800	3
MTR CORP		91 547	4
MTU AERO ENGINES AG		4 083	7
NGK INSULATORS		21 000	3
NIBE INDUSTRIER AB-B SHS		120 566	16
NIDEC CORP		36 700	38
NIHON M&A CENTER INC		20 200	4
NIPPON EXPRESS HOLDINGS CO L		5 200	0
NIPPON YUSEN K.K		17 500	12
NORDSON CORP		5 400	12
NORFOLK SOUTHERN CORP		24 446	64
OBAYASHI CORP		51 000	3
ODAKYU ELECTRIC RAILWAY		20 900	3
OLD DOMINION FREIGHT LINE		10 200	32
OTIS WORLDWIDE CORP		39 537	30
OWENS CORNING		8 300	7
PACCAR		34 186	27
PARKER HANNIFIN CORP		12 689	36
PENTAIR		14 933	10
PERSOL HOLDINGS CO LTD		18 500	5
PLUG POWER INC		48 200	12
PRYSMIAN SPA		18 782	6
QANTAS AIRWAYS LTD		66 687	2
RANDSTAD HOLDING		8 782	5
RATIONAL AG		326	3
RECRUIT HOLDINGS CO LTD		114 300	61
REECE LTD		22 186	4
REED ELSEVIER (GB)		174 482	50

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
RENTOKIL INITIAL PLC		172 170	12
REPUBLIC SERVICES		20 995	26
RITCHIE BROS. AUCTIONEER		8 200	4
ROBERT HALF INT'L		11 100	11
ROCKWELL AUTOMATION		11 800	36
ROCKWOOL INTL A/S-B SHS		1 000	4
ROLLINS INC		28 100	8
ROPER INDUSTRIES		10 300	45
SANDVIK		109 807	27
SCHINDLER NAMEN		2 479	6
SCHINDLER PART		3 174	8
SCHNEIDER ELECTRIC		49 667	86
SECOM CO		18 700	11
SECURITAS B		23 355	3
SENSATA TECHNOLOGIES HOLDING		12 400	7
SG HOLDINGS CO LTD		24 700	5
SGS		525	15
SHIMIZU CORP		46 000	3
SIEMENS		67 507	103
SIEMENS ENERGY AG		36 161	8
GAMESA CORP TECNOLOGICA		20 000	4
SINGAPORE AIRLINES		82 500	3
SINGAPORE TECH ENGR.		200 900	5
SITC INTERNATIONAL HOLDINGS		119 000	4
SKANSKA B		30 101	7
SKF B		31 433	7
SMC CORP		4 700	28
SMITH (A.O.) CORP		14 500	11
SMITHS GROUP		26 703	5
SNAP-ON INC		5 500	10
SOHGO SECURITY SERVICES CO		4 000	1
SOUTHWEST AIRLINES CO		12 100	5
SPIRAX-SARCO ENGINEERING PLC		5 780	11
STANLEY BLACK & DECKER INC		15 154	25
STOLT-NIELSEN LTD		86 629	12
SUMITOMO CORP		105 800	14
SUNRUN INC		15 300	5
SYDNEY AIRPORT		99 003	6
TAISEI CORP		10 300	3
TECHTRONIC INDUSTRIES CO		125 500	22
TELEPERFORMANCE		5 151	20

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
TFI INTERNATIONAL INC		7 700	8
THOMSON REUTERS CORP		19 217	20
TOBU RAILWAY CO		12 800	3
TOKYU CORP		36 600	4
TOPPAN PRINTING CO		17 850	3
TOROMONT INDUSTRIES LTD		7 000	6
TOSHIBA CORP		35 970	13
TOTO		10 800	4
TOYOTA INDUSTRIES CORP		11 200	8
TOYOTA TSUSHO		19 700	8
INGERSOLL-RAND PLC		23 149	41
TRANSDIGM GROUP INC		5 000	28
TRANSUNION		17 600	18
TRANSURBAN GROUP		270 399	24
UBER TECHNOLOGIES INC		119 300	44
UNION PACIFIC CORP		66 955	149
UNITED PARCEL SERVICE B		73 136	138
UNITED RENTALS INC		7 100	21
VAT GROUP AG		2 888	13
VERISK ANALYTICS INC-CLASS A		16 000	32
VESTAS WIND SYSTEMS		97 486	26
VINCI		47 212	44
VOLVO A		15 492	3
VOLVO B		137 444	28
WABTEC CORP		17 814	14
WARTSILA B		50 555	6
WASTE CONNECTIONS INC		25 000	30
WASTE MANAGEMENT		41 058	60
WEST JAPAN RAILWAY CO		18 400	7
WOLTERS KLUWER		22 559	23
WSP GLOBAL INC		11 800	15
GRAINGER (WW)		4 300	20
XINYI GLASS HOLDINGS LTD		134 000	3
XYLEM INC		17 710	19
YAMATO HOLDINGS CO		23 200	5
YASKAWA ELECTRIC CORP		16 600	7
SUM INDUSTRI			4 531
ACCENTURE PLC		50 729	185
ADOBE SYSTEMS		37 891	189
ADVANCED MICRO DEVICES		97 000	123
ADVANTEST CORP		18 500	15

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
ADYEN NV		1 606	37
AFFIRM HOLDINGS INC		7 000	6
AFTERPAY TOUCH GROUP LTD		17 184	9
AKAMAI TECHNOLOGIES		15 200	16
AMADEUS IT HOLDING SA-A SHS		39 196	23
AMPHENOL CORP		48 044	37
ANALOG DEVICES		43 240	67
ANSYS INC		7 100	25
APPLE		1 312 612	2 055
APPLIED MATERIALS		71 540	99
ARISTA NETWORKS INC		19 600	25
ARROW ELECTRONICS		5 900	7
ASANA INC - CL A		4 300	3
ASM INTERNATIONAL NV		3 278	13
ASML HLDG		33 323	236
AUTODESK		16 900	42
AUTOMATIC DATA PROCESS		34 534	75
AVALARA INC		7 000	8
AVEVA GROUP PLC		9 946	4
AZBIL CORP		6 500	3
BECHTLE AG		8 775	6
BENTLEY SYSTEMS INC-CLASS B		11 800	5
BILL.COM HOLDINGS INC		6 400	14
BLACK KNIGHT INC		11 800	9
RESEARCH IN MOTION		34 500	3
SQUARE INC - A		30 600	44
BROADCOM LTD		32 551	191
BROADRIDGE FINANCIAL SOLUTIO		9 200	15
BROTHER INDUSTRIES		17 800	3
CADENCE DESIGN SYS INC		21 900	36
CANON INC		85 550	18
CAP GEMINI SA		13 200	29
CDW CORP/DE		10 200	18
CERIDIAN HCM HOLDING INC		9 200	8
CGI GROUP A		18 300	14
CHECK POINT SOFTWARE TECH		7 100	7
CISCO SYSTEMS		334 511	187
CITRIX SYSTEMS		7 800	7
CLOUDFLARE INC - CLASS A		17 400	20
COGNEX CORP		12 000	8
COGNIZANT TECH SOLUTIONS		44 054	34

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
COMPUTERSHARE		31 031	4
CONSTELLATION SOFTWARE INC		1 700	28
CORNING		65 948	22
COUPA SOFTWARE INC		5 900	8
CROWDSTRIKE HOLDINGS INC - A		15 700	28
CYBERARK SOFTWARE LTD/ISRAEL		2 700	4
DASSAULT SYSTEMES		54 211	28
DATADOG INC - CLASS A		15 100	24
DELL TECHNOLOGIES INC-CL V		23 000	11
DISCO CORP		2 000	5
DOCUSIGN INC		15 600	21
DROPBOX INC-CLASS A		22 900	5
DYNATRACE INC		13 100	7
EDENRED		15 712	6
ENPHASE ENERGY INC		11 100	18
ENTEGRIS INC		9 600	12
EPAM SYSTEMS INC		4 500	27
ERICSSON (LM) B		244 462	24
F5 NETWORKS		4 500	10
FAIR ISAAC CORP		1 800	7
FIDELITY NAT'L INFO SVCS		47 781	46
FISERV		47 377	43
FLEETCOR TECHNOLOGIES INC		5 820	11
FORTINET INC		11 400	36
FUJI FILM HOLDINGS CO		30 000	20
FUJITSU		16 720	25
GARTNER INC		6 800	20
GLOBAL PAYMENTS INC		23 246	28
GMO PAYMENT GATEWAY INC		3 000	3
GODADDY INC - CLASS A		16 600	12
GUIDEWIRE SOFTWARE INC		6 400	6
HALMA PLC		25 351	10
HAMAMATSU PHOTONICS KK		10 600	6
HEWLETT PACKARD ENTERPRIS		117 565	16
HEXAGON AB SER. B		142 051	20
HIROSE ELECTRIC CO		1 984	3
HP INC		91 865	31
HUBSPOT INC		3 800	22
IBIDEN CO		6 300	3
INFINEON TECHNOLOGIES		107 710	44
INTEL CORP		318 055	144

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
INTL BUSINESS MACHINES CORP		69 236	82
INTUIT		22 018	125
IPG PHOTONICS CORP		3 000	5
ITOCHU TECHNO-SOLUTIONS		7 000	2
JACK HENRY & ASSOCIATES INC		4 900	7
JUNIPER NETWORKS		23 500	7
KEYENCE CORP		15 400	85
KEYSIGHT TECHNOLOGIES IN		14 700	27
KLA TENCOR CORP		11 700	44
KYOCERA CORP		26 000	14
LAM RESEARCH CORP		11 550	73
LASERTEC CORP		6 400	17
LIGHTSPEED COMMERCE INC		7 100	3
LOGITECH NAMEN		13 895	10
MARVELL TECHNOLOGY GROUP		62 600	48
MASTERCARD A		69 707	221
MICROCHIP TECHNOLOGY		42 000	32
MICRON TECHNOLOGY		91 500	75
MICROSOFT CORP		567 919	1 684
MONGODB INC		4 600	21
MONOLITHIC POWER SYSTEMS INC		3 700	16
MURATA MANUFACTURING CO		45 000	32
NEC CORP		23 740	10
NEMETSCHEK SE		3 775	4
NETWORK APPLIANCE		19 639	16
NEXI SPA		42 859	6
NICE SYSTEMS LTD		5 223	14
NOKIA CORP		400 488	22
NOMURA RESEARCH INST		24 321	9
SYMANTEC CORP		52 900	12
NTT DATA CORP		58 700	11
NUANCE COMMUNICATIONS INC		25 900	13
NUVEI CORP-SUBORDINATE VTG		4 400	3
NVIDIA		197 836	513
NXP SEMICONDUCTORS NV		21 512	43
OBIC CO		5 000	8
OKTA INC		10 200	20
OMRON CORP		16 700	15
ON SEMICONDUCTOR CORP		31 700	19
OPEN TEXT CORP		25 000	10
ORACLE CORP		134 798	104

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
ORACLE CORP JAPAN		2 300	2
OTSUKA CORP		7 800	3
PALANTIR TECHNOLOGIES INC-A		121 400	19
PALO ALTO NETWORKS INC		7 300	36
PAYCHEX		26 357	32
PAYCOM SOFTWARE INC		4 100	15
PAYPAL HOLDINGS INC		89 420	149
PTC INC		8 000	9
QORVO INC		9 600	13
QUALCOMM		89 500	144
NEC ELECTRONICS CORP		105 500	11
RICOH CO		44 900	4
RINGCENTRAL INC-CLASS A		5 300	9
ROHM CO		6 700	5
SAGE GROUP (THE)		75 587	8
SALESFORCE.COM		76 515	171
SAP STAMM		84 195	105
SCSK CORP		10 800	2
SEAGATE TECHNOLOGY HOLDINGS		15 219	15
SEIKO EPSON CORPORATION		18 100	3
SERVICENOW INC		15 546	89
SHIMADZU CORP		16 000	6
SHOPIFY INC - CLASS A		9 100	111
Sinch AB		32 770	4
SKYWORKS SOLUTIONS INC		12 028	16
SNOWFLAKE INC-CLASS A		15 400	46
SOLAREEDGE TECHNOLOGIES INC		4 700	12
SPLUNK INC		12 800	13
SS&C TECHNOLOGIES HOLDINGS		15 900	11
STMICROELECTRONICS NV		53 789	23
SUMCO		22 000	4
SYNOPSYS		11 800	38
TDK CORP		27 600	9
TE CONNECTIVITY LTD		26 550	38
TELEDYNE TECHNOLOGIES INC		4 500	17
TEMENOS GROUP AG-REG		4 500	5
TERADYNE INC		13 200	19
TEXAS INSTRUMENTS		72 805	121
TIS INC		12 900	3
TOKYO ELECTRON		11 700	59
TRADE DESK INC/THE -CLASS A		36 200	29

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
TREND MICRO		13 600	7
TRIMBLE NAVIGATION LTD		19 200	15
TWILIO INC - A		13 600	32
TYLER TECHNOLOGIES INC		2 800	13
UNITY SOFTWARE INC		3 900	5
VENTURE CORP LTD		20 300	2
VERISIGN		9 100	20
VISA INC-CLASS A SHARES		134 290	257
VMWARE INC-CLASS A		15 834	16
WESTERN DIGITAL		26 594	15
WESTERN UNION		24 794	4
WISETECH GLOBAL LTD		17 765	7
WIX.COM LTD		3 900	5
WORKDAY INC-CLASS A		14 389	35
WORLDLINE SA		19 833	10
XERO LTD		13 135	12
XILINX		18 973	35
YOKOGAWA ELECTRIC CORP		14 000	2
ZEBRA TECHNOLOGIES CORP-CL A		4 300	23
ZENDESK INC		9 700	9
ZOOM VIDEO COMMUNICATIONS-A		16 600	27
ZSCALER INC		6 900	20
SUM IT			10 313
AGNICO-EAGLE MINES		17 687	8
AIR LIQUIDE		43 271	66
AIR PRODUCTS & CHEMICALS		19 600	53
AKZO NOBEL		16 688	16
ALBEMARLE CORP		10 600	22
AMCOR PLC		125 100	13
ANGLO AMERICAN (GB)		123 695	45
ANTOFAGASTA		31 496	5
ARCELOR-MITTAL A		63 627	18
ARKEMA		6 686	8
ASAHI KASEI CORP		118 500	10
AVERY DENNISON CORP		6 511	12
BALL CORP		30 990	26
BASF		87 960	54
BLUESCOPE STEEL		62 987	8
BOLIDEN		20 847	7
CCL INDUSTRIES INC - CL B		12 100	6
CELANESE CORP		10 200	15

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
CF INDUSTRIES HOLDINGS INC		16 500	10
CHRISTIAN HANSEN HOLDING A/S		9 089	6
CLARIANT AG-REG		28 292	5
CORTEVA INC		65 953	27
COVESTRO AG		15 192	8
CRH		68 191	32
CRODA INTERNATIONAL PLC		11 374	14
CROWN HOLDINGS INC		10 200	10
DOW INC		62 753	31
DOWDUPONT INC		49 453	35
EASTMAN CHEMICAL CO		12 300	13
ECOLAB		21 623	45
EMS-CHEMIE HOLDING AG-REG		698	7
EVOLUTION MINING LTD		249 398	6
EVONIK INDUSTRIES AG		14 811	4
EVRAZ PLC		37 000	3
FIRST QUANTUM MINERALS		52 644	11
FMC CORP		13 170	13
FORTESCUE METALS GROUP		180 598	22
FRANCO-NEVADA CORP		17 654	22
FUCHS PETROLUB AG -PREF		4 529	2
GIVAUDAN		902	42
HITACHI METALS		19 600	3
HOLCIM		49 254	22
ISRAEL CHEMICALS LTD		40 032	3
INT'L PAPER CO		27 553	11
INT'L FLAVORS FRAGRANCES		22 322	30
IVANHOE MINES LTD-CL A		49 800	4
JAMES HARDIE INDUSTRIES SE		47 737	17
JFE HOLDINGS		50 300	6
JOHNSON MATTHEY		17 996	4
JSR CORP		26 300	9
KANSAI PAINT CO		19 000	4
KINROSS GOLD CORP		108 200	6
KIRKLAND LAKE GOLD LTD		24 400	9
KONINKLIJKE DSM		15 602	31
LANXESS AG		7 476	4
LINDE PLC		45 091	138
LUNDIN MINING CORP		60 200	4
LYONDELLBASELL INDU-CL A		20 632	17
MARTIN MARIETTA MATRLS		5 700	22

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
MITSUBISHI CHEMICAL HLDG		121 550	8
MITSUBISHI GAS CHEMICAL		20 100	3
mitsui chemicals		19 120	5
MONDI PLC		52 373	11
MOSAIC CO (THE)		28 800	10
NEWCREST MINING		93 007	15
NEWMONT MINING HLDG		67 357	37
NIPPON PAINT CO LTD		71 370	7
TAIYO NIPPON SANSO CORP		13 000	2
NIPPON STEEL CORP		87 972	13
NISSAN CHEMICAL IND		11 600	6
NITTO DENKO CORP		14 800	10
NORTHERN STAR RESOURCES LTD		103 054	6
NOVOZYMES B		20 522	15
NUCOR CORP		26 764	27
NUTRIEN LTD		50 800	34
OJI PAPER CO		61 300	3
ORICA		27 493	2
PACKAGING CORP OF AMERICA		7 000	8
PAN AMERICAN SILVER CORP		13 900	3
PPG INDUSTRIES		20 652	31
RIO TINTO LTD		11 592	7
RIO TINTO PLC		134 863	79
RPM INTERNATIONAL INC		13 800	12
SEALED AIR CORP		12 100	7
SHERWIN-WILLIAMS CO		21 700	67
SHIN-ETSU CHEMICAL CO		37 200	57
SIKA INHABER		13 462	50
SMURFIT KAPPA GROUP PLC		26 401	13
SOLVAY		6 758	7
STEEL DYNAMICS INC		15 900	9
STORA ENSO R		47 320	8
SUMITOMO CHEMICAL CO		185 600	8
SUMITOMO METAL MINING CO		21 050	7
SVENSKA CELLULOSA AB SCA-B		68 979	11
SYLVAMO CORP		4	0
SYMRISE AG		12 123	16
TORAY INDUSTRIES		169 100	9
TOSOH CORP		20 000	3
UMICORE		16 837	6
UPM-KYMMENE		46 159	15

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
VOESTALPINE		7 772	2
VULCAN MATERIALS CO		12 285	22
WEST FRASER TIMBER CO LTD		10 500	9
WESTROCK CO		19 144	7
SILVER WHEATON CORP		40 757	15
SUM RÅVARER			1 808
ALEXANDRIA REAL ESTATE EQUIT		12 050	24
AMERICAN TOWER CORP A		37 408	96
AROUNDTOWN SA		73 217	4
ASCENDAS REAL ESTATE INV		239 142	5
AVALONBAY COMMUNITIES		12 135	27
AZRIELI GROUP		2 982	3
BOSTON PROPERTIES		10 583	11
BRITISH LAND CO		68 884	4
CAMDEN PROPERTY TRUST		8 700	14
CAN APARTMENT PROP REAL ESTA		10 432	4
CAPITAMALL TRUST		536 068	7
CAPITALAND INVESTMENT LTD/SI		156 900	3
CBRE GROUP INC		29 400	28
CITY DEVELOPMENTS		23 700	1
CHEUNG KONG PROPERTY HOLDING		183 417	10
FONCIERE DES REGIONS		6 232	5
CROWN CASTLE INT'L CORP		36 013	66
DAITO TRUST CONSTRUCTION		4 800	5
DAIWA HOUSE IND CO		52 300	13
DAIWA HOUSE RESIDENTIAL INV		211	6
DEXUS/AU		109 610	8
DIGITAL REALTY TRUST INC		22 600	35
DUKE REALTY CORP		34 100	20
EQUINIX INC		7 252	54
EQUITY LIFESTYLE PROPERTIES		16 900	13
EQUITY RESIDENTIAL		30 401	24
ESR CAYMAN LTD		235 800	7
ESSEX PROPERTY TRUST INC		4 600	14
EXTRA SPACE STORAGE INC		10 000	20
FASTIGHETS AB BALDER-B SHRS		11 789	7
FIRSTSERVICE CORP		4 300	7
GECINA		3 382	4
GLP J-REIT		237	4
GOODMAN GROUP		144 503	25
GPT GROUP		212 960	7

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
HANG LUNG PROPERTIES		140 500	3
HEALTH CARE PPTY INVEST		40 100	13
HENDERSON LAND DEV.		109 700	4
HONGKONG LAND HOLDINGS LTD		85 800	4
HOST HOTELS AND RESORTS		67 596	10
SHOEI CO LTD/CHIYODA-KU		14 200	1
INVITATION HOMES INC		47 200	19
IRON MOUNTAIN		28 308	13
JAPAN RETAIL FUND INVT		459	3
JAPAN REAL ESTATE INV		75	4
KLEPIERRE		16 648	3
LAND SECURITIES GROUP		40 819	4
LEG IMMOBILIEN AG		4 608	6
LEND LEASE GROUP		36 373	2
LINK REIT		147 088	11
MAPLETREE COMMERCIAL TRUST		188 400	2
MAPLETREE LOGISTICS TRUST		190 945	2
MEDICAL PROPERTIES TRUST INC		42 100	9
MID-AMERICA APARTMENT COMM		10 000	20
MIRVAC GROUP		296 314	6
MITSUBISHI ESTATE CO		81 779	10
MITSUI FUDOSAN CO		75 000	13
NEW WORLD DEVELOPMENT		78 741	3
NIPPON BUILDING FUND		110	6
NIPPON PROLOGIS REIT INC		111	3
NOMURA REAL ESTATE HLD		6 700	1
NOMURA REAL ESTATE MASTER FU		320	4
ORIX JREIT INC		127	2
PROLOGIS INC		58 886	87
PUBLIC STORAGE		12 500	41
REALTY INCOME CORP		47 208	30
REGENCY CENTERS CORP		10 000	7
RIOCAN REIT		8 396	1
SAGAX AB-B		9 802	3
SBA COMMUNICATIONS CORP-CL A		8 154	28
WESTFIELD RETAIL TRUST		377 045	8
SEGRO		104 390	18
SIMON PROPERTY GROUP		26 296	37
SINO LAND		228 030	3
STOCKLAND		165 127	4
SUMITOMO REALTY & DEV CO		33 100	9

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
SUN COMMUNITIES INC		9 000	17
SUN HUNG KAI PROPERTIES		102 164	11
SWIRE PACIFIC A		40 600	2
SWIRE PROPERTIES LTD		87 200	2
SWISS PRIME SITE-REG		4 709	4
UDR INC		25 100	13
UNIBAIL GROUP STAPLED		8 018	5
UNITED OVERSEAS LAND		34 787	2
VENTAS		30 111	14
CENTRO RETAIL AUSTRALIA		233 070	3
DEUTSCHE ANNINGTON IMMOBILIE		56 154	27
VORNADO REALTY TRUST		12 539	5
WELLTOWER INC		36 115	27
WEYERHAEUSER CO		58 464	21
WHARF REAL ESTATE INVESTMENT		129 000	6
WP CAREY INC		15 200	11
ZILLOW GROUP INC - A		4 600	3
ZILLOW GROUP INC - C		14 300	8
SUM EIENDOM			1 223
ACTIVISION BLIZZARD INC		63 400	37
ALPHABET INC-CL A		23 760	607
ALPHABET INC-CL C		23 004	587
AMC ENTERTAINMENT HLDS-CL A		32 000	8
AT&T		557 311	121
AUTO TRADER GROUP PLC		98 243	9
BCE INC		8 280	4
BOLLORE		57 936	3
BT GROUP		820 121	17
CABLE ONE INC		500	8
CAPCOM CO LTD		21 600	4
CELLNEX TELECOM SAU		37 085	19
CHARTER COMMUNICATIONS INC-A		10 312	59
COMCAST CORP A (NEW)		365 916	162
CYBERAGENT INC		30 000	4
DENTSU		18 100	6
DEUTSCHE TELEKOM		270 006	44
DISCOVERY COMMUNICATIONS-A		9 300	2
DISCOVERY COMMUNICATIONS-C		18 862	4
DISH NETWORK CORP		20 301	6
ELECTRONIC ARTS		23 860	28
ELISA OYJ		8 631	5

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
EMBRACER GROUP AB		35 786	3
FOX CORP - CLASS A - W/I		28 000	9
FOX CORP- CLASS B - W/I		12 300	4
HAKUHODO DY HOLDINGS		13 200	2
HKT TRUST AND HKT LTD		196 880	2
IAC/INTERACTIVECORP		5 200	6
INFORMA PLC		103 148	6
INFRASTRUTTURE WIRELESS ITAL		16 896	2
INTERPUBLIC GROUP OF COS		27 400	9
KAKAKU.COM INC		10 139	2
KDDI		126 700	33
KOEI TECMO HOLDINGS CO LTD		5 700	2
KPN (KON.)		244 884	7
LIBERTY BROADBAND-A		1 700	2
LIBERTY BROADBAND-C		12 500	18
LIBERTY GLOBAL C		24 332	6
LIBERTY GLOBAL A		15 535	4
LIBERTY MEDIA CORP-LIBERTY-C		14 400	8
LIBERTY SIRIUSXM GROUP		6 000	3
LIBERTY MEDIA COR-SIRIUSXM C		17 678	8
LIVE NATION ENTERTAINMENT IN		12 000	13
CENTURYLINK INC		78 416	9
MATCH GROUP INC		19 681	23
FACEBOOK INC-A		189 550	562
NETFLIX INC		34 896	185
NEWS CORP - CLASS A		24 545	5
NEXON CO LTD		34 900	6
NINTENDO CO		8 700	36
NTT CORP		107 032	26
OMNICOM GROUP		19 316	12
FRANCE TELECOM		166 582	16
PEARSON		54 518	4
PINTEREST INC- CLASS A		42 500	14
PROXIMUS		9 645	2
PUBLICIS GROUPE		18 955	11
QUEBECOR INC -CL B		13 100	3
REA GROUP LTD		3 640	4
ROGERS COMMUNICATIONS B		24 478	10
ROKU INC		8 600	17
SCOUT24 AG		6 304	4
SEA LTD-ADR		11 300	22

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
SEEK LTD		23 372	5
SHAW COMMUNICATIONS B		42 887	11
SINGAPORE TELECOM		764 380	12
SIRIUS XM RADIO INC		95 000	5
SNAP INC - A		79 200	33
SOFTBANK CORP		242 800	27
SOFTBANK CORP		97 100	40
TELECOM CORP NEW ZEALAND		109 332	3
SQUARE ENIX HOLDINGS CO LTD		6 500	3
SWISSCOM		2 067	10
TAKE-TWO INTERACTIVE SOFTWRE		9 500	15
TELE2 B		58 368	7
TELECOM ITALIA ORD		824 953	4
TELEFONICA DEUTSCHLAND HOLDI		37 149	1
TELEFONICA		465 035	18
TELIASONERA		221 882	8
TELSTRA CORP		313 037	8
TELUS CORP		40 148	8
T-MOBILE US INC		50 554	52
TOHO CO		8 100	3
TWITTER INC		62 400	24
UBISOFT ENTERTAINMENT		6 266	3
UNITED INTERNET		7 491	3
UNIVERSAL MUSIC GROUP NV		55 407	14
VERIZON COMMUNICATIONS		328 898	151
CBS CORP B		44 233	12
VIVENDI		55 407	7
VODAFONE GROUP		2 125 716	28
DISNEY (WALT)		144 354	197
WPP PLC		84 744	11
YAHOO JAPAN CORP		221 800	11
ZOOMINFO TECHNOLOGIES INC		20 500	12
SUM TELEKOM & MEDIA			3 607
ALGONQUIN POWER & UTILITIES		125 862	16
ALTAGAS LTD		52 257	10
AMERICAN WATER WORKS CO INC		29 500	49
APA GROUP		212 509	14
DONG ENERGY A/S		15 663	18
ATMOS ENERGY CORP		22 300	21
AUSNET SERVICES		277 704	5
BROOKFIELD RENEWABLE COR-A		16 800	5

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
CANADIAN UTILITIES A		29 831	8
CENTERPOINT ENERGY		92 700	23
CK INFRASTRUCTURE HOLDINGS L		74 500	4
CONSOLIDATED EDISON		54 210	41
E. ON		182 624	22
EDF		51 228	5
EDISON INTERNATIONAL		62 389	38
EDP RENOVAVEIS SA		27 819	6
EDP ENERGIAS DE PORTUGAL		286 574	14
ELIA SYSTEM OPERATOR SA/NV		2 621	3
ENAGAS		22 997	5
ENEL		677 588	48
GDF SUEZ		147 329	19
AQUA AMERICA INC		34 000	16
NORTHEAST UTILITIES		54 322	44
EXELON CORP		163 563	83
FORTUM OYJ		51 517	14
HONGKONG CHINA GAS		1 962 956	27
HYDRO ONE LTD		50 400	12
IBERDROLA		495 489	52
MERCURY NZ LTD		107 826	4
MERIDIAN ENER-PARTLY PAID SH		271 932	8
NATIONAL GRID		289 598	37
GAS NATURAL SDG		31 690	9
NEXTERA ENERGY INC		325 900	268
NORTHLAND POWER INC		32 800	9
OSAKA GAS CO		78 900	11
PG&E CORP		263 200	28
PUBLIC SV ENTERPRISE CO		83 515	49
RED ELECTRICA CORPORACION SA		54 363	10
SEMPRA ENERGY		51 508	60
SEVERN TRENT		19 989	7
SNAM SPA		232 526	12
SSE PLC		86 177	17
SUEZ ENVIRONNEMENT SA		32 639	6
TERNA		140 063	10
TOKYO GAS CO		77 120	12

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
UGI CORP		38 800	16
UNITED UTILITIES GROUP PLC		64 346	8
VEOLIA ENVIRONNEMENT		53 644	17
VERBUND OESTERR ELEK A		6 692	7
SUM FORSYNING			1 226
UTLAND			43 875
Totalt			53 350
SUM EIENDOM			1 300
SUM ENERGI			2 727
SUM FINANS			7 534
SUM FORBRUKSVARER			5 439
SUM FORSYNING			3 766
SUM HELSE			5 543
SUM INDUSTRI			5 236
SUM IT			10 684
SUM KONSUMENTVARER			3 951
SUM RÅVARER			2 586
SUM TELEKOM & MEDIA			4 339
SUM USPESIFISERT			245
SUM AKSJER			53 350
AKSJEFOND			
ABERDEEN INDIRECT PARTNERS EUROPA		29 586	3
JPMORGAN EUROPEAN PROPERTY FUND		51	1
KLP AKSJE FREMV. MARKEDER MER SAMFUNNSANSVAR		499 475	474
KLP AKSJE FREMVOKSENDE MARKEDER FLERFAKTOR	920672159	1 382 779	1 777
KLP AKSJE FREMVOKSENDE MARKEDER INDEKS I	996715426	4 063 046	10 237
KLP AKSJEASIA INDEKS I	990122571	222 770	508
KLP AKSJEASIA INDEKS II	990140847	131 851	204
KLP AKSJEASIA INDEKS III	916909381	200 000	335
KLP AKSJEASIA INDEKS IV	816909422	42 311	68
KLP AKSJEEUROPA INDEKS I	990122555	795 305	1 996
KLP AKSJEGLOBAL FLERFAKTOR I	912651037	7 623 226	20 775
KLP AKSJEGLOBAL INDEKS I	987570113	3 671 593	20 362
KLP AKSJEGLOBAL MER SAMFUNNSANSVAR	920672183	467 737	881
KLP AKSJEGLOBAL MER SAMFUNNSANSVAR II	923251626	14 102	21
KLP AKSJEGLOBAL SMALL CAP FLERFAKTOR	920672094	2 224 120	3 372
KLP AKSJEGLOBAL SMALL CAP INDEKS I	919174501	3 477 938	5 613
KLP AKSJEGLOBAL SMALL CAP INDEKS II	919175451	3 557 433	5 719
KLP AKSJENORDEN INDEKS	980854043	34 550	266
KLP AKSJENORDEN MER SAMFUNNSANSVAR	923251642	488 113	815

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
KLP AKSJENORGE	880854062	718 976	6 937
KLP AKSJENORGE INDEKS	988425958	1 768 511	6 567
KLP AKSJENORGE INDEKS II	992966092	332 132	1 063
KLP AKSJEUSA INDEKS II	990140790	27 450	103
KLP AKSJEUSA INDEKS III	917232164	967 724	2 474
KLP AKSJEUSA INDEKS IV	817232582	210 896	459
KLP AKSJEUSA INDEKS USD	986332650	96 059	4 542
KLP FRAMTID MER SAMFUNNSANSVAR	925057436	33 000	44
KLP LANG HORISONT MER SAMFUNNSANSVAR	925057517	150 000	179
LaSalle Encore Plus		115 236 821	1 129
NMI FRONTIER FUND KS		8 975 000	32
NMI GLOBAL FUND KS		3 853 750	18
SSGA EMERGING MARKETS SRI ENHANCED EQUITY FUND		16 892 570	2 316
SUM AKSJEFOND			99 293
PRIVATE EQUITY			
21 INVEST FRANCE		35 000 000	116
ABINGWORTH BIOVENTURES V		8 000 000	12
ABRIS CEE MID-MARKET FUND III L.P.		30 000 000	261
ACCEL GROWTH FUND VI		20 000 000	84
ACCEL LONDON VII		5 000 000	10
ACCEL US XV		5 000 000	12
ADVENT GLOBAL TECHNOLOGY I		25 000 000	331
ADVENT GLOBAL TECHNOLOGY II		30 000 000	0
ALLIANCE VENTURE DELTA		21 328 012	2
ALLIANCE VENTURE DELTA SIDE CAR		85 312 048	10
ALTOR 2003 FUND		2 000 000	0
ALTOR FUND IV		7 000 000	62
ALTOR FUND V (NO.2) AB		25 000 000	111
ASTORG MIDCAP I		25 000 000	28
ASTORG V		50 000 000	246
ASTORG VI		50 000 000	460
ASTORG VII		16 950 000	122
AUCTUS IV		21 125 000	156
AVEDON CAPITAL IV		45 000 000	0
AXA RESIDENTIAL EUROPE		100 000 000	1 035
Accel Leaders III		35 000 000	213
CAPMAN BUYOUT VIII		9 840 500	4
CATELLA EUR RESIDENTIAL FUND III SCS SICAV-SIF		100 000 000	474
CHEQUERS CAPITAL XVII		10 000 000	63
CIO CONSTRUCTION EQUITY FUND(CLIMATE INVESTOR)		50 000 000	289

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
CLIMATE INVESTOR 2		25 000 000	0
COFOUNDER AS		3 500 028	0
COFOUNDER II AS		106 499 972	71
CONSILIUM PRIVATE EQUITY FUND III		20 000 000	197
CONTANGO VENTURES II		27 950 000	10
CREANDUM SPV TR		5 000 000	53
CREANDUM V		11 000 000	313
CREANDUM VI		13 000 000	0
Creandum Select Fund I		14 000 000	111
DEUTSCHE PRIVATE EQUITY IV		50 000 000	63
ECE PROGRESSIVE INCOME GROWTH FUND (EPIG)		50 000 000	0
EGERIA PRIVATE EQUITY FUND IV		30 000 000	226
EGERIA PRIVATE EQUITY FUND V SCSP		20 000 000	67
ENDLESS FUND IV A LP		7 500 000	119
ENERGY VENTURES II B IS		31 213 670	0
ENERGY VENTURES II KS		50 000 000	0
ENERGY VENTURES III LP		75 000 000	18
ENERGY VENTURES IV LP		30 000 000	66
FORBION CAPITAL FUND I CO-INVESTMENT FUND I		7 000 000	42
FORBION CAPITAL FUND I CO-INVESTMENT FUND II		5 300 000	55
FORBION CAPITAL FUND II		15 000 000	88
FORBION CAPITAL FUND II CO-INVEST I C.V.		7 000 000	4
FORBION CAPITAL FUND III		20 000 000	297
FORBION CAPITAL FUND IV		10 000 000	80
FORBION CAPITAL FUND V		10 000 000	11
FRANCE SPECIAL SITUATIONS FUND II		30 000 000	235
FSN CAPITAL II		13 000 000	0
FSN CAPITAL IV		232 000 000	161
GENSTAR CAPITAL PARTNERS IX		30 000 000	302
GENSTAR CAPITAL PARTNERS X		42 000 000	41
GERMAN EQUITY PARTNERS IV		15 000 000	57
H2 V		15 000 000	184
HADEAN CAPITAL I		5 000 000	24
HERKULES PRIVATE EQUITY III		120 000 000	0
HGCAPITAL 6		43 127 840	7
HGCAPITAL MERCURY		14 783 081	38
HGCAPITAL MERCURY III		5 000 000	5
HGCAPITAL SATURN II		35 000 000	246
HITECVISION ASSET SOLUTIONS		35 000 000	117
HITECVISION IV LP		13 000 000	34
HITECVISION V LP		35 100 000	144

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
HITECVISION VI LP		70 000 000	945
HITECVISION VII LP		70 000 000	611
HgCapital Genesis IX		20 000 000	122
IDEKAPITAL 2 AS		120 000 000	33
INDEX GROWTH VI		39 000 000	83
INDEX VENTURE XI		19 000 000	25
INDEX VENTURES GROWTH II		20 000 000	155
INDEX VENTURES GROWTH III		21 000 000	1 080
INDEX VENTURES GROWTH IV		29 000 000	492
INDEX VENTURES GROWTH V		30 000 000	253
INDEX VENTURES IX		18 000 000	291
INDEX VENTURES ORIGIN I		5 000 000	19
INDEX VENTURES VI		10 000 000	812
INDEX VENTURES VII		13 000 000	746
INDEX VENTURES VIII		16 000 000	452
INDEX VENTURES X		20 000 000	158
INNKAP 4 PARTNERS L.P.		5 000 000	16
INSIGHT PARTNERS XI		30 000 000	422
INSIGHT PARTNERS XII		30 000 000	91
KLEINER PERKINS SELECT II		20 000 000	0
KLEINER PERKINS XX		10 000 000	0
LITORINA FUND V		300 000 000	153
LIVINGBRIDGE 6 LP		25 000 000	282
LIVINGBRIDGE ENTERPRISE 2 LP		13 000 000	101
LIVINGBRIDGE ENTERPRISE 3 LP		15 000 000	67
LIVINGBRIDGE VII		40 000 000	152
M&G EUROPEAN PROPERTY FUND SICAV-FIS		100 000 000	1 003
MB EQUITY FUND V		35 000 000	329
MEDICXI GROWTH I LP		12 000 000	104
MEDICXI III		14 000 000	15
MIURA FUND III		30 000 000	135
MOMENTUM II AS		50 000 000	16
MONTEFIORE CO-INVESTMENT V		20 000 000	106
MONTEFIORE INVESTMENT V		25 000 000	43
NAUTA TECH INVEST 2		500 000	0
NAUTA TECH INVEST 3		1 980 000	7
NAZCA CAPITAL III		22 500 000	19
NORSELAB I		50 000 000	36
NORTHZONE CONVICTION I		15 000 000	309
NORTHZONE IX		12 000 000	227
NORTHZONE V		5 000 000	0

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
NORTHZONE VI		5 000 000	41
NORTHZONE VII		12 000 000	128
NORTHZONE VIII		12 000 000	477
NORVESTOR IV		10 000 000	0
NORVESTOR V		17 000 000	9
NORVESTOR VI		156 000 000	96
NORVESTOR VII		116 000 000	196
NORWEGIAN MICROFINANCE INITIATIVE FUND III KS		79 925 084	65
NORWEGIAN MICROFINANCE INITIATIVE FUND IV KS		120 793 848	43
PARAGON FUND II		20 000 000	127
PARETO EIENDOMSFELLESKAP II AS		1 948 690	29
PARTNERS GROUP SECONDARY 2008		40 000 000	34
PERUSA PARTNERS FUND 2		18 000 000	72
PLATINUM EQUITY SMALL CAP FUND		5 000 000	23
PLATINUM FUND V		50 000 000	481
PRIVEQ INVESTMENT FUND IV		225 000 000	38
PRIVEQ INVESTMENTS V		282 000 000	187
PROA CAPITAL IBERIAN FUND II		33 000 000	140
PROA CAPITAL IBERIAN FUND III		20 000 000	139
PROLOGIS EUROPEAN LOGISTIC FUNDS		100 000 000	501
Pareto Eiendomsfelleskap II IS		2 067 843 908	2 895
QUADRIGA CAPITAL PRIVATE EQUITY FUND IV		25 000 000	94
SINTEF IV B		21 000 000	5
SINTEF VENTURE V		75 000 000	21
SK CATALYST I		10 000 000	58
SKAGERAK MATURO V		34 931 818	7
SNO FUND II		50 000 000	18
SNO TRUE NORTH		15 000 000	44
SOFINNOVA CAPITAL VII		10 000 000	60
SOFINNOVA CAPITAL VIII		12 000 000	120
SPECIAL SITUATIONS VENTURE PARTNERS III		14 500 000	25
SUMMA EQUITY FUND II		170 000 000	251
SVB Capital Partners IV		17 500 000	191
SVB STRATEGIC INVESTORS FUND IX L.P		10 000 000	120
SVB STRATEGIC INVESTORS FUND VIII L.P		10 000 000	191
SVB Sprout Endurance Partner		30 000 000	347
SVB Strategic Investor Fund X		25 000 000	104
Saga IV EUR-B KS		20 000 000	41
Saga V EUR-B KS		8 770 936	34
Saga V New EUR-B KS		6 229 064	48
Sarsia Seed Fond II AS		70 611 765	39

MILLIONER KRONER	Organisasjonsnummer	Antall	Markedsverdi
Synova Capital Fund IV LP		15 000 000	96
TDR CAPITAL III B		30 000 000	563
TENZING PRIVATE EQUITY FUND I LP		15 000 000	177
THOMA BRAVO DISCOVERY III		15 000 000	93
THOMA BRAVO GROWTH I		15 000 000	44
THOMA BRAVO XIII		30 000 000	377
THOMA BRAVO XIV		50 000 000	358
TRITON FUND III		30 000 000	23
Tenzing Private Equity Fund II		31 300 000	31
VENDIS CAPITAL III		30 000 000	137
VEP SPECIAL SITUATIONS FUND 2		9 000 000	46
VEP SPECIAL SITUATIONS FUND 3		12 000 000	55
VERDANE CAPITAL VI KS		50 000 000	7
VERDANE CAPITAL VII KS		140 000 000	0
WATERLAND PRIVATE EQUITY FUND VII		50 000 000	411
WATERLAND PRIVATE EQUITY FUND VIII		65 000 000	120
WYNNCHURCH CAPITAL PARTNERS V		30 000 000	91
XENON Private Equity VI		11 500 000	71
SUM PRIVATE EQUITY			27 733
ALTERNATIVE PLASSERINGER I AKSJER			
KLP ALFA GLOBAL ENERGI	996415406	1 158 951	1 892
SUM ALTERNATIVE INVESTERINGER			1 892
ANLEGGSFOND INFRASTRUKTUR			
CIP ATKL BRASILIANA K/		173 445	2
CIP IV US AIV Non-QFPF K/S		145 802 704	97
COPENHAGEN INFRASTRUCTURE II US AIV NON-QFPF K/S		331 802 972	284
COPENHAGEN INFRASTRUCTURE PARTNERS II K/S (non-US)		1 157 752 526	719
COPENHAGEN INFRASTRUCTURE PARTNERS III A K/S		391 504 147	0
COPENHAGEN INFRASTRUCTURE PARTNERS III K/S		2 083 231 343	1 480
COPENHAGEN INFRASTRUCTURE PARTNERS IV K/S		148 506 424	147
COPENHAGEN INFRASTRUCTURE NEW MARKETS FUND I K/S		99 826 555	79
INFRASTRUCTURE ALLIANCE EUROPE 1 SCSP		143 850 000	1 065
NEXTPower III LP		100 000 000	415
SILVESTICA GREEN FOREST AB		150 000 000	1 693
SILVESTICA GREEN FOREST II		20 000 000	187
SUM ANLEGGSFOND INFRASTRUKTUR			6 167
SUM PLASSERINGER			188 435

AKSJER OG ANDELER FORDELT PER PORTEFØLJE	Kollektiv- porteføljen	Investeringsvalg- porteføljen	Selskaps- porteføljen	Sum
AKSJER	50 683	0	0	50 683
ANLEGGSAKSJER	2 659	0	8	2 667
AKSJEFOND	98 553	740	0	99 293
PRIVATE EQUITY	27 733	0	0	27 733
ALTERNATIVE INVESTERINGER	1 884	9	0	1 892
ANLEGGSFOND INFRASTRUKTUR	6 167	0	0	6 167
SUM	187 679	749	8	188 435

PROSENTVIS ANDEL BØRSNOTERT	
AKSJER NORGE	71,6 %
AKSJER UTLAND	99,9 %
AKSJEFONDSANDELER	0,0 %
ALTERNATIVE INVESTERINGER	0,0 %

Note 16 Kursreguleringsfond fi ansielle omløpsmidler

MILLIONER KRONER	Anskaffelseskost 31.12.2021	Virkelig verdi 31.12.2021	Kursreserver 31.12.2021	Kursreserver 31.12.2020
Kursreserver aksjer	105 786	176 282	70 496	43 109
Kursreserver aksjederivater	0	-611	52	57
Kursreserver renteplasseringer	108 741	115 347	6 607	11 877
Kursreserver rentederivater	0	365	0	34
Variasjonsmargin futures med daglig oppgjør			242	61
Grunnlag for avsetning til kursreguleringsfond			77 397	55 137
Kursreguleringsfond			77 397	55 137

Kursreguleringsfondet består av netto positive urealiserte verdier på de finansielle omløpsmidlene tilknyttet kollektivporteføljen.

Dersom netto kursreserver er negative, settes kursreguleringsfondet til null. Endringer i kursreguleringsfondet føres over resultatregnskapet. Urealisert kursreserve tilknyttet finansielle omløpsmidler i utenlandsk valuta som kan tilskrives valutakursendringer avsettes ikke til kursreguleringsfond dersom investeringen er sikret mot valutakursendringer. Anskaffelseskost i denne sammenhengen er justert for sikret valuta, i samsvar med beregning av kursreguleringsfondet, slik at dette vil skape et avvik mot faktiske tall. Valutakursendring tilknyttet sikringsinstrumentet avsettes således heller ikke til kursreguleringsfond, men føres direkte over resultatet.

Note 17 **Investerings eiendommer**

MILLIONER KRONER	2021	2020
Leieinntekter	41	42
Driftskostnader	-1	-2
Verdiregulering	0	44
Netto finansinntekt	0	0
Netto inntekter fra investeringseiendom	40	85

MILLIONER KRONER	2021	2020
Bokført verdi 01.01.	1 017	955
Netto inntekter fra investeringseiendom	40	85
Kapitaluttak	-53	-23
Bokført verdi 31.12.	1 004	1 017

Virkelig verdi på eiendommene per 31.12.2021 er NOK 977 millioner.

Note 18 **Immaterielle eiendeler**

MILLIONER KRONER	2021	2020
Bokført verdi 01.01.	602	358
Anskaffelseskost 01.01.	1 748	1 439
Total tilgang	277	310
<i>herav internt opparbeidet</i>	0	3
<i>herav kjøpt</i>	277	306
Avgang	0	0
Anskaffelseskost 31.12. ¹	2 025	1 748
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger tidligere år	-1 146	-1 081
Årets ordinære avskrivninger	-77	-66
Årets nedskrivning ²	-75	0
Akkumulerte avskrivninger og nedskrivninger 31.12.	-1 298	-1 146
Bokført verdi 31.12.	727	602
Avskrivningstid	1 til 20 år	1 til 20 år

¹ Immaterielle eiendeler i KLP består av IT-systemer

² Ved utgangen av 2021 ble det identifisert flere IT-systemer hvor bokført verdi oversteg antatt gjenvinnbart beløp. Antatt gjenvinnbart beløp er beregnet ved å estimere framtidig inntjening med bokført verdi. I hovedsak omfatter dette investeringer som ikke lenger har verdi. Det er flere årsaker til dette. Blant annet knytter det seg til utdatert funksjonalitet grunnet regelendringer og/eller teknologisk utvikling. Dette resulterte i følgende vurdering:

MILLIONER KRONER	2021	2020
Bokført verdi før nedskrivning	534	0
Gjenvinnbart beløp	459	0
Nedskrivning	75	0

Nedskrivningen inngår som en del av forsikringsrelaterte administrasjonskostnader i resultatoppstillingen.

Note 19 **Forsikringstekniske forhold**

Forsikringsforpliktelser per hovedbransje

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner	Gruppelivs-forsikring	31.12.2021	31.12.2020	Endring 2021	Endring 2020
Premiereserve	486 277	0	486 277	457 533	28 745	-3 874
Tilleggsavsetning	48 812	0	48 812	43 460	5 352	7 251
Kursreguleringsfond	77 397	0	77 397	55 137	22 259	-623
Premiefond	41 268	0	41 268	38 588	2 680	25 734
Sum forsikringsforpliktelser	653 754	0	653 754	594 718	59 036	28 488

Forsikringsforpliktelser per delbransje i kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner - gruppelivsforpliktelser har ikke delbransjer

MILLIONER KRONER	Tjenestepensjons-ordninger uten investeringsvalg	Tjenestepensjons-ordninger med investeringsvalg	31.12.2021	31.12.2020	Endring 2021	Endring 2020
Premiereserve	484 728	1 549	486 277	457 514	28 763	-3 876
Tilleggsavsetning	48 626	186	48 812	43 460	5 352	7 251
Kursreguleringsfond	77 397		77 397	55 137	22 259	-623
Premiefond	40 769	499	41 268	38 588	2 680	25 734
Sum forsikringsforpliktelser	651 520	2 234	653 754	594 700	59 054	28 486

Endringer i forsikringsforpliktelser i perioden til dekning av foretakets forpliktelser under kontrakter med kontraktsfastsatte forpliktelser

MILLIONER KRONER	Premiereserve	Tilleggs- avsetning	Kursregule- ringsfond	Premiefond	Sum 2021	Sum 2020
Forsikringsforpliktelser 01.01.	456 036	43 325	55 137	38 124	592 623	563 532
Netto resultatførte avsetninger	27 666	-611	22 259	684	49 998	19 396
Overskudd på avkastningsresultatet	0	5 940	0	8 781	14 721	12 320
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene	0	0	0	588	588	0
Frigjøring premiereserve ifm. ny OFTP	1 065	0	0	2 436	3 502	44
Sum resultatførte endringer	28 731	5 329	22 259	12 489	68 809	31 760
Overføringer mellom fond/disponert til premiebetaling	-41	-29	0	-9 350	-9 420	-2 678
Inn- /utbetalt ved flytting m.v.	0	1	0	-494	-493	14
Sum ikke resultatførte endringer	-41	-28	0	-9 844	-9 913	-2 650
Sum endringer i forsikringsforpliktelser	28 691	5 301	22 259	2 645	58 896	29 110
Forsikringsforpliktelser 31.12.	484 728	48 626	77 397	40 769	651 520	592 642

Endringer i forsikringsforpliktelser i perioden til dekning av foretakets forpliktelser knyttet til verdien av særskilt investeringsvalgportefølje

MILLIONER KRONER	Premiereserve	Tilleggs- avsetning	Premiefond	Sum 2021	Sum 2020
Forsikringsforpliktelser 01.01.	1 478	135	464	2 077	2 698
Netto resultatførte avsetninger	74		7	81	-472
Overskudd på avkastningsresultatet		59	77	136	30
Risikoresultat tilordnet forsikringskontraktene			1	1	0
Frigjøring premiereserve ifm. ny OFTP	-3		7	4	-44
Sum resultatførte endringer	71	59	92	223	-487
Overføringer mellom fond/disponert til premiebetaling		-7	-57	-65	-87
Inn- /utbetalt ved flytting m.v.		-1	0	-1	-48
Sum ikke resultatførte endringer	0	-8	-57	-65	-135
Sum endringer i forsikringsforpliktelser	71	51	35	158	-622
Forsikringsforpliktelser 31.12.	1 549	186	499	2 234	2 077

Teknisk regnskap per hovedbransje

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner		Gruppelivsforsikring		Sum	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Premieinntekter	50 161	37 099	0	2	50 161	37 102
Netto inntekter kollektivporteføljen	49 770	24 169	0	1	49 770	24 170
Netto inntekter investeringsvalgporteføljen	181	74			181	74
Andre forsikringsrelaterte inntekter	1 274	1 192			1 274	1 192
Erstatninger i livsforsikring	-30 438	-28 357	0	-4	-30 438	-28 360
Endring forsikringsforpliktelser - kontraktsfaste	-59 440	-27 647	0	-2	-59 440	-27 649
Endring forsikringsforpliktelser - investeringsvalg	-177	487			-177	487
Midler tilordnet forsikringskontrakter	-9 415	-4 111			-9 415	-4 111
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-1 372	-1 171	0	-1	-1 372	-1 172
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-1 286	-1 206			-1 286	-1 206
Resultat av teknisk regnskap	-742	530	0	-3	-742	526

Teknisk regnskap per delbransje - hovedbransjen gruppelivsforsikring har igjen delbransjer. Delbransjer i kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner

MILLIONER KRONER	Tjenestepensjonsordninger uten investeringsvalg		Tjenestepensjonsordninger med investeringsvalg		Sum	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Premieinntekter	50 026	37 525	135	-426	50 161	37 099
Netto inntekter kollektivporteføljen	49 770	24 169	0	0	49 770	24 169
Netto inntekter investeringsvalgporteføljen			181	74	181	74
Andre forsikringsrelaterte inntekter	1 272	1 190	2	2	1 274	1 192
Erstatninger i livsforsikring	-30 358	-28 276	-81	-81	-30 438	-28 357
Endring forsikringsforpliktelser - kontraktsfastsatte	-59 440	-27 647	0	0	-59 440	-27 647
Endring forsikringsforpliktelser - investeringsvalg			-177	487	-177	487
Midler tilordnet forsikringskontrakter	-9 369	-4 111	-46	0	-9 415	-4 111
Forsikringsrelaterte driftskostnader	-1 361	-1 165	-11	-5	-1 372	-1 171
Andre forsikringsrelaterte kostnader	-1 283	-1 204	-2	-2	-1 286	-1 206
Resultat av teknisk regnskap	-744	482	2	48	-742	530

Resultatanalyse per hovedbransje

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner		Grupplivsforsikring		Sum	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Avkastningsresultat inkl. overføring fra egenkapital	15 134	12 610	0	0	15 134	12 610
Risikoresultat	-721	-395	0	-2	-721	-398
Administrasjonsresultat	35	172	0	-1	35	171
Vederlag for rentegaranti	251	494			251	494
Sum resultatelementer før tildeling kunder	14 698	12 881	0	-3	14 698	12 877
Avkastningsresultat til tilleggsavsetninger	-5 999	-8 238			-5 999	-8 238
Avkastningsresultat og risikoresultat tilført premiefond og bufferavsetning	-9 447	-4 111			-9 447	-4 111
Disponering av egenkapital til premiefond/premiereserver	6	0			6	0
Resultat av teknisk regnskap	-742	530	0	-3	-742	526

Resultatanalyse per delbransje - hovedbransjen gruppelivsforsikring har igjen delbransjer. Delbransjer i kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner

MILLIONER KRONER	Tjenestepensjonsordninger uten investeringsvalg		Tjenestepensjonsordninger med investeringsvalg		Sum	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Avkastningsresultat inkl. overføring til/fra egenkapital	14 998	12 580	136	30	15 134	12 610
Risikoresultat	-722	-395	1	0	-721	-395
Administrasjonsresultat	35	170	0	1	35	171
Vederlag for rentegaranti	251	491	0	4	251	494
Utjevning frigjorte reserver tilført premiefond		-44		44	0	0
Sum resultatelementer før tildeling kunder	14 560	12 802	138	78	14 698	12 880
Avkastningsresultat til tilleggsavsetninger	-5 940	-8 208	-59	-30	-5 999	-8 238
Avkastningsresultat og risikoresultat tilført premiefond og bufferavsetning	-9 370	-4 111	-77	0	-9 447	-4 111
Disponering egenkapital til premiefond/premiereserve	6	0	0	0	6	0
Resultat av teknisk regnskap	-744	482	2	48	-742	530

Erstatninger per hovedbransje

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner		Gruppelivsforsikring		Sum	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Utbetalte erstatninger i henhold til forsikringsavtalene	-22 092	-20 701	0	-4	-22 092	-20 704
Utbetalte erstatninger i henhold til gjenkjøp	0	0	0	0	0	0
Sum	-22 092	-20 701	0	-4	-22 092	-20 704

FLYTTING OG NYTEGNING

Flytting per hovedbransje

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner		Gruppelivsforsikring		Sum	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
TILFLYTTTEDE MIDLER						
Premiereserve	0	2 850	0	0	0	2 850
Reserveoppbygging	0	0	0	0	0	0
Mottatte midler ført over resultatet	0	2 850	0	0	0	2 850
Premiefond	0	561	0	0	0	561
Tilleggsavsetninger til fond	0	0	0	0	0	0
Sum mottatte midler	0	3 411	0	0	0	3 411
Antall kontrakter	1	10	0	0	1	10
FRAFLYTTTEDE MIDLER						
Premiereserve	6 882	6 408	0	0	6 882	6 408
Reserveoppbygging	23	0	0	0	23	0
Tilleggsavsetning	611	490	0	0	611	490
Kursreserver	830	758	0	0	830	758
Avgitte midler ført over resultatet	8 346	7 656	0	0	8 346	7 656
Premiefond	494	78	0	0	494	78
Sum avgitte midler	8 840	7 734	0	0	8 840	7 734
Antall kontrakter	32	53	0	0	32	53

Nytegning per hovedbransje

MILLIONER KRONER	Kollektiv pensjonsforsikring for kommuner, herunder institusjoner med lignende pensjonsplaner		Gruppelivsforsikring		Sum	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Nytegning	12	25	0	0	12	25
Antall kontrakter	51	45	0	0	51	45

Note 20 Sikringsbokføring

31.12.2021 MILLIONER KRONER	Nominell verdi	Endret verdi i sikret risiko	Bokført verdi
SIKRINGSOBJEKT			
Fondsobligasjonslån	-984	-621	-1 604
SIKRINGSINSTRUMENT			
Kombinert rente- og valutaswap	984	620	620
Sikringseffektivitet per 31.12.2021		100 %	
Sikringseffektivitet gjennom året		100 %	

31.12.2020 MILLIONER KRONER	Nominell verdi	Endret verdi i sikret risiko	Bokført verdi
SIKRINGSOBJEKT			
Fondsobligasjonslån	-984	-780	-1 764
SIKRINGSINSTRUMENT			
Kombinert rente- og valutaswap	984	779	779
Sikringseffektivitet per 31.12.2020		100 %	
Sikringseffektivitet gjennom året		100 %	

Fondsobligasjonslånet er sikret mot endringer i rente- og valutakurser ved kjøp av en kombinert rente- og valutaswap. Sikringen er regnskapsført etter reglene om virkelig verdisikring. Dette innebærer at sikringen er utført av en ekstern part, at det er inngått en formell øremerking og dokumentasjon av sikringsforholdet, samt at den forventes å være svært effektiv og at dette vurderes på løpende grunnlag, i tillegg til at den bestemte føringen gjennomføres slik det er beskrevet nedenfor. I praksis innebærer sikringen bytte av valutabetingelser (15 mrd. JPY mot 0,984 mrd. NOK) og rentebetingelser (fast rente på 5,07 % mot NIBOR + 2,6475 %) på henholdsvis innlånet og den kombinerte rente- og valutaswapen. Sikringseffektiviteten måles ved å se på endring i virkelig verdi på sikringsobjekt og sikringsinstrumentet. Sikringseffektiviteten utgjør 100%.

Sikringseffektiviteten blir vurdert retrospektivt hver måned og den vurderes som effektiv hvis endringen i virkelig verdi mellom sikringsobjekt og sikringsinstrument samsvarer med intervallet 80% til 125%.

Virkelig verdi sikring innebærer at den sikrede verdiutviklingen på sikringsobjektet regnskapsføres over resultatet. Tilsvarende regnskapsføres verdiendringen på sikringsinstrumentet over resultatet. Hensikten med sikringsforholdet ovenfor er å sikre sikringsobjektet med et sikringsinstrument, hvor betingelsene til sikringsinstrumentet gir negativ korrelasjon i forhold til sikringsobjektet; noe som betydelig reduserer eller eliminerer resultateffekten.

Er sikringsgraden 100% vil netto resultateffekt på sikringsobjekt og sikringsinstrument være 0.

KLP benytter seg av sikring i stort omfang, men de fleste tilfeller er ordinær økonomisk sikring. Den ovenstående posten er den eneste hvor sikringsbokføring blir benyttet. Hensikten til økonomisk sikring er er den samme, nemlig å redusere eller eliminere resultateffekten den sikrede delen av sikringsforholdet representerer.

Ettersom verdiutviklingen på sikringsobjektet og sikringsinstrumentet har høy negativ korrelasjon vil resultateffekten bli relativt lav. Se også note 2 i konsernet for nærmere omtale av regnskapsmessig sikringsbokføring.

Note 21 Ansvarlige lån og fondsobligasjonslån

2021 MILLIONER KRONER	Lånebeløp valuta ²	Lånebeløp NOK	Bokført verdi 31.12.2021	Forfall
Låneopptak ¹				
Juni 2015	EUR 294	2 530	3 000	2045
Sum ansvarlige lån		2 530	3 000	
April 2004	JPY 15 000	984	1 604	Evigvarende
Sum fondsobligasjonslån		984	1 604	
Sum ansvarlige lån og fondsobligasjonslån		3 513	4 604	

2020 MILLIONER KRONER	Lånebeløp valuta ²	Lånebeløp NOK	Bokført verdi 31.12.2020	Forfall
Låneopptak ¹				
Juni 2015	EUR 294	2 530	3 135	2045
Sum ansvarlige lån		2 530	3 135	
April 2004	JPY 15 000	984	1 764	Evigvarende
Sum fondsobligasjonslån		984	1 764	
Sum ansvarlige lån og fondsobligasjonslån		3 513	4 898	

¹ Rentekostnader på ansvarlige lån var 124 millioner kroner (555 millioner kroner) og 64 millioner kroner (67 millioner kroner) for fondsobligasjonslånet i 2021. Tall i parentes er 2020 tall.

² Dette er beløp i lokal valuta som er gitt i millioner.

EUR 294:

Renten på lånet er fast 4,25 prosent p.a. Lånet ble utstedt 10. Juni 2015 og er tidsbegrenset med forfall i 2045. Innlånet kan innfris av konsernet etter 10 år, og på hver renteinbetalingsdato etter dette frem til forfallstidspunktet. Lånet er valutasikret med EUR-denominerte obligasjoner som vist i tabellen nedenfor. Konsernet har ikke påberopt seg regnskapsmessig sikring for den økonomiske sikringen knyttet til dette innlånet.

JPY 15 000:

Renten på lånet er fast USD-rente på 5,07 prosent p.a. Lånet er evigvarende, men konsernet har rett til å innløse lånet 28. april 2034. Dersom konsernet ikke benytter sin rett til innløsning i 2034, får lånet flytende rente. Kredittmarginen øker da med 1 prosentpoeng til 6 mnd. JPY LIBOR-rente + margin på 3,30 prosent p.a. For å sikre rente- og valutarisikoen knyttet til lånet, er det inngått en kombinert rente- og valutaswap, der konsernet betaler 3 mnd. NIBOR-rente + margin på 2,65 prosent p.a og mottar USD-rente på 5,07 prosent p.a. Dette innlånet er gjenstand for sikringsbøkføring.

Sikringsforretningen er vist i note 20 i KLP.

2021 MILLIONER KRONER	Pålydende valuta ²	Anskaffelses- kost NOK	OIF renter ³	Urealisert valuta	Bokført verdi 31.12.2021	Forfall
Obligasjoner	EUR 292	2 524	16	396	2 936	2025
Sum sikringsforretninger		2 524	16	396	2 936	

2020 MILLIONER KRONER	Pålydende valuta ²	Anskaffelses- kost NOK	OIF renter ³	Urealisert valuta	Bokført verdi 31.12.2020	Forfall
Obligasjoner	EUR 292	2 524	16	524	3 065	2025
Sum sikringsforretninger		2 524	16	524	3 065	

² Dette er beløp i lokal valuta som er gitt i millioner.

³ OIF = opptjente ikke forfalte renter.

Note 22 **Overførte eiendeler med restriksjoner**

OVERFØRTE EIENDELER SOM IKKE ER FRAREGNET OG TILHØRENDE FORPLIKTELSER

Alle overførte eiendeler er innregnet i balansen dersom KLP fortsatt er eksponert for endringer i eiendelens virkelige verdi. Dette gjelder for gjenkjøpsavtaler og avtaler vedrørende verdipapirutlån.

Gjenkjøpsavtaler er en form for innlån med sikkerhet hvor KLP selger verdipapirer med en avtale om å kjøpe de tilbake til en forhåndsavtalt pris. Kontanter mottatt blir innregnet som innskudd (gjeld). Overførte verdipapirer i forbindelse med gjenkjøpsavtaler blir ikke fraregnet i balansen.

Avtaler vedrørende verdipapirutlån er transaksjoner hvor KLP låner ut verdipapirer til en motpart og mottar en provisjon for dette.

Ettersom både gjenkjøpsavtaler og verdipapirutlån resulterer i at verdipapirene blir returnert til KLP, er risikoen for verdiendringer hos KLP. Verdipapirene er imidlertid ikke tilgjengelige for KLP i perioden hvor de er overført.

Verdipapirene som fremdeles er rapportert i balansen, og tilhørende gjeld, er vurdert til virkelig verdi.

OVERFØRTE EIENDELER SOM FORTSATT BALANSEFØRES

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
GJENKJØPSAVTALER		
Sertifikater og obligasjoner	0	0
Innskudd fra kredittinstitusjoner ¹	1 200	1 759
VERDIPAPIRUTLÅN		
Aksjer	2 874	1 947
Sum overførte eiendeler som fortsatt balanseføres	4 075	3 706

FORPLIKTELSER TILKNYTTET EIENDELENE

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
GJENKJØPSAVTALER		
Innskudd fra kredittinstitusjoner	0	0
VERDIPAPIRUTLÅN		
Innskudd fra kredittinstitusjoner	0	0
Sertifikater og obligasjoner	2 523	1 547
Aksjer	523	546
Sum forpliktelser	3 046	2 094

Alle eiendelene i tabellen over er gjenstand for videresalg eller sikkerhetsstillelse hos motpart.

OVERFØRTE EIENDELER SOM IKKE ER FRAREGNET OG TILHØRENDE FORPLIKTELSER

KLP mottar sikkerheter under omvendte gjenkjøpsavtaler og avtaler vedrørende verdipapirinnlån, som i henhold til avtalene er tillatt solgt eller pantsatt. Transaksjonene gjennomføres i henhold til standard avtaler som anvendes av partene i finansmarkedet. Generelt krever avtalene at det stilles tilleggsikkerhet hvis verdiene av verdipapirer faller under et forhåndsbestemt nivå. I avtalene har mottakeren av sikkerheten en ubegrenset rett til å selge eller pantsette sikkerheten mot å levere tilsvarende sikkerheter på oppgjørsdagen.

MOTTATTE VERDIPAPIRER SOM ER TILLATT SOLGT ELLER PANTSATT

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
OMVENDTE GJENKJØPSAVTALER		
Sertifikater og obligasjoner ¹		
<i>Hvorav solgt eller pantsatt</i>		
VERDIPAPIRINNLÅN		
Aksjer	0	0
<i>Hvorav solgt eller pantsatt</i>	0	0
Sum overførte eiendeler som fortsatt balanseføres	0	0

¹ Det er gjort en korreksjon i tidligere publiserte tall per 31.12.2020. Der var 1 755 millioner plassert på linjen "Sertifikater og obligasjoner" under "Omvendte gjenkjøpsavtaler ". Den korrekte verdien er 1 759 millioner og er nå plassert på linjen "Innskudd fra kredittinstitusjoner" som hører til kategorien "overførte eiendeler som fortsatt balanseføres".

Note 23 **Kapitalavkastning**

PROSENT	2021	2020	2019	2018	2017
KUNDEPORTEFØLJER					
KOLLEKTIVPORTEFØLJEN TOTALT					
Avkastning I	5,0	4,8	4,5	3,5	3,9
Avkastning II	8,4	4,2	8,5	1,5	6,7
Avkastning III	6,7	5,5	8,8	0,5	6,7
INVESTERINGSVALGPORTEFØLJEN TOTALT	8,9	4,2	9,9	0,6	7,5

Avkastning I = Bokført avkastning

Avkastning II = Verdijustert avkastning. Dette er den bokførte avkastning +/- urealiserte verdiendringer som føres mot kursreguleringsfond

Avkastning III = Verdijustert avkastning inklusive verdiendringer på eiendeler som regnskapsføres til amortisert kost. Disse verdiendringene inngår ikke i årets regnskapsmessige resultat

PROSENT	2021		2020		2019		2018		2017	
	Avkastning I	Avkastning II	Avkastning I	Avkastning II	Avkastning I	Avkastning II	Avkastning I	Avkastning II	Avkastning I	Avkastning II
KOLLEKTIVPORTEFØLJENS UNDERPORTEFØLJER HAR HATT FØLGENDE AVKASTNING										
Balansert portefølje 1	5,1	8,4	4,9	4,2	4,5	8,6	3,5	1,4	3,9	6,7
Balansert portefølje 2	4,7	8,3	4,7	4,2	4,4	8,5	3,5	1,5	4,0	6,8
Moderat portefølje ¹	NA	NA	NA	NA	NA	NA	3,8	1,7	3,1	6,0

¹ LKM ble avsluttet 30.06.2019. LKM ble innlemmet i LKB1 fra og med 01.07.2019

PROSENT	2021	2020	2019	2018	2017
SELSKAPSPORTEFØLJEN					
Avkastning på finansielle investeringer i selskapsporteføljen	3,4	3,1	4,3	4,2	4,0

For selskapsporteføljen er det ingen forskjell på avkastning I og II da det ikke gjøres særskilt avsetning for eventuelle urealiserte merverdier.

Note 24 **Salgskostnader**

MILLIONER KRONER	2021	2020
Personalkostnader	85	81
Provisjoner	0	0
Øvrige kostnader	58	60
Sum salgskostnader	143	141

Note 25 **Pensjonsansvar egne ansatte**

Hoveddelen av pensjonsansvaret er dekket gjennom KLP's Fellesordning for kommuner og bedrifter ("Fellesordningen").

Foretaket tilbyr også pensjonsordning utover Fellesordningen. Denne forpliktelsen dekkes over driften.

Fellesordningen er en ytelsesbasert pensjonsordning som tilfredsstiller kravene om obligatorisk tjenestepensjon (OTP).

Foretaket har AFP-ordning.

Den regnskapsmessige behandling av pensjonsforpliktelser er nærmere beskrevet i note 2.

MILLIONER KRONER	Felles- ordningen	Over drift	2021	Felles- ordningen	Over drift	2020
PENSJONSKOSTNADER						
Nåverdi av årets opptjening	86	5	91	73	5	78
Administrasjonsomkostning	2	0	2	2	0	2
Planendring	0	0	0	0	0	0
Arbeidsgiveravgift - Pensjonskostnad	12	1	13	10	1	11
Finansskatt - Pensjonskostnad	4	0	5	4	0	4
Resultatført pensjonskostnad inkl. arbeidsgiveravgift og adm.	104	6	110	89	6	95
NETTO FINANSKOSTNAD						
Rentekostnad	27	3	31	32	3	35
Renteinntekt	-21	0	-21	-24	0	-24
Forvaltningsomkostning	1	0	1	1	0	1
Netto rentekostnad	7	3	10	9	3	12
Arbeidsgiveravgift - netto rentekostnad	1	0	1	1	0	2
Finansskatt - netto rentekostnad	0	0	1	0	0	1
Netto rentekostnad inkl. arbeidsgiveravgift	9	3	12	11	4	15
ESTIMATAVVIK PENSJONER						
Aktuarielt tap (gevinst)	-50	9	-40	25	16	41
Arbeidsgiveravgift	-7	1	-6	3	2	6
Finansskatt	-2	0	-2	1	1	2
Aktuarielt tap (gevinst) inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	-59	11	-48	29	19	49
Sum pensjonskostnad inkl. rentekostnad og estimatavvik	54	21	74	129	29	158

MILLIONER KRONER	Felles- ordningen	Over drift	2021	Felles- ordningen	Over drift	2020
PENSJONSFORPLIKTELSE						
Brutto påløpt pensjonsforpliktelse	1 689	174	1 863	1 530	161	1 691
Pensjonsmidler	1 398	0	1 398	1 192	0	1 192
Netto forpliktelse før arbeidsgiveravgift og finansskatt	291	174	465	338	161	499
Arbeidsgiveravgift	41	25	66	48	23	70
Finansskatt	15	9	23	17	8	25
Brutto påløpt forpliktelse inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	1 745	207	1 952	1 595	191	1 786
Netto forpliktelse inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	346	207	553	403	191	594

MILLIONER KRONER	Felles- ordningen	Over drift	2021	Felles- ordningen	Over drift	2020
AVSTEMMING PENSJONSFORPLIKTELSE						
Balanseført netto forpliktelse/(midler) 31.12. i fjor	403	191	594	340	168	508
Resultatført pensjonskostnad	104	6	110	89	6	95
Resultatført finanskostnad	9	3	12	11	4	15
Aktuarielle gevinst og tap inkl. arbeidsgiveravgift og finansskatt	-59	11	-48	29	19	49
Arbeidsgiveravgift innbetalt premie/tilskudd	-13	-1	-14	-7	-1	-8
Finansskatt innbetalt premie/tilskudd	-5	0	-5	-3	0	-3
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm.	-92	-5	-97	-55	-5	-60
Balanseført netto forpliktelse/(midler) 31.12. i år	346	207	553	403	191	594

MILLIONER KRONER	Felles- ordningen	Over drift	2021	Felles- ordningen	Over drift	2020
ENDRING I PENSJONSFORPLIKTELSE						
Brutto pensjonsforpliktelse 01.01.	1595	191	1786	1365	168	1533
Nåverdi av årets opptjening	86	6	91	73	5	78
Rentekostnad	27	3	30	32	3	35
Aktuarielt tap (gevinst) brutto pensjonsforpliktelse	63	11	74	143	19	162
Arbeidsgiveravgift av pensjonskostnad	12	1	13	10	1	11
Arbeidsgiveravgift av netto rentekostnad	1	0	1	1	0	2
Arbeidsgiveravgift innbetalt premie/tilskudd	-13	-1	-14	-7	-1	-8
Finansskatt av pensjonskostnad	4	0	5	4	0	4
Finansskatt av netto rentekostnad	0	0	1	0	0	1
Finansskatt innbetalt premie/tilskudd	-5	0	-5	-3	0	-3
Utbetalinger	-26	-5	-31	-22	-5	-27
Brutto pensjonsforpliktelse 31.12.	1745	207	1952	1595	191	1786

MILLIONER KRONER	Felles- ordningen	Over drift	2021	Felles- ordningen	Over drift	2020
ENDRING I PENSJONSMIDLER						
Pensjonsmidler 01.01.	1192	0	1192	1 025	0	1 025
Renteinntekt	21	0	21	24	0	24
Aktuarielt (tap) gevinst på pensjonsmidlene	122	0	122	113	0	113
Administrasjonsomkostning	-2	0	-2	-2	0	-2
Finansomkostning	-1	0	-1	-1	0	-1
Innbetalt premie/tilskudd inkl. adm.	92	5	97	55	5	60
Utbetalinger	-26	-5	-31	-22	-5	-27
Pensjonsmidler 31.12.	1 398	0	1 398	1 192	0	1 192

MILLIONER KRONER	Felles- ordningen	Over drift	2021	Felles- ordningen	Over drift	2020
PENSJONSORDNINGENS OVER/-UNDERFINANSIERING						
Nåverdien av den ytelsesbaserte pensjonsforpliktelsen	1 745	207	1 952	1 595	191	1 786
Virkelig verdi av pensjonseiendelene	1 398	0	1 398	1 192	0	1 192
Netto pensjonsforpliktelse	346	207	553	403	191	594

PROSENT	31.12.2021	31.12.2020
ØKONOMISKE FORUTSETNINGER (FELLES FOR ALLE PENSJONSORDNINGENE)		
Diskonteringsrente	1,90 %	1,70 %
Lønnsvekst	2,75 %	2,25 %
Folketrygdens grunnbeløp (G)	2,50 %	2,00 %
Pensjonsregulering	1,73 %	1,24 %
Arbeidsgiveravgift	14,10 %	14,10 %
Finansskatt	5,00 %	5,00 %

Til målingen av pensjonskostnaden for 2021 anvendes forutsetninger per 31.12.2020, mens for beregning av pensjonsforpliktelsen 31.12.2021 anvendes forutsetninger og bestand per 31.12.2021. Forutsetningene er basert på markedssituasjonen per 31.12.2021 og er i samsvar med anbefaling fra regnskapsstiftelsen.

AKTUARIELLE FORUTSETNINGER

KLP's FELLESDORDNING FOR KOMMUNER OG BEDRIFTER ("FELLESDORDNINGEN")

En viktig del av grunnlaget for pensjonskostnader og pensjonsforpliktelser er hvordan dødelighet og uførhet gjør seg gjeldende blant medlemmene i pensjonsordningen.

KLP har lagt til grunn dødelighetstabell K2013BE som tar utgangspunkt i FNO sine analyser av dødeligheten i livsforsikringsbestandene i Norge og SSBs framskrivinger.

Uttak av AFP (prosent i forhold til gjenværende arbeidstakere): Kostnadene til AFP avhenger av hvor mange i hvert årskull som tar ut AFP. Ved fylte 62 år er det 42,5 prosent som går av med AFP-pensjon. Det er bare de som er ansatt og i arbeid helt frem til pensjoneringen som har rett til AFP. Dette er tatt hensyn til i beregningen av AFP-forpliktelsen.

Frivillig avgang for Fellesordningen (l %)						
Alder (i år)	<24	24-29	30-39	40-50	51-55	>55
Frivillig avgang for Fellesordningen	25 %	15 %	7,5 %	5 %	3 %	0 %

PENSJONER OVER DRIFTEN

Uttak av AFP/tidligpensjon er ikke relevant for denne ordningen. Når det gjelder levealder, er samme variant av K2013E lagt til grunn som i Fellesordningen.

ANTALL	Felles- ordningen	Over drift	2021	Felles- ordningen	Over drift	2020
MEDLEMSSTATUS						
Antall aktive	603	23	626	586	25	611
Antall oppsatte (tidligere ansatte med oppsatte rettigheter)	480	11	491	447	11	458
Antall pensjoner	223	50	273	219	49	268

	2021	2020
PENSJONSMIDLENES SAMMENSETNING:		
Eiendom	13,8 %	13,3 %
Utlån	11,9 %	12,9 %
Aksjer	30,9 %	24,2 %
Anleggs-/HTF- obligasjoner	27,7 %	28,9 %
Omløpsobligasjoner	13,8 %	16,9 %
Likviditet/pengemarked	1,9 %	3,9 %
Sum	100,0 %	100,0 %

Pensjonsmidlene er basert på KLPs finansielle midler i kollektivporteføljen. Tabellen viser prosentvis plassering av pensjonsmidlene som administreres av KLP ved utgangen av året. Verdijustert avkastning av eiendelene ble 8,36 prosent i 2021 og 4,23 prosent i 2020.

Forventet innbetaling til ytelsesplaner etter ansettelsens opphør for perioden 1. januar 2022 – 31. desember 2022 er 117 millioner kroner.

SENSITIVITETSANALYSE PER 31.12.2021		
Diskonteringsrenten reduseres med 0,5%		Økning
Brutto pensjonsforpliktelse		10,8 %
Årets opptjening		17,8 %
Lønnsvekst økes med 0,25%		Økning
Brutto pensjonsforpliktelse		0,6 %
Årets opptjening		1,4 %
Dødeligheten styrkes med 10%		Økning
Brutto pensjonsforpliktelse		2,8 %
Årets opptjening		2,1 %

Sensitivitetsanalysen over er basert på at alle andre forutsetninger er uendret. I praksis er det lite sannsynlig og endringer i noen forutsetninger er korrelerte. Beregningen av brutto pensjonsforpliktelse og årets opptjening i sensitivitetsanalysen er gjort etter samme metode som ved beregning av brutto pensjonsforpliktelse i balansen.

Durasjonen i fellesordningen er beregnet til 18,3 år.

Note 26 Skatt

MILLIONER KRONER	2021	2020
Regnskapsmessig resultat før skatt	288	1 289
Poster i utvidet resultat før skatt	68	-76
FORSKJELLER MELLOM REGNSKAPSMESSIG- OG SKATTEMESSIG RESULTAT		
Tilbakeføring av verdireduksjon finansielle eiendeler	755	16
Tilbakeføring av verdiøkning finansielle eiendeler	-729	-1 307
Regnskapsmessig tap ved realisasjon av aksjer og andre verdipapirer	3	183
Skattemessig gevinst ved realisasjon av aksjer og andre verdipapirer	2	0
Andre permanente forskjeller	14	0
Endring i forskjeller som påvirker forholdet mellom regnskapsmessig og skattemessig inntekt	-67	282
Skattemessig resultat	334	388
Mottatt konsernbidrag med skattemessig effekt	670	419
Årets overskudd	1 004	807
AVSTEMMING AV GRUNNLAG FOR UTSATT SKATT		
SKATTEØKENDE MIDLERTIDIGE FORSKJELLER		
Gevinst- og tapskonto	1 373	1 596
Risikoutjevningfond	4 154	4 154
Verdipapirer	1 384	2 131
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	6 911	7 882
Forskjell som ikke inngår i grunnlag for utsatt skatt	-4 154	-4 154
Sum skatteøkende midlertidige forskjeller	2 757	3 728
SKATTEREDUSERENDE MIDLERTIDIGE FORSKJELLER		
Langsiktig gjeld	-982	-1 272
Sum skattereduserende midlertidige forskjeller	-982	-1 272
Netto midlertidige forskjeller	1 775	2 455
Grunnlag for utsatt skatt	1 775	2 455
25% utsatt skatt	444	614
Balanseført forpliktelser ved utsatt skatt	-444	-614
Balanseført forpliktelser ved utlignet skatt	-259	-1 155
Skatt på mottatt konsernbidrag førte direkte i balansen	-168	-105
Resultatført endring av utsatt skatt	170	-68
OPPSUMMERING AV ÅRETS SKATTEKOSTNAD		
Resultatført endring av utsatt skatt	170	-68
Resultatført formuesskatt	-8	-27
Resultatført betalbar skatt	-83	-97
Korrigert feil tidligere år	35	0
Sum skattekostnad	113	-192

MILLIONER KRONER	2021	2020
SKATTEKOSTNADER ER RESULTATFØRT PÅ FØLGENDE POSTER		
Skattekostnader	125	-204
Skatt på andre inntekter og kostnader som ikke blir omklassifisert til resultatet	-12	12
Sum skattekostnad	113	-192
AVSTEMMING AV SKATTEKOSTNAD MOT ORDINÆRT RESULTAT FØR SKATT		
Regnskapsmessig resultat før skatt	356	1 213
Forventet skattekostnad etter nominell sats (25 %)	-89	-303
Skatteeffekten av:		
Permanente forskjeller	175	139
Korrigert feil tidligere år	9	0
Sum skattekostnad på ordinært resultat	95	-165
Effektiv skattesats	-27 %	14 %
FORMUESSKATT		
Skattepliktig verdi eiendeler	616 491	548 426
Skattepliktig verdi forpliktelser	-610 457	-538 369
Netto formue	6 034	10 057
Grunnlag formuesskatt	6 034	10 057
Formuesskatt (0,15%)	8	15

Note 27 **Ytelser og lån til ledende ansatte mv.**

Styret i KLP har fastsatt prinsipper og retningslinjer for godtgjørelse som gjelder for hele konsernet, samt etablert et godtgjørelsesutvalg som er et underutvalg av styret. Utvalget innstiller på og fører kontroll med at godtgjørelsesordningene i konsernet er i tråd med styrets prinsipper og retningslinjer.

Ledende ansatte er definert som konsernsjef og konserndirektører ansatt i morselskapet KLP og som inngår i konsernledelsen.

Ledende ansatte som ble medlemmer av konsernledelsen før 1. mai 2013 har pensjonsalder på 65 år, men kan velge å endre denne til 70 år. Ingen av disse har valgt å benytte seg av muligheten til å endre pensjonsalderen pr 31.12.2021. Personer som gikk inn i verv som ledende ansatt fra og med 1. mai 2013 har pensjonsalder 70 år.

Alle ansatte i KLP-konsernet i Norge er innmeldt i KLPs pensjonsordning for kommuner og bedrifter. De ansatte opptjener pensjonsrettigheter i denne ordningen for lønn opptil 12G.

Ansatte i KLP-konsernet med lønn over 12 G og ansatte med lavere pensjonsalder enn 67 år, opptjener pensjonsytelser også for lønn over 12G dersom de var ansatt før 2. mai 2013 og hadde lønn over 12G på det tidspunktet. Full alderspensjon i denne tilleggsdekningen utgjør 66% av lønn over 12G, og oppnås etter minst 30 års opptjening i ordningen. Ansatte med spesiell avtale om lavere pensjonsalder enn 67 år sikres alderspensjon tilsvarende 66% av all pensjongivende lønn fram til 67 år. Denne tilleggsordningen ble lukket 2. mai 2013 og gjelder ikke for ansatte som startet etter denne dato. Ordningen gjelder heller ikke for ansatte som var ansatt på dette tidspunkt i KLP, men som først etter denne dato mottar lønn over 12G.

Konsernsjefen har etterlønn tilsvarende en årslønn inkludert tilleggsgoder ved eventuelt opphør av ansettelsesforholdet. Det foreligger ingen forpliktelser til å gi styreleder særskilt vederlag eller andre fordeler ved opphør eller endring av vervet. Ingen av de ledende ansatte har prestasjonslønn eller bonusordning. KLP betaler styreansvarsforsikring for sine styremedlemmer.

KLP-konsernet tilbyr lån til ulike formål. Det er egne lånevilkår for ansatte, og ingen ledende ansatte har vilkår som avviker fra dette. Lån til eksterne styremedlemmer/eksterne medlemmer at foretaksforsamlingen blir kun gitt til ordinære lånevilkår.

Honorar til styremedlemmer fastsettes av foretaksforsamlingen. Styrets vararepresentanter og observatører, herunder ytelser og utlån til disse, er ikke spesifisert i denne noten. Det er utbetalt til sammen 441 tusen kroner til observatører og vararepresentanter i 2021. Dette omfatter fem personer.

Alle ytelser er oppgitt uten tillegg for arbeidsgiveravgift og finansskatt. For styremedlemmer som er valgt av og blant de ansatte opplyses det kun om ytelser og lån som kan knyttes til vervet som styremedlem.

Det vises forøvrig til beskrivelse av hovedprinsippene til fastsettelse av godtgjørelse i KLP-konsernet som kan søkes opp på klp.no.

2021 TUSEN KRONER	Utbetalt fra foretaket						Utbetalt fra annet foretak i samme konsern					
	Lønn, honorarer m.v	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2021	Avdrags- plan	Lønn, honorar m.v	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2021	Avdrags- plan ¹
LEDENDE ANSATTE												
Sverre Thornes, <i>konsernsjef</i>	4 383	240	1 485	-	-	-	-	-	-	20 000	1,00	Fleksilån
Marianne Sevaldsen	2 925	184	1 182	-	-	-	-	-	-	4 021	1,00	A43
Aage E. Schaanning	3 758	165	1 269	-	-	-	-	-	-	6 390	1,00	Fleksilån
Rune Hørnes	2 801	156	296	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gro Myking	2 749	188	357	-	-	-	-	-	-	7 669	1,00	A30/A41
Kirsten Grutle	1 075	114	61	-	-	-	-	-	-	-	-	-
STYRET ²												
Egil Johansen, <i>leder</i> (9 av 10)	392	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jenny Følling (10 av 10)	297	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Odd Haldgeir Larsen (9 av 10)	242	-	-	-	-	-	-	-	-	1 924	1,55	A35
Karianne Melleby (9 av 9)	316	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øivind Brevik (10 av 10)	291	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cathrine M. Lofthus (5 av 5)	172	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

2021 TUSEN KRONER	Utbetalt fra foretaket						Utbetalt fra annet foretak i samme konsern					
	Lønn, honorarer m.v	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2021	Avdrags- plan	Lønn, honorar m.v	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2021	Avdrags- plan ¹
Cecilie Dæ (1 av 1)	-											
Susanne Torp-Hansen, <i>valgt av og blant de ansatte</i> (5 av 5)	133											
Freddy Larsen, <i>valgt av og blant de ansatte</i> (5 av 5)	172											
Vibeke Heldal, <i>valgt av og blant de ansatte</i> (5 av 5)	119	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erling Bendiksen, <i>valgt av og blant de ansatte</i> (5 av 5)	100	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FORETAKSFORSAMLING												
Sum foretaksforsamling, inkl. ansattrepresentanter	765	-	-	5 419	-	-	-	-	-	87 244	-	-
ANSATTE												
Lån til ansatte i KLP til subsidert rente	-	-	-	66 726	-	-	-	-	-	1 070 121	-	-
Lån til ansatte i KLP til ordinære vilkår	-	-	-	1 899	-	-	-	-	-	31 278	-	-

2020 TUSEN KRONER	Utbetalt fra foretaket						Utbetalt fra annet foretak i samme konsern					
	Lønn, honorarer m.v	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2020	Avdrags- plan	Lønn, honorar m.v	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2020	Avdrags- plan ¹
LEDENDE ANSATTE												
Sverre Thornes, <i>konsernsjef</i>	4 240	291	1 433	-	-	-	-	-	-	11 120	1,00	A45
Marianne Sevaldsen	2 848	209	1 120	-	-	-	-	-	-	4 187	1,00	A43
Aage E. Schaanning	3 659	209	1 222	-	-	-	-	-	-	5 179	1,00	Fleksilån
Rune Hørnes	2 692	165	384	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gro Myking	2 619	204	470	-	-	-	-	-	-	6 088	1,00	A30
Kirsten Grutle	726	44	519	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mona Refsdal	1 061	122	329	-	-	-	-	-	-	2 632	1,00	Fleksilån/A42
STYRET ²												
Egil Johansen, <i>leder</i> (12 av 12)	391	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Jenny Følling (12 av 12)	288	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Odd Haldgeir Larsen (12 av 12)	233	-	-	-	-	-	-	-	-	2 072	1,70	A35
Karianne Melleby (12 av 12)	313	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Øivind Brevik (12 av 12)	289	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cathrine M. Lofthus (11 av 12)	289	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Susanne Torp-Hansen, <i>valgt av og blant de ansatte</i> (12 av 12)	233	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Freddy Larsen, <i>valgt av og blant de ansatte</i> (12 av 12)	289	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
FORETAKSFORSAMLING												
Sum foretaksforsamling, inkl. ansattrepresentanter	725	-	-	4 502	-	-	-	-	-	36 275	-	-
ANSATTE												
Lån til ansatte i KLP til subsidiert rente	-	-	-	91 473	-	-	-	-	-	994 954	-	-
Lån til ansatte i KLP til ordinære vilkår	-	-	-	4 411	-	-	-	-	-	29 381	-	-

2020 TUSEN KRONER	Utbetalt fra foretaket						Utbetalt fra annet foretak i samme konsern					
	Lønn, honorarer m.v	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2020	Avdrags- plan	Lønn, honorar m.v	Andre ytelser	Årets pensjons- opptjening	Lån	Rentesats per 31.12.2020	Avdrags- plan ¹

¹ A=Annuitetslån, siste avdrag.

² Tall i parentes representerer antall møter deltatt av totalt antall møter avholdt i den perioden vedkommende har vært i styret.

TUSEN KRONER	2021	2020
Periodens kostnader knyttet til rentesubsidiering av lån til ansatte	7 652	9 513

Note 28 **Antall ansatte**

	2021	2020
Antall fast ansatte 31.12.	588	569
Antall midlertidig ansatte 31.12.	30	15
Totalt antall ansatte 31.12.	618	584
Antall årsverk fast ansatte	576	555
Antall årsverk midlertidig ansatte	20	14
Totalt antall årsverk	595	569

Note 29 **Honorar til revisor**

MILLIONER KRONER	2021	2020
Ordinær revisjon	1,9	2,1
Attestasjonstjenester	0,2	0,2
Skatterådgivning	0,4	0,1
Andre tjenester utenfor revisjonen	0,0	0,0
Sum honorar til revisor	2,5	2,5

Revisjonshonoraret periodiseres ikke, men kostnadsføres i henhold til mottatt faktura. Beløpene ovenfor er inklusive merverdiavgift.

Note 30 **Transaksjoner med nærstående parter**

Alle transaksjoner mot nærstående parter er gjort til markedsmessige vilkår. Unntaket er administrative tjenester som benyttes på tvers i konsernet. Kostnader for administrative tjenester fordeles til selvkost etter faktisk forbruk. Enhetene som omtales som nærstående parter er alle 100 prosent eide datterforetak.

MILLIONER KRONER	2021	2020
RESULTATPOSTER		
Kjøp forvaltningstjenester fra KLP Kapitalforvaltning AS	-118	-114
Kjøp forvaltningstjenester fra KLP Banken AS	-59	-59
Leie av kontorlokaler fra KLP Huset AS	35	27
Salg av pensjonsforsikring/gruppeliv til datterforetak	0	94
Netto refusjon administrative tjenester	329	364
Sum	186	310

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
BALANSEPOSTER ¹		
Netto mellomværende til:		
KLP Skadeforsikring AS	299	63
KLP Forsikringservice AS	1	1
KLP Kapitalforvaltning AS	14	20
KLP Eiendom AS	41	-30
KLP Bank konsern	30	27
Sum konsernmellomværende	384	81
KLP Huset AS, klassifisert i regnskapet som "Aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak" (selskapsporteføljen)	126	164
KLP Eiendom AS, klassifisert i regnskapet som "Aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak" (kollektivporteføljen)	6 839	6 950
KLP Eiendom AS, klassifisert i regnskapet som "Aksjer og andeler i eiendomsdatterforetak" (investeringsvalgporteføljen)	33	33
Sum konserninterne fordringer	7 382	7 228

¹ Netto mellomværende inkluderer konsernbidragposter på de ulike foretakene.

Note 31 Andre forpliktelser

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
Leverandørgjeld	10	4
Skyldig mva og skattetrekk	521	478
Uoppgjort verdipapirhandel	367	2 261
Sum andre forpliktelser	898	2 743

Note 32 Kapitalkrav

I Solvens II-balansen inngår eiendeler og forpliktelser til virkelig verdi. For eiendeler som har en annen verdi i regnskapet legges derfor mer-/mindreverdiene til. For KLPs forsikringsforpliktelser finnes det ikke observerbare markedsverdier. Disse beregnes derfor ved et beste estimat basert på aktuarielle forutsetninger. I tillegg kommer en risikomargin som skal reflektere en tredjeparts kapitalkostnader ved å overta disse forpliktelsene.

Kapitalgruppe 1 fremkommer av Solvens II-balansen, samt fondsobligasjonslånet. Kapitalgruppe 2 består av ansvarlige lån og ikke-innbetalt supplerende kapital. Finanstilsynet har godkjent at KLPs vedtektsfestede etterinnkallingsrett kan regnes med som supplerende kapital med et beløp tilsvarende 2,5 % av foretakets premiereserve. Kapital som kan medregnes i kapitalgruppe 2 er begrenset oppad til 50 % av kapitalkravet.

Uten bruk av midlertidig fradrag i forsikringstekniske avsetninger er foretakets solvensgrad 316 % som er godt over foretakets mål om minst 150 %. Med det midlertidige fradraget er solvensgraden 345 %.

	31.12.2021	31.12.2020
SOLVENSGRAD ¹	316 %	282 %

MILLIARDER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
FORENKLET SOLVENS II BALANSE		
Eiendeler, bokført	706	652
Merverdier HTF/lån og fordringer	7	16
Merverdier øvrige utlån	0	0
Øvrige mer/mindreverdier	0	0
Utsatt skattefordel	0	0
Sum eiendeler etter solvens II	713	668

MILLIARDER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
FORENKLET SOLVENS II BALANSE		
Beste estimat	647	596
Risikomargin	13	14
Ansvarlige lån/fondsobligasjonslån	5	5
Andre forpliktelser	11	18
Utsatt skatteforpliktelse	1	1
Sum forpliktelser etter solvens II	676	634
Eiendeler minus forpliktelser	36	33
- Utsatt skattefordel	0	0
+ Fondsobligasjonslån	2	2
Basiskapital - kapitalgruppe 1	38	36

MILLIARDER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 1	38	36
Ansvarlige lån	3	4
Basiskapital - kapitalgruppe 2	3	4
Supplerende kapital	12	11
Supplerende kapital - kapitalgruppe 2	12	11
Fradrag for maks. kapital i gruppe 2	-8	-7
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 2	7	8
Utsatt skattefordel	0	0
Tellende ansvarlig kapital - kapitalgruppe 3	0	0
Tellende ansvarlig kapital under Solvens II	45	43
Markedsrisiko	7	7
Diversifisering markedsrisiko	-2	-2
Motpartsrisiko	0	0
Forsikringsrisiko	13	14
Diversifisering forsikringsrisiko	-2	-3
Diversifisering generelt	-3	-3
Operasjonell risiko	3	3
Tapsabsorberende evne til utsatt skatt	-2	-1
Solvenskapalkrav (SCR)	14	15
Det lineære minstekapitalkravet (MCR_lineær)	5	8
Minimum	4	4
Maksimum	6	7
Minstekapitalkravet (MCR)	5	7
Solvensgrad ¹	316 %	282 %

¹ Endelig beregning av solvensgrad per 31.12.2020 gir en solvensgrad på 282 %. Dette er en reduksjon på 4 % mot tidligere rapportert.

Note 33 Andre forsikringsrelaterte inntekter og kostnader

MILLIONER KRONER	2021	2020
ANDRE FORSIKRINGSRELATERTE INNTEKTER		
Tilskudd servicepensjon/AFP	1 265	1 189
Diverse renteinntekter	2	3
Andre inntekter	6	0
Sum andre forsikringsrelaterte inntekter	1 274	1 192
ANDRE FORSIKRINGSRELATERTE KOSTNADER		
Utbetalinger servicepensjon/AFP	1 265	1 189
Diverse rentekostnader	20	17
Sum andre forsikringsrelaterte kostnader	1 286	1 206

Note 34 Betingede forpliktelser

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
Kausjonsansvar	2	2
Kommitert, ikke trukket investering i private equity og eiendomsfond	24 615	22 365
Godkjente, ikke utbetalte lånetilsagn	1 457	3 643
Sum betingede forpliktelser	26 074	26 011

Note 35 Leieavtaler

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
BRUKSRETTEIENDELER	EIENDOM	
Inngående balanse 01.01.	1 081	204
Tilgang	0	981
Avskrivninger	-108	-104
Utgående balanse 31.12.	973	1 081

MILLIONER KRONER	31.12.2021	31.12.2020
LEIEFORPLIKTELSE	EIENDOM	
Inngående balanse 01.01.	1 099	210
Tilgang	0	981
Avdrag	-88	-92
Utgående balanse 31.12.	1 012	1 099

MILLIONER KRONER	2021	2020
	EIENDOM	
Rentekostnader leieforpliktelser	26	17
Rentekostnader leieforpliktelser	26	17

Note 36 Endring i forpliktelser fra fi ansieringsaktiviteter

MILLIONER KRONER	31.12.2020	Kontantstrømeffekt finansierings aktiviteter	Ikke-kontantstrømeffekt ¹	31.12.2021
Annen ansvarlig lånekapital	3 135	0	-135	3 000
Fondsobligasjonslån	1 764	0	-159	1 604
Sum forpliktelser fra finansieringsaktiviteter	4 898	0	-294	4 604

¹ Ikke kontantstrøm endringer er i hovedsak urealisert valuta.

Note 37 **Endring i virkelig verdi IFRS 9**

MILLIONER KRONER	Finansielle eiendeler som måles til amortisert kost ¹ Bestått SPPI
Virkelig verdi 31.12.2020	205 967
Kjøp	22 202
Salg	-2 530
Innløsning ved forfall	-9 308
Endring i virkelig verdi	-8 232
Virkelig verdi 31.12.2021	208 100

¹ Investeringer som holdes til forfall og obligasjoner klassifisert som utlån og fordring

MILLIONER KRONER	Finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi
Virkelig verdi 31.12.2020	290 560
Kjøp	156 747
Salg	-144 409
Endring i virkelig verdi	22 434
Virkelig verdi 31.12.2021	325 331

MILLIONER KRONER	Øvrige utlån og fordringer målt til amortisert kost Bestått SPPI	Øvrige utlån og fordringer målt til amortisert kost Ikke bestått SPPI	Øvrige utlån og fordringer målt til amortisert kost Sum
Virkelig verdi 31.12.2020	77 298	1 393	78 691
Opptak av nye lån i perioden	10 349	0	10 349
Innbetaling på-/ Innløsning av lån	-7 426	-1 104	-8 531
Endring i virkelig verdi	-2 157	-34	-2 191
Virkelig verdi 31.12.2021	78 064	255	78 319

I hennold til notekravene har foretaket foretatt SPPI test på porteføljen som måles til amortisert kost. Den foreløpige vurderingen er at alle investeringene med unntak av et lån består testen. Viser også til notene 5 Virkelig verdi av finansielle eiendeler og forpliktelser og note 11 Kredittrisiko.

Note 38 **Hendelser etter rapporteringsperiode**

KLP besluttet i februar 2022 å fryse alle investeringer i Russland. 22 russiske foretak ble ekskludert og det vil bli jobbet aktivt med nedslag i disse investeringene. Samlet utgjør investeringene om lag 350 millioner kroner. Beslutningen er begrunnet i aktsomhetsbasert uttrekk da det foreligger en uakseptabel risiko for medvirkning til brudd på KLPs retningslinjer gjennom foretakenes virksomhet. I utgangspunktet ekskluderer KLP ikke på land-nivå, og vurderingene skal være knyttet konkret til foretakene. Dette tilfellet var imidlertid annerledes og

etter en helhetsvurdering ble det besluttet å ekskludere alle investeringer i Russland. Både risiko for brudd på rettigheter i krig og konfliktsituasjoner, innføring av et omfattende sanksjonsregime og beslutning fra den norske regjeringen om å trekke SPUs investeringer var avgjørende for denne beslutningen.

Konkurransetilsynet undersøker om KLP har brutt konkurranseloven

Konkurransetilsynet gjennomførte i februar 2022 uanmeldt bevissikring hos KLP fordi de mener det er rimelig grunn til å anta at KLP har brutt konkurranseloven. Det er bestemmelsen i konkurranselovens § 11 om utilbørlig utnyttelse av dominerende stilling som Konkurransetilsynet undersøker om KLP har brutt, og bevissikringen ble gjennomført med bakgrunn i en beslutning fra Hordaland tingrett.

KLP har gitt Konkurransetilsynet innsyn i alt de har bedt om, og er innstilt på å samarbeide med Konkurransetilsynet i den videre etterforskning.

Til generalforsamlingen i Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskap

Uavhengig revisors beretning

Konklusjon

Vi har revidert Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskaps årsregnskap, som består av:

- selskapsregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2021, resultatregnskap, egenkapitaloppstilling og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper, og
- konsernregnskapet, som består av balanse per 31. desember 2021, resultatregnskap, egenkapitaloppstilling og kontantstrømoppstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening

- oppfyller årsregnskapet gjeldende lovkrav,
- gir selskapsregnskapet et rettviseende bilde av selskapets finansielle stilling per 31. desember 2021 og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og
- gir konsernregnskapet et rettviseende bilde av konsernets finansielle stilling per 31. desember 2021 og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU.

Vår konklusjon er konsistent med vår tilleggsrapport til revisjonsutvalget.

Grunnlag for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet nedenfor under *Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet*. Vi er uavhengige av selskapet og konsernet slik det kreves i lov, forskrift og International Code of Ethics for Professional Accountants (inkludert internasjonale uavhengighetsstandarder) utstedt av the International Ethics Standards Board for Accountants (IESBA-reglene), og vi har overholdt våre øvrige etiske forpliktelser i samsvar med disse kravene. Innhentet revisjonsbevis er etter vår vurdering tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Vi er ikke kjent med at vi har levert tjenester som er i strid med forbudet i revisjonsforordningen (EU) No 537/2014 artikkel 5 nr. 1.

Vi har vært Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringsselskaps revisor sammenhengende i 16 år fra valget på generalforsamlingen i 2006 for regnskapsåret 2006.

Sentrale forhold ved revisjonen

Sentrale forhold ved revisjonen er de forhold vi mener var av størst betydning ved revisjonen av årsregnskapet for 2021. Disse forholdene ble håndtert ved revisjonens utførelse og da vi dannet oss vår mening om årsregnskapet som helhet. Vi konkluderer ikke særskilt på disse forholdene. Virksomheten i konsernet har i hovedsak vært uendret sammenlignet med fjoråret.

Det har ikke vært regulatoriske endringer, transaksjoner eller hendelser som kvalifiserer som nye Sentrale forhold ved revisjonen for revisjonen av regnskapet for 2021. I lys av dette har fokusområdene i revisjonen vært de samme i 2021 som tidligere år.

Sentrale forhold ved revisjonen

Hvordan vi i vår revisjon håndførte sentrale forhold ved revisjonen

Verdsettelse av investeringseiendom

Vi har fokusert på dette området både fordi det utgjør en betydelig del av eiendelene i balansen og fordi det ikke eksisterer et likvid marked for omsetning av investeringseiendommer. Verdsettelse av investeringseiendom gjøres ved hjelp av konsernets interne verddivurderingsmodell hvor det benyttes estimerte fremtidige kontantstrømmer som neddiskonteres til nåverdi. Modellen involverer bruk av ledelsens skjønn for fastsettelse av forventet fremtidig markedsleie, oppgraderingskostnad og avkastningskrav.

Presisjonen i beregningen avhenger også av intern informasjon om eiendommene, slik som areal, eksisterende leiekontraktens utløpsdato og kontraktsfestet leienivå mv.

Se note 3.2, 7 og 15 til konsernregnskapet for en beskrivelse av verdsettelse av investeringseiendom.

Vi har vurdert og testet utformingen og effektiviteten av konsernets etablerte kontroller over verdsettelse av investeringseiendom. Vi undersøkte særlig at ledelsen hadde etablert kontroller som sikrer vurdering av forventet fremtidig markedsleie, oppgraderingskostnader og avkastningskrav mot både eksterne verdsettelse og markedsdata og mellom eiendommer i porteføljen. Vi har utfordret ledelsens anvendelse av skjønn ved å vurdere rimeligheten av ledelsens forklaringer på avvik av betydning mellom de benyttede parametrene og eksterne verdsettelse og markedsdata. Vi kom frem til at verdsettelsesmodellen som ble benyttet er hensiktsmessig og i henhold til bransjepraksis.

For å ta stilling til presisjonen i beregningene ble sentrale interne parametre i modellen kontrollert på stikkprøvebasis mot leiekontrakter og andre dokumenter uten at det ble avdekket avvik av betydning. Vi kontrollerte at modellen foretar matematisk riktige beregninger.

At alle eiendommene ble verddivurdert ble kontrollert ved å sammenligne listen over eiendommer verdsatt i modellen med liste over eiendommer bokført i regnskapet. Verdsettelsesmodellens verdifastsettelse sammenlignet vi mot de eksterne verdsetteres anslag på verdier for utvalgte eiendommer. Avvik av betydning ble forklart av ledelsen i diskusjoner hvor vi utfordret grunnlaget for deres syn på at avvikene ikke burde føre til endring av bokførte verdier.

Vi har også vurdert og kommet til at noteinformasjonen om investeringseiendom er tilstrekkelig og dekkende.

Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring

Vi har fokusert på beregningen av 'Forsikringsmessige avsetninger i livsforsikring' fordi det er et vesentlig estimat i regnskapet som involverer komplekse vurderinger av fremtidige hendelser.

Det er iboende risiko knyttet til om avsetningene er tilstrekkelige til å dekke den fremtidige totale forpliktelsen overfor forsikringstakerne.

Beregningen av forsikringsmessige avsetninger vil i stor grad avhenge av god datakvalitet i forsikringssystemet og anvendelse av forutsetninger som er i tråd med regulatoriske bestemmelser og relevante bransjestandarder.

Se også note 2.14, 3.1, 8.1 og 20 til konsernregnskapet for en nærmere beskrivelse av beregningen av forsikringsmessige avsetninger.

Ved vår revisjon har vi vurdert og testet utformingen og effektiviteten av etablerte kontroller som sikrer god datakvalitet i forsikringssystemet som ligger til grunn for beregningen av forsikringsmessige avsetninger. Vi undersøkte særlig at ledelsen hadde etablert effektive kontroller som sikret fullstendige og nøyaktige bestandsdata, herunder kontroller for datainnhenting, databehandling og grensesnitt mot forsystemene.

Vi har vurdert og testet utformingen og effektiviteten av etablerte kontroller for kvalitetssikring av anvendte forutsetninger og beregningsmetode. Vi konkluderte med at vi kunne basere oss på disse kontrollene i vår revisjon. Vår vurdering inkluderer også en egen vurdering om av sentrale forutsetninger om bl.a. dødelighet er rimelige.

Vi har gjennomgått aktuarens kontrollberegning av premiereserve som aktuaren sammenlignet mot det som er beregnet av forsikringssystemet. Videre har vi kontrollert konsernets framskrivning av forsikringsmessige avsetninger og detaljvstemt denne mot reserven som beregnes i forsikringssystemet. Kontrollberegningen viste ikke avvik av betydning mot systemreservene. Vi har videre vurdert og testet anvendelsen av metode og sentrale forutsetninger.

Etter vår oppfatning var beregningene av forsikringsmessige avsetninger underlagt hensiktsmessige og fungerende kontroller. Videre var forutsetningene i beregningene anvendt konsistent og i tråd med regulatoriske bestemmelser og bransjestandarder.

Ved involvering av våre egne aktuarer har vi på stikkprøvebasis gjennomført egne kalkulasjoner av utvalgte deler av foretakets forsikringsmessige avsetninger.

Vi har også vurdert og kommet til at noteinformasjonen om forsikringsforpliktelsene er tilstrekkelig og dekkende.

Verdsettelse av derivater og finansielle eiendeler som regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet

Vi har fokusert på dette området både fordi det utgjør en betydelig del av eiendelene i balansen og fordi

Vi har vurdert at KLPs retningslinjer for verdsettelse av finansielle instrumenter er i tråd med anerkjente regnskapsprinsipper og gjeldende regelverk.

markedsverdien i enkelte tilfeller må estimeres ved hjelp av verdsettelsesmodeller som vil inneholde skjønn.

Det alt vesentlige av de finansielle eiendelene som regnskapsføres til virkelig verdi over resultatet er notert i et likvid marked. For disse eiendelene har vi fokusert på KLPs rutiner og prosesser for å sikre et nøyaktig grunnlag for verdsettelsen. For derivater og finansielle eiendeler som er verdsatt basert på modeller og enkelte forutsetninger som ikke er direkte observerbare, har vi fokusert på de forutsetninger som ligger til grunn for verdsettelsen.

Se note 3.3, 6 og 7 til konsernregnskapet for en beskrivelse av verdsettelse av finansielle eiendeler som måles til virkelig verdi over resultatet.

Vi har vurdert og testet utformingen og effektiviteten av konsernets etablerte kontroller over verdsettelse av derivater og finansielle eiendeler til virkelig verdi over resultatet. Dette omfatter for derivater og finansielle eiendeler i likvide markeder tester av kontroller som sikrer nøyaktighet og fullstendig registrering av grunnlaget for prisfastsettelsen, samt at prisene som lastes opp i systemet fra de enkelte verdsettelseskildene stemmer med kildene og allokteres til riktige derivater og finansielle eiendeler. Ved bruk av dataanalyser har vi også sammenlignet prisingen av store deler av porteføljen mot våre egne kilder.

For derivater og finansielle eiendeler som er verdsatt basert på modeller og enkelte forutsetninger som ikke er direkte observerbare har vi testet de kontrollene ledelsen har etablert for å sikre at det ble innhentet uavhengige vurderinger. Vi har også foretatt en uavhengig gjennomgang av verdsettelsen for et utvalg av finansielle instrumenter/verdipapirer der forutsetningene for verdsettelsen ikke er direkte observerbare.

For å kontrollere eksistensen har vi ved bruk av dataanalyser avstemt store deler av porteføljen mot depotbekreftelser.

Der det er relevant har vi tatt stilling til påliteligheten av kildene som benyttes. Vi konkluderte med at vi kunne basere oss på disse kontrollene i vår revisjon.

Vi har også vurdert og funnet at noteinformasjonen om konsernets verdsettelsesprinsipper og virkelig verdi fastsettelse var tilstrekkelig og dekkende.

Øvrig informasjon

Styret og daglig leder (ledelsen) er ansvarlige for informasjonen i årsberetningen og annen øvrig informasjon som er publisert sammen med årsregnskapet. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen. Vår konklusjon om årsregnskapet ovenfor dekker verken informasjonen i årsberetningen eller annen øvrig informasjon.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese årsberetningen og annen øvrig informasjon. Formålet er å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom årsberetningen, annen øvrig informasjon og årsregnskapet og den kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen av årsregnskapet, eller hvorvidt informasjon i årsberetningen og annen øvrig informasjon ellers fremstår som vesentlig feil. Vi har plikt til å rapportere dersom årsberetningen eller annen øvrig informasjon fremstår som vesentlig feil. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Basert på kunnskapen vi har opparbeidet oss i revisjonen, mener vi at årsberetningen

- er konsistent med årsregnskapet og

- inneholder de opplysninger som skal gis i henhold til gjeldende lovkrav.

Vår uttalelse om årsberetningen gjelder tilsvarende for redegjørelser om foretaksstyring og samfunnsansvar.

Ledelsens ansvar for årsregnskapet

Ledelsen er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet og for at det gir et rettviseende bilde, for selskapsregnskapet i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge, og for konsernregnskapet i samsvar med International Financial Reporting Standards som fastsatt av EU. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll som den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til selskapets og konsernets evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for selskapsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for konsernregnskapet med mindre ledelsen enten har til hensikt å avvikle konsernet eller legge ned virksomheten, eller ikke har noe realistisk alternativ til dette.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og vurderer vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i regnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av internkontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av selskapets og konsernets interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av årsregnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger

vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om selskapets og konsernets evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at selskapet og konsernet ikke fortsetter driften.

- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.
- innhenter vi tilstrekkelig og hensiktsmessig revisjonsbevis vedrørende den finansielle informasjonen til enhetene eller forretningsområdene i konsernet for å kunne gi uttrykk for en mening om det konsoliderte regnskapet. Vi er ansvarlige for å lede, følge opp og gjennomføre konsernrevisjonen. Vi alene er ansvarlige for vår revisjonskonklusjon.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Vi gir revisjonsutvalget en uttalelse om at vi har etterlevd relevante etiske krav til uavhengighet, og om at vi har kommunisert og vil kommunisere med dem alle relasjoner og andre forhold som med rimelighet kan tenkes å kunne påvirke vår uavhengighet, og, der det er relevant, om tilhørende forholdsregler.

Av de sakene vi har kommunisert med styret, tar vi standpunkt til hvilke som var av størst betydning for revisjonen av årsregnskapet for den aktuelle perioden, og som derfor er sentrale forhold ved revisjonen. Vi beskriver disse sakene i revisjonsberetningen med mindre lov eller forskrift hindrer offentliggjøring av saken, eller dersom vi, i ekstremt sjeldne tilfeller, beslutter at en sak ikke skal omtales i beretningen siden de negative konsekvensene av en slik offentliggjøring med rimelighet må forventes å oppveie allmennhetens interesse av at saken blir omtalt.

Oslo, 18. mars 2022

PricewaterhouseCoopers AS

Erik Andersen
Statsautorisert revisor
(elektronisk signert)

Revisjonsberetning 2021 v2

Signers:

<i>Name</i>	<i>Method</i>	<i>Date</i>
Andersen, Erik	BANKID_MOBILE	2022-03-18 15:21

This document package contains:

- Closing page (this page)
- The original document(s)
- The electronic signatures. These are not visible in the document, but are electronically integrated.

This file is sealed with a digital signature. The seal is a guarantee for the authenticity of the document.

Kontaktinformasjon

KLP

Kommunal Landspensjonskasse gjensidig forsikringselskap

Pb. 400 Sentrum, 0103 Oslo

Organisasjonsnr.: 938 708 606

Besøksadresse

Dronning Eufemias gate 10, Oslo

klp.no

Tlf: 55 54 85 00

klp.no/kontakt